UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

FACULTATEA DE DREPT

DEPARTAMENTUL DREPT PRIVAT

Cu titlu de manuscris

CZU: 347.447.9(043.3)

BELIBAN-RAȚOI LUDMILA

EFECTELE CONTRACTULUI FAȚĂ DE TERȚI

Specialitatea: 553.01 – drept civil

Teză de doctor în drept

Conducător științific: *Băieșu Sergiu*, profesor universitar, doctor în drept

Autor:

CHIŞINĂU 2021

© Beliban-Rațoi Ludmila, 2021

Cuprins:

Adnotare……5-10

Introducere…… ……..…11-16

Capitolul 1. DIMENSIUNEA DOCTRINAR-TEORETICĂ A PROBLEMATICII EFECTELOR CONTRACTULUI……..…..……17-47

1.1. Analiza cadrului național și internațional cu privire la efectele contractului……...17-20

1.2. Noțiunea de efect al contractului……..……21-32

1.3. Caracteristica generală a principiilor efectelor contractului……..…..…..33-47

Capitolul 2. CARACTERISTICA BIDIMENSIONALĂ A EFECTELOR CONTRACTULUI FAȚĂ DE TERȚI…….……..…..48-106

2.1. Caracterul bidimensional al efectelor contractului față de terți...……48-50

2.2. Noțiunea și semnificația principiului relativității efectelor contractelor……..…51-58

*2.2.1. Aspecte teoretico-practice cu privire la **părţi** ale contractelor în lumina principiului relativității efectelor contractelor*……58-76

*2.2.2. Aspecte teoretico-practice cu privire la **terţi** în lumina principiului relativității efectelor contractelor*..……..……..……..76-90

2.3. Caracteristica generală a efectelor contractelor față de terți. Principiul opozabilității efectelor contractelor ……...……91-106

Capitolul 3. CONTRACTUL ÎN FOLOSUL UNUI TERȚ – EXCEPȚIE VERITABILĂ A PRINCIPIULUI RELATIVITĂȚII EFECTELOR CONTRACTELOR…….……107-210

3.1.Istoricul apariției contractului în folosul unui terț…….……..107-133

3.1.1. Contractul în folosul unui terț în dreptul privat roman. Doctrina germană și franceză în secolul XVII-XVIII..…….……..…….107-113

3.1.2. Etapa implementării contractului în folosul unui terț în diferite state ca efect al jurisprudenței…….....…….113-126

3.1.3. Evoluția istorică a contractului în folosul unui terț în Republica Moldova…….126-133

***3.2.*Natura juridică a contractului în folosul unui terț……...……133-167**

3.2.1. Noțiunea contractului în folosul unui terț. Structura raportului juridic a contractului în folosul unui terț….....……..…….133-149

3.2.2. Problematica determinării statutului juridic al creditorului în contractul în folosul unui terț…….…….……..150-162

3.2.3. Problematica determinării locului debitorului obligației în cadrul contractului în folosul unui terț ……...…….…...……..163-167

3.3. Unele aplicații speciale ale contractului în folosul unui terț……..…...……168-172

3.3.1. Contractul de donație și contractul în folosul unui terț……..….……173-183

3.3.2. Contractul de rentă și contractul în folosul unui terț…….……...…..183-188

3.3.3. Contractul de administrare fiduciară și contractul în folosul unui terț……...188-195

3.3.4. Contractul de asigurare și contactul în folosul unui terț……...…….….196-210

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI……..211-217

BIBLIOGRAFIE…….…….……..218-231

CURRICULUM VITAE…….…….……..232-233

ADNOTARE

Date de identificare: Beliban-Rațoi Ludmila, autorul tezei "Efectele contractului față de terți". Teză de doctor în drept. Școala Doctorală Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2021

Structura tezei: prezenta lucrare, elaborată în perioada anilor 2019-2021, are următoarea structură: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 217 pagini text de bază, bibliografie cu 187 de titluri. Rezultatele sunt reflectate în 7 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: *contract, act juridic, efect al contractului, efect al contractului față de terți, parte, terți, relativitate, opozabilitate, simulație, contract în folosul unui terț, stipulant, promitent, beneficiar.*

Domeniul de studiu: dreptul civil, și anume instituția contractului, cu precădere a efectelor contractului.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul: determinarea caracterului dinamic al efectelor contractelor față de terți în cadrul efectelor contractelor; abordarea complexă și multiaspectuală a temei *efectele contractelor față de terți*, prin prisma multitudinii de opinii doctrinare, în special a celei internaționale; realizarea unui studiu teoretic şi practic cu privire la efectele contractelor față de terți, spre a fi folosit în elucidarea diferitelor litigii sau probleme ce țin de aplicarea prevederilor legale, a principiilor efectelor contractelor în general și a efectelor contractelor față de terți în special. Obiectivele: stabilirea gradului de cercetare a domeniului efectelor contractelor în general și al efectelor contractului față de terți în special, determinarea principiilor care dirijează efectele contractelor în general, precum și efectele față de terți în mod special, analiza profundă a efectelor, evidențierea categoriei de parte a contractului, categoriei de terț în raport cu contractul, examinarea evolutivă a contractului în folosul unui terț, identificarea și elucidarea trăsăturilor caracteristice contractului în folosul unui terț, determinarea aspectelor de problematică cu privire la unele contracte numite, ce implică clauza sau aspecte ale contractului în folosul unui terț.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în faptul că lucrarea este inedită şi complexă în domeniul studierii efectelor aferente contractelor față de terți, prima apărută după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova în domeniul de cercetare propus.

Problematica științifică soluționată constă în abordarea amplă a efectelor contractului față de terți. În această ordine de idei, ținem să menționăm faptul că am realizat determinarea aspectului cu privire la parte și terți. La fel, am determinat mobilitatea noțiunii de terți, am

clasificat terții și am relevat caracterul lor multiaspectual, am punctat și determinat calitatea de creditor și debitor în cadrul contractului în folosul unui terț și am stabilit locul construcției jurdice a contractului în folosul unui terț în cadrul unor contracte numite, pentru a preciza aplicabilitatea practică a acestui tip de contract în relațiile juridico-civile.

Semnificația teoretică a lucrării este determinată de importanța deosebită a contractului în cadrul relațiilor juridice civile, efectele acestui contract fiind inestimabile. Efectele contractelor față de terți sunt condiţionate de caracterul mobil al entității de terț în domeniul instituției contractului, dar și de libertatea contractuală ce ghidează în aspectul definitoriu al invocării unui beneficiu în folosul terțului.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în faptul că prezenta lucrare este un prim studiu complex al efectelor contractului în folosul unui terț în doctrina autohtonă, un punct de plecare în realizarea și altor cercetări în domeniu.

АННОТАЦИЯ

Идентификационые данные: Белибан-Рацой Людмила, автор дисертации на тему Последствия договора по отношению к третьим лицам ». Докторская диссертация на соискание ученой степени доктор право. Докторская школа юридических наук Государственного Университета Молдовы. Кишинев 2021

Структура диссертации, данная дисетационная работа была разработана в течение 2019-2021 годов, и имеет следующую структуру: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, 217 страниц основного текста, библиография со 187 названиями. Результаты отражены в 7 научных статьях.

Ключевые слова: договор, правовой акт, действие договора, влияние договора на третьих лицах, сторона, третие литцо, относительность, противопоставимость, моделирование, договор в пользу третьего лица, стипулятор, обещатель, выгодопреобретатель.

Область исследования: область исследования данной дисетационной работа - это область гражданского права, а именно институт договора, в особеноcти последствия договора.

Цель и задачи дисертации. Целью диссертации является определение динамического характера последствий договоров по отношению к третьим лицам в рамках последствий договоров, а также комплексный и многосторонний подход к теме последствий договоров по отношению к третьи лица. Аналогичным образом, основная цель - провести теоретико-практическое исследование последствий договоров в отношении третьим лицам, которое будет использоваться для разъяснения различных споров или вопросов, связанных с применением правовых положений, принципов действия договоров в целом, а также последствия договоров, в частности, по отношению к третьим лицам. Цели работы - определение степени исследований в области последствий договорам в целом, но также и последствий договорам по отнащениям к третьим лицам в частности, определение принципов, регулирующих последствия договора в целом, а также последствия для третьих лицам, в частности, и их углубленный анализ с выделением категории части договора, выделением категории третьего лица по отношению к договору, эволюционным изучением договара в пользу третьего литца, выявлением и характеристика особенности договора в пользу третьего литца, определение вопросов, связанных с некоторыми договорами, или аспекты договора в пользу третьего литца.

Новизна и научная оригинальность полученных результатов: заключается в том, что эта работа является новинкой в отношении последствий договоров в отношении к третьим

лицам, но особенно после модернизации Гражданского кодекса Республики Молдова, это первая из предлагаемое поле.

Научная проблематика: она заключается в широком подходе к последствиям договора в пользу третьего литца. В этом порядке идей мы хотели бы упомянуть, что в этом документе мы определили аспект, касающийся стороны и третьиего литца. Мы также определили подвижность понятия третьих лиц, классифицировали третьи литца и определили их многоаспектный характер. Мы оценили и определили качество кредитора и должника в договоре в пользу третьего литца, и мы определили место юридического толкования договора в пользу третьего литца в названных договорах, чтобы определить практическую применимость этого типа договора.

Теоретическая значимость дисертации определяется особой значимостью договора в гражданско-правовых отношениях, а последствия этого договора абсолютно феноменальны. Определение последствий договора в пользу третьего литца обусловлено мобильным характером сторонних организаций в области заключения договора, но в то же время обусловлено договорной свободой, которая направляет нас в определяющем аспекты привлечения выгоды третьему литцу.

Практическая ценность дисертации: Данная работа является первым комплексным исследованием последствий договора в отношении к третьим лицам на территории Республики Молдова, и является отправной точкой для проведения других исследований в этой области.

ANNOTATION

Identification data: Beliban-Rațoi Ludmila, author of the thesis entitled "Effects of the contract on third parties". Doctoral thesis in law. Doctoral School of Legal Sciences of the Moldova State University. Chisinau 2021

The structure of the thesis: this thesis was developed during 2019-2021 and has the following structure: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations 217 pages of basic text, bibliography with 187 titles. The results are reflected in 7 scientific researches.

Keywords: contract, legal act, effect of the contract, effect of the contract towards third parties, party, third parties, relativity, opposability, simulation, contract for the benefit of a third party, stipulator, promiser, beneficiary.

Field of study: the field of this research is the field of civil law, namely the institution of the contract, especially the effects of the contract.

The purpose and objectives of the thesis. The aim of the thesis is to determine the dynamic nature of the effects of contracts vis-à-vis third parties within the effects of contracts, as well as the complex and ample approach of the topic of the effects of contracts vis-à-vis third parties. Likewise, the basic purpose is to carry out a theoretical-practical study on the effects of contracts against third parties, to be used in elucidating various disputes or issues related to the application of legal provisions, the principles of contract effects in general, but also the effects of contracts vis-à-vis third parties in particular. The objectives of the thesis are - establishing the degree of research in the field of contract effects in general, but also the effects of the contract to third parties in particular, determining the principles governing the effects of contracts in general, but also the effects to third parties in particular and their in-depth analysis , highlighting the category of a party of the contract, highlighting the category of third party in relation to the contract, evolutionary examination of the contract for the benefit of a third party, identifying and circumventing the characteristic features of the contract for the benefit of a third party, determining issues related to some specific contracts and its clauses, or aspects of the contract for the benefit of a third party.

The novelty and scientific originality of the obtained results lies in the fact that this text is a novelty, regarding the effects of contracts to third parties, but especially after the modernization of the Civil Code of the Republic of Moldova, this is the first research in the mentioned-above field.

Scientific issue solved: it consists in the complex approach of the effects of the contract towards third parties. On this line, we would like to mention that through this thesis we have determined the aspect regarding the party and third parties. We also determined the flexibility of the notion of third parties, we classified third parties and we determined their complex character. We have mentioned and determined the quality of creditor and debtor within the contract for the benefit of a third party, and we have determined the place of legal construction of the contract for the benefit of a third party within named contracts, to determine the practical use of this type of contract. .

The theoretical significance of the thesis: it is determined by the special importance of the contract in civil legal relations, and the effects of this contract are absolutely phenomenal. Determining the effects of contracts vis-à-vis third parties is generated by the mobile nature of the third-party entity in the field of contracting, but at the same time it is generated by the contractual freedom that guides us in defining aspects regarding invoking a third party benefit.

The applicative value of the research: This thesis is the first complex analysis of the effects of the contract for the benefit of a third party on the territory of the Republic of Moldova, being a starting point for doing other researches in this domain by doctrinaires in the field.

Introducere

Actualitatea și importanța temei rezidă în faptul că efectele contractului în special și contractul în general constituie una dintre instituțiile de bază ale dreptului civil, cu implicație deosebită în relațiile de drept civil, care dirijează activitatea omului în fiecare zi și la fiecare pas. Datorită faptului că instituția dată este una dintre cele mai valoroase și mobile instituții ale dreptului civil, o importanță deosebită o au efectele ei. Ele se răsfrâng asupra părților contractante, dar și asupra unor alte persoane care nu au implicare directă în contractul respectiv. În virtutea prevederilor legale, a unor evenimente și, în anumite situații, a acordului de voință al părților, acestor persoane, numite terți, li se atribuie drepturi și obligații aferente contractului. Actualitatea temei se datorează și cercetării mai puțin pronunțate în doctrina autohtonă a aceastei teme, în special după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova, care nu a lăsat neabordat aspectul efectelor contractului.

La etapa actuală, după modernizarea acestui cod, lipsește baza doctrinară, precum și practica judiciară în domeniu, practică ce abia începe a se forma prin litigiile care urmează să apară privitor la efectele contractelor, și anume față de terți. Este absolut important a se cerceta acest domeniu, pentru crearea unui fundament juridic corect. Evoluția legislativă din Republica Moldova nu reprezintă un fenomen particular. Ea a fost catalizată de modificări legislative realizate pe plan internațional și regional, astfel încât actualitatea temei este deosebită în această perioadă a tranziției și adaptării la modificări legislative.

Scopul general al tezei constă în determinarea caracterului dinamic al efectelor contractelor față de terți în cadrul efectelor contractelor, precum și în abordarea complexă și multiaspectuală a temei privind efectele contractelor față de terți prin prisma multitudinii de opinii doctrinare, în special ale doctrinei internaționale. La fel, obiectivul de bază este realizarea unui studiu teoretic cu privire la efectele contractelor față de terți spre a fi folosit la elucidarea diferitelor litigii sau probleme ce țin de aplicarea prevederilor legale, a principiilor efectelor contractelor în general și a efectelor contractelor față de terți în special, precum și a principiilor diriguitoare ale acestora.

Obiectivele principale ale cercetării sunt:

- stabilirea gradului de cercetare a domeniului efectelor contractelor în general și al efectelor contractului față de terți în special. La fel, se propune a se elucida determinarea principiilor efectelor contractului și punctarea modificării legislative benefice în lumina noilor reglementări, dar și a se identifica unele carențe în plan sistemic ale locației principiilor în cadrul Codului civil al Republicii Moldova după modernizare;

- determinarea principiilor care dirijează efectele contractelor în general și efectele față de terți în special, prin analiza lor profiundă;

- evidențierea categoriei *parte a contractului*, aspect de o importanță deosebită în identificarea noțiunii generice a temei prezentei lucrări, și anume noțiunea de *terț,* dominantă în cadrul cercetării;

- evidențierea categoriei de terț în raport cu contractul, noțiune cu polivalență impresionantă, care necesită o abordare sintetică spre a da claritate cercetării;

- examinarea evolutivă a contractului în folosul unui terț în calitate de excepție a principiului relativității efectelor contractelor, excepție absolut negată din cele mai vechi timpuri, motivându-se încălcarea ordinii publice și a bunelor moravuri, dar care și-a croit calea de dezvoltare, prin prisma jurisprudenței ce a grăbit, catalizat reglemetarea ei expresă;

- identificarea și elucidarea trăsăturilor caracteristice ale contractului în folosul unui terț, prin identificarea problematicii de abordare legislativă și practică a aspectului de acceptare de către terț a beneficiului acordat de stipulant, stabilit în sarcina promitentului;

- determinarea efectelor acceptării de către terțul beneficiar a stipulației conform contractului în folosul unui terț;

- studierea problematicii de executare a contractului în folosul unui terț, determinarea creditorului și a debitorului contractului în folosul unui terț;

- analiza unor contracte civile numite în privinţa cărora legiuitorul determină, direct sau indirect, posibilitatea aplicării prevederilor contractului în folosul unui terț;

- determinarea aspectelor de problematică cu privire la unele contracte numite ce implică clauza cu privire la terţ sau aspecte ale contractului în folosul unui terț.

Metode de cercetare. În procesul de cercetare, au fost utilizate mai multe tehnici și metode ce cuprind un ansamblu de idei și de concepte bazate pe metodele de analiză, precum:

- *metoda logică*, ce reprezintă procedeul de cunoaștere a efectelor contractelor față de terți prin categorii și legități logice (deducție, inducție, sineză, analiză), prin analiză profundă, prin deducere de concluzii corecte și prin sintetizare a materiei din doctrină în domeniul efectelor contractelor față de terți;

- *metoda sistemică,* ce se realizează prin cercetarea profundă a bazei legislative naționale și a celei internaționale, prin cercetarea complexă a normelor materiale, precum și a celor procesuale, aspect care determină un rezultat de o calitate înaltă;

- *metoda istorică*, ce determină evoluția istorică a efectelor contractelor spre a înțelege în profunzime aspectele cercetate în prezenta lucrare;

- metoda comparativă,de determinare a domeniului de cercetare prin compararea aspectelor globaliste ale temei luate în studiu, ce influențează modificările în raporturile sociale, care, la rândul lor, creează perspective prin modificări legislative pe plan național;

- metoda sintetică, ce constă în generalizarea aspectelor pe care le au efectele contractelor față de terți întru realizarea unei cercetări profunde și multilaterale a temei.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în faptul că prezenta lucrare, una dintre puținele în doctrina Republicii Moldova, cu privire la efectele contractelor față de terți, se află printre primele în domeniul de cercetare propus. Prezentul studiu nu este unul pur teoretic, ci implică și aspecte de cercetare practică a problemelor invocate. La fel, prezenta lucrare ține să înainteze anumite teze care nu au fost cercetate multiaspectual de doctrina autohtonă.

Noutatea cercetării propuse este ghidată și concretizată prin următoarele teze:

- principiul forței obligatorii a contractului determină efectele contractelor față de părți;
- principiul relativității efectelor și cel al opozabilității ghidează efectele contractelor față de terți;
- efectele contractelor sub aspect subiectiv sunt ghidate de două noțiuni: *parte* și *terț* (Nu credem că este absolut oportună și necesară determinarea existenței unor noțiuni intermediare, precum este *având-cauză*, această noțiune nefiind aprobată de legiuitorul nostru);
- noțiunea de terț este una dintre cele mai mobile entități ale dreptului civil, noțiune care poate să-şi schimbe, în mod miraculos,"masca" și care poate să devină, în anumite circumstanțe, parte la contractul încheiat de autorii lui;
- invocăm cu certitudine faptul că nu putem nega existența principiului relativității efectelor contractelor, precum nu putem nega existența principiului opozabilității. Considerăm că aceste principii, devenind absolut independente, nu pot fi tratate asemenea celor două părți ale medaliei;
- declarăm cu fermitate: contractul în folosul unui terț este o excepție veritabilă a principiului relativității contractelor, care creează un statut special în domeniul pozitiv terțului beneficiar, acea categorie de terți care rămâne fidelă locului său și care nu poate fi intervertită părților, ci are un caracter concret și o pondere absolută în contractul în care terțului beneficiar i se atribuie un beneficiu.

De asemenea, în lucrare, au fost realizare o serie de propuneri *de lege ferenda* în domeniul de cercetare, propuneri care au drept scop îmbunătățirea prevederilor legislative şi clarificarea situației părților și a terților în cadrul contractului civil.

Problema științifică soluționată constă în abordarea amplă a efectelor contractului față de terți. În această ordine de idei, ținem să menționăm că, în prezenta lucrare, am determinat aspectele cu privire la parte și la terț. La fel, am determinat mobilitatea noțiunii de terț, am clasificat terții și le-am stabilit caracterul multiaspectual. Am cercetat, de asemenea, statutul terțului beneficiar în cadrul contractului în folosul unui terț, abordare inexistentă în doctrina civilă autohtonă, am punctat și determinat calitatea de creditor și cea de debitor în cadrul contractului în folosul unui terț, am constatat locul construcției juridice a contractului în folosul

unui terț în cadrul unor contracte numite, pentru a stabili aplicabilitatea practică a acestui tip de contract în relațiile juridico-civile.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării sunt determinate de importanța deosebită a contractului în cadrul relațiilor juridice civile, contract ale cărui efecte sunt absolut fenomenale. Determinarea efectelor contractelor față de terți este generată de caracterul mobil al entității de terț în domeniul instituției contractului, dar și de libertatea contractuală ce ghidează în aspectul definitoriu al invocării unui beneficiu în folosul terțului.

Această lucrare este un prim studiu complex al efectelor contractului în folosul unui terț în domeniul dreptului civil din Republica Moldova și un punct de plecare întru efectuarea unor alte cercetări în domeniu de către doctrinari, o abordare a subiectului atât în plan sistemic, cât și în aspect istoric.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Studiul realizat și tendințele în materia efectelor contractului față de terți au fost discutate cu atenție în cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de către Comisia de Îndrumare din cadrul Școlii Doctorale. Tezele invocate în lucrarea de faţă au fost prezentate spre informare la diferite conferințe internaționale și cu participare internațională, iar rezultatele au fost publicate în articole științifice. Cu privire la acest aspect, autorul a realizat prezentări și studii către practicieni, în calitate de formator în Camera Notarială, unde a expus opinii și rezultate de cercetare membrilor comunității notariale.

Sumarul capitolelor. Prezenta lucare este structurată după cum urmează: adnotări, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie și CV. Lucrarea are 217 foi text de bază, cu o listă bibliografică de 190 de titluri. Toate compartimentele au fost realizate în conformitate cu cerințele în domeniu caracteristice prezentului tip de lucrare.

Introducere. În acest compartiment este realizată o abordare de sinteză a tututor tezelor invocate în lucrare, sunt determinate scopul și obiectivele de cercetare, sunt punctate metodele de cercetare, este descrisă situația în domeniul analizat, sunt elucidate problema științifică soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării.

Capitolul 1. Dimensiunea doctrinar-teoretică a problematicii efectelor contractului are următoarea structură: 1.1. Analiza cadrului național și internațional cu privire la efectele contractului. 1.2. Noțiunea de efect al cotractului. 1.3. Caracteristica generală a principiilor efectelor contractului.

În acest capitol se analizează cadrul național și internațional privitor la efectele contractului, se determină noțiunea de efect al contractului, este realizată o caracteristică generală a principiilor

efectelor contractelor în general şi definitivată planificarea principiilor contractelor prin care se identifică principiile specifice ale efectelor contractelor față de terți.

Capitolul 2. Caracteristica bidimensională a efectelor contractului față de terți are următoarea structură: 2.1. Caracterul bidimensional al efectelor contractului; 2.2. Noțiunea și semnificația principiului relativității efectelor contractelor; *2.2.1. Aspecte teoretico-practice cu privire la **părţi** ale contractelor în lumina principiului relativității efectelor contractelor; 2.2.2. Aspecte teoretico-practice cu privire la **terţi** în lumina principiului relativității efectelor contractelor;* 2.3. Caracteristica generală a efectelor contractelor față de terți. Principiul opozabilității efectelor contractelor.

În acest capitol, este elucidată esența principiului relativității efectelor contractelor și a celui al opozabilității, ultimul care nu este consacrat prin lege, dar care necesită, în mod absolut, o reglementare legală, deoarece crează criterii ce determină atitudinea terțului față de contractul încheiat de părți. De asemenea, sunt relevate aspectele obiectiv și subiectiv ale principiului relativității efectelor contractelor. În special, materialul se axează pe categoria terților, aceasta ghidând în prezenta lucrare.

Capitolul 3. Contractul în folosul unui terț, excepție veritabilă a principiului relativității efectelor contractelor, are următoarea structură: 3.1. Istoricul apariției contractului în folosul unui terț; 3.1.1.*Contractul în folosul unui terț în dreptul privat roman. Doctrina germană și franceză în sec. XVII-XVIII; 3.1.2. Etapa implementării contractului în folosul unui terț în diferite state ca efect al jurisprudenței; 3.1.3.Evoluția istorică a contractului în folosul unui terț în Republica Moldova.* 3.2. Natura juridică a contractului în folosul unui terț; 3.2.1. *Noțiunea contractului în folosul unui terț. Structura raportului juridic al contractului în folosul unui terț; 3.2.2. Statutul juridic al creditorului în contractul în folosul unui terț; 3.2.3. Debitorul și obligațiile lui în cadrul contractului în folosul unui terț;* 3.3. Unele aplicații speciale ale contractului în folosul unui terț; *3.3.1. Contractul de donație și contactul în folosul unui terț; 3.3.2. Contractul de rentă și contractul în folosul unui terț; 3.3.3. Contractul de administrare fiduciară și contractul în folosul unui terț; 3.3.4.Contractul de asigurare și contractul în folosul unui terț.*

Acest capitol este destinat în exclusivitate excepției principiului relativității efectelor contractelor, şi anume ale contractului în folosul unui terț. Capitolul cuprinde istoricul și practica judiciară ce au determinat apariția acestei construcţii contractuale cu o evoluție fulminantă de la negare categorică până la acceptare și reglementare expresă în cadrul legislațiilor din majoritatea statelor. În acest capitol, am determinat natura juridică a contractului în folosul unui terț și

structura obligațională a raportului contractual în folosul unui terț, structură ghidată de două drepturi ce i se atribuie terțului beneficiar, dreptul la beneficiu și dreptul la acțiune împotriva debitorului întru executarea în folosul său a prestației.

La fel, sunt identificate unele contracte speciale în care se regăsesc aspecte ale contractului în folosul unui terț, se determină natura lor în lumina noilor modernizări, natura contractului în folosul unui terț în cadrul acestei construcții juridice complexe. Am identificat polemica apartenenței unor tipuri de contracte la categoria contractelor în folosul unui terț. În concluzie, afirmăm: contractul în folosul unui terț poate fi aplicat diferitelor tipuri de contracte fără limitare la o categorie anumită, căci nu există nicio prevedere imperativă care ar interzice acest lucru. Astfel, unele exemple de aplicabilitate practică ar fi contractul de donație, contractul de rentă, contractul de asigurare, contractul de administrare fiduciară, contractul de depozit bancar.

Ultimul compartiment al acestei cărți, **Concluzii generale și recomandări,** conține concluziile elaborate prin muncă asiduă de identificare a opiniilor doctrinare cu privire la domeniul cercetat, precum și cu privire la tezele invocate de autor în aspectul lucrării prezentate. La fel, sunt formulate o serie de recomandări, sub aspect legislativ, de îmbunătățire a normelor în domeniul efectelor pe care le au contractele față de terți.

Bibliografia conține o listă de lucrări folosite la elaborarea acestui studiu, care au ajutat autorul în a realiza, prin metodele de cercetare invocate anterior, concluzii și recomandări în domeniul analizat.

Capitolul 1 DIMENSIUNEA DOCTRINAR-TEORETICĂ A PROBLEMATICII EFECTELOR CONTRACTULUI

1.1. Analiza cadrului național și internațional cu privire la efectele contractului

Domeniul de cercetare a efectelor contractelor față de terți este unul puțin cercetat de către doctrinarii dreptului civil din Republica Moldova. Acesta este cu atât mai puțin analizat după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova[1]prin modificări ce au intrat în vigoare la 1 martie 2019. Modernizarea Codului civil nu a lăsat în umbră domeniul efectelor contractului. Astfel, au fost realizate modificări importante, ghidate de noile practici internaționale în domeniu, dar, în special, au fost influențate de valul de modificări din ultimul deceniu în domeniul dreptului civil realizate în codificările civile ale statelor europene din sistemul continental[2]. Astfel, suport pentru modernizarea Codului civil al Republici Moldova au fost: Proiectul Cadrului Comun de Referinţă (Draft Common Frame of Reference) al Uniunii Europene[3], dezvoltat de mediul academic din Europa, publicat în 2008; Codul civil german[4]; Codul civil francez[5], inclusiv modificările operate prin Ordonanţa nr. 2016-131 din 10 februarie 2016 de reformare a dreptului contractelor, a regimului general şi a probei obligaţiilor (Ordonnance n° 2016-131 du 10 février 2016 portant réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations); Codul civil al Italiei[6]; Codul civil al Olandei[7]; legile de drept privat ale Estoniei; noul Cod civil al României[8] în vigoare din 1 octombrie 2011; Codul civil al Federaţiei Ruse[9], cu modificările operate prin reforma pusă în aplicare între anii 2013 şi 2015.

Deşi baza normativă în Republica Moldova este absolut impresionantă, de un modernism absolut, aspectele teoretice abia sunt în formare, iar un imbold în acest sens credem să îl realizeze și prezenta lucrare.

---

[1] *Codul civil al Republicii Moldova*, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86.

[2] *Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea şi completarea unor acte legislative*, disponibil pe: http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

[3] *Proiectul cadru comun de referinţă DCFR* disponibil:https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/DCFR.html

[4] *Burgerliches Gesetzbuch Deutschlands* (Гражданское Уложение Германии). М.: Вольтер-Клувер, 2008.

[5] *Codul civil francez*, disponibil pe https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721

[6] *Cod civil italian*, disponibil pe http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/codciv.htm

[7] *Codul civil olandez*, disponibil pe http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook066.htm

[8] *Codul civil al României*, disponibil pe http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175630

[9] *Гражданский кодекс Российской Федерации* от 30.11.1994 г. № 51-ФЗ // «Собрание законодательства РФ». - 05.12.1994. №32.

Cu privire la efecte, constatăm că s-au aflat în atenţia unor doctrinari care au avut drept scop cercetarea acestui domeniu. Este important să determinăm din capul locului că studiul în domeniul efectelor pe care le au contractele față de părți și de terți este ambiguu, astfel încât, de-a lungul timpului, nu s-au găsit puncte comune asupra unei serii de probleme ce țin de arealul de cercetare.

Observațiile referitoare la evoluția efectelor contractelor sunt dominate de mai multe aspecte problematice. Primul aspect este determinarea noțiunii de efect al contractului. Al doilea ţine de determinarea principiului efectelor contractului față de părți și al celor față de terți. Al treilea, asupra căruia doctrinarii nu au ajuns la un numitor comun, este cercetarea noțiunilor *parte* și *terț*. Aceste noțiuni sunt interconexate și nu pot fi privite decât în multitudinea de abordări ale fiecăreia. Al patrulea aspect, asupra căruia cercetătorii nu au găsit un punct comun de pornire, este cel al calificării principiilor efectelor contractului față de terț, iar al cincilea constă în abordarea ce ține de excepțiile principiilor care guvernează efectele contractelor față de terți.

Cele relatate mai sus denotă vastitatea domeniului de cercetare, neexploarat încă de doctrina autohtonă. Astfel, în Republica Moldova, nu s-au efectuat cercetări monografice în domeniu. O abordare largă și completă a fost însă realizată de doctrinarul Mîțu Gheorghe în lucrarea de coautorat *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor,* editată până la modernizarea Codului civil al Republicii Moldova prin modificări ce au schimbat în anumite privințe valențele în cercetarea subiectului dat. Același autor a realizat investigaţii în lucrarea *Reprezentări și intermedieri în dreptul privat,* care ajută la determinarea valențelor cu privire la identificarea părților în contractul civil şi la selectarea corectă a terților. Referitor la efectele contractelor, dar cu unghiul de cercetare spre alte aspecte, a fost elaborată, de Cazac Octavian, lucrarea (teză de doctor) *Instituția rezoluțiunii și rezilierea contractelor, metodă de soluționare a raporturilor contractuale patogene*. În domeniul obligațiilor contractuale, de asemenea, a realizat cercetări Tabuncic Tatiana în coautorat cu Puica Viorca, cu articolul *Executarea obligațiilor contractuale,* o examinare interesantă și eficientă cu privire la acțiunile oblice și pauliene în cadrul executării obligațiilor contractuale, lucrare publicată în *Manualul Judecătorului,* ediția a II-a, Chișinău, 2013. În domeniul bunei-credințe, în calitate de prezumție și de principiu al dreptului obligațional, a realizat cercetări semnificative doctrinarul Băieșu Sergiu, în articolul *Aplicarea bunei-credințe în dreptul obligațional.* De acest principiu ne vom ghida la cercetarea efectelor contractului, o noutate fiind și reglementările exprese cu privire la acest principiu din Codul civil al Republicii Moldova, art. 1082, alin. (1), lit. d).

Dintre lucrările în domeniul dreptului civil, partea specială, care, deşi tangențial, au contribuit la cercetarea temei prezentei monografii, relevăm lucrarea *Dreptul Civil. Contracte și*

succesiuni de Chibac Gheorghe în coautorat cu Brumă Sorin, Robu Oxana și Chibac Natalia. Deşi aceasta este o lucrare cu aspect mai îngust referitor la efectele contractului în general și la efectele contractului față de terți în Republica Moldova, ea determină totuşi importanța și novația temei luate în prezentul studiu.

În doctrina română, domeniul de cercetare este extrem de vast, iar cercetătorul, cu fiecare lucrare, înaintează noi teze, pe care un alt cercetător le combate, iar un al treilea revine la teza propusă de primul cu mici modificări. Astfel, clasicii C.Hamangiu, I.Rosetti-Bălănescu, Al.Băicoianu, Gh. Beleiu au expus opinii cu privire la efectele contractelor. Dintre lucrările care determină aspectul cercetării noastre relevăm studiile monografice a doi cercetători ai noțiunilor *parte* şi *terț*: Vasilescu Paul, cu lucrarea monografică *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat,* studiu pe care, ulterior, îl adaptează noului Cod civil al României prin lucrarea *Drept civil. Obligații*, ediția a 2-a revăzută, şi Deleanu Ion, a cărui lucrare *Părțile și terții. Relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice* răstoarnă doctrina clasică, determinând o nouă abordare a noțiunilor *parte* și *terț*. La fel, lucrarea indicată elimină cu precădere noțiunea *având-cauză*, care a dominat secole la rând doctrina civilă internațională și care delimitează participanții la raportul juridic obligațional generatori ai contractului, în două entități: părți și terți. Idei interesante în domeniu sunt determinate și de către Popa Ionuț-Florin. Acest doctrinar nu este atât de categoric în a tăia în două categorii enunțate, față de care se răsfrâng efectele contractului, ci determină generic mai multe categorii de părți, precum ar fi părți originare, aderenți, ratificanți, succesori universali și cu titlu universal, dar, în același timp, nu exclude categoric noțiunea *având-cauză* din arealul cercetării.

Un critic al abordării lui P.Vasilescu, precum şi al abordării lui I. Deleanu este Marian Nicolae. Acest cercetător privește, pe bună dreptate, sceptic ideile moderniste, preluate de către doctrinarii români de la cercetătorul francez Ghestin J. Cercetătorul Marian Nicolae apără doctrina clasică în domeniul determinării și identificării părților și terților. El determină și apără opinia lui Beleiu Gheorghe, care consideră necesară categoria de avânzi-cauză în calitate de entitate intermediară între părți și terți. Însă critica cu privire la categoria intermediară de avânzi-cauză o realizează și Valeriu Stoica în impresionantul articol *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?*, în care nu doar critică noțiunea de având-cauză, noțiune ce a dominat doctrina română până în anii 2000, dar şi realizează un studiu profund cu privire la terți, întocmind un inventar al noțiunii de terț din cadrul Codului civil al României.

Doctrina rusă s-a ocupat în mod special de cercetarea domeniului noțiunii de terț, dar și a domeniului contractului în folosul unui terț. Astfel, doctrina rusă încă din perioada postbelică cercetează noțiunea de terț, lucrări științifice ample, asemenea celor de doctorat, fiind scrise din anii 60 ai secolului trecut. Astfel, în acest domeniu scrie Braghinski M.I., precum studiul

Влияние других (третьих) лиц на социалистические гражданские правоотношения: Дисертация на соискание степени д-ра юрид. наук. Lucrări mai noi în domeniu cu privire la terţi a elaborat Kroz M.K.: *Третье лицо в обязательстве: Дисертация канд. юрид. Наук.* Domeniul terţilor a fost investigat şi de Kiseli I.V. în lucrarea de doctor *Обязательства с участием третьих лиц*: *Дисертация на соискание степени канд. юрид. наук.* După cum observăm, spre deosebire de doctrinele unor alte state cu puţine aspecte ale cercetării speciale cu privire la terţi, aspectul terţilor în doctrina rusă este bine explorat, urmărit şi apreciat prin studii complexe în domeniu.

Doctrina franceză a influenţat direct cercetarea, în doctrina română, a temei privind efectele contractului faţă de terţi, iar doctrina română a exercitat influenţă asupra acestui domeniu de cercetare în doctrina Republicii Moldova. Reiterăm, autorul francez Ghestin a schimbat cursul acestor teme, determinând în mod surprinzător o schimbare radicală de abordare şi eliminând în aspectul de parte şi terţ noţiunea intermediară de având-cauză.

În domeniul contractului în folosul unui terţ, aceiaşi cercetători îşi exprimă opinia cu privire la această excepţie a principiului relativităţii efectelor contractului. Deşi unii - Popa Ionuţ-Florin, Pop Liviu - tratează excepţia contractului în folosul unui terţ ca pe una reală, alţii - Marian Nicolae, Gheorghe Beleiu - o tratează ca pe o excepţie aparentă. În prezentul studiu, enunţăm cu fermitate: **contractul în folosul unui terţ este o excepţie veritabilă pozitivă a relativităţii efectelor contractelor.**

Aceste diverse aspecte ale temei au servit şi, sunt sigură, vor servi drept obiect al discuţiilor, pe alocuri extrem de dure, între cercetători, prin aceasta demonstrându-se necesitatea studierii şi aprofundării informaţiilor în domeniu, şi anume sub aspectul efectelor contractelor faţă de terţi.

1.2. **Noțiunea de efect al contractului**

După cum menționează doctrinarul român Valeriu Stoica, "*lumea Codului civil este şi ea o scenă.* Constatarea este firească, întrucât structura Codului civil urmează ordinea stabilită de Gaius: persoane, bunuri şi obligaţii. Or, după cum se ştie, *termenul* ***persona*** *desemna masca pe care o purta actorul pe scenă pentru a-şi ascunde propria identitate şi pentru a crea personajul simbolizat prin mască. Aşadar, la început,* ***persona*** *era un mod de ascundere a identităţii reale şi un mijloc de elaborare a unor identităţi ficţionale. Dimpotrivă, noţiunea juridică de persoană nu ascunde, ci construieşte identitatea fiinţei umane ca subiect de drep*t, *respectiv ca titular de drepturi şi obligaţii, pe temeiul esenţial al libertăţii"*[10]. Aşadar, lumea Codului civil este populată de persoane, adică de actori care evoluează pe o scenă. Întâlnim aici persoane fizice şi persoane juridice, persoane concepute şi persoane născute, minori şi majori, părinţi şi copii, soţi şi soţii, rude şi afini, proprietari, nuzi proprietari, uzufructuari, uzuari şi superficiari, părţi şi succesori, creditori, debitori şi garanţi, profesionişti şi consumatori, asociaţi şi acţionari, cetăţeni şi străini. Toţi aceşti actori au roluri bine definite, care urmează logica generalului şi a specialului. Sunt persoane civilizate tocmai pentru că trăiesc în lumea Codului civil, urmând convenţiile prestabilite în noţiuni care se străduiesc să aibă un conţinut logic cât mai precis şi o sferă cât mai bine delimitată.

Conform Codului civil al Republicii Moldova, articolul 992[11] , *contractul este acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.* După cum ştim, contractul valabil încheiat produce anumite efecte juridice, mai exact, dă naştere la anumite drepturi şi stabileşte anumite obligaţii în sarcina unor persoane, acesta fiind motivul pentru care este considerat temeiul tipic de naştere al obligaţilor în enumerarea de la art.774 din Codul civil al Republicii Moldova. Efectele se produc, în mod firesc, faţă de părţi, adică faţă de persoanele care au semnat contractul respectiv. Dar efectele unui contract se pot produce, în mod excepţional, şi faţă de terţe persoane, adică faţă de persoane care nu au luat în niciun fel parte la încheierea contractului. Producând în mod natural efecte între părţi, putem spune că, faţă de părţi, contractul este obligatoriu sau, altfel spus, părţile semnatare trebuie să respecte prevederile contractului. În schimb, faţă de terţi, efectele contractului fiind doar o excepţie, putem spune că producerea efectelor faţă de aceştia este relativă. Dar orice persoană trebuie să respecte raporturile obligaţionale create şi drepturile

---

[10] **Stoica, Valeriu.** *Ce sunt datele cu caracter personal?.* // RRDP nr. 1/2018, p. 215. Întrucât, în teatrul modern, actorii nu mai poartă mască, rolul însuşi fiind „masca" lor, am preferat să evocăm „veşmintele" terţilor în titlul acestui articol. Desigur, orice metaforă aproximează, în încercarea de a fi sugestivă. În acest context, „veşmintele" sugerează determinările logice care formează conţinutul unei noţiuni. Preluat din : **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* // Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1, p. 18.

[11] Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova,2002, nr. 82-86.

dobândite de către celelalte persoane prin contractele încheiate sau, altfel spus, nicio persoană nu poate ignora drepturile dobândite de către o altă persoană printr-un contract[12].

Aceasta ar fi o explicaţie succintă cu privire la efectele contractelor. Dacă însă ne aprofundăm în acest subiect, constatăm că tărâmul instituţiei contractului este deosebit de vast şi de polemizat. Astfel, de-a lungul timpului, în doctrina autohtonă, română şi în cea internaţională, s-a discutat aprig cu privire la efectele contractelor, la ceea ce generează acestea, la principiile care guvernează efectele, la excepţiile de la principiile efectelor contractelor. Este o sarcină dificilă pe care o vom încerca să o explicăm.

Astfel, conform opiniei doctrinarilor români Constantin Stătescu şi Corneliu Bîrsan, efectul imediat al oricărui contract este acela de a da naştere unor drepturi şi obligaţii[13].

Într-o definiţie uzuală, devenită clasică, *prin efectul actului juridic civil se înţeleg drepturile subiective şi obligaţiile civile cărora le dă naştere, pe care le modifică sau le stinge un asemenea act*[14] . Prin urmare, se observă că, din textul legal, tot ca efect al obligaţiei, rezultă şi dreptul creditorului de a pretinde debitorului despăgubiri în situaţia în care acesta nu îşi execută obligaţia. Desigur, efectul obligaţiei se produce pe deplin prin executarea exactă a prestaţiei la care debitorul s-a obligat şi pe care părţile au avut-o în vedere, aceasta reprezentând executarea directă sau în natură a obligaţiei[15].

Doctrinarul român Paul Vasilescu începe analiza efectelor actului juridic de la condiţiile de valabilitate a actului juridic spre a evidenţia două etape de formare a contractului:

Prima etapă, statică, a actului juridic, cea a formării contractului, marchează data la care operaţiunea există. A doua etapă, dinamică, va genera efecte ale contractului[16]. Diferenţierea dintre aceste două etape, conform opiniei autorului, are menirea de a sublinia un truism. Contractul trebuie privit şi ca un instrument care are o valoare practică în sine, căci din chiar definiţia sa rezultă faptul că un act juridic civil se încheie pentru a produce efecte juridice, scopul operaţiunii fiind producerea consecinţelor de drept urmărite de părţile sale. Pe bună dreptate opinează Paul Vasilescu, căci acest aspect este perfect valabil şi pentru noi, deoarece definiţia legală a actului juridic este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinţei îndreptate spre a naşte, a modifica sau a stinge raporturi juridice civile (Codul civil al Republicii Moldova, art.308).

---

12 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Consideraţii generale privind principiul obligativităţii efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil.* //Revista Pandectele Române, 2012, nr.9. p. 48-49.

13 **Stătescu, Constantin; Bîrsan, Corneliu**. *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*. Ediţia a III-a. Bucureşti, 2000, Editura All Beck, p.54.

14 **Marian, Nicolae.** *Drept civil. Teoria generală.* Vol. II. *Teoria drepturilor subiective civile.*Bucureşti, 2018, Editura Solomon, p. 473.

15 **Ghiţă, Daniel.** *Consideraţii privind legătura dintre principiul forţei obligatorii a contractelor şi principiul executării în natură a obligaţiilor*. // Revista de Ştiinţe Juridice, Craiova, 2005, nr. 9.

16 **Reghini, Ionel, Diaconescu, Şerban, Vasilescu, Paul.** *Introducere în dreptul civil*. Bucureşti, 2013, Editura Hamangiu, p. 612-613. // Revista de Ştiinţe Juridice, Craiova, 2005, nr. 9.

La acest subiect s-a referit și Liviu Pop, identificând trei etape, şi anume obligația civilă, ca raport juridic, care poate fi privită și analizată din trei puncte de vedere: naşterea ei; ființa sa după naştere, în statică şi dinamică, şi stingerea ei, în strânsă legătură cu mijloacele juridice care produc acest efect[17].

Dacă vom privi acest subiect doar din unghiul efectelor actului juridic, atunci opinia lui Paul Vasilescu este perfect valabilă, căci cu privire la acest subiect ne interesează etapa naşterii și cea a survenirii efectelor. Dacă vom privi subiectul în aspect mai larg, parcursul întreg al obligației civile ce apare ca efect al actului juridic, rămâne valabilă și opinia lui Liviu Pop. Ceea ce ne interesează a explica conform prezentei lucrări este totuși unghiul efectelor actului juridic, respectiv opinia din prima clasificare, care ne va ghida în expunerea de pe parcursul lucrării.

Deoarece am pus în discuție noțiunea de raport obligațional și de efect al actului juridic (al contractului în special), considerăm necesară delimitarea acestor două noțiuni, deoarce ele se identifică în anumite privințe în ceea ce ține atât de obiectul, cât și de conținutul acestui raport. Referitor la noțiunea de raport juridic civil, de la care pornim, doctrinarii S. Baieş și N.Roşca[18] susţin că acest raport este unul social patrimonial sau personal nepatrimonial reglementat de o normă de drept civil. În particular, în virtutea raportului juridic obligațional, a cărui noțiune este legiferată în Codul civil al Republicii Moldova la art. 774, alin. (1), creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face. În mod clasic, unele elemente ale raportului juridic obligațional - obiectul și conținul - se identifică în anumite privințe cu efectele actului juridic.

Cu privire la conținutul raportului juridic opinează și Marian Nicolae, care stabilește că ceea ce pentru raportul juridic civil reprezintă conținutul său, pentru actul juridic care generează acel raport constituie tocmai efectele sale și, în ultimă instanță, conținutul lui juridic[19], iar obiectul raportului juridic obligațional este ceea ce creditorul poate pretinde de la debitor și acesta trebuie să îndeplinească[20].

În lumina celor invocate, Ovidiu Ungureanu menționează că efectele actului juridic civil constau, după caz, în crearea, modificarea, transmiterea sau stingerea unor raporturi juridice civile și, implicit, a drepturilor și obligațiilor care alcătuiesc conținutul acestor raporturi[21].

---

[17] **Pop, Liviu.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Tratat. Ediția a II-a. Iași, Editura Fundația Chemarea, 1998, p. 127.

[18] **Baieş, Sergiu, Roşca, Nicolae.** *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică.* Vol 1. Chişinău, 2004, Editura Cartier Juridic, p.80.

[19] **Marian, Nicolae**. *Op.cit.,* p. 473.

[20] **Albu, I.** *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*. Cluj-Napoca, 1994, p. 34.

[21] **Ungureanu, Ovidiu, Munteanu, Cornelia.** *Drept civil. Partea generală, în reglementarea noului Cod civil*. Bucureşti, 2013, Editura Universul Juridic, p. 280.

În cadrul asimilării raportului juridic civil cu efectele contractului, Paul Vasilescu[22] menționează că efectele se identifică cu raporturile juridice pe care actul juridic le declanșează. Astfel, prin *a declanșa* autorul are în vedere modificarea situației juridice care a existat la momentul încheierii actului. În același timp însă, actul poate să grefeze pe unele situații juridice anterioare lui, cu efectul că le modifică ori strămută (prin cesiune de creanță sau de alte drepturi patrimoniale) sau sting anumite situații juridice preexistente. La fel, autorul ține să menționeze că nu putem reduce efectele actului juridic la conținutul raportului juridic obligațional, adică la drepturile și obligațiile civile, pe care actul le generează, modifică, transportă sau le stinge. În acest sens, Paul Vasilescu[23] menționează metaforic: *Asistăm la un fel de imperialism al raporturilor de obligații care tind să cotropescă efectele contractelor"*. O asemenea situație trebuie evitată, căci efectele contractelor nu se limitează doar la drepturile și obligațiile părților, ci pot apărea o serie de alte efecte ce nu se încadrează în acest aspect. De exemplu, identificăm astfel de efecte în cazul actelor care sting situațiile juridice preexistente sau doar le transformă, în cazul actelor care nu au un conținut patrimonial. La identificarea efectelor contractelor trebuie luată în calcul și situația în care operațiunea juridică va genera sau strămuta un drept real (proprietate, uzufruct, uz, abitație, servitute, superficie, gaj). Alte tipuri de acte pot genera raporturi nepatrimoniale, cum ar fi stabilirea filiației, adopția, divorțul, căsătoria.

În aspectul apariției drepturilor reale ca efect al încheierii unui act juridic civil și a combinării raporturilor reale și celor obligaționale, în doctrina autohtonă[24] efectele contractelor sunt divizate în două aspecte:

- efecte obligaționale

- efecte reale.

În opinia doctrinarilor autohtoni, toate contractele produc efecte obligaționale, unele însă produc suplimentar și efecte reale.

Prin efecte reale se înțelege:

a) transferul proprietății sau al unui drept real;

b) constituirea unui drept real care nu exista anterior, cum ar fi constituirea dreptului de uzufruct sau a unui drept de gaj, dar și a dreptului de proprietate asupra unui bun nou format. Și stingerea unui dezmembrământ poate fi un efect, întrucât face să dispară dreptul din patrimoniul titularului, consolidând totodată proprietatea nudului proprietar;

---

[22] **Reghini, Ionel, Diaconescu, Șerban, Vasilescu, Paul**. *Op. cit.,* p. 613.
[23] Idem, p. 614.
[24] **Mîțu, Gheorghe.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Chișinău, 2015, p. 242.

c) transferul oricărui alt drept decât un drept real: un drept asupra unei mărci.

În sensul momentului în care se tranferă dreptul real către titular, în cadrul dreptului continental se disting două sisteme, și anume:

- sistemul consensualismului;

- sistemul realismului.

Conform sistemului consensualismului, pe care îl identificăm în Franța, Italia și în alte țări, contractul translativ ori constitutiv de proprietate generează instantaneu și direct proprietate sau un alt drept real.

Conform sistemului realismului, transmiterea dreptului real, executarea obligației de a da se relizează doar după respectarea unor formalități expres prevăzute de lege. Legislația Republicii Moldova este parte componentă a sistemului realismului, căci, conform Codului civil al Republicii Moldova, art. 510 ***Momentul dobândirii dreptului de proprietate,***

1) Dreptul de proprietate este transmis dobânditorului în momentul predării bunului mobil dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobândeşte la data înregistrării în registrul bunurilor imobile, cu excepţiile prevăzute de lege.

În aspectul efectelor actului juridic civil, Paul Vasilescu invocă un aspect mult mai profund și normativ al actului juridic civil strâns legat de efecte, și anume aspectul de generator de normă privată: *actul juridic înțeles ca procedură specifică prin care se generează norme, la ascultarea cărora părțile actului sunt datoare, implică luarea în discuție a efectelor acestuia sub aspectul normelor pe care le generează*[25]. Deci, pragmatic, un contract este încheiat datorită aptitudinii sale de a produce anumite efecte juridice specifice, adică raporturi juridice concrete: unele drepturi și obligații civile. Actul juridic le produce pe toate deodată, și încă ceva: ***normă privată***.

Cu noțiunea de *normă* desemnăm faptul că ceva este sau trebuie să fie și, mai ales, că un om trebuie să se comporte într-un anumit fel, după cum *norma* este sensul unui act cu care un comportament este ordonat sau permisiv și, mai ales, cu care o persoană este împuternicită să adopte comportamentul respectiv[26]. În acest sens, Paul Vasilescu determină că actul juridic crează atât drepturi și obligații civile, cât și normă privată de care părțile se ghidează de la

---

[25] **Vasilescu, Paul.** *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat. Monografie. Bucureşti,* 2003, Editura Rosetti, p. 83.

[26] **Kelsen, Hans.** *Doctrină pură a dreptului (traducere din germană de Ioana Constantin).* Bucureşti, 2000, Editura Humanitas, p. 18.

nașterea raportului juridic obligațional până la stingerea lui. Deci, norma privată ghidează actul juridic și efectele lui în sine. Credem că această afirmație derivă din expresia fenomen, identificată în codificările europene: *contractul este legea părților*[27]. Așadar, această normă privată este cea care ghidează actele juridice în general și care generează efecte în special. Deoarece raporturile juridice specifice au în conținut drepturi civile concrete (creanță, real, nepatrimonial), sunt exprimate frecvent prin înfățișarea acestor drepturi subiective. La această concluzie urma să ajungem, ea reprezentând ceea ce ne interesează pentru a justifica excepțiile reale ale principiului relativității efectelor contractului.

Astfel, însumând noțiunile invocate de către doctrinari, putem delimita două accepțiuni ale efectelor actului juridic civil:

- în prima accepție, efectele actului juridic civil desemnează drepturile și obligațiile civile născute, modificate sau stinse prin el, indiferent de caracterul sau de obiectul său;

- în a doua accepție, efectele actului juridic civil desemnează drepturile și obligațiile civile născute, modificate sau stinse prin el, indiferent de caracterul sau de obiectul său, actul fiind ghidat de norma privată, generată prin înfățișarea drepturilor subiective determinante.

Generic și normativ, efectele contractului constituie (sub)instituția juridică purtând acestă denumire, care grupează totalitatea normelor de drept civil aplicabile efectelor actului juridic civil[28].

În lumina celor reliefate, conchidem că efectele contractului pot fi privite în două aspecte. În primul aspect, calitatea de subinstituţie a dreptului civil o are acea parte integrantă a instituției contractului care înglobează totalitatea normelor aplicabile normelor dreptului civil cu privire la efectele contractelor.

În al doilea aspect, se află totalitatea drepturilor și obligațiilor determinate de părți în contract, ce se identifică cu norma de conduită creată de părți prin contractul negociat, de care ele trebuie să se ghideze și care înfățișează un drept subiectiv civil, dar și aspectele ce țin de limitările normei imperative, de principiul bunei-credințe, al echității, de uzanțele și de practicile aplicabile de părți.

---

[27] Expresia se găseşte în: Codul civil francez, art. 1134; Codul civil italian, art. 1372-1; Codul civil al României, art. 1270. Autorul acestei idei este Jean Domat, jurisconsult francez din sec. XVII, invocat de **Aynes, L.** *Le contract, loi des parties.* În: Cahiers du Conseil constitutionnel, n. 17, mars, 2005, LGDJ.

[28] **Marian, Nicolae.** *Op. cit.*, p. 474.

Ținem să menționăm că reglementările Codului civil al Republicii Moldova nu limitează efectele contractelor la drepturi și obligații, ci lărgește considerabil acest aspect și îl statuează la art. 1082. Întregirea efectelor contractului:

(1) Contractul produce nu doar drepturile, obligațiile și alte efecte juridice stipulate expres de părți, dar și efectele juridice care rezultă, în următoarea ordine, din:

a) dispozițiile legale imperative;

b) dispozițiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat;

c) practicile statornicite între părți și uzanțele aplicabile;

d) principiul bunei-credințe și cel al echității.

(2) Dispozițiile legale imperative substituie clauzele care contravin lor, sub rezerva dispozițiilor legale în materie de nulitate.

(3) Contractul produce efectele rezultate din sursele prevăzute la alin. (1) lit. c) și d) în măsura în care ele sunt compatibile cu natura și cu scopul contractului, precum și cu circumstanțele în care a fost încheiat contractul.

Conform notei informative de modificare a Codului civil al Republicii Moldova[29], se determină că aceste prevederi sunt modelate şi de art. II. – 9:101 DCFR şi dispune: contractul produce nu doar drepturile şi obligaţiile şi alte efecte juridice stipulate expres de părţi, dar şi efectele juridice care rezultă, în următoarea ordine, din: a) dispoziţiile legale imperative; b) dispoziţiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat; c) practicile statornicite între părţi şi uzanţele aplicabile; d) principiile bunei-credinţe şi a echităţii.

Aşadar, în lumina noilor reglementări ale Codului civil, legiuitorul, pe bună dreptate, nu s-a limitat la drepturi și obligații, dar a identificat și alte efecte expres stipulate de părți. Totodată, fiind și entitatea ce determină norme de conduită imperative, nu putea să lipsească această limitare firească cum este norma imperativă, dar și norma dispozitivă în cazul în care nu s-a derogat de la ea. La fel, legiuitorul a statuat în calitate de efect și practicile statornice între părți, și uzanțele, dar și principiul bunei-credințe și al echității. Deci, prin aceste prevederi, legiuitorul a îmbinat aspectele normative cu cele nenormative, care sunt esențiale raporturilor juridice civile și care crează libertate părților, şi, în același timp, restricționează, spre a nu fi încălcate normele de ordine publică, bunele moravuri şi normele imperative.

Subliniem că ne referim la efectele actului juridic în anumite expresii în mod conștient, și anume pentru a determina că efectele contractului sunt valabile nu numai contractului, deși prevederile legislației le stabilește locația în categoria contractelor. Nu putem determina efectele

---

29 *Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative,* http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

doar ale contractelor fără a atinge efectele actelor juridice, căci contractele fac parte din categoria actelor juridice și vorbim în acest sens de *parte* și *întreg*. Prin urmare, toate cele invocate de către legiuitor la capitolul contractelor, categoria de efecte se vor aplica în mod aspectual și actului juridic, cu o mică remarcă: dacă efectele în cazul contractelor se vor răsfrânge asupra părților contractante, atunci la actul juridic vom vorbi despre autorul actului juridic.

Conform opiniei doctrinarilor Constantin Stătescu și Corneliu Bîrsan[30], în cazul examinării efectelor contractului se implică abordarea următoarelor aspecte principale:

a) *Stabilirea cuprinsului contractului, prin interpretarea corectă a clauzelor sale.*
b) *Principiul obligativității contractului, privit din două puncte de vedere:*
   - *obligativitatea contractului în raporturile dintre părțile contractante;*
   - *obligativitatea contractului în raporturile cu alte persoane care nu au calitatea de părţi contractante (principiul relativității efectelor contractului și câmpul de aplicație a acestui principiu).*

c) Efectele specifice ale contractelor sinalagmatice, efecte derivate din interdependența obligațiilor generate de aceste contracte: principiul executării concomitente a obligațiilor reciproce, excepția de neexecutare a contractului, suportarea riscului contractului; rezoluțiunea și rezilierea contractului.

Nu putem fi de acord cu această abordare, în special la aspectul ce ține de principiile invocate. Credem că principiul relativității efectelor contractelor în lumina noilor reglementări ale Codului civil s-a desprins de principiul *pacta sunt servanda*, fiind identificat ca un principiu separat cu puteri depline. Abordarea în discuție era firească la etapa scrierii clasificării de mai sus, deoarece *pacta sunt servanda* este principiul care face parte din teoria clasică a efectelor contractelor. La acest aspect vom reveni în detaliu *infra*.

Un alt aspect pe care ținem să îl abordăn în cazul efectelor este acțiunea în timp a efectelor actelor juridice, ghidându-ne de Codul civil al Republicii Moldova, care, la art. 7, alin. (1), reglementează: *Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare.*

Ca să reformulăm, vom spune că principiul neretroactivităţii legii civile este regula potrivit căreia o lege civilă se aplică numai situaţiilor apărute după intrarea ei în vigoare, nu și

[30] **Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Op. cit.,* p 54.

situaţiilor anterioare acestei date sau *tempus regit actum*. Noua lege nu poate afecta situaţiile juridice definitiv formate (constituite, modificate sau stinse) şi nici efectele produse de acestea înainte de intrarea sa în vigoare. Este, de altfel, o regulă înţeleasă de la sine, întrucât este imposibil, omeneşte vorbind, ca o persoană să cunoască prevederile unei legi care va intra în vigoare în viitor. În ipoteza cunoaşterii prevederilor viitoarei legi, încercarea persoanei de a se supune acestora ar încălca prevederile legii prezente, riscând sancţiunile ei. Din textul *Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare*, reiese că legea nouă nu poate atribui efecte situaţiilor juridice trecute şi nici actelor sau faptelor juridice, adică nu le poate atribui efecte pe care acestea nu le puteau produce sub imperiul legii sub care s-au format.

Înţelegem din textul citat că actele şi faptele juridice nu pot genera decât efecte juridice prevăzute de legea în vigoare la momentul apariţiei lor, fie că este vorba de efecte produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi, fie că este vorba de efectele produse după intrarea în vigoare a legii noi[31].

În acest sens, ținem să rearcăm că legiuitorul Republicii Moldova a făcut totuși o abatere ce ține de aspectul raportării donațiilor și, conform Legii privind punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova[32] art. 46, alin. 3, a reglementat:

Donațiile făcute conform contractelor de donație încheiate înainte de 01.03.2019 nu cad sub incidența obligației de raport al donațiilor, prevăzute de dispozițiile cărții a patra din Codul civil în redacția Legii nr. 133/2018, ***dacă donatorul a decedat înainte de 01.03.2020.***

În acest sens, prin ultima sintagmă, s-a creat un caz de retroactivitate - **dacă donatorul a decedat înainte de 01.03.2020 –** de a cărui necesitate ne îndoim, căci prin aceasta s-au cutremurat semnificativ efectele contractelor de donație și s-a creat senzația de incertitudine a efectelor contractelor încheiate. Suntem de acord cu faptul că s-au făcut remedii de modificare a acestor efecte (Codul civil al Republicii Moldova, art. 2515, alin. (3) –scutirea de raport), ***dar credem că în lumina acestui articol trebuiau să rămână contractele de donație încheiate până la data de 01.03.2019 din legea veche***, fără a afecta în vreun mod efectele acelor contracte, iar

---

[31] Împotriva acestei afirmații, a se vedea: **Chirică,D.** *O privire asupra noului Cod civil. Titlul preliminar*. În: Revista Pandectele Române, 2011, nr. 3, p.23, în care autorul exclude posibilitatea aplicării legii vechi vreunei situații juridice ulterioare intrării în vigoare a legii noi. Preluat din: **Motica, Oana.** *Principiile aplicării legii civile în timp în lumina noului Cod civil.* Analele Universității de Vest din Timişoara, Seria Drept. *https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481045736-lect.-univ.-dr.-oana-motica.pdf*

[32] Legea privind punerea în aplicare a Codului civil al RM. Republicată în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 467- 479, art.784. Modificată și completată prin legile Republicii Moldova: LP133 din 15.11.18, MO467-479/14.12.18 art.784, în vigoare 14.01.19, LP200 din 28.07.16, MO338-341/30.09.16 art.696; în vigoare 30.03.17, LP1565 din 19.12.02, MO178/27.12.02 art.1362.

contractele încheiate după legea nouă să fie guvernate de principiul aplicării imediate a legii civile, cu toate consecințele acesteia. Argumentăm acest fapt printr-o serie de dificultăți de ordin practic, de asimilare şi de înțelegere de către populație a acestor norme civile, existând o serie de situații în care remediul de scutire de raport conform art. 2515, alin. (3) nu ar putea fi aplicat, ca, de exemplu, în cazul incapacității donatorului a cărui părere cu privire la acest aspect nu va fi clară. În alt sens, am enunța inexistenţa unui mod mai adecvat de a asigura previzibilitatea efectelor unei situaţii juridice decât cel de a lăsa ca norma care i-a reglementat întregul parcurs să-i reglementeze şi cele din urmă efecte.

Un alt principiu ce guvernează categoria acțiunii în timp este cel al aplicării imediate a legii civile. De îndată ce o lege civilă intră în vigoare, ea se va aplica tuturor situaţiilor juridice apărute. Astfel, art. 7 alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova prevede: *Legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.* Alin. (5) din acelaşi articol stipulează: *În situaţiile prevăzute la alin.(4), dispoziţiile legii noi se aplică modalităţilor de exercitare a drepturilor sau de executare a obligaţiilor, precum şi de înstrăinare, preluare, transformare sau de stingere a acestora. De asemenea, dacă legea nouă nu prevede altfel, clauzele unui act juridic încheiat anterior intrării în vigoare a legii noi contrare dispoziţiilor ei imperative sînt, de la această dată, lipsite de orice efect juridic*. În formularea sa clasică, după cum am arătat mai sus, acest principiu are următorul conţinut: norma juridică nouă se aplică tuturor situaţiilor juridice viitoare şi efectelor acestora, precum şi efectelor situaţiilor juridice trecute, în măsura în care acestea nu s-au produs până la data aplicării normei noi, fiind totodată exclusă aplicarea normei vechi în ceea ce priveşte reglementarea situaţiilor juridice viitoare şi a efectelor lor[33].

Ultraactivitatea (supravieţuirea) legii civile vechi este o excepţie de la principiul aplicării imediate a legii civile noi, care presupune aplicarea legii civile vechi la unele situaţii determinate apărute sub imperiul legii civile noi, ca urmare a unei prevederi legale exprese. Justificarea acestei excepţii de la aplicarea imediată a legii civile ţine de asigurarea unui climat de siguranţă cu privire la respectarea angajamentelor asumate şi de acordarea unui răgaz pentru adaptare la noile prevederi. Deşi bine definită, ca o excepţie de la principiile care reglementează aplicarea în timp a legii civile (de la principiul neretroactivităţii, mai exact), ultraactivitatea (supravieţuirea) legii vechi nu întotdeauna este înţeleasă în deplinătatea sensului ei.

[33] **Reghini, Ionel, Diaconescu, Șerban, Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 48.

Astfel, se consideră [34] că prevederile art. 7, fraza a doua: *Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare* sunt un caz de ultraactivitate a legii civile vechi în cazul în care ele sunt aplicabile efectelor viitoare ale situaţiilor juridice trecute. În realitate, avem de a face cu o situaţie de ultraactivitate aparentă. În acest caz, aşa-zisa supravieţuire a legii vechi este o simplă aplicaţie a principiului neretroactivităţii la situaţiile juridice trecute care îşi produc efectele în viitor.

Prin această apreciere, legiuitorul nu instituie o excepţie de la principiul aplicării imediate (un caz de ultraactivitate), ci revine cu o precizare, explicând unul dintre sensurile principiului neretroactivităţii statuat în alineatul precedent. Doctrinar, se apreciază că aplicarea imediată a legii noi este justificabilă datorită unor raţiuni de politică legislativă: legea nouă trebuie prezumată ca reprezentând un progres de tehnică juridică şi, prin urmare, ea trebuie aplicată, încă de la intrarea ei în vigoare, şi situaţiilor juridice ale căror efecte sunt în curs de a se produce; în unele situaţii, supravieţuirea legii vechi ar putea împiedica legea nouă să se aplice vreodată; puterea de stat tinde să asigure unitatea legislaţiei în cuprinsul teritoriului pe care ea se exercită, iar pentru aceasta, trebuie ca legea nouă să se aplice tuturor situaţiilor juridice reglementate, chiar dacă acestea sunt în curs de a se naşte, modifica sau stinge, ori de a produce efecte[35].

Deci, ultraactivitatea presupune ca dispoziţii ale legii vechi să se aplice unor situaţii juridice apărute după intrarea în vigoare a legii noi, precum cele invocate în Codul civil la art. 7, alin (4): *În cazul situaţiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura şi întinderea drepturilor şi obligaţiilor părţilor, precum şi orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel.*

Legiuitorul, la rândul său, trebuie să țină cont de efectele obligatorii ale contractului, evitând să le perturbeze. O intervenție a legiuitorului în contracte în desfășurarea efectelor acestora, ar submina ordinea de drept și ar sabota voința internă a contractanților. De aceea efectele unui contract rămân întotdeauna sub imperiul legii sub care s-au născut, ultraactivitatea fiind un sprijin serios al forței obligatorii a contractului și al respectului normei obiective față de contract[36].

---

[34] **Boroi, Gabriel, Anghelescu, Carla Alexandra.** *Curs de drept civil. Partea generală.* Bucureşti, 2011, Editura Hamangiu, p.19, 20.

[35] **Eliescu, M.** *Aplicarea legii civile în timp şi spaţiu. Conflictele de legi.* În : Tratat de drept civil. Vol. I, Partea generală. Bucureşti, 1967, Editura Academiei, p. 97.

[36] **Reghini, Ionel, Diaconescu, Șerban; Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 621- 622.

Având în vedere noile prevederi ale Codului civil, înţelegem să facem distincţia, raportată la data intrării în vigoare a legii noi, între cele trei categorii de situaţii juridice, astfel[37]:

- *facta praeterita*, adică faptele constitutive, modificatoare sau extinctive de situaţii juridice realizate în întregime înainte de intrarea în vigoare a legii noi, precum şi efectele trecute sau viitoare produse de acea situaţie juridică;

- *facta pendentia*, adică situaţiile juridice în curs de constituire, modificare sau stingere la data intrării în vigoare a legii noi;

- *facta futura*, adică situaţiile juridice care se vor naşte, modifica sau stinge după intrarea în vigoare a legii noi.

Conform celor prezentate mai sus, conflictele de legi, credem, că vor fi soluţionate în felul următor: - faptele constitutive, modificatoare de situaţii juridice realizate în întregime înainte de intrarea în vigoare a legii noi, efectele produse de acea situaţie juridică, precum și cele în curs de realizare, ce țin de natura și întinderea drepturilor și obligațiilor părților, alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel, vor fi reglementate de legea veche, dacă nu se prevede altfel în privinţa efectelor viitoare ale situaţiilor juridice trecute; - situaţiile juridice în curs de constituire, modificare sau stingere la data intrării în vigoare a legii noi şi - situaţiile juridice care se vor naşte, modifica sau stinge după intrarea în vigoare a legii noi vor fi reglementate de legea nouă.

În concluzie cu privire la efectele contractelor în general, credem că era absolut necesară includerea în legislație a unor efecte adiționale celor stabilite de părți în contract, ceea ce a fost realizat, căci, de altfel, efectele contractelor s-ar fi identificat cu raportul juridic civil sau, mai concret, cu conținutul raportului juridic civil, fapt care, credem, este inacceptabil, pentru că efectele contractelor nu sunt doar cele stabilite de părți, dar și cele stabilite în dispozițiile imperative, în cele dispozitive, în măsura în care părțile nu au stabilit altceva în contract, sau potrivit practicilor statornicite între părți și uzanțelor aplicabile, sau conform principiului bunei-credințe și celui al echității.

[37] **Motica, Oana.** *Principiile aplicării legii civile în timp în lumina noului Cod civil.* În: Analele Universității de Vest din Timişoara, Seria Drept. *https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481045736-lect.-univ.-dr.-oana-motica.pdf*

1.3. **Caracteristica generală a principiilor efectelor contractului**

Ideile călăuzitoare ce diriguiesc ramurile, instituțiile, subinstituțiile dreptului sunt principiile. Efectele contractelor, care, precum am menționat, este o subinstituție a dreptului civil, la fel este ghidată de principii. Principiile efectelor actului juridic civil arată modul în care se produc aceste efecte, felul lor de manifestare, condițiile în care acționează și persoana faţă de care se produc ele[38].

Tradițional, principiile efectelor actului juridic sunt considerate reguli de drept civil de aplicare generală, fiind și definite ca atare[39]. Important este de relevat că, în cazul în care nu sunt expres prevăzute de lege, ele vor rămâne cu un conținut variabil și vor avea un caracter teoretic pur.

În lumina vechilor prevederi, după modernizare, Codul civil al Republicii Moldova a suportat o serie de modificări privind aspectul principiilor efectelor contractului. Astfel, în Codul civil (în redacția de până la 1 martie 2019) era reglementat doar principiul forței obligatorii a contractului, în care, la art.668, alin. (2), era prevăzut și principiul relativității efectelor contractului, după cum urmează:

Articolul 668. Forţa obligatorie a contractului

(1) Contractul încheiat legal obligă părţile nu numai la ceea ce au stipulat expres, dar şi la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanţele sau cu principiile echităţii.

(2) Contractul produce efecte numai între părţi dacă legea nu prevede altfel. Contractul produce efecte şi pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din contract sau din natura obligaţiei nu rezultă altfel.

(3) Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părţilor dacă legea nu prevede altfel.

Din această reglementare observăm că legiuitorul a urmat ideea doctrinei clasice, care determina principiul relativității contractului ca pe o fațetă a principiului forței obligatorii a contractului.

Din fericire, prin noile reglementări s-a realizat o serie de modificări și s-a făcut o distincție clară între aceste două principii. Astfel, principiul forței obligatorii a contractului a fost reglementat la art. 996: *Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel.*

---

[38] **Marian, Nicolae.** *Op.cit.*, p.479.

[39] **Beleiu, Gheorghe.** *Drept civil român.* București, 2007, p. 195.

Iar principiul relativității contractelor este reglemetat la art. 1086, alin.(1):

(1) Contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(2) Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Este aplaudabilă această modificare și delimitarea celor două principii, deoarece ele au puține în comun, dar multe în aspectele ce le diferențiază: principiul forței obligatorii a contractului, ca și principiul relativității contractelor, este principiu al efectelor contractului, dar şi cel care guvernează efectele între *părți*; pe când principiul relativității guvernează efectele contractelor față de *terți*.

Modificările sunt oportune și necesare spre a merge în pas cu noile tendințe ale legislațiilor statelor europene, dar nu suficiente. Totuși, credem oportun a se realiza unele corectări în legislație, și anume în Capitolul VI din Codul civil al Republicii Moldova. Propunem aşadar crearea a două secțiuni și delimitarea efectelor contractelor: secțiunea întâi cu titlul *Efectele contractului față de părți,* în care urmează a fi inserat principiul forței obligatorii a contractelor; secțiunea a doua, intitulată *Efectele contractului față de terți*, în care să fie inserate principiul relativității efectelor și principiul opozabilității și excepțiile acestora. Această modificare ar crea o claritate pentru practicieni și ar face distincție netă între efecte, părți și terți.

În cele ce urmează, ne propunem să clasificăm principiile efectelor contractelor spre a determina firul logic al prezentei lucrări.

Contractele civile sunt guvernate de principiul libertății contractuale (sau al libertății de voință); acest principiu exprimă regula de drept potrivit căreia persoanele sunt libere să încheie orice fel de contracte doresc, determinându-le în mod liber atât fondul, cât și forma. Altfel spus, părților contractante le este recunoscută libertatea de a-și supune acordul lor de voință unei legi al cărei conținut și a cărei formă le determină chiar ele. Conform **articolului 993 din Codul civil al Republicii Moldova:**

(1) Oricine își poate alege în mod liber contractantul, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele dispozițiilor legale imperative, contracte și pot stabili conținutul lor. Acest principiu generează toate celelalte principii ce guvernează instituția contractului.

Nu în ultimul rând, trebuie abordat un alt principiu de drept important care, deşi nu este strâns legat de efectele contractului (aşa cum este principiul obligativităţii şi cel al relativităţii), trebuie văzut ca o regulă primordială, fără de care nu se poate vorbi despre formarea valabilă a contractului, nici despre eventuale efecte valide ale unui contract: este principiul bunei-credinţe. Buna-credinţă trebuie manifestată de părţi la negocierea, la încheierea şi la executarea contractului. Privitor la aceasta, doctrinarul Sergiu Băieșu menționează: *Codul civil al Republicii Moldova ridică buna-credință la rang de principiu, impunând participanților la raporturile juridice civile să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință* (Codul civil al Republicii Moldova, art. 10). Propriu-zis, în raporturile contractuale, principiul bunei-credințe îndeplinește două funcții importante: excluderea abuzului de drept în exercitarea dreptului subiectiv și asigurarea executării corespunzătoare a obligației. Exercitarea dreptului contrar principiului bunei-credințe presupune aplicarea unor metode de apărare neproporționale în raport cu încălcările nesemnificative ale executării unei obligații [40]. La principiul bunei-credințe vom apela și la explicarea principiul forței obligatorii a contractului.

Aceste două principii, al libertății contractuale și cel al bunei-credințe, guvernează și efectele contractelor, nefiind exclusiv ale efectelor contractelor. Astfel, considerăm oportun să ne referim, în acest capitol, la principiile care reglementează în mod exclusiv efectele contractelor.

În literatura de specialitate nu există un punct de vedere unitar în privința numărului principiilor care guvernează efectele contractului civil.

Într-o primă concepție, sunt reținute trei principii ale efectelor contractului civil:

- principiul forței obligatorii;

- principiul irevocabilității;

- principiul relativității dreptului civil[41].

Într-o a doua concepţie, se relevă faptul că irevocabilitatea nu reprezintă un principiu distinct, ci doar un aspect al principiului forţei obligatorii[42];[43]. Doctrinarul român Paul

---

[40] **Băieșu, Sergiu.** *Aplicarea principiului bunei-credinţe în dreptul obligaţional.* Articol publicat în cadrul Conferinței internaționale științifico-practice *Dezvoltări recente în dreptul obligațiilor,* Chișinău, 4-5 octombrie 2018. Chișinău, 2020, p. 18.

[41] **Pop, A, Beleiu, Gh.** *Drept civil.Teoria generală a dreptului civil.Bucureşti,* 1980, Universitatea din Bucureşti, p. 303 şi urm.

[42] **Stănescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu**. *Op. cit.,* p. 58.

[43] **Pop, Liviu.** *Drept civil român. Teoria generală a obligaţiilor.* Bucureşti, 1998, Editura Lumina Lex, p. 58 şi urm.

Vasilescu[44] analizează clar și laconic acest subiect în studiul monografic *Relativitatea actului juridic civil.* Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat, care menționează – Pentru a desluși integral sensurile relativității actului juridic, trebuie trecute în revistă resorturile și implicațiile principiului *pacta sunt servanda.* Acest principiu și irevocabilitatea convenției sunt fațetele aceleiaşi realități. Din acest motiv, considerăm că nu este necesar să tratăm distinct cele două aspecte ale actului juridic și ne vom exprima mai jos cu privire la aspectul irevocabilității în expunerea principiului *pacta sunt servanda*.

În această multitudine de idei, remarcăm faptul că ele sunt inspirate din vechile reglementări ale legislației și din doctrinele invocate în sec. XIX-XX. Nici în doctrina clasică, bazată pe vechile reglementări ale legislației, nu exista o poziție unitară, căci acestea determinau principiul de bază, și anume cel al forței obligatorii a contractului, din care se considera că derivă celelate două: irevocabilitatea pentru părți și relativitatea pentru terți.

O opinie separată în acest sens prezintă Liviu Pop[45], şi anume că cercetarea și analiza obligației civile contractuale, ca legătură juridică între două sau mai multe persoane, care generează și situații juridice diverse, pot fi realizate numai având în vedere dispozițiile Codului civil, unde se consacră două principii specifice contractului: principiul forței obligatorii a contractului și principiul relativității efectelor contractului.

Principiul forței obligatorii a contractului guvernează efectele acestuia între părțile contractante. Principiul relativității efectelor contractului se referă la efectele contractului față de terțele persoane, care nu au participat în calitate de părți la încheierea lui. Această opinie este una absolut reformatoare pentru perioada în care a fost înaintată, perfect valabilă și pentru prezent. Din păcate, această opinie era în minoritate, față de multitudinea de aprecieri ale principiilor efectelor contractului în calitate de entitate tripartită, constituită de forța obligatorie a contractului, de irevocabilitatea și relativitatea lui, ultimele două fiind fațete ale principiului forței obligatorii a contractului.

Marian Nicolae invocă o altă clasificare a principiilor efectelor contractului: - principiul obligativității efectelor actului juridic civil; - principiul opozabilității efectelor actului juridic civil , menționând că noul Cod civil face, în materie contractuală, o distincție netă între aceste

---

[44] **Vasilescu, Paul.** *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat.* Monografie. București, 2003,Editura Rosetti, p. 177.

[45] **Pop, Liviu.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Tratat. Ediția a II-a. Iași, 1998, Editura Fundației Chemarea , p. 59-60.

două categorii de efecte, chiar dacă, din punct de vedere topografic, textul referitor la opozabilitatea contractului este amestecat cu cele privind relativitatea efectelor contractului [46].

În această ordine de idei, ținem să ne expunem opinia cu privire la principiile efectelor contractelor: este necesară determinarea unei distincții majore, şi anume delimitarea efectelor contractelor și atribuirea fiecărei categorii a unui principiu caracteristic, după cum urmează:

- efectele cu privire la părţi, acestei categorii fiindu-i atribuit *principiul forței obligatorii a contractului;*

- efectele contractelor față de terți, acestei categorii fiindu-i caracteristice *principiul relativității efectelor și principiul opozabilității efectelor*.

Aşadar, considerăm necesară includerea în secțiunea efectele contractelor a *principiului opozabilității efectelor contractelor* prin reglementare expresă.

În cele ce urmează, vom aborda obligativitatea efectelor contractului în general, ca principiu fundamental, insistând, în mod firesc, asupra aspectelor inedite, aduse de Codul civil, care merită o atenţie deosebită din partea literaturii juridice, urmând ca şi jurisprudenţa să contribuie decisiv, prin soluţiile sale, la lămurirea aspectelor luate în studiu.

Principiul forței obligatorii a contractului

Principiul este preluat din dreptul roman, cunoscut cu denumirea *pacta sunt servanda,* care reprezenta necesitatea respectării cuvântului dat, în prezent fiind pe deplin aplicabil atât în dreptul intern, cât şi în dreptul internaţional.

Principiul *pacta sunt servanda* este legat de ideologia autonomiei de voință. Autonomia de voință este atât sursa juridică a contractului, cât și temeiul forței sale juridice obligatorii[47]. Deși este perfect adevărat că expresia modernă a acestui principiu își are originea în teoria autonomiei de voință, originile principiului sunt datorate modului în care dreptul roman a fost preluat de școala dreptului natural și de cea a dreptului canonic. *Pacta sunt servanda* (sau mai exact, *pacta quantumcumque nuda servanda sunt*) este o expresie formulată pentru prima dată în *Corpus Iuris Canonici,* colecție medievală de drept canonic[48]. Sub influența dreptului canonic, *pacta sunt servanda* a devenit un principiu absolut al contractului, grație ideii că orice

---

[46] **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 483.

[47] **Reghini, Ionel, Diaconescu, Șerban, Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 617.

[48] **Zimmermann, Reinhard.** *Drept roman și cultură europeană*. Liber Amicorum Liviu Pop. Reforma dreptului privat roman în contextul federalismului juridic European. Bucureşti, 2015, Editura Universul Juridic, p. 973.

contractant trebuie să fie obligat să își țină cuvântul dat și că nerespectarea acestui imperativ constituie un păcat și poate atrage constrângerea contractantului deviant la respectarea normei contractuale[49]. Teoria autonomiei de voință are marele merit de a fi explicat filosofic de ce contractul este sursă de normă privată de comportament[50].

De aceea, principiul *pacta sunt servanda* nu poate fi fundamentat numai de cerințele morale ale respectării cuvântului dat ori pe cerințele juridice ale respectării voințelor individuale exprimate, ci se înscrie în rândul cerințelor societății înseși, cerințe întărite cu puterea pe care dreptul le-o conferă[51].

În această ordine de idei se expune prof. univ. dr. Gheorghe Beleiu, menționând că fundamentul principiului forței obligatorii a actului juridic este reprezentat de două cerințe:

- *necesitatea asigurării stabilității și siguranței raporturilor juridice generate de actele juridice civile; - imperativul moral al respectării cuvântului dat*[52].

Principiul forței obligatorii a contractului privește efectele actului juridic în complexitatea lor, expune regula de drept potrivit căreia contractul este obligatoriu pentru părțile contractante, dar nu facultativ. Acest principiu este exprimat și prin adagiul *pacta sunt servanda*. Din principiul forței obligatorii a contractului decurge o altă regulă fundamentală a dreptului contractual, și anume cea a irevocabilității actului juridic. Astfel, încheierea contractului reprezintă rezultatul unui acord de voință (*mutuus consensus*), iar desființarea lui, rezultatul aceluiași acord (*mutuus dissensus*).

Privitor la esența principiului forței obligatorii a contractului apar polemici, ca, de exemplu, în doctrina franceză, legate, în special, de executarea contractului. Astfel, prin obligativitatea contractului se înțelege faptul că raporturile de creanță vehiculate de contract sunt obligatorii pentru debitor. Dacă acesta nu își execută benevol obligațiile, creditorul este în drept să treacă la executarea lor silită. În astfel de cazuri, creditorul prevalează asupra forței obligatorii a contractului. Acest aspect este cercetat de cei care leagă indisolubil contractul de efectele lui și, mai mult decât atât, de executarea obligațiilor contractuale, iar efectul esențial este reducerea contractului la conținutul său obligațional și confuziunea[53] între obligatoriu și

---

[49] **Zimmermann, Reinhard.** *The New German Law of Obligations.* Oxford University Press 2005, p. 542.
[50] **Popa, Ionuț-Florin**. *Curs de drept civil. Obligațiile*. București, 2015, Editura Universul Juridic, p. 114.
[51] **Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Op. cit.,* p. 59.
[52] **Beleiu, Gheorghe**. *Drept civil român*. București, 1995, Casa de Editură și Presă Șansa SRL, p. 169.
[53] **Moury, J.** *De l indivisibilite entre les obligations et antre les contracts.* RTD civ.1994, p. 255-273.

obligațional [54]. În susținerea tezei că trebuie făcută distincție între obligațional și obligatoriu expune P. Ancel-Force, iar în sensul că nu se poate face distincție cu valoare științifică între contract și efectele lui opinează L. Aynes în lucrarea *La cession de contrat.* Nu putem reduce principiul forței obligatorii a contractului doar la aspectul executării, astfel am diminua esența lui. Credem că acest principiu este mult mai larg şi nu trebuie îngustat prin limitare la acest aspect.

Astfel, doctrinarul român Paul Vasilescu[55] stabileşte că principiul *pacta sunt servanda* are următoarele consecințe tehnice:

1. Contractul născut valid de părți trebuie respectat întocmai de către părțile sale, deci contractul nu poate fi desființat sau modificat printr-o manifestare de voință unilaterală.
2. Contractul valid trebuie executat cu bună-credință de către părțile sale. În raporturile contractuale buna-credință se exprimă prin obligații reciproce de loialitate și obligații de cooperare.
3. Forța obligatorie a contractului se impune nu doar părților, ci și instanței. Prin urmare, instanța are doar misiunea de a scoate la iveală adevărul, pentru a fi aplicat mai clar și mai ușor, dar nu are dreptul de a se implica în modificarea contractului.
4. Contractul se impune atât părților, cât și legiuitorului. Astfel, un contract rămâne valabil sub imperiul legii în a cărei bază s-a născut și, doar în situațiile în curs de realizare, legea nouă se aplică modului de executare a obligațiilor, precum și înstrăinarea și preluarea obligațiilor (Codul civil al Republicii Moldova, art. 7, alin.(5)).
5. Pentru că este rodul voinței părților, contractul nu poate produce efecte față de terți.

Paul Vasilescu lărgeşte consecințele acestui principiu din motiv că include în el și principiul relativității efectelor. Noi însă, precum am invocat, considerăm că principiul relativității efectelor este unul distinct, având și reglementare juridică fermă care permite a menționa că el s-a desprins de principiul *pacta sunt sevanda* şi că este un principiu ce reglementează efectele contractelor față de terți.

Cu privire la aceasta se expune și Ionuț-Florin Popa[56], care menționează că drept consecințe imediate ale forței obligatorii între părți sunt următoarele: 1) regula conformității

---

[54] **Vasilescu, Paul**. *Op. cit.,* p. 178.

[55] **Vasilescu, Paul .** *Op. cit.,* p. 180 și următorele.

executării: părțile contractante sunt ținute să execute întocmai, una față de alta, obligațiile la care s-au îndatorat; 2) regula simetriei: contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel (vezi şi: Codul civil al Republicii Moldova art. 996 şi 1084); 3) regula executării cu bună-credință a contractelor (vezi şi: Codul civil al Republicii Moldova art.10). Credem oportună această abordare tripartită a principiul forței obligatorii a contractului, doar că legiuitorul nostru a segmentat acest principiu în diferite articole, ceea ce este mai greu de deslușit. În cele ce urmează ne vom referi la aceste aspecte.

Regula conformității executării. Referindu-ne la cele trei consecințe invocate, după cum am constatat, doar consecințele 2 și 3 au reglementare juridică directă, pe când prima nu o găsim reglementată expres, ci cu titlu de reglementare indirectă în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1082.

De exemplu, Codul civil al României în vigoare a preluat din Codul civil anterior reglementările acestor consecințe, inspirație din codul lui Napoleon, în care se menționa: *Les conventions legalement formees tiennent lieu de loi a ceux qui les ont faites* (Convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante). Ceea ce am interpreta în felul următor: Cu condiția de a nu fi contrare dispozițiilor prohibitive și imperative ale legii, ordinii publice și bunelor moravuri, contractele au față de părți aceeași putere obligatorie ca o lege din momentul ce sunt valabil făcute[57].

În prezent, Codul civil al României are o prevedere asemănătoare, cu mici excepții, și anume la art. 1270, alin. (1), care stabilește : *Contractul valabil încheiat are putere de lege între părțile contractante.*

Codul civil al Quebecului cuprinde un enunţ cât se poate de firesc şi de corect, şi anume respectarea obligaţiei contractuale asumate şi posibilitatea unei persoane de a se eschiva de la aceasta doar în cazurile autorizate de lege sau atunci când părţile convin expres. Codul civil al Quebecului defineşte, la art. 1439: *A contract may not be resolved, resiliated, modified or revoked except on grounds recognized by law or by agreement of the parties*[58].

În temeiul acestui principiu esenţial al efectelor contractului, fiecare parte semnatară este obligată să respecte întocmai prevederile convenite în contract, adică să asigure, după unii autori,

---

[56] **Popa , Ionuț-Florin .** *Op. cit.,* p. 115.

[57] **Hamangiu, C., Rosetti- Bălănescu, I., Băicoianu, Al.** *Tratat de drept civil*. Vol. II. Bucureşti, 1998, Editura All Beck, p. 516.

[58]**Tita-Nicolescu,Gabriel.** *Consideraţii generale privind principiul obligativităţii efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil*. // Revista Pandectele Române, 2012, nr. 9, p.51.

executarea conformă a obligaţiilor asumate[59]. În plus, contractul valabil încheiat obligă nu numai la ceea ce este expres stipulat, dar, conform Codului civil al Republicii Moldova art. 1082, alin. (1), şi la:

a) dispoziţiile legale imperative;

b) dispoziţiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat;

c) practicile statornicite între părţi şi uzanţele aplicabile;

d) principiul bunei-credinţe şi cel al echităţii.

În acest aspect pare interesant, dar dificil de implementat în practică lit. c), și anume aspect inspirat din Regulile DCFR - Regulile DCFR stipulează obligaţia părţilor contractante de a respecta conţinutul contractului, prin raportare nu numai la prevederile legale, dar şi la uzanţele statornicite; *The terms of a contract may be derived from the express or tacit agreement of the parties, from rules of law or from practices establish;* [art. II. - 9:101: (1) - *Terms of a contract*].

O altă problemă din punct de vedere practic, este adaptarea de către instanţele de judecată a unui contract după regulile echităţii, în condiţiile în care există teoria impreviziunii, aceasta, spre deosebire de echitate, având o reglementare legală (Codul civil al Republicii Moldova art. 1083 şi Principiile UNIDROIT). Este de reţinut faptul că nici jurisprudenţa autohtonă nu oferă multe soluţii întemeiate pe conceptul de echitate/inechitate în contracte, aşa cum nu prea există soluţii favorabile nici în practica judiciară a altor ţări. De exemplu, instanţele canadiene refuză să accepte o reaşezare a contractului după regulile echităţii, cu foarte mici excepţii care întăresc, de fapt, regula[60]. Cu atât mai mult, suntem reticenţi în a întrevedea o soluţie judecătorească bazată pe echitate sub imperiul noilor reglemetări ale Codului civil, în condiţiile în care un judecător s-ar raporta mai degrabă la un criteriu legal, determinat de lege, şi anume la impreviziune, decât la o noţiune frumoasă, ambiguă şi utopică, precum este echitatea.

Aşadar, esenţa regulii privind conformitatea constă în faptul că executarea obligaţiilor trebuie să corespundă întocmai reperelor stabilite contractual de părţi sau, acolo unde nu există

---

[59] **Pop, Liviu.** *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile.* Bucureşti, 2012, Editura Universul Juridic, p. 143. Autorul vorbeşte despre o regulă a conformităţii, care ar consta în sarcina pe care şi-o asumă părţile contractante de a executa obligaţiile întocmai cu reperele stabilite contractual de părţi, adică sub aspectul calităţii,cantităţii, identităţii, locului, timpului şi modalităţii de executare a unei prestaţii contractuale.

[60] Pare relevantă, sub acest aspect, o soluţie pronunţată de Tribunalul din Quebec, în care, totuşi, s-a recunoscut rolul echităţii în derularea raporturilor contractuale dintre părţi. În cauză, era vorba despre doi coproprietari ai unui centru comercial, care se obligaseră să suporte anumite cheltuieli comune. Un coproprietar a solicitat modificarea procentului de contribuţie la asigurarea costurilor (el contribuind cu 60%), invocând inechitatea, constând în faptul că celălalt şi-a dezvoltat afacerea şi şi-a crescut fondul de comerţ. Instanţa a reţinut că...autonomia de voinţă a părţilor nu este unicul principiu sub care se analizează drepturile şi obligaţiile contractuale; buna-credinţă şi echitatea sunt, de asemenea, factori pe care tribunalul este obligat să îi ia în considerare atunci când apare un litigiu între părţi; (**Tancelin, M.; Gardner, D.** *Jurisprudence Commente sur Les Obligations.* Montreal, 2010, Ed. Wilson Lafleur Itee, p. 244). În speţă, instanţa a reaşezat în parte costurile în discuţie.

prevederi contractuale, de către lege, adică sub aspectul calității, cantității, identității, locului, timpului și modalităților de executare a prestațiilor contractuale[61].

Excepțiile de la executabilitatea actului juridic pot îmbrăca două forme: *restrângerea forței executorii a actului juridic* și *extinderea acestei forţe* dincolo sau peste ceea ce părțile au dorit și prevăzut ori acceptat[62].

Restrângerea forței executorii:

- Contractele *intuitu personae*, în situații independente de voința părților (deces), de exemplu, contractul de mandat, Codul civil al Republicii Moldova art.1501, alin.(1). Raporturile contractuale încetează prin decesul mandatarului dacă nu s-a convenit altfel ori dacă din obligaţia contractuală nu rezultă altfel.

- Încetarea locațiunii în caz de pieire a bunului închiriat, Codul civil al Republicii Moldova art.1279, lit. b).

- Rezoluțiunea contractului în caz de impreviziune, Codul civil al Republicii Moldova art. 1083, alin. (2).

Extinderea forței executorii:

- *moratoriu legal,* adică acordarea prin lege a unei amânări generale a executării unor acte juridice de către anumite categorii de persoane, în considerarea unor împrejurări excepționale (crize economice, calamități, război, pandemii).

- teoria impreviziunii, adică revizuirea (adaptarea) efectelor actului juridic din cauza ruperii echilibrului contractual în urma schimbării împrejurărilor avute în vedere de părți la data încheierii actului, Codul civil al Republicii Moldova art. 1083 [63].

Noul art. 1083 a înlocuit art. 623, care reglementa schimbarea excepţională a circumstanţelor în raporturile contractuale (impreviziunea sau hardship). Redacţia art. 623, parţial inspirată din Codul civil german, era neclară fiindcă nu prevedea în ce constă onerozitatea (vezi noul alin.(1)), criteriile ajustării (distribuirea echitabilă între părţi a riscurilor) şi nici faptul

---

61 **Popa, Ionuț Florin.** *Conformitatea lucrului vândut.*Bucureşti, 2010, Editura Universul Juridic, p. 272.

62 **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 505.

63 Articol inspirat din art. III-1 :110 DCFR (1). Părțile sunt ținute să își execute obligațiile, chiar dacă executarea lor a devenit mai oneroasă, fie datorită creșterii costurilor executării propriei obligații, fie datorită scăderii valorii contraprestației. (2) Cu toate acestea, dacă executarea contractului a devenit excesiv de oneroasă datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care ar face vădit injustă obligarea debitorului la executarea obligației, instanța poate să dispună: a) adaptarea contractului, pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea împrejurărilor; b) încetarea contractului, la momentul și în condițiile pe care le stabilește. (3) Dispozițiile alin. (2) sunt aplicabile numai dacă: a) schimbarea împrejurărilor a intervenit după încheierea contractului; b) schimbarea împrejurărilor, precum și întinderea schimbării nu au fost, nici nu puteau fi ținute în vedere de către debitor, în mod rezonabil, în momentul încheierii contractului; c) debitorul nu și-a asumat riscul schimbării împrejurărilor și nici nu putea fi în mod rezonabil considerat că și-ar fi asumat acest risc; d) debitorul a încercat într-un termen rezonabil și cu bună-credință negocierea adaptării rezonabile și echitabile a contractului.

că judecătorul este cel care are dreptul de a ajusta contractul şi nu o parte în mod unilateral. Noua redacţie, modelată pe baza art. III.–1:110 DCFR şi art. 6.2.1-6.2.3 al Principiilor UNIDROIT, clarifică faptul că, în cazul în care sunt întrunite condiţiile impreviziunii prevăzute la alin.(4), ajustarea prestaţiilor părţilor sau rezoluţiunea raportului contractual are loc prin hotărâre a instanţei de judecată, nu prin declaraţie unilaterală a părţii afectate. Excepţie se face când partea afectată este un consumator, care, în anumite condiţii, poate provoca rezoluţiunea prin declaraţie unilaterală. În ceea ce ţine de onerozitate, articolul evită termenul „obligaţie" (care ar putea să nu mai existe, fiindcă a fost deja stinsă) şi foloseşte „prestaţie", care este o acţiune sau inacţiune concretă, chiar dacă a fost săvârşită în trecut.

O asemenea abordare se potriveşte mai bine celei de a doua forme a onerozităţii: diminuarea valorii contraprestaţiei. Abordarea corespunde şi art. 6.2.1-6.2.3 ale Principiilor UNIDROIT. Totuşi, s-a considerat inutil includerea în alin.(4) a condiţiei ca „schimbarea circumstanţei să nu fie sub controlul debitorului" (*the events are beyond the control of the disadvantaged party* potrivit 6.2.2.(c) din Principiile UNIDROIT), întrucât condiţia este implicită din principiul bunei-credinţe. Partea vinovată de o schimbare nu poate, cu bună-credinţă, să invoce această circumstanţă. Totodată, sintagma „valoarea contraprestaţiei" nu se referă doar la valoarea ei monetară, ci, mai larg, se referă la utilitatea pe care o oferă debitorului.

O modificare originală, inspirată din soluţia germană, constă în faptul că, atunci când partea dezavantajată este consumator şi nu mai are interes în contraprestaţie din cauza schimbării circumstanţelor, ea poate declara rezoluţiunea fără intervenţia instanţei, opţiune care trebuie exercitată înainte de adresare în instanţă şi, deci, se exclude jocul ulterior al acestei opţiuni. Această modificare originală se explică prin faptul că consumatorii au nevoie de soluţii energice pentru a-şi apăra interesele şi a obţine în altă parte prestaţia dorită. De regulă, consumatorii sunt cei care plătesc, iar contraprestaţia lor este una în natură. Se clarifică faptul că ajustarea se poate cere doar dacă contractul nu este executat complet[64].

Important este de remarcat în acest sens că, în cazul în care părțile au stabilit prin contract, prin clauză expresă, modalitatea de revizuire ulterioară a contractului după criterii prestabilite, nu va fi o excepție de la principiul forței obligatorii a contractului, ci clauza se identifică cu principiul autonomiei de voință și cu cel al libertății contractuale şi nu trebuie

---

[64] *Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea şi completarea unor acte legislative*, disponibil pe: http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

confundată cu clauza penală (prin care se stabilește numai cuantumul despăgubirilor în caz de neexecutare a obligațiilor asumate, pecuniare ori nepecuniare)[65].

Regula simetriei în contract. Conform Codului civil al Republicii Moldova art. 996, *contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel.* Această regulă presupune faptul că, dacă contractul este acordul de voință exprimat al părților, modificarea și rezolvirea lui se va realiza doar prin acordul părților sau, în caz de litigiu, de către instanța de judecată. Din acest text legal reiese că, în cazul revocării unui contract, suntem în prezența unei asimetrii. Această regulă a și creat acea parte componentă a principiului forței obligatorii a contractului numită ***principiul irevocabilității***. La fel, simetria se aplică și la nivelul formei de exprimare a consimțământului, care trebuie să fie în principiu identică cu cea a formării acordului de voință[66]. Deci, încetarea unui contract se realizează pe baza unui acord de voință echivalent celui care a fost dat la formarea contractului, fiind vorba de o nouă convenție[67].

Concretizarea celor invocate mai sus este realizată de art. 1084 din Codul civil al Republicii Moldova, care prevede:

(1) Un contract nu poate fi rezolvit decât în temeiurile prevăzute de lege sau prin acordul părților.

(2) Una sau ambele părți își pot rezerva în mod expres prin contract dreptul la rezoluțiune pentru neexecutarea obligațiilor, pentru alte motive sau fără motiv.

(3) Contractul prin care părțile provoacă rezoluțiunea (contract de rezoluțiune) trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul supus rezoluțiunii.

(4) Rezoluțiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori de durata în timp.

De la această regulă se aplică unele excepții, după cum urmează:

a) Contractele care se execută prin prestații continue sau periodice - conform art. 1085 din Codul civil al Republicii Moldova - Dacă, în cazul unui contract care se execută prin prestații continue sau periodice, condițiile contractului nu prevăd momentul în care va înceta sau prevăd că el este pe termen nedeterminat, orice parte are dreptul la rezoluțiune prin preaviz cu termen rezonabil. Se prezumă rezonabilă durata intervalului dintre prestații sau, dacă este mai lung, dintre contraprestații.

---

65 În acest sens, a se vedea: **Marius, Nicolae.** *Op.cit.*, p. 508.

66 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.*, p. 117.

67 **Dogaru, Ion; Drăghici, Pompil.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, în reglemetarea NCC.* Ediția a 2-a. București, 2014, Editura C.H. Beck, p. 184.

b) În caz de executare succesivă, contractul poate fi rezolvit prin voința unilaterală a oricărei părți (Codul civil al Republicii Moldova art.1499). Orice parte poate să declare rezoluțiunea mandatului oricând și fără motiv (Codul civil al Republicii Moldova art 1281). În cazul locațiunii fără termen, orice parte are dreptul la rezoluțiunea locațiunii cu un previz de 3 luni pentru imobile și de o lună pentru bunurile mobile; Deponentul are dreptul să-și ridice oricând bunul depozitat, chiar și atunci când contractul prevede un termen de depozitare (Codul civil al Republicii Moldova art. 1547); În cazul contractelor încheiate pe o durată nelimitată, fiecare parte are dreptul la rezoluțiunea asigurării, respectând un termen de preaviz de cel puțin o lună și de cel mult 3 luni (Codul civil al Republicii Moldova art. 1835, alin.(3)).

c) Supendarea forței obligatorii poate interveni în unele contracte dacă o parte nu își execută obligația. De exemplu,în contractele de asigurare, dacă partea obligată nu plătește primele de asigurare, contractul de asigurare se suspendă (Codul civil al Republicii Moldova art. 1848).

d) Dreptul de revocare în contractele cu consumatorii de către partea mai slabă a contractului (Codul civil al Republicii Moldova art. 1052-1058; art. 1059-1065; art. 1066-1068; Legea privind protecția consumatorului art. 19 [68]).

Regula executării cu bună-credință a contractelor. Pornind de la prevederile art. 10 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova, *persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri*.

Dacă Codul civil în vechea redacție lăsa în mare parte doctrinei să definească buna-credință, Codul civil modernizat, în urma interpretărilor normelor juridice în materie de bună-credință, stabilește criterii de apreciere a acesteia, definind-o. Pornind de la formularea cuprinsă în art. 1.-11:03 din Proiectul Cadru Comun de Referință DCFR, legiuitorul definește buna-credinţă, în Codul civil al Republicii Moldova la art. 11 alin. (1), după cum urmează: *Buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luare în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic*[69].

Buna-credință este corectitudinea etică, formată din credința, chiar eronată, că ceea ce omul întreprinde este în armonie cu conștiința sa și cu rigorile impuse de ordinea morală a societății. Principiul executării cu bună-credință a contractelor are diferite funcții, inclusiv funcţia de

---

[68] *Legea nr. 105 din 3 martie 2003 privind protecția consumatorilor.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 126-131, art.507.

[69] **Arapu, Elena.** *Buna-credință în lumina Codului civil modernizat.* Conferința internațională științifico-practică *Dezvoltări recente în dreptul obligațiilor*. Chișinău, 4-5 octombrie 2018. Chișinău, 2020, p. 367.

instrument de interpretare, în completarea contractului[70]. Buna-credință servește și adaptării contractului pe parcursul executării, în cazul în care ajustarea lui nu se produce pe cale naturală voluntară[71].

În doctrină[72] găsim determinate două obligații care se identifică în imperativele principiului bunei-credințe: obligația de loialitate și obligația de cooperare.

În opinia lui Dimitrie Gherasim, *loialitatea* intră în componența bunei-credințe și se contopește în plan juridic în intenția dreaptă a subiectului de drept. Partea trebuie să acționeze față de cealaltă cu loialitate, cu intenție dreaptă, fără niciun gând ascuns, fără manopere viclene și fără reticențe cu privire la elementele esențiale ale contractului[73].

În ceea ce ține de efectele contractului, obligația de loialitate se identifică prin îndatorirea părților de a se informa reciproc pe parcursul perioadei de executare a contractului. La fel, obligația de loialitate interzice părților să adopte, în executarea contractului, o atitudine dolosivă și culpoasă, actorii contractuali fiind obligați la comportamente care să le permită să beneficieze de dreptul prevăzut de convenție[74]. De exemplu, conform art. 1275, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, locatarul este obligat să informeze locatorul despre deteriorarea bunului închiriat sau despre existența vreunui pericol, despre orice drept sau pretenție a unui terț dacă aceste circumstanțe necesită intervenția sau apărarea din partea locatorului.

Obligația de cooperare constă în îndatorirea părților de a facilita executarea contractului pentru a asigura echilibrul prestațiilor[75]. Fiecare parte trebuie să se comporte în așa fel încât să nu implice cheltuieli inutile pentru partea adversă. De exemplu, transportatorul trebuie să aleagă itinerarul cel mai scurt pentru clientul său, avocatul și clientul trebuie să aprecieze împreună oportunitatea de a introduce recurs.

Protecția încrederii legitime în sistemele de drept civil de tip continental se realizează, de regulă, prin intermediul unor principii generale flexibile, printre care locul primordial îi revine principiul bunei-credințe[76]. În acest sens, menționăm cu certitudine că și principiul forței obligatorii a contractului este diriguit de această dogmă a dreptului civil, a bunei-credințe, astfel

---

70 **Neculaescu, Sache.** *Ambiguități ale teoriei abuzului de drept*. În: Dreptul, 2011, nr. 3, p. 90.

71 **Almășan, Adriana.** Aplicarea relațională a principiului pacta sunt servanda. În: Actul juridic în Noul Cod Civil. Probleme toretice cu implicații practice. Coordonator Marian Nicolae. București, 2020,Editura Solomon, p. 117.

72 **Dogaru, Ion, Drăghici, Pompil**. *Op. cit.,* p. 177.

73 **Gherasim, Dimitrie**. *Buna-credință în raporturile juridice civile*. București, 1981, p. 63 și urm. Preluată din: **Băieșu, Sergiu.** *Aplicarea principiului bunei-credințe în dreptul obligațional .Op. cit.,* p. 14.

74 **Dogaru, Ion, Drăghici, Pompil.** *Op. cit.,* p. 177.

75 **Popa, Ionuț-Florin.***Op. cit.,* p. 122.

76 **Floare, Marius-Ioan.** *Unele observații privind corelația între buna-credință în contracte, obligația de coerență și promissory estoppel-ul*. Studia Universitas Babeș-Bolyai. Iurisprudenția, 2014, nr. 3, iulie-septembrie, p. 7.

că, în special, la executarea contractului părțile sunt obligate să respecte cu bună-credință clauzele contractului și să le execute.

În concluzie, determinăm că principiile efectelor contractelor sunt ideile călăuzitoare care prezintă modul de producere a acestor efecte atât față de părți, cât și față de terți, modul de manifestare, condițiile în care acționează și persoana față de care se produc.

Conform opiniei noastre, principiile efectelor contractelor trebuie delimitate după criteriul persoanelor asupra cărora se răsfrâng efectele: fie asupra părților, fie a terților. Și anume să clasificăm efectele contractelor în categorii și fiecărei categorii să îi atribuim principiul caracteristic. Astfel: ***categoriei efectele contractelor față de părți*** să i se atribuie *principiul forței obligatorii a contractului;* ***categoriei efectele contractelor față de terți,*** să i se atribuie *principiul relativității efectelor* și *principiul opozabilității efectelor*.

Cu privire la principiul forței obligatorii a contractului între părți, determinăm că acesta este un principiu cu aspect tripartit, și anume:

- ***conformitatea executării:*** **părțile contractante sunt ținute să execute întocmai una față de alta obligațiile la care s-au îndatorat;**

- ***simetria:*** **contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acord al părților, dacă legea nu prevede altfel (Codul civil al Republicii Moldova art. 996 şi art. 1084);**

- ***executarea cu bună-credință a contractelor*** **(Codul civil al Republicii Moldova art.10). Aşadar, călăuza care ghidează în domeniul acestui principiu este buna-credință, asemenea unei dogme și norme generale de conduită. Considerăm oportun, sub aspect logic, ca prevederile art. 996 din Codul civil să fie reglementate în capitolul VI, secțiunea 1 din acelaşi cod, la efectele contractelor.**

Capitolul 2. CARACTERISTICA BIDIMENSIONALĂ A EFECTELOR CONTRACTULUI FAȚĂ DE TERȚI

2.1 Caracterul bidimensional al efectelor contractului față de terți

Natura obligațiilor și a contractului ca izvor al acestora crează diferite construcții geometrice întru explicare a acestora și vizualizare de către percepția umană. Astfel, principiul autonomiei de voință și al libertății contractuale dă naștere unor structuri destul de complicate care pot fi identificate corect doar prin aspect geometric, adică prin creare de construcții triunghiulare, sferice, radiale. Dacă am crea o constrcție sferică cu privire la efectele contractelor, în interiorul sferei am plasa părțile, iar în exteriorul ei terții. Terții se aseamănă electronilor liberi aflaţi în dinamică absolută și pot pătrunde în sferă doar în cazurile expres stabilite de părți sau de lege, schimbându-și aspectul în cel de parte sau de persoană interesată.

Încheierea unui contract generează un raport contractual juridic între persoanele care l-au încheiat. Efectele contractului nu se produc însă decât între părți, adică între persoanele care au consimțit la încheierea lui. Restul persoanelor nu sunt legate de contract, în sensul că nașterea raportului contractual nu generează drepturi și obligații în favoarea sau în sarcina lor[77].

Efectul contractelor este limitat la părțile contractante, prin urmare contractele nu au decât un efect relativ. Față de terți, contractele nu pot, în principiu, produce efecte nici contra, nici în favoarea lor[78], cu unele excepții însă. De exemplu, nudul proprietar este obligat să respecte locațiunea transmisă de uzufructuar, deși este un terț față de această locațiune (Codul civil al Republicii Moldova art. 609, alin. (3)). La stingerea uzufructului, nudul proprietar este obligat să menţină contractele de locaţiune sau de arendă, încheiate în modul stabilit. El poate totuşi să refuze menţinerea în cazul în care:

a) termenul contractului de locaţie sau de arendă depăşeşte, fără consimţămîntul lui, termenul obişnuit în conformitate cu uzanţele locale;

b) spaţiul comercial a fost dat în chirie pe un termen mai mare de 5 ani;

c) întreprinderea agricolă a fost dată în arendă pe un termen mai mare de 12 ani;

d) terenul agricol a fost dat în arendă pe un termen mai mare de 6 ani;

e) contractul de locaţiune sau de arendă stipulează condiţii neobişnuite, excesive pentru nudul proprietar.

---

77 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p.132.

78 **Hamangiu, C., Rosetti- Bălănescu, I., Băicoianu, Al.** *Op. cit.,* p. 520.

Despre relativitate în cazul constituirii drepturilor reale ne vom referi mai jos. Un alt exemplu ar fi contractul matrimonial, opozabil tututor persoanelor care intră în raport cu soții. O problemă practică cu privire la acest contract este faptul cunoașterii de către terț a contractelor matrimoniale, iar în practică se determină problema cunoașterii existenței contractului matrimonial. Alte țări au găsit soluția acestui caz, creând un registru electronic al contractelor matrimoniale. ***La fel, propunem instituirea unui registru electronic de înregistrare a contractelor matrimoniale ce ar crea certitudine raporturilor juridice și aspect de publicitate contractului față de terți.***

Contractul produce efecte numai în interiorul cercului contractual şi numai între părțile care l-au încheiat. Obligațiile născându-se doar în sarcina părților, rezultă că efectul obligatoriu se rezumă doar la categoria părților, conținutul obligațional al contractului neproducând efecte față de terți, decât dacă legiuitorul, în mod excepțional, prevede expres un astfel de efect[79].

De asemenea contractul este obligatoriu și pentru alte categorii de persoane, precum succesorii. Totodată, contractul este obligatoriu și terților, mai bine zis opozabil terților, care nu pot aduce atingere drepturilor și obligațiilor născute din contract, acesta putând fi de folos și terților, dar fără ca ei să aibă dreptul de a cere executarea în folosul lor, cu excepțiile strict prevăzute de lege.

De aceea, în raporturile cu terții, contractul este relativ, în sensul că terții nu sunt legați obligațional de contract (principiul relativității). De aici nu se poate deduce însă că terții nu sunt ținuți să respecte situația juridică generată de contract. Dimpotrivă, acestă realitate juridică trebuie respectată de persoanele care au cunoștință de ea (principiul opozabilității)[80]. O consecință valorică a celor expuse este faptul că efectele contractelor față de terți sunt generate de două principii de bază, și anume:

- principiul relativității efectelor contractelor;

- principiul opozabilității.

Aceste principii sunt determinate de acțiuni simetric opuse, ce implică acțiuni negative și active. Acţiunea negativă reiese din sintagma ***nu sunt legați obligațional de contract*** și reiese din principiul relativității efectelor contractelor. Cea pozitivă este exprimată în sintagma ***trebuie să respecte situația juridică generată de contract***.

---

[79] **Dogaru, Ion, Drăghici, Pompil**. *Op. cit.,* p. 186.
[80] **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 132.

În doctrina interbelică[81], aceste două principii, cel al relativității și cel al opozabilității, deseori, erau confundate. Astăzi, este imposibilă confuzia lor, autorii contemporani menționând că nu este cazul ca opozabilitatea și relativitatea să fie privire ca fațete opuse ale aceleiași monede, după cum analizăm actul juridic din perspectiva terților, respectiv a părților[82].

Spre deosebire de opozabilitate, care se identifică printr-un soi de pasivitate respectuoasă[83], relativitatea denumește o delimitare a eficacității actului juridic, atunci când în discuție intră efecte jurdice concrete, care ar urma să fie suportate de patrimoniul unui anumit subiect de drept[84]. Rezultă că viața, realitățile sociale complexe reclamă existența unei anumite tangențe între contract și unele persoane, altele decât părțile între care s-a încheiat actul. Faptul acesta obligă la lămurirea noțiunilor de parte, terț și având-cauză, precum și a raportului dintre aceștia şi contract[85].

În concluzie, relevăm că aspectul efectelor contractelor față de terț este dominată de două principii generale, cel al relativității și cel al opozablității, principii care determină locul terțului în cadrul efectelor contractelor. Astfel, relativitatea determină faptul că terțul nu poate fi obligat de către părțile contractului, deoarce astfel s-ar atenta, în primul rând, la principiile constituționale, și anume la libertatea persoanei. Opozabilitatea implică obligativitatea terțului de a nu realiza acțiuni care ar atinge drepturile părților unui contract.

---

81 **Rosseti-Bălănescu, I., Sachelarie, O**. *Principiile dreptului civil român.* Bucureşti,1947, p. 188.

82 **Mihai, David.** *Eseu asupra cunoaşterii în dreptul civil. Aparență. Opozabilitate. Formalism. Publicitate.* Bucureşti, 2017, Editura Universul Juridic, p. 212.

83 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 88.

84 **Mihai, David.** *Op. cit.,* p. 195.

85 **Dogaru, Ion, Drăghici, Pompil.** *Op. cit.,* p. 187.

2.2.Noțiunea și semnificația principiului relativității efectelor contractelor

Până la modernizare, Codul civil al Republicii Moldova confirma existența pricipiului relativităţii la art. 668, în care, la alin. (1), reglementa principiul forței obligatorii a contractului: *Contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la ceea ce au stipulat expres, dar și la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanțele sau cu principiile echității*. La alin. (2) se referea și la principiul relativității efectelor: *Contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel. Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.*

După modernizare, Codul civil a consfințit aceste două principii în articole diferite, schimbând locația primului alineat la art. 1082 în Capitolul efectele contractului. Din punct de vedere logic, este oportună această schimbare, dar , totodată, art. 996 și forța obligatorie a contractului, din punct de vedere legislativ, a fost restrâns la prevederea: *Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel*. Am identificat mai sus că acest principiu are un caracter tridimensional. Aşadar, credem oportună reglementarea lui, în plenitudinea aspectelor sale, la capitolul privind efectele contractelor.

Precum am stabilit, principiul relativității contractului este unul diriguitor al efectelor contractelor față de terți și presupune aspectul negativ în raport cu terții, și anume: ***terții nu sunt legați prin contractul părților***. În acest sens, Codul civil, la art.1086 *Relativitatea efectelor contractului*, statuează:

(1) Contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(2) Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Remarcăm faptul că erau necesare această modificare și desprinderea acestui principiu din unghiul principiului forței obligatorii a contractului. Nu o să negăm că acest principiu are unele aspecte preluate din adagiul *pacta sunt servanda*, dar, atât teoretic, cât și practic, este determinat asemenea unei entități separate care dirijează situația terților în cadrul raporturilor juridice civile. La fel, putem afirma că articolul 1086 determină două aspecte: unul afirmativ - pozitiv, bidimensional: 1) contractul produce efecte numai între părți; 2) contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal, dacă din lege sau din natura

obligației nu rezultă altfel; un alt aspect., subînțeles, cu un caracter negativ: terții nu au nici drepturi, nici obligații în lumina contractului încheiat de părți, cu excepțiile prevăzute de lege.

În acestă ordine de idei, Constantin Stătescu menționează: *Prima latură a principiului relativității, care se referă la faptul că obligațiile asumate privesc numai partea contractuală, care și le-a asumat, este foarte strictă, dreptul nostru necunoscând excepții de la el. Cea de-a doua latură, aceea care exprimă ideea că dreptul asumat prin contract aparține și profită numai părții contractante care este titulară a sa, nu este la fel de strictă, excepțiile fiind permise*[86].

Regula de drept potrivit căreia contractul generează drepturi și obligații numai pentru părți, neputând să profite ori să vatăme terțelor persoane alcătuiește conținutul principiului relativității efectelor contractului. Deși un contract nu poate da naștere la drepturi și obligații în sarcina terților, ei sunt obligați totuși să respecte realitatea socio-juridică creată prin încheierea contractului. Aceasta este opozabilitatea contractului, care uneori e condiţionată de o anumită publicitate (cazul transmisiunilor imobiliare), alteori, de existenţa unei date certe pe înscrisul constatator al contractului.

Deci unul dintre principiile care guvernează instituţia efectelor contractelor față de terți este cel al relativităţii efectelor contractelor. **Principiul relativităţii efectelor actului juridic civil** este regula de drept potrivit căreia actul juridic civil produce efecte numai faţă de autorul sau de autorii săi, fără să poată profita ori dăuna unor alte persoane, principiu consacrat, după cum am constatat mai sus, şi de art. 1086 .

Este necesar să descoperim sensul exact al articolului 1086, pentru a ne permite să măsurăm inovațiile în interpretarea textului care rezultă din aplicarea metodei evolutive de interpretare a textelor legale. Principiul relativității efectelor are un dublu efect de protecție: în primul rând îi apără pe terți de a fi ținuți de obligațiile pe care nu le-au contractat, sens în care lucrurile convenite între unii nu pot vătăma nici avantaja pe alții; şi abia în subsidiar limitează efectele contractului la părțile contractante pe care le apără de o eventuală imixtiune din partea terților în sfera contractului[87].

---

[86] **Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Op. cit.,* p. 62.
[87] **Mîțu, Gheorghe.** *Op.cit.,* p. 273.

Justificarea prezentului principiu constă în[88]: - natura voliţională a actului juridic ce impune ca nimeni să nu poată deveni debitor sau creditor fără voia sa; - soluţia contrară acestui principiu ar aduce atingere libertăţii persoanei.

Principiul relativităţii efectelor actului juridic civil reprezintă regula potrivit căreia actul juridic produce efecte numai faţă de autorul (autorii) lui. Astfel, efectul contractelor este limitat la părțile contractante; prin urmare, contractele nu au decât un efect relativ[89].

În optica tradițională, principiul relativității efectelor contractelor se definește ca principiu de drept civil potrivit căruia actul juridic civil produce efecte obligatorii numai față de autorul ori de autorii lui, fără a putea să profite, nici să dăuneze[90]. Într-o altă ordine de idei, principiul relativității înseamnă că actul juridic civil bilateral dă naștere la drepturi și obligații numai pentru părțile lui, iar actul unilateral obligă doar pe autorul său[91]. Astfel, a doua opinie determină și aspectul actului unilateral căruia i se aplică, pe bună dreptate, principiul relativității efectelor, cu referire la autorul său.

Principiul relativității efectelor se întemeiază pe caracterul volițional al actului juridic, având la bază manifestarea de voință a părților. Este firesc ca actul juridic să producă efecte numai față de părțile care și-au exprimat voința de a-l încheia, de altfel, ar însemna ca persoanele care nu au participat la încheierea actului juridic să dobândească calitatea de debitor sau de creditor fără voia lor. De asemenea, principiul în discuție se fundamentează și pe ideea de libertate individuală a persoanei, care ar fi înfrântă dacă s-ar admite o soluție contrară, precum bine a remarcat prof. dr. Gheorghe Beleiu [92].

În materie de contract, putem distinge două tipuri de persoane: pe de o parte, *părţile* contractante, legate între ele datorită propriei voinţe, pe de alta, terții absoluți, care rămân străini de cercul contractual și de efectele obligatorii ale contractului.

Faţă de aceştia, regula relativităţii joacă un rol decisiv: terţii nu sunt nici creditori, nici debitori ai obligaţiei contractuale. Principiul relativităţii contractelor vrea să spună într-un mod simplu că terţii nu pot deveni creditori sau debitori într-un contract la care nu au fost părţi. Dar, privit ca realitate juridică, contractul poate deveni opozabil terţilor, în pofida efectului relativ.

---

88 **Beleiu, Gheorghe**. *Op. cit.,* p. 172.
89 **Hamangiu, C., Rostetti – Bălănescu, I., Băicoianu, Al.** *Op. cit.,* p. 520.
90 **Marian, Nicoale.** *Op. cit.,* p. 488.
91 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 56.
92 **Beleiu, Gheorghe.** *Op. cit.,* p. 172.

Principiul relativității contractului îşi are originea în dreptul roman: *res inter alios acta, aliis neque nocere, neque prodesse potest* (un act încheiat între anumite persoane nu avantajează, dar nici nu dezavantajează pe altcineva)[93]. Altfel spus, principiul relativităţii înseamnă că actul juridic civil bilateral dă naştere la drepturi şi obligaţii doar pentru părţile lui, iar actul unilateral îl obligă numai pe autorul său.

Izvorul acestui principiu îl reprezintă tehnica juridică din dreptul roman, regula fiind absolută[94].Considerăm că relativitatea contractelor nu putea să nu fie cunoscută dreptului roman. Adagiul nu se găseşte scris în niciun text al epocii clasice romane, deşi, într-o rubrică dintr-un titlu din Codul Justinian, apare textul cu privire la judecăți: *inter alios acta vel judicata aliis non nocere*[95]. Relativitatea judecăţilor *inter alios acta vel judicata aliis non nocere* (conţinută în Codul Justinian) se fundamentează pe relativitatea contractelor *res inter alios acta.* Efectele judecăţilor, în general, erau declarative, adică recunoşteau în favoarea unei părți existente un drept anterior (contestat de adversar),drept ce nu putea fi decât fondat pe un act juridic, anterior hotărârii. Dacă se admitea ca efectele hotărârilor să fie relative, nu se poate ca efectele actului de la origine să nu fie tot relative.

Formularea primară a relativității aparține glosatorilor medievali: *Res inter alios acta aliis neque nocere, neque prodesse potest*[96]. Forma contemporană a principiului efectului relativ al contractelor se datorează lui Pothier, sub a cărui pană efectele unui contract nu pot ajunge logic decât la părți: *Une convention n`a d`effet qu`à l`égard des choses qui ont fait l`objet de la convention, et seulement entre les parties contractantes. L`obligation qui naît des conventions, et le droit qui en résulte étant formés par le consentement et le concours de volontés des parties, elle ne peut obliger un tiers, ni donner de droit à un tiers, dont la volonté n`a pas concouru à former la convention*[97].

O primă consacrare legislativă pe arealul românesc o găsim în Codul civil român de la 1865, care la art. 973, reglementează : *Convenţiile nu au efect decât între părţile contractante.* Aceste prevederi nu au întâmpinat nicio reacţie negativă, doctrina vremii cantonându-şi eforturile spre o cât mai clară determinare a sensurilor și fundamenteloracestor principii.

---

93 **Circa, Adrian.** *Relativitatea efectelor convențiilor.* Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2009.

94 **Zimmermann, Reinhard**. Op.cit., p. 34 şi urm.

95 Idem, p. 194.

96 **Popa, Ionuț-Florin.** *Curs de drept civil. Obligațiile.* Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2015, p. 132.

97 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 195.

Doctrina română prezintă acest principiu ca pe o consecință a autonomiei de voință[98]. Astfel, la fundamentul principiului relativitatea efectelor convențiilor în general și ale contractului în special s-a aflat și, într-o formă redimensionată, încă se află dogma *autonomia de voință*, împrumutată din morala kantiană[99]. Autonomia de voință își datorează succesul operei lui Kant, în a cărui opinie autonomia de voință este unicul principiu al tuturor legilor morale și datoriilor conforme acestor legi - o persoană nu poate fi supusă nici unei legi decât celei pe care și-a dat-o sieşi [100].

Statusul quo este aşa de puternic încât unii autori nici nu mai simt nevoia să justifice existenţa principiului. Un posibil răspuns poate fi găsit în ideea că dacă nu este nevoia de a se încerca justificarea expresă a principiului, acest lucru permite presupunerea că el este profund justificat, este atât de natural, încât nu are nevoie de nicio justificare.

Principiul relativităţii efectelor contractelor limitează categoria persoanelor care pot fi atinse de el doar la părțile contractante și orice extindere a efectelor actelor încheiate dincolo de cercul părților contractante se poate prezenta doar ca excepție a cărei justificare trebuie argumentată ulterior.

Dacă se doreşte să se extindă efectele contractelor dincolo de cercul părţilor contractante, atunci trebuie căutate noi fundamente juridice (de exemplu, se doreşte să se dea o interpretare nouă noțiunilor de parte și terț. Dar pentru a da o nouă interpretare acestor noțiuni trebuie să se respecte fundamentul principiului.). Actul juridic fiind esenţialmente voluntar, este obligatoriu numai pentru cei care și-au dat consimțământul. Terţii care sunt străini de încheierea contractului trebuie să fie străini şi de efectele sale – res inter alios (cu excepţia contractului în folosul unui terț, când un contract va produce efecte şi faţă de terţul beneficiar). Totuși, în acest sens, trebuie examinată atent noțiunea de parte, deoarece calitatea de parte poate fi una variabilă, ca aspect al unor evenimente ce nu depind de voința părților.

În esența sa, principiul relativităţii efectelor este o consecință a principiului independenţei indivizilor, unii prin raportare față de alții ; dacă un terț ar putea fi obligat prin voința altor persoane, s-ar aduce atingere independenţei patrimoniale a persoanelor. Astfel, este unanim recunoscut faptul că, pe domeniul activ al principiului, pot fi admise excepții, luându-se în considerare faptul că se implică niște beneficii în folosul terțului, dar, în domeniul pasivului, este absolut imposibil a implica obligații față de terți. Pentru a lămuri portanța principiului

---

[98] **Florescu, Dumitru C.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Tratat.Vol. 1. Bucureşti, 2002, Editura Universităţii Titu Maiorescu , p. 155.

[99] **Deleanu, Ion.** *Părţile şi terţii. Relativitatea şi opozabilitatea efectelor juridice.* Bucureşti, Editura Rosetti, p. 23.

[100] Ibidem.

relativității efectelor contractului, trebuie să stabilim care sunt efectele la care se referă (domeniul obiectiv) și care sunt persoanele cărora li se aplică aceste efecte (domeniul subiectiv)[101].

Domeniul obiectiv al relativității efectelor contractului. Precum am remarcat la începutul expunerii punctului dat, relativitatea presupune două aspecte bine conturate. Astfel, *primul* este bidimensional şi reglementat în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1086, unde se stabileşte : - 1) Contractul produce efecte doar față de părți ; - 2) Contractul produce efecte și față de succesorii universali și cu titlu universal, dacă din lege sau din natura obligației nu rezultă altfel. *Al doilea* este un aspect subînțeles al relativităţii şi are un caracter negativ : - terții nu au nici drepturi, nici obligații în lumina contractului încheiat de părți, cu excepțiile prevăzute de lege.

Astfel, pe lângă efectele determinate mai sus, contractul produce și alte efecte fără un conținut obligațional propriu-zis, cum sunt cele legate de transferul sau de constituirea unui drept real, de creare a unei societăți, de recunoaștere a calității de reprezentant. Astfel, contractul se impune părților ca o forță obligatorie care dă naștere la drepturi și obligații, precum și terților ca o realitate obiectivă care trebuie respectată[102]. Din această distincție va rezulta o diferență de regim juridic al răspunderilor angajate pentru violarea contractului: în cazul nerespectării contractului de către o parte, se vor aplica remediile pentru neexecutarea contractului, iar violarea contractului de către terț, în sensul nerespectării realității obiective generate de contract, atrage răspunderea delictuală a terțului[103].

Domeniul subiectiv al relativității efectelor contractului. Pentru a înţelege exact măsura relativităţii este necesar să distingem părţile şi terţii. Studiul acestei probleme depinde de calificarea şi de regimul juridic al fiecărei categorii.

Prin calificare se urmăreşte includerea unor categorii de persoane într-o anumită clasă. În materia actului juridic, prin noţiunea de clasă se înţelege un mijloc tehnico-juridic de stabilire a sferei persoanelor participante la realizarea actelor juridice, persoane ce se supun aceloraşi reguli.În mod tradiţional, sunt propuse trei clase: clasa părţilor, a terţilor şi a avânzilor-cauză (habentes causam, ayants cause). Clasa avânzilor-cauză este compusă din: succesori universali şi succesori cu titlu universal, succesori cu titlu particular şi creditori chirografari.

---

101 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 133.

102 **Ghestin, Jacques, Jamin, Christophe, Billiau, Marc.** *Traité de droit civil: les effets du contrat*. Paris , 2001, p. 368.

103 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op.cit.,* p. 133.

Vom aborda și o altă clasificare a acestora[104]: în părți și terți. Privitor la domeniul subiectiv al principiului relativităţrii efectelor contractului ne vom referi în detaliu infra.

Precum cunoaştem, existenţa unor reguli duce la apariţia unor excepţii, căci nu este posibilă adaptarea unor principii la reguli absolut valabile. Astfel, și principiul relativităţii efectelor implică excepţiile sale. Sunt excepţii de la principiul relativităţii efectelor contractului cazurile în care efectele contractului se produc şi faţă de alte persoane, care nu au participat la încheierea contractului; adică actul juridic bilateral dă naştere la drepturi în favoarea unor alte persoane decât părţile sau dă naştere la obligaţii în sarcina unor alte persoane decât părţile.

Analiza excepţiilor de la principiul dat implică distingere între latura activă şi cea pasivă a raportului juridic obligaţional, cu precizarea că, până în prezent, doctrina este unanimă în a aprecia că numai în cadrul laturii active se poate vorbi despre excepţii de la relativitate, însemnând că o persoană poate dobândi, de regulă, doar drepturi decurgând dintr-un contract la a cărui încheiere nu a participat şi la care nu a aderat, nu însă şi obligaţii[105]. În această ordine de idei, se expune Tita-Nicolescu Gabriel[106], care menționează că singurele situaţii tipice şi evidente de excepţii de la principiul relativităţii sunt cazurile în care legea dă dreptul la formularea unei acţiuni judiciare de către o persoană împotriva unei alte persoane cu care nu se află în niciun raport contractual - contractul în folosul unui terț și acțiunea directă. Ținem să nu fim de acord cu acest fapt, căci. în cazul în care contractul în folosul unui terț este reglementat de către legiuitor, iar drepturile terțului sunt invocate într-un contract, nu sunt opera legiuitorului în sine, ci opera părților, atunci acțiunea directă nu este o operă a părților, ci exclusiv opera legiuitorului, și terțul poate cere executarea prevederilor unui contract doar în cazurile expres prevăzute de lege. Astfel, invocăm faptul că o veritabilă excepție a principiului relativității efectelor contractului este contractul în folosul unui terț, al cărui drept apare asemenea unei consecințe a acordului de voință al părților, ce are ca bază pevederea legală.

În concluzie, enunțăm că principiul relativităţii efectelor actului juridic civil este unul dintre principiile ce guvernează efectele contractelor față de terți. El creează regula de drept potrivit căreia actul juridic civil produce efecte numai faţă de părțile sale, fără să poată profita ori dăuna unor alte persoane, regulă care, în mod simetric, se contrapune negației *terții nu au nici drepturi, nici obligații* în lumina contractului încheiat de părți, cu

---

104 **Stoica, Veronica, Pușca, Nicolae; Trușcă, Petrică.** *Drept civil. Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2003-2004*. București, 2003, Editura Universul Juridic, p. 296.

105 **Zamşa, C.E.** *Efectele obligaţiilor civile.* Bucureşti, 2013, Editura Hamangiu, p. 28.

106 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Noul Cod civil. Acțiunile directe și excepţiile de la relativitatea efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil*. În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.12, p. 11.

excepțiile prevăzute de lege, excepție de la principiul relativității efectelor contractelor fiind contractul în folosul unui terț.

2.3.1. Aspecte teoretico-practice cu privire la părți ale contractelor în lumina principiului relativității efectelor contractelor.

Determinarea sferei persoanelor care au calitatea de parte într-un act jurdic este de o importanță crucială din punct de vedere teoretic și practic[107]. Doar în cazul în care va fi clar cine sunt părțile contractului vom putea determina subiectele actului juridic, efectele acestuia față de părți, dar și efectele acestuia față de terțe persoane. Prin urmare, a defini noțiunea de parte valorează juridic cu a trasa limitele efectelor și ale consecințelor actului juridic, a contura sfera de aplicare a regulilor și principiilor proprii acestei operațiuni juridice[108].

În accepțiune simplistă, părțile sunt autorii unui act juridic încheiat personal sau prin reprezentare. Prin parte se desemnează atât autorul unui act juridic unilateral, cât şi o parte a unui act juridic bilateral sau multilateral. O parte nu presupune întotdeauna o singură persoană, ci în componența ei pot intra mai multe persoane fizice sau juridice care au același interes (de exemplu, soţii, reprezentând o parte, cumpărătorul, achiziţionează un apartament de la alţi soţi, reprezentând cealaltă parte, vânzătorul). Astfel, prin parte înțelegem persoana care încheie actul juridic, fie personal, fie prin reprezentare, față de care se produc efectele actului juridic civil[109].

În accepțiune clasică, prin ***parte*** se înțelege o persoană care încheie un act juridic civil personal sau prin reprezentare și în al cărei patrimoniu se produc efectele acelui act[110]. Pe marginea acestei noțiuni se pot realiza câteva precizări: *În primul rând,* termenul de parte desemnează, *lato sensu*, atât o parte a actului bi- ori multilateral, cât și pe autorul actului unilateral. *În al doilea rând,* este esențial de reținut că, în sens juridic, parte nu este numai persoana care încheie direct, personal, prin prezență fizică un anumit act juridic, ci și aceea care încheie actul prin reprezentantul său (legal sau convențional). *În al treilea rând,* din punct de vedere juridic, o parte poate fi alcătuită din mai multe persoane fizice sau juridice care

---

107 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 102.

108 **Ibidem.**

109 **Cojocaru, Aspazia.** *Drept civil. Partea generală.* Bucureşti, 2000, Editura Lumina Lex, p. 259.

110 **Beleiu, Gheorghe.** *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil.* Ediţia a XI-a revăzută şi adăugită. Bucureşti, 2007, Editura Universul Juridic, p. 202.

promovează sau au un interes ori o poziție comună. În concluzie, părțile reprezintă categoria de persoane față de care actul juridic civil își produce efectele în temeiul principiului relativității[111].

În doctrina franceză, Jacques Ghestin a formulat o nouă teorie bazată pe caracterul specific al procedurii de formare a normelor contractuale, potrivit căreia noțiunea de parte și cea de terț trebuie rezervate persoanelor care se regăsesc într-o situație identică pe planul efectelor contractelor și, mai ales, care dispun de prerogative similare față de contract, abandonându-se astfel subcategoriile parazitare, precum *terți asimilați părților* ori *falșii terți*[112].

Astfel, Ghestin J. menționează că trebuie rezervată calitatea de *parte* persoanelor care au încheiat contract prin acord de voință – fie direct, fie prin reprezentare – sau care au dobândit dreptul de a-l modifica sau de a-l suprima printr-un alt acord de voință, În rest, toate celelalte persoane sunt terți. Deci, în această ordine de idei, J. Ghestin elimină categoria de avânzi-cauză din configurațiile efectelor contractelor.

La fel se pronunță și doctrinarul român Ion Deleanu[113]. Conform opiniei sale, există trei repere ce permit înscrierea unei persoane în categoria părților:

1. Pentru a deveni parte a unui raport contractual este necesar a te înscrie într-un raport contractual, axioma principală a raportului contractual fiind autonomia de voință, dar nu cea absolută, ci una pragmatică, raționalizată.

2. Părțile se identifică în raport la momentul încheierii contractului. Pe parcursul desfășurării și al executării acestuia, părțile originare își pot pierde calitatea, iar terțe persoane pot dobândi calitatea de parte contractantă, ceea ce este necesar spre a determina dinamica raporturilor contractuale.

3. Calificarea părții în contract implică în mod necesar faptul că părțile trebuie să dispună în nume propriu de aceleași prerogative ca și părțile care au încheiat contractul, inclusiv de dreptul de a-l modifica sau de a-l revoca.

În baza acestor trei repere[114] se realizează clasificarea, după cum urmează: I- părți originare, inițiale sau primare; II- părți devenite în cursul executării contractului.

---

[111] **Marian, Nicolae.** *Op. cit.*, p. 489- 490.
[112] **Ibidem,** p. 495.
[113] **Deleanu, Ion.** Op. cit., p. 25.
[114] **Ibidem,** p. 26.

I. Părți originare, primare sau inițiale sunt persoanele care au participat inițial la încheierea actului juridic civil, adică persoanele prin a căror manifestare de voință a apărut contractul. Deci, anume aspectul exprimării de voință proprie determină persoanei calitatea de parte.

II. Una dintre cele mai complexe categorii sunt părțile devenite. Acestea se subclasifică, potrivit opiniei lui Ion Deleanu, în: (1) părți care și-au manifestat anterior încheierii actului juridic consimțământul de a deveni părți; și (2) părți care și-au manifestat ulterior acordul de a deveni părți. Din categoria de acte prin al căror intermediu a fost manifestat acordul de încheire a actului juridic, conform opiniei lui I. Deleanu, se identifică: contractul de comision, simulația prin interpunere fictivă de persoane și declarația de comandă.

Concluzia celor invocate mai sus este faptul că, prin prezenta clasificare, I. Deleanu a exclus categoria avânzi-cauză și a făcut în mod categoric diviziunea în părți și terți cu unele aspecte explicate mai sus.

În aceeași ordine de idei, dar cu unele abateri, se expune Paul Vasilescu[115], care determină că toate subiectele de drept se împart în categoriile: părți, terți și avânzi-cauză. El realizează o clasificare interesantă părților, analizându-le în mod static (partea originară) și dinamic (partea survenită). Din punct de vedere *static,* cu raportare exclusivă la momentul încheierii actului juridic, parte este subiectul care, personal sau nu, își manifestă consimțământul, animat de un interes propriu, la un act juridic ale cărui efecte se vor răsfrânge asupra lui. În aspect dinamic, cu raportare la efectele actului, parte poate deveni nu numai cel care a generat efectele, ci și cel care suportă efectele fără a participa la crearea lor, fie în temeiul legii, fie potrivit voinței lor, respectiv: moștenitorii universali sau cu titlu universal și cei care aderă la o normă privată preexistentă (pentru situațiile juridice cum sunt convențiile colective, cesiunea de contract, grupuri de contracte.) La fel, conform opiniei lui P.Vasilescu, partea originară se deosebește de partea survenită doar prin faptul că aceasta din urmă nu are posibilitatea să ceară anularea contractului (pentru cauze care atrag nulitatea relativă) și nici rezoluțiunea lui, deoarece acestea sunt avantajele persoanelor care au generat contractul, respectiv norma privată. În schimb, partea survenită are dreptul de a cere executarea contractului[116].

Aceste trei concepții ce derivă de fapt din prima, cea franceză, a lui J. Ghestin, sunt criticate de un alt doctrinar român, Marian Nicolae[117]. Astfel, se menționează că, deși doctrinarul francez J.Ghestin simplifică lucrurile, prin eliminarea categoriei de avânzi-cauză, ajunge la

---

115 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 113-116.
116 **Ibidem,** p. 123.
117 **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 498.

transformarea terților într-o categorie complexă și hibridă, nefiind suficient de clare statutul succesorilor cu titlu particular și cel al creditorilor chirografari. Aceeași opinie este invocată și cu privire la opinia prof. Ion Deleanu despre incertitudinea succesorilor cu titlu particular: *Obligațiile reale și drepturile de creanță legate d*e *bunul transmis sunt transmisibile uneori, dar pe temeiul accesorialității și în baza unei dispoziții legale*. Nu înseamnă, oare, că avândul-cauză cu titlu particular devine parte, în sensul deplin al cuvântului, în raporturile complete ale autorului său?

În fine, opinia lui, Paul Vasilescu este departe de a lămuri și rezolva problema distincției dintre parte și terț. În acest sens, situația succesorului cu titlu particular este una incertă. Nu se poate pune semn de egalitate între acesta şi succesorii universali și cu titlu universal, un având - cauză particular fiind când terț, când parte survenită, după cum aderă la obligaționalul normei, fără a avea, în cazul aderării, dreptul de a cere anularea contractului, drept recunoscut doar părții originare, dar și dreptul de a modifica sau revoca contractul. În logica lucrurilor, menționează Marian Nicolae[118], partea survenită trebuie să succeadă în toate drepturile și obligațiile autorului său (deci succesorul cu titlu particular nu mai este calificat ca parte). De asemenea, rămâne de neînțeles cum moștenitorul universal şi cu titlu universal, deși este parte survenită, nu are dreptul să ceară anularea contractului.

Criticile prof. Marian Nicolae sunt binevenite, deoarece, conform opiniei sale, se simplifică lucrurile. O serie de situaţii însă rămân a fi neclare. Dintre acestea, situaţia succesorului cu titlu particular a cărui poziţie nu poate fi categoric calificată identic în toate contractele. De aceea, dacă vom clasifica părţile în două categorii - originare și devenite, vor apărea o serie de întrebări cu privire la acest fapt. A doua poziție, invocată de Paul Vasilescu, este că părțile devenite nu vor dispune de toate drepturile și obligațiile pe care le-a avut autorul contractului respectiv. Acest fapt nu îl putem accepta, căci, odată ce o persoană este calificată ca parte, fie devenită sau originară, ea trebuie să dețină toate mijloacele de apărare, să fie deținătoarea tuturor drepturilor și titularul obligațiilor autorului respectivului contract. În principiu, ideia staticii și dinamicii este una foarte interesantă, determinând viabilitatea și mobilitatea raporturilor obligaționale.

O clasificare destul de largă și multiaspectuală a părților o invocă Ionuț-Florin Popa [119], și anume:

---

118 **Ibidem,** p. 499.

119 **Popa, Ionuț-Florin**.*Curs de drept civil. Obligațiile.* București, 2015, Editura Universul Juridic, p.134.

1. părți originare – persoanele fizice și juridice care și-au dat consimțământul, personal și direct sau prin reprezentant, la încheierea contractului.
2. Ratificanți – persoanele care, prin intermediul ratificării, au devenit părți la o anumită convenție (ratificarea contractului de vânzare-cumpărare a unui bun imobil din proprietate comună în devălmășie, fără acordul coproprietarului, fapt reglementat de Codul civil al Republicii Moldova la alin (4) al art. 360).
3. Aderenți - persoanele care nu încheie inițial contractul, dar aderă la el la etapa executării, astfel încât efectele se produc asupra persoanei lor (în cazul cesiunii de creanță, preluării de datorie, novației subiective).
4. Terții forțați să devină părți – aceştia trebuie să fie incluşi în categoria persoanelor devenite părți în mod forțat, a tuturor persoanelor care, prin intermediul teoriei aparenței, vor suporta efectele obligatorii ale unui contract la care nu sunt parte.
5. Succesorii în drepturi ai părților – persoanele care devin părți ca efect al succesiunii universale, cu titlu universal sau cu titlu particular, fie în virtutea succesiunii, fie a cesiunii.

Această clasificare nu crează situații ambigue, care domină opiniile criticate anterior, ci le aranjează mai distinct. O importantă remarcă în acest sens constă în faptul că este eliminată noțiunea de având-cauză, că, totuși, nu este realizată o delimitare radicală între părți și terți. De fapt, o considerăm clasificare oportună, care identifică cea mai complexă abordare cu privire la părți, dar, în același timp, care nu crează entități intermediare fără o calitate clară în cadrul raportului juridic obligațional. Ghidându-ne în mare parte de această clasificare, ne vom pronunța cu privire la părți.

Menționăm că, în expunerea noastră, vom începe cu doctrina clasică, cu unele adaptări în ceea ce ține de succesori. De altfel, în esență, la fel se expune și legiuitorul nostru, menționând în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1086 noțiunile de “parte”, “succesor universal”, “succesor cu titlu universal” și “dobânditor al bunului”.

Deci, ținem să determinăm, de la bun început, că este necesar de diferențiat partea de unele subiecte interveniente în actul juridic la momentul încheirii acestuia, chiar dacă aportul lor la formarea validă și eficientă a actului juridic este indispensabil[120], sau, precum îi numește Popa Ionuț-Florin, *participanți* la contract, care au asistat într-o formă sau alta la încheirea actului juridic[121]. Să luăm un exemplu în acest sens: intervenția notarului. Acesta exprimă o voință

[120] **Vasilescu, Paul.***Op. cit.,* p. 103.
[121] **Popa, Ionuț-Florin.***Op. cit.,* p. 92.

juridică având ca efect transformarea manifestării consensuale a voinței părților în una formală, cerută de lege, și, prin urmare, generatoare de efecte juridice[122]. Aşadar, o primă teză pe care o invocăm este că nu orice participant la încheierea actului juridic poate fi parte. Cea de a doua teză pe care o expunem este că nu neapărat toţi participanţii la încheierea actului juridic vor forma mai multe părți.

Cu privire la prima teză, putem menționa următoarele: deși la enunțarea părții se presupune existența a cel puțin două părți, noțiunea de parte poate fi determinată atât de un act juridic bi- sau multilateral, cât şi de un act juridic unilateral, care, de obicei, se identifică cu noțiunea de autor al actului. Ideea o găsim în opinia mai multor doctrinari români: părţi, atât în cazul actului unilateral, cât şi în cazul actului bilateral, sunt persoanele care îl încheie efectiv fie direct (personal), fie prin reprezentant. Efectele actului juridic se produc fie în persoană, fie în patrimoniul părţii, întrucât actul exprimă interesul personal al celor care şi-au manifestat voinţa la încheierea lui[123]. Credem oportună această abordare din motiv că prevederile pe care le-am stabilit mai sus sunt expresia unei realități, căci, în acest sens, principiile și efectele abordate se aplică în egală măsură atât contractelor, cât și întregului din care face parte actul juridic.

A doua teză se raportă la faptul că numărul de persoane nu determină numărul părților. Deci, mai multe persoane pot avea aceeași poziție în actul juridic și vor fi, drept consecință, o singură parte a acestuia. Astfel, în cazul în care coproprietarii au decis să vândă bunul comun, toți coproprietarii vor fi o parte ce se va numi vânzător, astfel toți fiind uniți de acest drept de proprietate deținut în comun.

Cât priveşte părţile, determinarea logică definitorie este exprimarea consimţământului la încheierea actului juridic (a contractului), direct sau prin reprezentare. În funcţie de momentul în care se exprimă acest consimţământ, se face distincţie *între părţile propriu-zise,* adică persoanele care îşi exprimă consimţământul, direct sau prin reprezentant, în ***momentul iniţial*** al încheierii actului juridic (a contractului), şi *părţile asimilate,* care fie că îşi exprimă consimţământul, direct sau prin reprezentant, ***ulterior*** încheierii actului juridic (a contractului), ca în cazul ratificanţilor şi cel al aderenţilor, fie că dobândesc drepturile şi datoriile părţilor printr-un ***fapt juridic ulterior*** încheierii contractului, cum este cazul succesorilor în drepturi ai părţilor (faptul juridic poate fi unul în sens restrâns în cazul moştenitorilor legali, unul complex care include un act juridic şi un fapt juridic în sens restrâns în cazul moştenitorilor testamentari sau un contract în cazul

---

[122] **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 103.

[123] **Beleiu, Gh.** *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil.* Bucureşti, 1993, Editura Şansa, p.172. **Dogaru, I., Cercel, S.** *Op. cit.,* p. 163.

succesorilor cu titlu particular şi în cazul cesiunii de contract) şi cazul persoanelor care devin părţi prin aplicarea teoriei aparenţei în drept[124].

Deci, să luăm pe rând spre a le explica. În general, (noțiunea de) parte (interpretată din noțiunea contractului realizată)în definiţia dată de Codul (nostru) civil al Republicii Moldova (stipulează) la art. 992, (: *Parte) este persoana care și-a exprimat acordul de voință întru apariția, modificarea sau stingerea raportului juridic civil. Această exprimare de voință poate fi realizată atât personal, cât și prin reprezentat.* Doctrina franceză, la fel, abordează partea și în aspectul încheierii contractului sub aspect fizic, dar și prin reprezentare. Cu toate acestea, se poate recurge la puterea de reprezentare numai cu condiția de a fi învestit fie prin lege, fie prin hotărâre judecătorească, fie prin convenție[125]. Ultima determinare nu este aplicabilă legislației Republicii Moldova, deoarece legislației acesteia îi sunt caracteristice două categorii de reprezentare : legală și convențională.

În această categorie este necesar să facem o precizare. Putem distinge persoane care au participat fizic la întocmirea actului juridic și persoane care au participat la încheirea actului juridic prin reprezentant, și anume prin intermediul unei procuri emise de titular, prin intermediul unui contract de mandat sau prin efectul legii în cazul reprezentantului legal (în această categorie putem identifica reprezentantul legal - Codul civil al Republicii Moldova art. 27 şi 28), tutorele sau curatorul (acelaşi cod, art. 122 şi 127). Aici, apar întrebările: cine sunt reprezentanții în cadrul raportului juridic încheiat de ei cu terții în numele reprezentatului; cine își manifestă acordul la încheierea actului juridic, reprezentantul sau reprezentatul; este reprezentantul un terț sau se află în categoria părților?

Regula generală în materia reprezentării constă în faptul că reprezentantul acționează în numele și pe seama reprezentatului. Astfel, avem un fel de înstrăinare de nume pe care reprezentantul îl folosește pentru încheierea de acte juridice, sau, precum determină doctrinarul Mîțu Georghe[126], pentru a-și delega numele atunci când interesele sale impun participarea sa la circuitul civil prin intermediul unei alte persoane, care, în virtutea unei convenții încheiate cu titularul dreptului, va săvârși acte juridice în beneficiul reprezentantului. Nu am fi de acord cu opinia prof. Dumitru C. Florescu[127], care menționează că mandantul nu este terț în privința contractului încheiat în numele și pe socoteala lui de mandatar, ci este parte în contract. Acela ce

---

124 **Stoica, Valeriu.** *Au terții un veşmânt logic comun în Codul civil?* În : Revista Română de Drept Privat, 2020, nr.1, p. 24.

125 **Bam dé Aurélien.** *Droit des contrats. Droit des obligations. Effet relatif. Effets du contrat. Le principe de l'effet relatif du contrat*. Posted Août 12, 2017, https://aurelienbamde.com/2017/08/12/le-principe-de-leffet-relatif/

126 **Mîțu, Gheorghe.** *Reprezentarea și intermedierea în dreptul privat. Studiu monografic*. Chișinău, 2014, p. 90.

127 **Florescu, Dumitru C.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Tratat*. Vol. 1. Bucureşti, Editura Titu Maiorescu, p. 158.

face un lucru prin intemediul altuia este ca și cum l-ar fi făcut el însuși. În acest sens nu suntem de acord. Deși reprezentantul este semnatarul actului juridic, efectele juridice se produc asupra reprezentatului. Deci, conform opiniei noastre, reprezentantul doar își manifestă acordul la încheirea actului juridic, efectele contractului nu se răsfrîng asupra lui. La încheierea actului juridic, el are calificativul de reprezentant, căci altfel nu îl putem denumi, iar după epuizarea momentului încheierii contractului, are calificativul de terț. Atât timp cât acționează în limitele puterilor conferite de reprezentat, reprezentantul nu se obligă pe el însuși, ci îl obligă pe reprezentat[128]. Nu întotdeauna însă reprezentantul iese din spațiul contractual, și anume în cazul mandatului fără reprezentare sau a mandatului cu depășirea împuternicirilor. În acest caz, reprezentantul își asumă o responsabilitate proprie față de terț, *doar că una delictuală*.

O a doua categorie pe care o identificăm în virtutea principiului relativității efectelor contractelor este cea a succesorilor în drepturi a părților. Conform doctrinei clasice, aceștia sunt avânzi-cauză, se identifică ca o categorie intermediară ce seamănă cu părțile, deoarece preiau toate drepturile și obligațiile conform contractului, dar se aseamănă și cu terții deoarece nu participă la încheierea actului juridic în sine. Această denumire provine din limba franceză și își are etimonul în sintagma *ayants-cause,* care, la rândul său, vine de la expresia latină *habentes causa*, având aceeași semnificație în vocabularul juridic[129].

Avânzii-cauză sunt persoanele care, deși nu au participat la încheierea actului juridic civil, suportă unele efecte ale acestuia datorită unor legături pe care le au cu partea sau părțile actului juridic civil[130]. Conform opiniei unor autori, avânzii-cauză sunt o categorie intermediară între părți și terți[131].

În general, la identificarea avânzilor-cauză, trebuie să se recurgă la doctrina clasică și la cea contemporană. Doctrina clasică îi identifică prin trei caracteristici[132]:

- având-cauză este persoana care nu participă – direct ori prin reprezentare – la încheierea unui act juridic civil, prin aceasta deosebindu-se de părțile acelui act;

- deși neparticipant la încheierea actului, având-cauză fie este îndreptățit să profite de efectele actului, fie este îndatorat să execute obligațiile născute din act, fie să respecte efectele acestuia, suportând dezavantajele ori beneficiind - indirect - de avataje, acest lucru apropiindu-l de parte;

---

128 **Mîțu, Gheorghe.***Op. cit.,* p. 91.

129**Popa, Ionuț-Florin**. *Op. cit.,* p. 136.

130 **Cojocaru, Aspazia.** *Drept civil. Partea generală.* București, 2000, Editura Lumina Lex, p. 260.

131 **Stoica,Veronica; Pușcaș,Nicolae; Trușcă,Petrică.** *Drept civil. Instituții de drept civil.* Curs selectiv pentru licență,2003-2004, București,Editura Universul Juridic, p. 296.

132 **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 490.

- aceste efecte îl privesc pe având-cauză datorită relației juridice cu o parte a actului juridic respectiv și, după cum va rezulta din cele ce urmează, numai dacă sunt întrunite anumite condiții (actul să nu-i lezeze vreun drept, să fie adus la cunoștința sa în una dintre modalitățile prevăzute de lege). Esențial este faptul că, între având-cauză şi parte există anumite legături juridice.

În doctrina contemporană, categoria de avânzi-cauză este negată. Astfel, subiectele sunt împărțite în părți și terți. Inițial,avânzii-cauză aveau calitatea de terți, ulterior sunt părți devenite. Deci, avânzi-cauză sunt, aşadar, în terminologia propusă de unii autori contemporani, părți devenite sau survenite, deoarece ele succed, în tot sau în parte, în drepturi şi obligații, părților inițiale sau originare[133].

Indiferent care ar fi abordarea acestui subiect, nu putem nega existența succesorilor, ratificanților, aderenților. Nu poate fi negat nici faptul că, la o anumită etapă a existenței contractului, ei iau calitatea de parte, însă doar în cazul expres prevăzut de lege sau dacă altfel nu reiese din natura obligației. Codul civil actual atribuie succesorilor universali și cu titlu universal efecte ale contractului. Creează aşadar o categorie separată care va obține atribuțiile unei părți, dacă legea sau contractul nu va stabili altfel.

Codul civil al Republicii Moldova abordează, la art. 1086, această categorie după cum urmează: *Contractul produce efecte numai între părţi dacă legea nu prevede altfel. Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlul universal dacă din lege sau din natura obligației nu rezultă altfel.*

Conform opiniei lui Dumitru C. Florescu, succesori universali sunt persoanele fizice sau persoanele juridice care au vocație la întreg patrimoniul defunctului, parte contractantă. Succesori cu titlu universal sunt persoanele fizice sau persoanele juridice care au vocație la o fracțiune matematică, la o cotă-parte din patrimoniul defunctului, parte contractantă[134].

În această categorie intră:

a. – succesorii universali: persoanele care dobândesc de la autorul lor întreg patrimoniul, adică o universalitate, moştenitorul legal unic, moștenitorul testamentar unic desemnat, persoana juridică în cazul comasării (absorbţie şi fuziune);

---

133 **Ibidem**, p. 500.

134 **Florescu, Dumitru C.** *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor.* Tratat. Vol. 1. Bucureşti, Editura Universităţii Titu Maiorescu, p.158.

b. – succesorii cu titlu universal: persoanele care dobândesc de la autorul lor o fracțiune dintr-un patrimoniu, de exemplu: moştenitorii legali şi moştenitorii testamentari la o fracțiune din patrimoniu, persoana juridică în cazul divizării. Succesorii universali sau cu titlu universal succed atât în drepturi, dar mai ales în datoriile autorului lor. În general, obligaţiile trec la moştenitori, în lipsa unor dispoziţii contrare legii sau a unei stipulaţii a părţilor.

Deci, succesori universali sau cu titlu universal sunt persoanele care succed autorului lor în întreg patrimoniul sau în o cotă-parte din patrimoniu. Toate drepturile şi obligaţiile, respectiv o parte din drepturi şi o parte din obligaţii, indiferent de natura drepturilor şi a obligaţiilor, care reprezintă activul şi pasivul patrimoniului autorului lor, se transferă de plin drept succesorilor. Jurisprudența, în acest sens, este constantă în abordare și, de fiecare dată, succesorul în drepturi va putea urmări silit drepturi contractuale, modifica contractul și cere rezoluțiunea lui[135].

După părerea noastră, aceşti succesori, care la origini sunt nişte terţi, devin părţi în contractele încheiate de autorii lor, cu excepţia contractelor *intuitu personae*, adică actele încheiate în virtutea însuşirilor personale ale autorului, care se vor stinge la decesul titularului:de exemplu, mandatul care se stinge de drept prin moartea autorului, rentele sau uzufructul viager, sau prin faptul că autorul lor a convenit în mod expres ca efectele fie să înceteze la decesul lui, când se stipulează rezilierea contractului de locațiune în caz de moarte a locatarului, fie să nu se transmită succesorilor.

Acest subiect este reglementat foarte bine în Codul civil al României, care, la art. 1282, alin. (1), prevede: *La moartea unei părți, drepturile și obligațiile contractuale ale acestuia se transmit succesorilor săi universali sau cu titlu universal, dacă din lege, din stipulația părților ori din natura contractului nu rezultă contrariul*. Din păcate, legiuitorul nostru s-a limitat doar la lege și la natura obligației, lăsând în umbră acordul părților, căci, prin acordul părților, în cazul în care nu se încalcă vre-o normă imperativă, se poate stipula interdicția de a-i transmite dreptul succesorului său. În acest sens, Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1501, alin. (1), prevede: *Raporturile contractuale încetează prin decesul mandantului dacă nu s-a convenit altfel ori dacă din obligația contractuală nu rezultă altfel.* Cele invocate mai sus se confirmă prin prevederile art. 606 şi art. 1123 din Codul civil al Republicii Moldova.

---

[135] Cu titlu de exemplu, vezi: Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a RM din 17.04.2013 (dosar nr 2ra-392/13), în care succesorul universal (unicul moștenitor) al beneficiarului întreținerii a fost admis în proces să continue acțiunea în rezoluțiunea contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață pe motivul neexecutării de către dobânditorul bunului.

Aşadar, ținem să remarcăm faptul că, prin acordul lor, părțile pot stabili obligații incesibile sau netrasmisibile. În acest sens, credem oportună includerea acestei remarci în prevederile art. 1086, alin. (2) din Codul civil.

Astfel, de *lege ferenda* propunem completarea art. 1086, alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova cu textul: *Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din acordul părților sau din natura obligației nu rezultă altfel.*

În concluzie, cu privire la succesorii universali și cu titlu universal, determinăm că îi considerăm terți până la survenirea prevederilor de succesiune în drepturi, iar din acel moment, succesorul va deveni parte la contractul încheiat de autorul acestuia, dacă din lege, din acordul părților sau din natura obligației nu rezultă altfel.

O altă categorie al cărei loc în cadrul efectelor contractelor este discutat sunt *succesorii cu titlu particular*. Succesori cu titlu particular sunt persoanele care dobândesc un bun sau un drept determinat– *habent causam auctoris sui propter rem.* Conform opiniei lui Corneliu Bîrsan, succesori cu titlu particular sunt persoanele care dobândesc un anumit drept, privit de sine stătător, nu ca parte, component al patrimoniu[136]. Sunt persoane care dobândesc de la autorul lor numai anumite drepturi sau bunuri determinate, fie prin acte *mortis causa* sau *inter vivos.* Drepturile reale accesorii bunului se vor transmite în virtutea principiului *accesorium sequitur principale.* De asemenea, alături de criteriul accesorialităţii, se vor transmite şi drepturile strâns legate de bun, adică drepturile care pot fi exercitate doar de proprietarul bunului și care sunt dobândite în considerarea acestei calități (de exemplu, garanţia de vicii ascunse nu prezintă interes decât pentru proprietarul bunului).

Pentru ca succesorul cu titlu particular să beneficieze de drepturile născute în legătură cu bunul sau cu dreptul ce i-a fost transmis este obligatoriu ca acest drept să se fi născut anterior transmiterii bunului sau dreptului respectiv.

În general, pentru a-i determina locul în cadrul efectelor contractului, cu privire la succesorul cu titlu particular este necesar de făcut câteva precizări:

1) Nimeni nu poate transmite mai mult decât a avut. Deci nu poți transmite mai mult decât ai. De altfel, cu privire la acest drept dobândit se aplică aceleași reguli de revocare, rezoluțiune, cum ar fi fost la autorii lui.

---

[136] **Stănescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Op. cit.*, p. 65.

2) Drepturile reale constituite anterior asupra bunului sau dreptului transmis vor fi opozabile terțului dobânditor.

3) Succesorul cu titlu particular va obține bunul grevat de toate obligațiile reale *propter rem*. Obligațiile reale de a face *propter rem* este îndatorirea sau sarcina reală care decurge din stăpânirea unor bunuri și obligă numai în legătură cu acele bunuri[137], obligație care poate fi atât legală, cât și convențională. Doctrina consideră că succesorul cu titlu particular îşi va asuma şi obligaţiile strâns legate de bun care pot fi executate doar de persoana care a dobândit bunul, denumite obligaţii *propter rem.* Dacă drepturile de creanţă se pot transmite uneori în temeiul accesorialităţii sau în baza unei dispoziţii legale (subrogaţia personală), obligaţiile personale însă, asumate de autor, chiar dacă sunt relative bunului transmis, nu trec la succesorul cu titlu particular.

4) Succesorul cu titlu particular are și obligația reală *scritae in rem,* adică obligația pe care legea le crează pentru dobânditorul unui lucru, în favoarea unei terțe persoane creditor și autorului, într-un contract în care succesorul cu titlu particular nu este parte[138]. De exemplu, conform art. 1276, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, dacă bunul închiriat este înstrăinat de locator unui terț, acesta din urmă se subrogă de drept locatorului în drepturile și obligațiile care decurg din locațiune dacă locațiunea este opozabilă terțului.

Caracteristic pentru aceşti succesori este faptul că, deşi prin neparticipare la încheierea contractelor ei amintesc de terţi, datorită raporturilor în care se află cu părţile, ei primesc efectele contractului ca şi când ar fi părţi ale lui. Astfel, contractul produce efecte faţă de părţi, precum şi de succesorii părţilor, în această din urmă categorie intrând succesorii universali, succesorii cu titlu universal şi succesorii cu titlu particular.

Menționăm că succesori cu titlu particular sunt persoanele care dobândesc un drept anumit, un drept care este privit de sine stătător, nu ca parte componentă a unui patrimoniu. Ei nu dobândesc un patrimoniu sau o fracţiune din patrimoniu, aşa cum este cazul succesorilor universali sau cu titlu universal (succesorul particular, de exemplu, cumpărătorul unui bun, donatarul, cesionarul unei creanţe). Cert este că succesorul cu titlu particular nu va fi ţinut de obligaţiile şi nu va profita de drepturile pe care cel ce i-a transmis un anumit drept – autorul – le-a dobândit prin contracte încheiate cu alte persoane, fără nicio legătură cu dreptul transmis către succesor.

Problema se pune numai în privinţa efectelor contractelor încheiate de autor cu alte persoane, efecte care au legătură, sunt conexe cu dreptul transmis către succesorul cu titlu

---

[137] **Tabuncic, Tatiana. Drept civil. Drepturi reale. Teoria Genereală a obligațiilor. Scheme, spețe, teste.** Chișinău, 2013.

[138] **Florescu, Dumitru C.** *Op. cit.,* p. 165.

particular. Sub condiţia de a avea legătură cu dreptul transmis, drepturile dobândite de autor prin contractele încheiate cu alte persoane profită şi succesorului cu titlu particular, deşi acesta nu a fost parte în contractele menţionate[139].

În doctrină există opinii conform cărora succesorii cu titlu particular sunt avânzi-cauză. Calitatea succesorilor cu titlu particular de a fi avânzi-cauză constă în faptul că actele juridice încheiate anterior de autorii lor (vânzător, donator, cedent, persoană juridică intrată în lichidare) își produc efectele și față de ei, ca și când le-ar fi încheiat ei înșiși, astfel încât aceștia preiau toate drepturile și obligațiile autorilor sau o parte din ele[140].

În principiu, legiuitorul face trimitere la succesorul cu titlu particular, fără a-l identifica cu această calitate, dar, în esență, recunoaște efecte ale contractului în favoarea lui cu anumite condiții. Asfel, Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1087, stipulează:

(1) *Dobânditorul unui bun dobândește și garanțiile contra viciilor materiale și juridice, precum și alte drepturi în strânsă legătură cu bunul, în forma în care ele se aflau la transmițător.*
(2) *În cazurile și în condițiile prevăzute de lege sau contract, dobânditorul unui bun se subrogă în obligațiile contractuale în strânsă legătură cu un bun, în forma în care ele se aflau la transmițător.*

Conform prevederilor legale indicate, ținem să remarcăm că această calitate de succesor cu titlu particular este condiționată de următoarele:

- să fie vorba de drepturi și obligații strâns legate de bunul sau dreptul dobândit de succesorul cu titlu particular;

- aceste drepturi și obligații să fie născute din acte juridice anterioare, încheiate de autorul lor cu alte persoane decât cu titularul particular și care se referă la același bun sau drept dobândit de succesorul cu titlu particular. În cazul actelor încheiate direct cu aceștia, având ca obiect același bun sau drept, succesorii cu titlu particular au calitatea de parte, dar nu sunt avânzi-cauză. Dacă este vorba de alte acte care n-au nicio legătură cu bunul sau cu dreptul dobândit de succesorii cu titlu particular, aceștia, de asemenea, nu sunt avânzi-cauză, ci terți desăvârșiți.

- drepturile și obligațiile anterioare având ca obiect același bun sau drept trebuie să fie valabile și pe deplin eficace;

- drepturile și obligațiile trebuie să fie transmise în forma în care se aflau la transmițător.

---

139 **Ţăndăreanu, Nicoleta.** Curtea de Apel Craiova. *Principiul relativităţii efectelor actelor juridice. Drepturi conexe dreptului principal transmise succesorului cu titlu particular.* În: Revista Română de Jurisprudenţă, 2009,nr. 6.
140 **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 501.

În concluzie, putem invoca faptul că succesorii cu titlu particular fac parte, în esență, din categoria terților, iar ca efect al obținerii unui bun, vor obține toate garanțiile contra viciilor materiale și juridice, precum și efectele contractelor respective.

În doctrina română contemporană se fac critici dure la noțiunea de avânzi–cauză[141]. Identificarea acestor trei categorii de avânzi-cauză pune sub semnul întrebării sensul efectelor actului juridic, determinare logică folosită la definirea noţiunii de având-cauză. Ce fel de efecte suportă, în temeiul legăturii lor cu una dintre părţile actului, fiecare dintre cele trei categorii de avânzi-cauză?

Succesorii universali şi cei cu titlu universal, odată ce au dobândit această calitate, consolidată prin acceptarea moştenirii, în cazul persoanelor fizice, se substituie în poziţia părţilor şi suportă efectele contractului întocmai ca ele, având drepturile şi obligaţiile lor. Ca urmare, nu mai sunt simpli avânzi-cauză, ci devin chiar părţi ale contractului (ale actului juridic). În cazul persoanei fizice, trebuie făcută distincţia între succesibili şi succesori, primii fiind terţi, ceilalţi devenind părţi.

În concluzia celor relatate mai sus, declarăm că suntem de acord cu opinia doctrinarului Paul Vasilescu: *Aşadar, în sfera noţiunii de avânzi-cauză sunt cuprinse specii cu determinări logice opuse, determinări logice care nu pot alcătui conţinutul unui gen proxim. Mai precis, noţiunea de avânzi-cauză nu poate să aibă în conţinutul său o determinare logică prin care sunt excluşi terţii şi o determinare logică prin care sunt excluse părţile, fie ele propriu-zise sau asimilate*[142].

Suntem de părerea că succesorul cu titlu particular ori se substituie în poziţia unei părţi a contractului, în legătură cu anumite drepturi şi, eventual, cu anumite obligaţii, ori rămâne, pur şi simplu, terţ.

În doctrina clasică, în calitate de având-cauză se identifică și creditorii chirografari. Aceştia, totuşi, sunt consideraţi o categorie specială, o categorie *sui generis.* Ei sunt creditori care nu au o garanție reală, ci doar un drept de gaj general asupra patrimoniului debitorului lor.

În calitate de avânzi-cauză, creditorii chirografari sunt obligaţi să sufere efectele obligatorii ale actelor încheiate de debitorii lor cu terții. În momentul în care debitorii aduc atingere dreptului de gaj (prin neglijență sau fraudă), creditorii chirografari își pierd calitatea de avânzi-cauză și,în calitate de terți, vor putea ataca actele frauduloase sau exercita drepturile debitorului lor. După cum am relevat, sunt consideraţi, în mod judicios, o categorie *sui generis:* nu pot fi calificaţi nici avânzi-cauză, pentru că nu iau locul autorului în contractele încheiate,

141 **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În: Revista Română de Drept Privat, 2020,nr. 1, p. 25.
142 **Vasilescu, Paul .** *Op. cit.,* p. 127.

nici terți, pentru că nu pot ataca contractele, chiar dacă le sunt lezate interesele. În ce priveşte clasele recunoscute în mod tradițional, considerăm că ele prezintă o afinitate mai mare cu clasa terților care au interes legat de contract, căci vor suferi efectele contractelor încheiate de debitorii lor.

În doctrină, aceste teze sunt argumentate în moduri diferite. De exemplu, în *Tratat de drept civil român* de C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, se menționează asemănarea creditorilor chirografari cu succesorii universali, întrucât toate actele nefrauduloase pe care le face debitorul le sunt opozabile. Dreptul general pe care îl au asupra patrimoniului debitorului este supus la toate fluctuațiile favorabile sau nefavorabile pe care le suferă acest patrimoniu. De aceea, uneori se afirmă că debitorul îi reprezintă pe creditorii săi[143]. Aceste teze erau elaborate la etapa în care doctrina română era profund influențată de doctrinarii francezi. O teză absolut diferită este invocată de profesorul universitar,doctor Ion Deleanu, care menționează că creditorii chirografari sunt, neîndoielnic, terți. Ei nu sunt nici avânzi-cauză universali, nici avânzi-cauză particulari, nici avânzi-cauză. La sfârşitul argumentelor, se invocă totuşi faptul că ei sunt, pur şi simplu, terți față de efectele obligatorii ale convențiilor încheiate de debitorul lor, efecte ce le sunt însă opozabile[144].

Creditorii chirografari sunt consideraţi avânzi-cauză întrucât trebuie să suporte influenţa *actelor juridice încheiate de debitor cu alte persoane, prin care activul patrimonial (gajul general) se măreşte sau se micşorează*[145]. Această influenţă însă este suportată în aceeaşi măsură de orice alt terţ faţă de actele juridice încheiate de o anumită persoană, indiferent dacă terţul are sau nu calitatea de creditor faţă de acea persoană. Ideea că actele juridice încheiate de debitor pot mări sau micşora activul său patrimonial este utilizată în contextul explicării funcţiei patrimoniului de garanţie comună a creditorilor[146]. Într-adevăr, titularul patrimoniului este liber să încheie acte juridice care îi măresc sau îi micşorează activul patrimonial. Creditorii (nu numai cei chirografari) nu pot să împiedice desfăşurarea acestui flux patrimonial, în măsura în care rămân terţi pur şi simplu, cât nu le sunt fraudate interesele de către debitorul lor sau cât acesta nu încheie acte juridice simulate, de natură să le afecteze drepturile şi interesele. Diferenţa dintre aceste două ipoteze în care se pot afla creditorii constă în faptul că, în prima ipoteză, contractul

---

143 **Hamangiu, C., Rosetti-Bălănescu, I., Băicoianu, Al**. Tratat de drept civil român. Vol. II. Bucureşti, 1998, Editura ALL Beck, p.522.

144 **Deleanu, Ion.** *Op. cit.,* p. 41- 42.

145 **Nicolae, Marian.** *Op. cit.,* p. 492.

146 **Stoica, Valeriu.** *Drept civil. Drepturi reale principale.* Ediţia a III -a. Bucureşti, 2017, Editura C.H. Beck, p. 26-29.

(actul juridic) le este opozabil, cu sau fără îndeplinirea formalităţilor de publicitate, după caz, iar în a doua ipoteză, contractul (actul juridic) nu le mai este opozabil. Aşadar, în nicio ipoteză, contractul (actul juridic) nu produce efecte faţă de creditori (nu numai faţă de cei chirografari), în sensul că nu dă naştere unor drepturi în favoarea creditorilor sau unor obligaţii în sarcina acestora. Mai mult, în a doua ipoteză, creditorii (nu doar cei chirografari) nu numai că nu dobândesc drepturi sau obligaţii într-un contract (act juridic) la a cărui încheiere nu au participat, dar pot ignora contractul (actul juridic) şi situaţia juridică născută din acesta. Altfel spus, faţă de ei nu se mai produce nici efectul general al opozabilităţii faţă de terţi a contractului (a actului juridic). Rezultă că, după caz, creditorii (nu numai cei chirografari) ori sunt terţi simpli sau obişnuiţi (nu avânzi-cauză), ori sunt terţi desăvârşiţi[147]. În concluzie, menționăm: creditorii chirografari nu sunt nici părți, nici avânzi-cauză, ci sunt încadrați în categoria terților.

O altă categorie identificată în cadrul noțiunii de părți sunt ratificanții, însă cu anumite specificări, căci nu toți se vor transforma în parte ca efect al ratificării. Problema ce ține de ratificanții actului juridic este discutabilă, deoarece categoria de ratificanți poate fi amplă și foarte diferită. De exemplu, acordul părintelui/tutorelui/curatorului/adoptatorului sau al consiliului de familie/autorității tutelare va genera efecte juridice, dar nu îl va transforma pe ratificant în parte a contractului. Ratificantul va fi incontestabil un terț, deoarece, în cadrul contractului, va avea doar calitatea de reprezentant, iar ratificarea de către reprezentat în cazurile prevăzute de Codul civil al Republicii Moldova la art. 370 (Încheierea actului juridic fără împuterniciri de reprezentare) și la art. 358 (Efectele actului juridic de dispoziție al celui neîndreptăţit) îl va transforma în calitate de parte, cu efect retroactiv, dacă legea nu prevede altfel, în cazul acceptării actului încheiat de către terț. În această ordine de idei, Codul civil, la art. 360, alin.(4),stabileşte: *Consimțământul ulterior (ratificarea, confirmarea) pentru încheierea actului juridic, în lipsa unor dispoziții legale contrare exprese, are efect retroactiv, din momentul încheierii actului juridic.*

Noțiunea de parte trebuie delimitată la fel de alte entități cu aceeași denumire. Astfel, avem noțiune de parte în dreptul material cu privire la instituția contractului, noțiunea de parte în dreptul procesual civil. Deși ele pot fi identificate în anumite aspecte, nu întotdeauna însă aceste două entități cu aceeași denumire de *parte* sunt identice. Este important, în primul rând, de remarcat că determinarea calității de parte în cadrul raportului material are consecințe ce țin nu numai de dreptul material, ci și de cel procesual. Astfel, dacă o persoană este determinată în calitate de parte, ea poate depune o acțiune în justiție cu privire la executarea corespunzătoare a

[147] **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În: Revista Română de Drept Privat, 2020, nr.1, p. 27.

obligațiilor contractuale. Pot exista însă situații în care, în calitate de parte în proces, ar putea fi un terț cu privire la contractul juridic încheiat, și anume, ca exemplu, beneficiarul conform unui contract în folosul unui terț sau creditorul chirografar în cazul acțiunii revocatorii, sau al acțiunii în simulație. Astfel, conform art. 59 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, parte în proces (reclamat sau pârât) poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată la momentul intentării procesului ca subiect al raportului material litigios. Remarcăm faptul că legea procesuală nu dezvăluie conținutul conceptului de parte în proces[148]. Nu în zadar, în literatura de specialitate procesual-civilă se menționează că anume doctrina evidențiază anumite criterii care permit formularea unei noțiuni complexe a părților[149]. Desigur, partea în proces nu poate fi identificată absolut cu partea din cadrul actului juridic civil. Ceea ce ține de parte a contractului am identificat mai sus, iar ceea ce ține de parte în proces în doctrina procesual-civilă sunt determinate de următoarele prezumții:

- părțile în procesul civil sunt prezumatele subiecte ale raportului material litigios;

- părțile au interese juridice contrare;

- doar asupra părților se răsfâng direct efectele material-juridice ale hotărârii judecătorești;

- părțile suportă cheltuielile de judecată.

A treia prezumție este partea care ne interesează referitor la dreptul material. În acest sens, dat fiind faptul că anume părțile sunt prezumate ca subiecte ale raportului material litigios, este evident că hotărârea judecătorească emisă în urma soluționării litigiului va afecta exclusiv drepturile și obligațiile lor. Aşadar, determinarea unui subiect în calitate de parte în dreptul material va avea consecințe juridice și în dreptul procesual, iar determinarea părții în cadrul unui contract va influența asupra calității procesuale a subiectelor litigiului. Nu neapărat partea unui contract este și parte a unui proces civil.

Şi privitor la succesorii în drepturi procesuale trebuie făcută diferență. Conform art. 70 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în cazul ieşirii unei părţi din raportul juridic litigios sau din raportul stabilit prin hotărâre judecătorească (deces, reorganizare, cesiune de creanţă, transfer de datorie şi alte cazuri de subrogare), instanţa permite înlocuirea părţii cu succesorul ei în drepturi. Succesiunea în drepturi este posibilă în orice fază a procesului. În literatura de specialitate procesual-civilă se identifică faptul că temei al succesiunii procesuale este transmiterea drepturilor sau a obligațiilor materiale de la un subiect al raportului

148 **Jimbei, Ina.** *Drept procesual civil. Partea generală.* Chișinău, 2016, p. 175.
149 **Осокина, Г.Л.** *Гражданский процесс. Общая часть.* Москва, 2004, Юрист, с. 149.

material la celălalt[150]. Deci, temei al sucesiunii procesuale este succesiunea determinată de legea materială. Norma materială însă face diferenţă între categoriile *succesor universal, succesor cu titlu universal* şi *succesor cu titlu paticular*. Spre deosebire de succesiunea în dreptul material, succesiunea procesuală poate fi doar universală, adică la succesor vor trece toate drepturile și obligațiile procesuale ale predecesorului său[151].

Odată ce am punctat diferența dintre parte în cadrul contractului juridic civil și parte în proces, precum şi diferența dintre succesorul în drepturi cu privire la efectele contractului în dreptul material și succesorul în drepturi procesuale, putem face unele concluzii:

1. Termenul de parte desemnează, *lato sensu,* atât una dintre părțile actului bi- ori multilateral, cât și autorul actului unilateral, afirmație determinată de aspectul de aplicabilitate a principiilor invocate.

2. Parte nu este numai persoana care încheie direct, personal, prin prezență fizică, un act juridic, ci și persoana care încheie actul prin reprezentantul său (legal sau convențional) sau care, în unele cazuri, a aderat la acest contract, sau care l-a ratificat în condițiile Codului civil al Republicii Moldova, art. 370 (Încheierea actului juridic fără împuterniciri de reprezentare) și art. 358 (Efectele actului juridic de dispoziție al celui neîndreptățit).

3. Succesorii universali în drepturi ai părților constituie categoria care, la etapa inițială a formării actului juridic civil, este terț, dar care, ca efect al decesului persoanei fizice, al reorganizării persoanei juridice, va prelua calitatea de parte cu toate aspectele și consecințele respective.

4. Succesorii cu titlu particular de esență fac parte din categoria terților, dar ca efect al obținerii unor bunuri vor obține toate garanțiile contractuale ale viciilor materiale și juridice, precum și alte drepturi în strânsă legătură cu bunurile, în forma pe care le avea transmițătorul, condiții în care ei vor obține efectele acelor contracte. Deci, succesorul cu titlu particular ori se substituie în poziția unei părți a contractului, în legătură cu anumite drepturi şi, eventual, cu anumite obligaţii, ori rămâne, pur şi simplu, terţ.

5. Creditorii chirografari nu sunt nici parte, nici avânzi-cauză, ci sunt încadrați în categoria terților.

---

150 **Осокина, Г.Л.** Op. cit, p. 180.

151 **Jimbei, Ina.** *Op. cit.,* p. 188.

La fel, de lege ferenda, propunem completarea art. 1086, alin.(2)din Codul civil al Republicii Moldova cu textul: Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din acordul părților sau din natura obligației nu rezultă altfel.

2.2.2 *Aspecte teoretico-practice cu privire la terți în lumina principiului relativității efectelor contractelor*

Entitate cu o structură impresionant de mobilă, cu o evoluție radiantă și excepțională în cadrul efectelor contractelor este **terțul**, cel care determină o serie de interpretări în cadrul principiului relativității contractelor, cel pentru care, de fapt, este reglementat principiul relativității contractului. În virtutea faptului că efectele contractului se răsfrâng exclusiv asupra părților, ceea ce reiese direct din contract, nu se cere o reglementare obligatorie a lor. Părțile, în calitate de autori ai contractului, fiind în poziții contrare, își pot crea norme private ce ar ghida drepturile și obligațiile lor. Terțului însă nu îi este prevăzută protecție în contractele încheiate între părți. ***Respectiv, invocăm cu fermitate că principiul relativității contractului este bazat pe această negație - părțile nu pot crea efecte față de terți, ci doar pentru ele.***

Credem oportun a începe cu noțiunea de terț din dicționarul de drept civil. Astfel, terț este orice persoană fizică sau juridică, alta decât părțile contractante. În principiu, contractul nu produce efecte juridice față de terți, dar le este opozabil în condițiile legii. Unele efecte ale contractului, în măsura în care subzistă la decesul sau la încetarea existenței părților contractante, se produc și față de categoriile speciale de terți, și anume față de succesorii universali, succesorii cu titlu universal, succesorii cu titlu particular și creditorii chirografari[152]. Desigur, nu poate fi creată o noțiune universală cu privire la terț, însă este de remarcat faptul că terţului i se atribuie un calificativ universal. Cu alte cuvinte, cel care nu a semnat contractul nu este parte și, *per a contrario,* este terț.

Prima aserțiune certă cu privire la *terți* pare a fi incertitudinea noțiunii de *terț*, derivată sau întreținută în mare parte de mobilitatea și multiformitatea categoriei în discuție. Polisemia termenului *terț*, cultivată în considerabilă măsură prin chiar normele dreptului, a putut justifica,

---

[152] **Costin, Mircea N., Costin, Călin M.** *Dicționar de drept civil de la A la Z*, ediția a doua. București, 2007, Editura Hamangiu, p.946.

izolat, concluzia că elaborarea unei teorii cuprinzătoare și omogene cu privire la terți ar fi o încercare sortită eșecului[153].

Evident, în acest capitol nu ne vom ocupa de noțiunea de terț în toate aspectele lui polisemantice, dar vom examina aspecte ce țin de aplicarea lui în domeniul juridic, și anume în aspectul instituției contractului, dar, și în acest domeniu mai îngust, el poate fi privit cel puțin sub două aspecte, unul *absolut* și altul *specific*.

Noțiunea de terț în dreptul civil este una des utilizată, dar cu sensuri diferite în cadrul raporturilor juridice. Întâlnim terțul atât în cadrul raporturilor civile reale, cât și în cadrul raporturilor civile obligaționale. Este de remarcat faptul că poziția lui în cadrul acestor raporturi juridice este absolut diferită, se individualizează în dependență de raportul față de care este poziționat. În cadrul raportului real, terţul face parte din cercul nedeterminat de persoane; în cadrul raportului obligațional, poate fi atât nedeterminat, cât și determinat, dar nu poate avea nici drepturi, nici obligații în virtutea principiului relativității efectelor actului juridic.

În limbajul curent, terţul este cel care „vine în rândul al treilea” sau care este „al treilea”[154]. Dicţionarul consemnează şi o accepţie juridică a acestui termen: *persoană care nu figurează ca parte în acte, în litigii sau în convenţii nici direct, nici prin reprezentare şi faţă de care actul juridic ori hotărârea pronunţată în cauză nu produce efecte*[155]. Spre deosebire de accepţia din limbajul curent, care este în acord cu etimologia termenului *terţ*[156], în limbajul juridic, terţul nu este întotdeauna al treilea. De exemplu, în raport cu actul juridic unilateral, terţul este al doilea. În raport cu actele juridice multilaterale, terţul poate fi al patrulea sau al zecelea.

Până în prezent, în teorie nu există o abordare unitară a înțelegerii terțului, ceea ce generează, în primul rând, ambiguități cu privire la utilizarea termenului „terță persoană"conform conținutului unor anumite norme de drept pozitiv.

Referindu-ne la semnificația termenului *terț*, menționăm că legea utilizează mai multe variante: *terță persoană, altă persoană, cerc nedefinit de persoane*. Urmează să analizăm sensul acestora pentru a releva aspectele cu privire la efectele actului juridic civil (implict a

---

153 **Deleanu, Ion.***Op. cit.,* p. 127.

154 **Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”.** *Dicționarul explicativ al limbii române.* Bucureşti, 2016, Editura Univers Enciclopedic, p. 1237.

155 Idem.

156 **Guţu, G.** *Dicţionar latin-român.* Bucureşti, 1983, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, p.1218.

contractului).Astfel, vom puncta și explica în special noțiuna de terț, terță persoană, altă persoană în aspect juridic, iar ceea ce ține de *cerc nedeterminat de persoane* vom relata la următorul punct, în care ne vorm referi la opozabilitate, noțiune ce îi este, în special, caracteristică.

Acestea sunt doar câteva aspecte pe care le-am identificat în diferite norme juridice, dar și în doctrina dreptului civil, ce caracterizează terțul într-o accepție sau alta.

În doctrina rusă, sunt utilizate în special două noțiuni ce determină două efecte juridice diferite: noțiunea de *terț,* care, de obicei, determină apartenența acestuia la contract, existența unui interes, unei legături juridice; noțiunea de *altă persoană* care determină caracterul absolut de lipsă a efectelor contractului față de această entitate. Dacă vorbim despre *cerc nedeteminat de persoane*, suntem în prezența unor raporturi reale care determină statutul terților față de titularul dreptului real.

M.I. Braghinski a definit terții ca participanți la circuitul civil care au un anumit statut față de alți participanți. În opinia sa, *o altă persoană* este orice participant la circuitul civil care nu este parte la raportul juridic inițial; în același timp, *o terță persoană* nu este parte la obligația inițială, dar este întotdeauna asociată legal cu o parte a obligației inițiale[157]. Adică, vorbim despre un fel de legătură juridică, o caracteristică de calificare ce delimitează terții de toți ceilalți participanți la circuitul civil. Deci, ***forma absolută a terțului***, care nu are nici drepturi, nici obligații conform contractului, după opinia lui M. I. Braghinski este noțiunea ***altă persoană.***

Prezența unei astfel de caracteristici de calificare a fost determinată și de alți doctrinari. În special, O.A. Krasavcikov a scris: *Cât despre terți, o definiție similară a lor poate fi derivată din regulile conținute în norme juridice. În aceste norme, terții sunt definiți de legiuitor ca fiind persoane la care legea face referire, care se află într-o anumită legătură juridică cu o parte și care au dobândit, în virtutea acestui fapt, prin obligație, unele drepturi sau obligații, ca,de exemplu, în cazul unor obligații din contractul în folosul unui terț* [158].

Alți doctrinari ruși contemporani, precum M.K. Kroz, menționează că terța persoană în raportul juridic obligațional este un participant care are legătură cu o parte a obligației și care deține atât drepturi, cât și obligații ce derivă din drepturile și obligațiile părții afiliate a

---

[157] **Брагинский, М.И.** *Влияние других (третьих) лиц на социалистические гражданские правоотношения: автореф. Диссертация на соискание степени д-ра юрид. наук.* Л., 1962. С.3–6.

[158] **Красавчиков, О.А.**– См.: *Советское гражданское право*. В 2-х томах. М.: Высшая школа, 1985. Т.1. С. 461.

obligației[159]. I.V. Kiseli, la fel, consideră că terța persoană este legată de partea obligației printr-o altă obligație comună[160].

Doctrina rusă[161] determină această abordare bisemantică și, datorită ei, atribuie noțiunii de terț o legătură determinantă cu părțile, și anume prin efectele contractului. Conform acestei doctrine, noțiunea de terț formează dinamica raportului juridic obligațional. La fel, se determină faptul că participanții la raportul juridic civil pot crea statutul fiecărei persoane, fie că este creditor, fie debitor, fie persoană terță. Deci, dacă scopul debitorului și cel al creditorului corespund întotdeauna scopului obligației, atunci interesul terțului întotdeauna depășește acest scop, realizarea lui însă depinzând de scopul urmărit de părți (creditor și debitor). Înseamnă că formarea terțului în calitate de subiect al raporturilor juridice civile obligaționale cu privire la o anumită obligație trece prin două etape: instituirea unui anumit interes al părților pentru terț; realizarea acestui interes, ce afectează dinamica obligației, prin care o potențială terță persoană ce apare în prima etapă se transformă în terț, care are un statut prioritar față de cercul nedeterminat de persoane.

În concluzie, menționăm că doctrina rusă, când se referă la ***terț***, determină categoria terțului interesat de raportul juridic generat de contract, iar când se referă la o ***altă persoană,*** stabilește cercul de persoane nedeterminat.

În unele surse din doctrina franceză[162], se enunță despre terți următoarele: terți sunt toate persoanele care nu au calitatea de părți, și anume: *penitus extranei* (terț absolut sau desăvârșit); creditorii chirografari; avânzii-cauză cu titlu particular (succesori cu titlu particular) ai unei părți. În contradicție cu J. Ghestin, care vedea și partea interesată a terțului, Ph. Delmas Saint-Hilaire[163] atribuie terțului partea negativă: dacă părțile desemnează o categorie definită pozitiv prin faptul că participă la nașterea contractului și (sau doar) îi suportă voit efectele, terții se impun ca o categorie antitetică, definită negativ: ei nu suportă niciun efect al contractului, fiind străini de acesta. Deci, din cele invocate, terțului îi este determinată mai mult calitatea lui absolută, decât cea specifică.

---

159 **Кроз, М.К.** *Третье лицо в обязательстве: Диссертация канд. юрид. наук*. Саратов, 2001. С. 7.

160 **Кисель, И.В.** *Обязательства с участием третьих лиц: Диссертация на соискание степени канд. юрид. наук*. Москва, 2002, с. 42.

161 **Чурилов, Алексей Ю.** *Участие третьх лиц в исполнении гражданско-правового обязательства. Диссертация на соискание степени канд. юрид. наук.* Томск, 2017.С. 12.

162 **Ghestin, J.** *Op. cit.*, p. 756.

163 **Ph. Delmas Saint-Hilaire.** *Le tiers a l acte juridique.* Ed. LGDJ, Paris, 2000, p. 46.

În doctrina română, se identifică două curente ce determină aspectele terțului, și anume: doctrina clasică[164], în care se menționează că terții sunt persoane străine de actul juridic – *penitus extranei*. Deci, abordează noțiunea de terți în varianta ei absolută, iar în varianta neparticipanților la încheierea actului juridic civil, dar care au interes privitor la contract, le determină denumirea de avânzi-cauză. Ei menționează că, între avânzi-cauză și terți poate exista un transfer, în sensul că aceeași persoană poate fi având-cauză în raport cu un anumit act juridic civil al autorului său și poate fi terț în raport cu un alt act juridic, încheiat de același autor.

În doctrina contemporană, noțiunea de terț are un caracter mai extins, creându-se astfel două categorii de terți: a terților absoluți și a terților interesați. **Terții absoluți** nu sunt ținuți de obligațiile generale de contract, după cum nu profită nimic din drepturile pe care actul le vehiculează. Ei par categoria juridică ideală: simplu de definit, prin excluderea lor din cercul deschis de contract[165]. **Terții desăvârșiţi** sunt total străini de contract și de părțile lui.

Categoriile *terţi specifici*, *terţi interesaţi* nu sunt expuse omogen în doctrină. Astfel, conform opiniei doctrinarului Paul Vasilescu[166] , *terții specifici sunt o subcategorie reziduală de terți, care nu devin parte survenită în raportul obligațional, precum debitorul cedat în cazul unei cesiuni de creanță, iar creditorul chirografar este având-cauză.* Popa Ionuț-Florin susţine: *Terți specifici sunt acei ce suportă anumite efecte ale contractului, printre care se identifică și creditorul chirografar.*

În doctrina autohtonă[167], la fel, se identifică două categorii de terți: desăvârșiți și interesați. Cei din urmă sunt persoane care, deși nu au statut de parte contractantă, dețin un drept din contract ori sunt ținuți să îl respecte peste limita simplei opozabilități a contractului.

Aici includem:

- terțul beneficiar al unui contract în folosul unui terț (stipulație pentru altul);

- titularul unei acțiuni directe, atunci când legea recunoaște terțului dreptul de acționa contra unei părți a unui contract, în lipsă de cauză în favoarea terțului;

---

164 **Beleiu, Gheorghe**.*Op. cit.,* p. 174.
165 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 487.
166 **Ibidem,** p. 489.

167**Mîțu, Gheorghe.Op. cit.,** p. 276.

- dobânditorul subsecvent al bunului în raport cu accesoriile acestuia, căruia ar putea să îi revină drepturi ori obligații strâns legate de bun (*proter rem*). De asemenea, sunt identificați și debitorii cedați față de contractul de cesiune de creanță dintre vechiul creditor (cedent) și noul debitor (cesionar);

- creditorii părții contractante, care trebuie să suporte fluctuațiile patrimoniului.

În principiu, aderăm la o astfel de abordare a terților. Pe parcursul lucrării, vom încerca să explicăm statutul terțului conform celor invocate mai sus.

Reiterăm: terţii sunt persoane care nu au participat la încheierea unui act juridic, nici personal, nici prin reprezentare, străine faţă de actul juridic încheiat. Terțul este persoană străină de un anumit act juridic deoarece nu a participat nici direct și nici prin reprezentant la încheierea lui. În principiu, față de terț, actul juridic nu produce efecte, în sens că nici nu profită, nici nu dăunează acestuia[168].Terţii nu sunt părţi ale contractului ori succesori în drepturi ai părţilor contractului. Ei sunt complet străini de contract şi de părţile contractante şi sunt denumiţi terţi absoluţi, *penitus extranei* (la singular *penitus extraneus*) sau *cel de-al treilea.* La fel, în categoria de terți intră categoria de persoane care, deşi sunt terţi, sunt interesate de contractele încheiate de părţi, numindu-se astfel ***terţi specifici*** sau ***terţi interesaţi*:** succesorul cu titlu particular şi creditorul chirografar; beneficiarul unei stipulaţii pentru altul; titularul unei acțiuni directe; debitorul cedat.

Despre o parte din categoria acestor terți ne-am referit în capitolul anterior, determinând că succesorii cu titlu particular au calitatea de terți, dar care, conform legii sau naturii juridice a obligației, vor deveni părți. Privitor la celelate categorii, ne vom referi în continuare.

Deoarece am menționat că terțul este o entitate destul de mobilă, aspectul determinat mai sus, prestabilit de noi, este unul general, iar dacă îl raportăm la o anumită etapă a efectelor contractului, ar fi o altă configurație.

În doctrină[169] se menționează că terții se împart în:

---

168 C**ojocaru, Aspazia.** *Op. cit.,* p. 260.

169 **Vasilescu, Paul.** *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat.* Monografie. Bucureşti, 2003, Editura Rosetti, p. 272.

- terți prin absența consimțământului, aceştia fiind terții care nu și-au exprimat acordul de voință de a-și asuma efectele obligatorii ale actului şi nu au consimțit personal la încheierea actului, pentru că nu aveau aptitudinea de a consimți;

- terți prin natura consimțământului dat. Deşi se caracterizează prin lipsa consimțământului de a fi parte la un contract, terțul are uneori această calitate.

În virtutea mobilității sale, calitatea juridică de terț poate fi determinată în raport cu cel puțin următoarele circumstanțe:

- natura actului constituie un criteriu al calității juridice de terț, iar, în cursul executării actului, calitatea de terț se poate converti în calitate de parte. Această convertire poate fi forțată sau voluntară;

- posibilitatea convertirii terțului în parte a actului;

- transformarea terțului obișnuit într-un terț interesat, fie în legătură cu bunurile sale, fie în legătură cu persoana sa.

Anume aceste trei circumstanţe pot determina apartenența terțului la o categorie sau alta. Deci, în principiu, calitatea de terț este cea mai dinamică dintre toate în dreptul civil, fiind calificată în mod diferit la diferite etape ale executării contractului.

Datorită multitudinii de terți în cadrul legislației, unii autori au reușit să facă o aranjare a acestora într-o anumită ordine după anumite criterii. Cu referire la terți, Valeriu Stoica[170] face o inventariere a terților în Codul civil al României, după cum urmează:

I. Cel mai important context normativ în care apar terţii este cel al efectelor contractului, context care se extinde la efectele actului juridic în general; în acest context sunt incluşi şi terţii beneficiari.

II. Cel mai larg context alcătuit din norme juridice care se regăsesc în mai toate materiile Codului civil este acela al opozabilităţii, prin raportare la un act juridic, la un fapt juridic în sens restrâns, la un raport juridic sau la un drept subiectiv.

III. Terţul contractant sau, într-o accepţie mai restrânsă, terţul dobânditor apare deseori purtând fie veşmântul bunei-credinţe, fie veşmântul relei-credinţe.

IV. Uneori terţul este reprezentat, alteori este reprezentant.

---

[170] **Stoica, Valeriu.** *Au terții un veșmânt logic comun în Codul civil?* În : Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1, p. 19-20.

V. Terţul este când păgubit, când păgubitor.

VI. Sunt cazuri în care terţul vede că propriile bunuri sunt obiectul contractelor încheiate de alte persoane.

VII. Terţul poate fi nu numai plătit, ci şi plătitor, iar alteori este garant.

VIII. Terţul poate fi cedat într-un raport juridic.

IX. Terţul poate avea o putere specială, determinând obiectul contractului în general, sau preţul în contractul de vânzare, în special.

X. Tocmai pentru că familia terţilor este extrem de diversă, unii dintre aceştia nu pot fi încadraţi într-o categorie anume, rămânând cazuri cu totul particulare.

După trecerea în revistă a textelor şi a contextelor normative în care apar terţii, o concluzie s-ar putea contura: logica generalului şi a specialului le rămâne străină; singura modalitate prin care Codul civil i-a putut totuşi civiliza pe aceşti ***sălbatici*** a fost prinderea lor în plasa de semnificaţii a fiecărui context normativ.

În cadrul inventarului realizat de Valeriu Stoica, ne vom referi în special la terții ce țin de efectele contractului, conform obiectivului propus. În situația în care am invocat faptul că terți sunt toți necontractanții la etapa încheierii contractului, dar care, având o mobilitate impresionantă, migrează din categoria de terți în cea de părţi, vom încerca să îi grupăm în concordanță cu acest subiect.

Înainte de a începe identificarea terților în cadrul efectelor contractelor față de terți, putem menționa o definiţie a terţului, reglementată în Codul civil al Republicii Moldova la art. 435, alin. (3), unde terțul este identificat în cadrul principiului publicității, în lumina notării unui drept: *În sensul prezentului articol, prin terț se înțelege orice persoană care a dobândit un drept supus înregistrării sau un alt drept în legătură cu dreptul supus înregistrării.* În această reglementare, observăm că legiuitorul se bazează mai mult pe modele din doctrina rusă și determină calității de terț nu doar aspectul absolut de persoană din afara contractului dar un aspect interesat) de dobânditor al unui drept ce derivă din dreptul supus înregistrării. Este bine că legiuitorul nostru a specificat că această noțiune de terţ se aplică doar în sensul prezentului articol, căci în mod universal noțiunea nu poate fi aplicată pentru că ar perturba întregul sistem al părților şi terţilor.

Terții pot fi identificați sub aspect multivalent. În această ordine de idei, este cazul să facem o clarificare, stabilind că ***terții care devin părți*** se împart în cei care se substituie, total sau parţial, în poziţia părţilor şi cei care devin părţi în mod autonom. În prima ipoteză este vorba de

succesori. În a doua ipoteză este vorba de ratificanţi, aderenţi şi de presupusul reprezentat. Niciodată, prin raportare la un anumit moment, o persoană nu poate fi şi parte, şi terţ. Altfel spus, înainte de a deveni parte, persoana rămâne în poziţia unui terţ pur şi simplu sau în poziţia unui terţ desăvârşit. După ce a devenit parte, ea are drepturile şi obligaţiile care rezultă din contract în favoarea sau în sarcina sa. Schimbarea calităţii de terţ în cea de parte se face, de regulă, într-un moment ulterior încheierii contractului[171].

Chiar dacă facem această distincție, este necesar de remarcat că terții sunt absolut diferiți și după momentul survenirii în contract. Astfel, în cazul aderării, efectele contractului se produc din momentul în care terţul îşi exprimă consimţământul de aderare la contract. În cazul succesiunii şi în cel al ratificării, efectele se produc retroactiv, iar terţul care succedă sau ratifică este considerat parte din momentul încheierii contractului iniţial. Situaţia presupusului reprezentat, în cazul reprezentării aparente, se aseamănă cu aceea a unei părţi propriu-zise, în sensul că este angajat în contract chiar în momentul încheierii acestuia, dar nu pe baza exprimării propriului consimţământ, ci în temeiul atitudinii sale culpabile, prin care a lăsat să se înţeleagă că falsul reprezentant are împuternicirea să încheie contracte cu alte persoane în numele şi în contul său[172]. Este de remarcat faptul că situația lui se va schimba radical în cazul ratificării, el devenind instant terț.

În ipoteza că *terții se substiuie în poziția părților* se poate lua drept exemplu calitatea succesorului universal sau cu titlu universal care nu este parte, ci un terț interesat. În cazul decesului persoanei fizice sau reorganizării persoanei juridice, succesorul universal, persoană fizică sau persoană juridică, după caz, se substituie total în poziţia părţii căreia îi succedă. Același efect îl desprindem și în cazul succesorului cu titlu universal, doar că nu se vor transmite toate drepturile și obligațiile, ci doar o fracțiune din acestea. În ipoteza că succesorul cu titlu particular este un terț, invocăm cu certitudine: succesorul cu titlu particular, la etapa încheierii unui contract, este terț, care, ulterior, poate deveni parte. De exemplu, conform art. 1278 din Codul civil al Republicii Moldova, locațiunea nu încetează prin decesul locatarului, nici prin cea a locatorului, cu excepția cazului în care contractul prevede altfel sau a cazului în care, în funcție de circumstanțe, contractul nu mai poate fi menținut.

Una dintre cele mai discutate categorii ale succesorilor este cea a succesorilor cu titlu particular. În principiu, calitatea de terț la etapa încheierii contractului nu o contestă nimeni, dar ce se întâmplă în cazul în care terţul obține drepturi sau obligații ca efect al dobândirii unui bun?

---

171 **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În : Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1, februarie, p.19.
172 **Idem.**

În acest caz, ei se pot substitui în poziţia părţilor, dar numai în măsura în care bunul dobândit de la autorul lor este în strânsă legătură cu drepturi şi obligaţii născute dintr-un contract încheiat cu o altă persoană[173]. Exemplificăm cu prevederile articolelor: 625 din Codul civil al Republicii Moldova : *Dacă bunul este asigurat, pe durata uzufructului primele de asigurare sunt plătite de uzufructuar*; şi 1276, alin. (1) din acelaşi cod: *Dacă bunul închiriat este înstrăinat de locator unui terț, acesta din urmă se subrogă de drept locatorului în drepturile și obligațiile care decurg din locațiune dacă locațiunea este opozabilă terțului*. În acest caz, apare o neconcordanță cu prevederile din partea specială, de exemplu cu cele indicate în art. 1276, precum și în art. 1087, care statuează: *În cazurile și în condițiile prevăzute de lege sau de contract, dobânditorul unui bun se subrogă în obligațiile contractuale în strânsă legătură cu un bun, în forma în care ele se aflau la transmițător.*

În cazul cesiunii de contract , Codul civil al Republicii Moldova, la art. 849, alin.(1), conţine o prevede expresă conform căreia terțul preia calitatea de parte: *O parte la raportul contractual poate să convină cu un terț, cu consimțământul celeilalte părți la raportul contractual, ca terțul să o substituie în calitatea de parte la raportul contractual*. Cesionarul este un aderent, al cărui consimţământ este exprimat ulterior încheierii contractului iniţial, iar consimţământul cedentului este exprimat, de regulă, în acelaşi timp cu cel al cesionarului; consimţământul contractantului cedat poate fi exprimat cu anticipaţie. În acest sens, Codul civil, la art. 848, alin. (2), prevede: *Consimțământul celeilate părți poate fi dat și în prealabil*. Cesiune însă va produce efecte faţă de contractantul cedat doar din momentul în care substituirea îi va fi notificată, fie ulterior încheierii contractului iniţial, de regulă în acelaşi moment cu consimţământul cesionarului. Cesiunea de contract este operaţiunea juridică prin care un terţ devine parte asimilată (cesionarul), iar o parte devine terţ (cedentul)[174].

Este de remarcat faptul că cesiunea de contract este un exemplu de mobilitate extraordinară a terților, căci, în aspectul celor relevate, conform acestei construcții juridice, terțul poate deveni parte (cesionarul), partea poate deveni terț (cedentul), iar partea contractului cedat este terț în raport cu contractul de cesiune.

Precum am menționat mai sus, *terții pot deveni părți în mod automat*. Acesta este cazul aderenților și al ratificanților, care nu iau locul părţilor propriu-zise, ci devin părţi în mod autonom. Astfel, în cazul aderenţilor, adică al persoanelor care aderă la un contract deja

173 **Idem.**
174 **Idem.**

format[175], terţii se adaugă părţilor existente, printr-o manifestare de voinţă proprie, ulterioară momentului în care s-a încheiat contractul între părţile propriu-zise. În cazul ratificării, iniţial contractul de reprezentare încă nu există, astfel încât nu se poate vorbi de părţi propriu-zise. Totuşi, o anumită persoană acţionează fără reprezentare, încheind contracte sau acte juridice unilaterale în interesul unei alte persoane. Ulterior, această ultimă persoană ratifică actele juridice încheiate în interesul său, astfel încât ea devine parte atât într-un contract de reprezentare, cât şi, ca efect al reprezentării, în contractele încheiate de reprezentant cu alte persoane. Ca efect al ratificării, reprezentatul, care iniţial era terţ faţă de contractul încheiat între reprezentant şi alte persoane, devine parte în acest contract, iar cel care părea să fie parte devine reprezentant. Aşadar, nu este vorba, pur şi simplu, de o înlocuire a unei părţi de către un terţ, ci de o transformare de calităţi[176].

În cazul în care am expus schimbarea statutului de terț în statutul de parte și invers, este cazul să stabilim situațiile în care chiar părțile oferă anumite drepturi acestor entități de la încheierea contractului. Astfel, terţul va rămâne terț, dar va fi denumit, de regulă, ***terţ beneficiar***. În cazuri mai rare, în care dobândeşte şi drepturi, şi obligaţii în temeiul unui contract la a cărui încheiere nu a participat (este cazul acordurilor colective, respectiv al contractului colectiv de muncă şi al acordurilor încheiate în cadrul procedurii insolvenţei şi a falimentului), terţul nu are o denumire specială, dar poziţia lui se aseamănă cu aceea a terţului beneficiar[177].

Terții beneficiari creează o categorie autonomă de terţi, cu o determinare logică proprie. Ei nu sunt nici pur şi simplu terţi, adică terţi obişnuiţi, care nu dobândesc drepturi şi obligaţii dintr-un contract la care nu sunt parte, dar care le este opozabil ca realitate juridică, nici terţi desăvârşiţi, care pot ignora existenţa unui contract la a cărui încheiere nu au participat. Determinarea logică specifică a acestei categorii de terţi constă în faptul că ei dobândesc drepturi/drepturi şi obligaţii dintr-un contract la a cărui încheiere nu au participat. În această ordine de idei, putem remarca două categorii de *terți beneficiari*:

- terții în contractul în folosul unui terț;

- terții în cadrul acțiunilor directe.

---

175 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 135.
176 **Stoica, Valeriu.***Op. cit.,* p. 21.
177 **Idem.**

Despre calitatea terțului în cadrul contractului în folosul unui terț ne vom referi în capitolul următor. În ceea ce privește acțiunea directă, considerăm că este cazul să o abordăm în mod special.

Terții în acțiunea directă. În Codul civil al Republicii Moldova nu există o noțiune a acțiunii directe. Prin urmare, stabilirea unei astfel de noțiuni rămâne pe seama doctrinarilor. În doctrina autohtonă s-a statuat următoarea definiţie: *Acțiunea directă reprezintă acțiunea care permite creditorului de a pretinde în nume propriu și pe cont propriu executarea unei prestații debitorului său*[178]. Interesul unei astfel de acțiuni este evident, fiindcă el permite a scurta procedura normală care necesită două etape (urmărirea debitorului, care, la rândul său, își va urmări subdebitorul), dar și a evita riscul insolvabilității debitorului principal[179].

Literatura juridică franceză a definit acţiunea directă ca acţiune acordată printr-un text de lege special unui creditor pentru a-şi îndestula personal şi direct creanţa în patrimoniul unui debitor al debitorului său, exercitând dreptul de care dispune debitorul său[180].

Inițial, ținem să remarcăm diferența dintre această instituţie (acţiune directă) şi alte instituții similare, precum acțiune oblică, acțiune revocatorie. Deşi asemănătoare, acţiunea directă nu se confundă cu acţiunea oblică (în fapt, tot o acţiune subrogatorie). Acţiunea oblică (reglementată, până la modernizarea Codului civil al Republicii Moldova, de art. 892) presupune dreptul unui creditor de a exercita drepturile debitorului, atunci când debitorul refuză sau neglijează să le exercite, în prejudiciul creditorului. Spre deosebire de acţiunea directă, care reprezintă o posibilitate de acţiune recunoscută de lege direct creditorului (terţ prin definiţie) şi care aparţine acestuia în virtutea legii, acţiunea oblică este, de fapt, o acţiune care tinde să valorifice drepturile debitorului şi nu ale creditorului. În lipsa acţiunii debitorului însă, creditorul poate acţiona în numele acestuia (nu în nume propriu, aşa cum este cazul acţiunii directe). Pe de altă parte, spre deosebire de acţiunea directă, care, după cum am relevat, poate fi exercitată numai atunci când legea o recunoaşte expres, acţiunea oblică nu are o reglementare particulară, fiind definită de lege în general. Prin urmare, va fi mult mai dificil de dovedit condiţiile de admisibilitate a unei acţiuni oblice de către persoana care pretinde că o poate folosi[181].

Acțiunea directă se deosebește de acțiunea revocatorie (Codul civil al Republicii Moldova, art. 895), care are drept scop declararea inopozabile față de creditor a actelor juridice încheiate

---

178 **Mîțu, Gheorghe**.*Op. cit.*, p. 288.
179 **Greau, Fabrice**. *Action directe*. Repertoire civile Dalloz, nr. 1, 2011.
180 **Canin, Patrick.** *Droit Civil. Les obligations.* Ed. Hachette Superieur, p. 71.
181 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Op. cit.*, p. 11.

de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului față de debitor, dacă debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască faptul că respectivul act juridic va dăuna creditorului sau că, în cazul în care actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, acesta a fost încheiat de către debitor cu intenția de a dăuna creditorilor în general.

Profesorul L. Pop menționează că acţiunile directe nu reprezintă un mecanism juridic care poate sau trebuie să fie recunoscut de plano; el trebuie să fie prevăzut expres de lege pentru a produce efecte juridice[182].

Este primordial de remarcat că acțiunea directă poate fi folosită doar în cazul în care este prevăzută expres și inechivoc de lege.

Pot fi invocate următoarele exemple:

- Acțiunea directă a locatorului față de sublocatar, în caz de neplată a chiriei (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1271). Acțiunea se poate înainta atât în caz de neplată a chiriei de către locatar, cât și în caz de neexecutare a celorlalte obligații, conform contractului de chirie.

- Acțiunea mandantului contra submandatarului, (Codul civil, art. 1481, alin. (5)).

Condiţiile specifice ale acţiunii directe sunt:

- să existe două contracte prealabile din care se nasc două drepturi de creanţă având ca obiect două prestaţii care interferează, astfel încât să rezulte (rezultă) cel puţin o parte de prestaţie comună care constituie obiectul ambelor drepturi de creanţă[183];

-titularul dreptului de acțiune directă să fie un terţ în coraport cu al doilea contract, contractul de sublocațiune și cu contractul de substituire a mandatului;

- dreptul de acţiune directă să fie expres prevăzut de lege.

De remarcat este faptul că sensul noţiunii *terţ* este distinct în dreptul procesual civil faţă de sensul noţiunii terţ în *dreptul material*. Accepţiunea noţiunii *terţe persoane* în dreptul procesual civil se referă la situaţia unor persoane, străine de un anumit raport juridic. Astfel, ea poate fi privită sub mai multe aspecte. În primul aspect, prin terţe persoane se desemnează participarea la

182 **Pop, Liviu.** *Op. cit.,* p. 199.
183 **Stoica, Valeriu**. *Op. cit.,* p. 22

activitatea judiciară a celor care au intervenit sau au fost introduşi în proces după promovarea iniţială a acţiunii civile, moment în care aceştia primesc calitatea de părţi, odată cu introducerea în proces prin încheiere de admitere în principiu a intervenţiei [184]. În al doilea aspect, conceptul de terţi desemnează poziţia unor subiecte de drept până în momentul introducerii lor în proces. Deci, terţe persoane sunt subiectele de drept, străine de procesul civil dintre reclamant şi pârât, dar care justifică un interes conex şi au dreptul potestativ de a deveni parte. Intervertirea calităţii de terţ se poate face în: intervenient principal, accesoriu sau forţat prin admiterea cererii de intervenţie, indicarea titularului dreptului sau admiterea cererii de chemare în garanţie, astfel încât hotărârea pronunţată să fie opozabilă şi altor persoane decât cele între care a fost stabilit raportul procesual prin introducerea iniţială a acţiunii.

Instituţia participării terţelor persoane la procesul civil începe să aibă o importanţă din ce în ce mai accentuată în zilele noastre, găsindu-şi aplicaţii în cele mai diverse materii. Hotărârea judecătorească dobândeşte autoritate de lucru judecat numai între părţile care au participat la soluţionarea litigiului, faţă de alte persoane străine de proces fiind *res inter alios acta*[185]. Pentru ca hotărârea să devină opozabilă şi altor persoane decât celor care au participat la activitatea judiciară, este necesară introducerea acestora în procesul civil. O astfel de necesitate decurge din faptul că, în absenţa terţilor, drepturile lor ar putea fi, direct sau indirect, periclitate în substanţa sau întinderea lor, alteori s-ar putea ca interesul unei părţi să reclame introducerea unui terţ în proces[186].

Astfel, putem remarca faptul că noțiunea de terț este una univesală, aplicabilă și în parte procesuală, dar care are un aspect absolut diferit de cea materială. La fel, un aspect ce urmează a fi determinat este faptul că, în cazul terțului beneficiar, acesta va avea în cadrul procesului calitatea de parte, deși în cazul dreptului material este terț. De exemplu, în cazul acceptării de către terț a stipulației din contractul în folosul unui terț, terțul beneficiar va fi o parte în proces. Și în cazul acțiunii directe, terțul va avea calitatea de parte în proces în virtutea dreptului la acțiune oferit în mod indirect de către legiuitor.

În concluzie, enunțăm faptul că terți sunt persoanele care nu au participat la încheierea unui act juridic, nici personal, nici prin reprezentare, fiind străine față de actul juridic încheiat. În

---

184 **Hilsenrad, A, Stoenescu, I.** *Procesul civil în R.P.R*. Bucureşti, 1957, Editura Ştiinţifică, p. 66; **Leş, I.** *Tratat de drept procesual civil.* Ediţia a II-a. Bucureşti, 2002, Editura All Beck, p. 73.

185 **Ghiţă, D.** *Drept procesual civil. Partea specială*. Bucureşti, 2017, Editura C.H. Beck, p. 170 şi urm.

186 **Ciobanu, V. M., Boroi, G.** *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă.* Ediţia a III-a. Bucureşti, 2005, Editura All Beck, p. 59.

acelaşi timp, deoarece terţi, la etapa încheierii actului, sunt şi succesorii, atât cei universali, cât şi cei cu titlu universal, precum şi cei particulari, creditorii, înaintăm teza că terţi pot fi:

1. Terţii ce pot deveni părţi (succesorii, ratificanţii, aderenţii);

2. Terţii beneficiari (terţul beneficiar la contractul în folosul unui terţ);

3. Terţii absoluţi, acei terţi cărora nu le pot fi atribuite nici drepturi , nici obligaţii prin contractul terţilor, dar care au obligaţia de a respecta contractul încheiat de părţi.

2.4.Principiul opozabilității efectelor contractelor față de terți

Precum am menționat, terțul este o entitate dinamică. Această mobilitate este ghidată de două principii: cel al relativității și cel al opozabilității. În doctrină există și alte determinative ale aceleiași situații și anume: în funcţie de criteriul opozabilităţii, există două lumi: lumea „celor aflaţi înăuntru" (părţile) şi lumea „celor din afară" (terţii). Opozabilitatea asigură stabilitate circuitului civil şi protecţie terţilor, care au obligaţia să se raporteze la spaţiul producerii şi invocării efectelor actului juridic în general[187]. Conform unor alte criterii, se afirmă că terţul nu este străin de contract, deoarece acesta îi este opozabil[188].

În lumina prezentei lucrări și în lumina abordării terțului în cadrul efectelor contractului, opozabilitatea are valențele sale. Ţinem însă să remarcăm faptul că opozabilitatea este aplicabilă nu numai relațiilor contractuale. Înțeleasă ca fenomen general, cu efecte *erga omnes*, opozabilitatea a fost tratată și aplicată nu numai contractului, ci tuturor relațiilor juridice, indiferent de faptul că acestea sunt acte sau fapte (*stricto senso*), instituții privite în ansambul lor sau raporturi juridice concrete, indiferent de sursa lor[189].

În doctrină[190] se determină terminologic că opozabilitatea se utilizează în trei sensuri:

- obligativitate (relativitate) *inter partes* sau *erga habentes causam*, totală sau parțială, de exemplu dreptul locatarului care este opozabil dobânditorului (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1275);

- eficacitate absolută sau relativă a unui drept sau a unei situații juridice; dreptul absolut este opozabil tuturor, dreptul relativ este opozabil numai subiectului pasiv determinat;

- inviolabilitate absolută a unui act juridic, a unui drept sau a unei situații juridice, conform principiului opozabilității față de terți a actului juridic, prin care terţii sunt ţinuţi să respecte efectele contractului încheiat de părţi, dar care nu aduce nicio atingere drepturilor lor.

Sub aspect de eficacitate, (precum am stabilit din conceptul tripartit al opozabilității) opozabilitatea poate fi privită în două accepțiuni, și anume: opozabilitate *erga omnes*, ce reiese

---

187 **Popescu, D.A**. *Regimul matrimonial din perspectiva „celor din afară". Repere de drept internaţional privat ale opozabilităţii regimului.* În: Revista de Dreptul Familiei, 2019, nr.1-2, p. 447.

188 **Ghiță, O.** *Când terţul este minor*. În: Revista Româna de Drept Privat, 2020, nr 1.

189 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 501.

190 **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 525.

dintr-un drept absolut (sau exigibilitate) și opozabilitate a dreptului relativ, numai față de subiectul pasiv determinat.

Opozabilitatea (exigibilitatea) drepturilor reale. Deşi această parte a opozabilității nu este în cadrul nostru de cercetare, ea nu poate fi neglijată. Credem oportun a ne expune la acest subiect, cel puțin în sensul diferenței dintre cele două aspecte ale opozabilității de mai sus. Opozabilitatea *erga omnes* a drepturilor reale nu este propriu-zis o opozabilitate faţă de terţi, ci exigibilitatea între subiectele raportului juridic real. Este acel aspect ce crează noțiunea de cerc nedeterminat de persoane, expusă anterior.

Raportul juridic real, fiind un drept absolut[191], formează în sine două subiecte: unul activ, titularul dreptului real, și unul pasiv, *erga omnes* sau cercul nedeterminat de persoane care îi include pe toți, cu excepția titularului de drept. Aceste persoane nu se află în poziţia de terţ pur şi simplu, ci alcătuiesc împreună unul dintre subiectele raportului juridic[192]. În acest sens, ținem să remarcăm faptul că acest subiect este titular doar de obligații, și anume doar de obligația negativă de a nu realiza acțiuni care ar aduce atingere dreptului real existent.

Caracterul opozabil al dreptului este asigurată de un alt principiu al dreptului civil, cel al publicității. Conform art. 415, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, publicitatea asigură opozabilitate dreptului, actului, faptului, precum și oricărui raport juridic supus publicității, stabilește rangul acestora și, dacă legea prevede în mod expres, condiționează constituirea sau efectele lor juridice. Deci, până la momentul realizării publicității dreptului real, nu va surveni opozabilitatea acestuia. În acest sens, opozabilitatea va surveni doar când va fi realizată acțiunea de publicitate a acestuia și doar în momentul înregistrării dreptului real va apărea și cercul nedeterminat de persoane care va forma partea pasivă a raportului juridic real. Opozabilitatea dreptului de proprietate, precum şi a celorlalte drepturi reale principale trebuie să fie înţeleasă nu numai din perspectiva subiectului pasiv, general şi nedeterminat, ci şi din perspectiva conţinutului juridic şi a întinderii materiale a bunului care formează obiectul lor. Altfel spus, limitele juridice şi cele materiale ale exercitării dreptului de proprietate privată, precum şi a celorlalte drepturi reale principale sunt şi limitele opozabilităţii (exigibilităţii) faţă de subiectul pasiv, general şi nedeterminat.

---

191 Acest caracter absolut este criticat în doctrină, dar, conform concluziei autorilor Baieș Sergiu și Roșca Nicolae ai studiului *Drept civil. Drepturile reale principale,* p. 48, caracterul absolut al proprietății reiese în comparație cu celelate drepturi reale și este opozabil tuturor.

192 **Stoica, Valeriu.** *Op. cit.,* p. 10.

Pentru o serie de drepturi reale și anume pentru drepturile reale imobiliare, dobândirea *inter partes* și opozabilitatea *erga omnes* sunt simultane, și anume în cazul în care se respectă principiul publicității.

În sensul respectării principiului publicității, legea a stabilit diferite sisteme de publicitate a drepturilor constituite sau transmise. Astfel, conform art. 413, alin (2) din Codul civil, publicitatea se realizează prin:

a) registrul bunurilor imobile;
b) registrul garanțiilor reale mobiliare;
c) registrul de stat al persoanelor juridice;
d) registrul de stat al transporturilor;
e) registrul navelor sau catalogul naval;
f) registrele ținute, conform legii, de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală;
g) registrul actelor de stare civilă;
h) registrul de stat al întreprinzătorilor individuali;
i) alte forme de publicitate prevăzute de lege.

În complexitatea lor, registrele de publicitate se împart în registre constitutive și registre declarative. În aspectul problemei relatate, ne interesează în mod principial registrele constitutive. Conform articolului 420 din Codul civil, Registre de publicitate cu caracter constitutiv sunt cele care întrunesc următoarele condiții:

a) în acel registru, conform legii, se supun înregistrării anumite drepturi reale asupra anumitelor categorii de bunuri și/sau altor drepturi patrimoniale (drepturi supuse înregistrării/drepturi înregistrate);
b) legea stabilește că drepturile supuse înregistrării se pot dobândi numai prin înregistrarea lor în folosul dobânditorului în acel registru, cu excepțiile prevăzute de lege.

În această categorie putem determina: registrul bunurilor imobile, registrul persoanelor juridice, registrul garanțiilor mobiliare. În cadrul registrelor declarative intră registrele de stare civilă (doar în cazul nașterii).

Astfel, registrele de publicitate în sine sunt asemenea unor mecanisme juridice prin care statul se implică în cadrul raporturilor juridice civile și impune norme imperative în acest sens pentru o stabilitate a acestora și pentru a crea pârgii părților contractante de a impune terților un

anumit comportament cu privire la contractul încheiat. Este asemenea unui mecanism tehnic ca procedeu și mijloc tehnic pentru a exprima realitatea juridică.

Totodată, în funcţie de principiul priorităţii înscrierii în registru, conform art. 426 din Codul civil al Republicii Moldova, este soluţionat conflictul care exista iniţial între aceste persoane şi subiectul activ al dreptului real imobiliar, ceea ce pune în lumină funcţia de soluţionare a conflictelor dintre dobânditorii succesivi ai aceluiaşi drept real imobiliar sau ai altor drepturi patrimoniale care limitează conţinutul juridic sau exerciţiul dreptului real imobiliar respectiv[193]. La fel, existența registrelor crează certitudine juridică în cadrul raporturilor juridice, rezolvă conflictul dintre două drepturi concurente, determinând situația terțului dobânditor de rea-credință, creând, în același timp, prezumția de existență a dreptului, cât timp nu a fost radiat sau modificat (art. 416 din Codul civil).

Este posibil ca una dintre persoanele care formează subiectul pasiv, general şi nedeterminat, corespunzător dreptului real principal, să dobândească acel drept, fie printr-un contract, fie printr-un fapt juridic în sens restrâns (uzucapiune, ocupaţiune, posesie de bună-credinţă asupra bunurilor mobile), situaţie în care persoana respectivă iese din sfera subiectului pasiv, general şi nedeterminat, devenind titularul dreptului respectiv, iar titularul iniţial al dreptului real principal îşi schimbă poziţia, devenind una dintre persoanele care formează subiectul pasiv, general şi nedeterminat, sub rezerva îndeplinirii, în ipotezele prevăzute de lege, a formalităţilor de publicitate, astfel încât să nu existe conflict de drepturi[194].

Deși, în general, referitor la opozabilitatea *erga omnes*, menționăm doar drepturile reale, în doctrină se determină mai nou și o altă teză: indiferent de faptul că sunt generate de drepturi de creanță, drepturi reale sau drepturi nepatrimoniale, acestea pot deveni opozabile tuturor celor în ale căror patrimonii nu se produce efectul direct presupus de naștere, transmitere etc. a drepturilor și obligațiilor[195]. În acest sens, normele legale reglementează diverse moduri de asigurare a opozabilității: comunicarea asigură opozabilitatea cesiunii de creanță față de debitorul cedat (art.834 din Codul civil); notificarea asigură opozabilitatea față de partea cedată, în cazul acordului prealabil pentru cesiunea de contract (art. 849, alin. (2) din acelaşi cod). Relevăm însă că normele invocate prezintă opozabilitatea față de terțul interesat și, conform exemplului de mai sus, față de debitorul cedat, fapt care interesează părțile cesiunii. La fel, este de remarcat faptul că, între opozabilitatea în dreptul absolut în cel relativ, terțul este cel care

193 **Stoica, Valeriu.** *Op. cit.*, p. 10.
194 Idem.
195 **Mihai, David.** *Eseu asupra cunoașterii în dreptul civil. Aparență. Opozabilitate. Formalism. Publicitate*. București, 2017, Editura Universul Juridic, p.194.

crează diferența, și anume datorită faptului că, în cazul dreptului real, terțul are calitatea de subiect pasiv al raportului juridic civil, iar în cazul dreptului relativ, terțul va fi întotdeauna în afara acestui raport obligațional. De aceea, considerăm că dreptul relativ are aspecte diferite față de cel real și credem oportun a le încadra în categorii diferite.

Privitor la aspectul raportului relativ al principiului opozabilității contractului, am menționat că terții trebuie să dea dovadă de o pasivitate respectuoasă, adică să recunoască existența contractului, efectele pe care acesta le generează și să se abțină de la încălcarea sau nesocotirea lor, ca o cerință absolută și necesară a ordinii juridice[196].

Primordial, subliniem faptul că atunci când se pune problema opozabilității contractului față de terți, pentru ei acesta nu este un act juridic, ci un fapt juridic intervenit între alte persoane[197]. Iar în cazul în care împiedică producerea efectelor contractului, terțul nu va fi supus răspunderii contractuale, aceasta atribuindu-li-se în exclusivitate părților, ci răspunderii delictuale. În acest sens, doctrinarul român Ion. P. Filipescu face delimitare între relativitate și opozabilitate, în cazul relativității implicându-se răspunderea contractuală, iar în cel al opozabilității- răspunderea extracontractuală, sub aspect probator fiind în realitate deosebiri între actul juridic și faptul juridic[198].

Opozabilitatea față de terți. O altă deosebire între aceste două principii, al relativității și cel al opozabilității, este faptul că, datorită relativității, actele juridice sunt generatoare de drepturi și de obligații, obligatorii și directe față de părți. Opozabilitatea însă este principiul care recunoaște aceloraşi acte juridice efecte indirecte, adică faţă de alte persoane care nu fac parte din cercul de activitate directă. Faţă de terţii propriu-zişi, străini de contracte, efectele contractelor se implică prin opozabilitate.

În general, în doctrină se polemizează despre corectitudinea utilizării noțiunii de opozabilitate a contractului, ori a efectelor sale[199]. În acest sens, există opinii privitoare la faptul că ceea ce se opune nu este contractul, ci drepturile pe care acesta le generează sau le vehiculează[200]. Conform unor alte opinii, opozabilitatea contractului nu trebuie să mascheze pe cea a dreptului și invers[201]. Nu vom polemiza mult în acest sens, dar credem că nu se poate nega

---

196 **Vasilescu, Paul**.*Op. cit.*, p. 88.
197 **Mîțu, Gheorghe.***Op. cit.,* p. 277.
198 **Filipescu, Ion P., Filipescu, Andrei I.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Bucureşti, 2000, Editura Atami, p. 75.
199 **Vasilescu, Paul.** *Drept civil. Obligații.*Ediția a II-a revizuită. Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu, p. 506.
200 **Mazeaud, H.L.** *Leçons de droit civil.* Paris, 1966, p. 758.
201 **Starck, Roland H, Boyer,L.** *Obligations.* Paris 1993, Litec, Litec, p. 173.

aspectul de opozabilitate a dreptului, în același timp nu putem aplica regulile opozabilității dreptului în locul celor ale opozabilității actului.

În virtutea opozabilității, caracteristică terților este obligația de a respecta situația juridică născută. Așadar, terților li se implică o obligaţie generală de a nu face, de a nu face nimic din ceea ce ar putea aduce atingere situaţiei juridice generate de părţi (obligaţia generală de a nu face, care trebuie distinsă de obligaţia părţii de a nu face). Vorbind de relativitate, precum am enunțat în concluzia invocată mai sus, menționăm terții ca persoane care nu şi-au exprimat voinţa şi care nu vor suferi efectele generate de acte juridice, iar când vorbim de opozabilitate ne referim la obligația terțului de a nu aduce atingere efectelor generate de părți.

Obligația generală a terțului este cea de opozabilitate. Opozabilitatea trebuie înțeleasă și acceptată ca un principiu general al actului juridic, o regulă generală după care efectele actului juridic trebuie recunoscute ca având rezonanță socială absolută[202].

Principiul opozabilității față de terți a contractului are două sensuri: activ și pasiv. *În sens activ,* în temeiul acestui principiu, părțile pot pretinde terților să respecte actul, anume să nu aducă atingere drepturilor și obligațiilor născute, modificate sau stinse prin act[203]. *În sens pasiv,* în temeiul acestui principiu, terții au îndatorirea generală de a nu vătăma drepturile părţilor născute prin contract.

Referindu-ne la domeniul de aplicare a principiului opozabilității contractului, determinăm că acest principiu se aplică față de toți terții, indiferent de tipul lor, fie absoluți, fie specifici, cu privire la orice act juridic, fie el unilateral, bi- sau multilateral.

Dacă nu există un procedeu special aplicabil, regula este cea a opozabilității *erga omnes* și de plin drept a operațiunilor juridice[204]. Din această afirmație determinăm că, din momentul încheierii actului în forma prevăzută de lege pentru contractul respectiv, acesta va avea efecte față de terți în ceea ce ține de obligația terțului de a respecta efectele contractului. Această opozabilitate operează asemenea unei simple prezumții, ceea ce crează certitudine în cadrul raporturilor juridice civile. Prezumția însă decade în cazul în care legiuitorul crează obligații de publicitate pentru a fi opozabilă. Astfel, în cazul în care legea prevede obligativitatea respectării

---

202 **Deleanu, Ion.** *Op. cit.,* p. 127.

203 **Marian, Nicolae**.*Op. cit.,* p. 526.

204 **Vasilescu, Paul**.*Op. cit.,* p. 507.

publicității, decade automatismul opozabilității. În acest sens, Paul Vasilescu[205] determină două tipuri de opozabilitate: opozabilitate spontană și opozabilitate organizată. *Opozabilitatea spontană* operează prin intermediul prezumției de opozabilitate instantă a contractului din momentul încheierii lui, opozabilitate combătută de prevederile legale cu privire la publicitate, ce survine în cazul opozabilității organizate.

Opozabilitatea organizată este aplicabilă, de exemplu, în cazul clauzei de inalienabilitate (Codul civil al Republicii Moldova art. 507), al locațiunii (art. 1276, alin. (3)), al fiduciei (art. 2067).

Odată raportată la una din cele două tipuri de opozabilități contractuale, este important, în cazul opozabilității spontane, de a determina modul de cunoaștere a contractului de către terți. Relevăm că, în cazul opozabilității organizate, registrele asigură aspectul cunoașterii prin publicitatea lor conform art. 419 din Codul civil al Republicii Moldova. Opozabilitatea spontană operează în cazul celorlalte contracte care nu sunt supuse formelor de publicitate. Astfel, poate fi aplicată orice metodă de aducere la cunoștință terțului. Acesta poate lua cunoștință prin simplul contact cu părțile contractante, prin diferite anunțuri în ziare. În unul din cazuri, posesia poate fi un mijloc de cunoaștere, de exemplu, conform art. 1276 alin. (2) Codul civil: *Locațiunea este opozabilă terțului care dobândește dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra bunului închiriat dacă, la data dobândirii, terțul cunoștea sau trebuia să cunoască existența locațiunii sau dacă bunul închiriat se află în posesia locatarului.* În acest sens, inopozabilitatea nu trebuie privită ca o sancțiune a opozabilității spontane, ea fiind o sancțiune a opozabilității organizate. Deși, în unele surse, determinăm inopozabilitatea în calitate de excepție a principiului opozabilității[206], vom fi pe poziția de a afirma că inopozabilitatea este o sancțiune.

Aşa cum noțiunea de opozabilitate are două aspecte, la fel și sancțiunea acesteia - inopozabilitatea - are efecte diferite.

Astfel, pe terenul opozabilității *erga omnes* a drepturilor reale, măsura inopozabilității operează în conflictele dintre dobânditorii succesivi ai aceluiaşi drept real sau ai altor drepturi patrimoniale care limitează conţinutul juridic sau exercițiul acelui drept, consecinţa fiind că dreptul real va fi pierdut de către titularul care nu a îndeplinit formalitățile de publicitate sau că acest titular va suporta anumite limitări ale dreptului său real[207].

---

[205] **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 508.
[206] **Marian, Nicolae.** *Op. cit.,* p. 527.
[207] **Stoica, Valeriu.** *Op. cit.,* p. 11.

În al doilea sens, pasiv, al opozabilităţii, adică pe terenul opozabilităţii decurgând din obligaţia generală negativă (*neminem laedere*) şi din principiul echităţii, măsura inopozabilităţii are în vedere un act juridic şi efectele sale (de regulă, un contract şi efectele sale) şi operează numai dacă sunt îndeplinite cerinţele speciale prevăzute de lege[208]. În acest sens, trebuie să remarcăm faptul că, în cazul în care nu sunt respectate formalități speciale de publicitate dacă legea nu le prevede, nu va opera inopozabilitatea, asemenea unei sancțiuni, ci va fi, dimpotrivă, opozabilă de plin drept. În calitate de exemple de excepții de la opozabilitatea de plin drept a contractului este locațiunea (Codul civil al Republicii Moldova art. 1276), un alt caz ar fi simulația și acțiunea revocatorie.

În acest al doilea aspect, fiind o sancțiune, inopozabilitatea trebuie să opereze în virtutea legii sau a unei hotărâri judecătorești. Deci, inopozabilitatea este sancţiunea sau consecinţa care intervine şi în cazul acțiunii revocatorii, acţiunii în simulaţie, şi în cazul fraudării de către terţi, la fel cum intervine şi când nu sunt îndeplinite formalităţile de publicitate cerute pentru a asigura opozabilitatea faţă de terţi a unui act juridic, a unui drept, a unui fapt juridic în sens restrâns ori a unui raport juridic. În sens general, în sens propriu-zis, inopozabilitatea faţă de terţi a actului juridic este o sancţiune sau o consecinţă fără caracter sancţionator care intervine ca urmare a unor împrejurări de excepţie. În ambele cazuri, inopozabilitatea este privită ca un mijloc de ocrotire a terţilor[209].

În concluzie, considerăm că inopozabilitatea este o sancțiune ce intervine în cazurile expres prevăzute de lege, în cazul unei fraudări din partea părților, pentru a apăra drepturile terțului, mai mult în cazul în care interesele terțului interferează cu interesele unei părți contractante. În calitate de argument legal al tezei menţionate, invocăm art. 895, alin. (1) din Codul civil : *Creditorul poate cere să fie declarate inopozabile față de el actele juridice încheiate de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului față de debitor, dacă debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau, în cazul în care actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, acesta a fost încheiat de către debitor cu intenția de a dăuna creditorilor în general*.

O excepție a principiului opozabilității este simulația. **Simulaţia** este o operaţiune juridică în a cărei virtute, printr-un act juridic public, aparent, dar simulat, se creează o situaţie juridică diferită de cea reală, stabilită prin actul juridic secret, dar care corespunde adevărului. În expunerea acestei teze, vom pleca de la ideea că simulația poate fi înțeleasă, la modul general,

---

208 **Idem.**
209 **Ibidem,** p.12.

ca fiind crearea voluntară a unei aparențe înșelătoare; o minciună juridică, rod al înțelegerii unor participanți la circuitul civil, al cărei scop este inducerea în eroare a celorlalți participanți[210].

Legislația străină este bogată în termeni specifici operațiunii juridice a simulației:

- în Codul civil al României, la art. 1289-1294 este reglementată simulația;

- în Codul civil al Quebecului, la art. 1451 și 1452 sunt folosite noțiunile: simulație, contract aparent, contract secret, denumit, de asemenea, contra-înscris;

- în Codul elvețian al obligațiilor, la art. 18 figurează noțiunea de simulație;

- Codul civil italian din 1942 reprezintă una din legile cele mai generoase în ceea ce privește spațiul acordat simulației, detaliile reglementării și bogăția terminologiei legale utilizate în art. 1414-1417, 2652: simulație, contract simulat, contract ascuns, proprietar aparent, înstrăinător aparent, dobânditor aparent, acțiune în declararea simulației.

- Codul civil german utilizează termenii: declarație de voință aparentă, act aparent, act disimulat (art. 117), iar cel austriac: declarație de voință simulată, a ascunde, contra-înscris (art. 916).

- Codul civil al Statului Louisiana (SUA) conține prevederi privind definirea simulației și a contra-înscrisului (counterletter)[211].

Noile prevederi ale Codului civil al Republicii Moldova reglementează simulația la art.1089-1095. Clasificarea tipurilor de simulație se face la art.1089, alin. (1) , după cum urmează: simulația absolută şi simulaţia relativă.

Simulația este *absolută* atunci când părțile încheie contract fără intenția de a produce efecte juridice.

Simulația este *relativă* atunci când părțile încheie contract cu intenția ca cel aparent să producă efecte juridice diferite de efectele dorite cu adevărat de către părți (contract secret). În esență, simulația relativă poate fi *obiectivă*, când sunt disimulate elementele obiective ca natura contractului, obiectul lui, ori *subiectivă*, când este disimulat elementul subiectiv al contractului, adică părțile[212].

Pentru calificarea simulației relative, în doctrină [213] sunt invocate câteva condiții:

- contractul secret și cel aparent să fie încheiate concomitent, sau contractul aparent să fie încheiat deodată sau la un interval scurt după încheierea contractului secret. În situația în care

---

210 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 177.

211 **Baias, Flavius A.** *Simulația. Studiu de doctrină și jurisprudență*. Bucureşti, 2003, Editura Rosetti, p. 37-38.

212 **Popa, Ionuț-Florin**. *Op. cit.,* p. 167.

213 **Stoica, Veronica, Pușca, Nicolae, Trușcă, Petrică.** *Op cit.,* p. 307.

contractul aparent s-a încheiat înaintea contractului secret, se consideră că ambele contracte reflectă voința reală a părților, nemaiputând fi vorba despre o simulație.

- din conținutul celor două contracte să rezulte neconcordanțe dintre cele două voințe, cea reală și cea aparentă;

- din contractul aparent să rezulte o aparență juridică falsă, percepută astfel de terțele persoane.

Deși unică în scop, simulația poate fi determinată practic sub mai multe forme, care au beneficiat de calificări diverse. Simulaţia se face prin:

- *act fictiv,* caz în care actul juridic aparent este încheiat doar formal, existenţa sa fiind contrazisă de actul juridic secret, numit şi contraînscris (exemplu: pentru a sustrage un imobil de la urmărirea silită a creditorilor săi, debitorul vinde fictiv bunul imobil, în realitate convenind cu cumpărătorul, printr-un act juridic secret, ca proprietatea imobilului să nu se transmită cumpărătorului. O prevedere despre actul fictiv figura în Codul civil de până la modernizare, prevedere însoțită de o practică judiciară[214] suficientă în acest sens, sancțiunea constatării actului fictiv fiind nulitatea; pe când sancțiunea actului simulat total nu este una omogenă și vom determina în continuare multitudinea efectelor declarării actului simulat.

- *act deghizat*, în ipoteza încheierii unui act juridic aparent care ascunde adevărata natură juridică a actului juridic secret, dar real (de ex.: se încheie un contract de vânzare-cumpărare aparent, prin care se ascunde un contract de donație, pentru a evita raportarea ulterioară a donației la moștenire), urmează a se lua în vedere art. 1090, alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova. Cu toate acestea, contractul secret nu produce efecte nici între părți dacă nu îndeplinește condițiile cerute de lege pentru încheierea sa valabilă. Actul poate fi deghizat total sau parțial. Există deghizare totală atunci când, prin actul public,se ascunde natura actului secret. Este vorba în realitate de o simulare a cauzei reale a actului juridic[215]. Deghizarea parțială intervine atunci când părțile, prin acordul public, se limitează la ascunderea unor clauze sau efecte ale actului secret, fără a tăinui natura actului care își produce efectele între părți (simulația prețului în actul public: se indică un preț mai mare sau mai mic față de cel din actul secret)[216];

- *interpunerea de persoane,* caz în care actul juridic public se încheie între anumite persoane, iar prin actul juridic secret se precizează adevăratele părţi ale actului juridic (de ex.:

---

214 Decizia Colegiului civil şi de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 29.06.2011(dosar nr. 2ra-865-11) – Contractul de înstrăinare este fictiv, deoarece, în realitate, această acțiune constituie o metodă de eschivare de la repararea pagubei pricinuite şi nu s-a urmărit intenția de a produce efectele juridice ale donației, nu a fost transmis imobilul către donatar, dar posedă şi folosește acest imobil în continuare donatorul, inclusiv către data soluționării pricinii în instanța de apel. La fel, a se vedea: Decizia Colegiului civil şi de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 29.05.2013, (dosar 2ra-1182/13), Decizia Colegiului civil şi de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 18.12.2013 (dosar 2ra-3332/13), preluate din: **Cazac, Octavian.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Chişinău, 2015, p. 584- 585.

215 **Stătescu,Constantin, Bîrsan,Corneliu.** *Op. cit.,* p. 91.

216 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 168.

printr-un act juridic aparent, o persoană donează un bun unei anumite persoane, însă, prin actul juridic secret, se arată că adevăratul donatar este o terţă persoană). În operațiunea simulației prin interpunere de persoane sunt implicate trei persoane: interponentul (persoana care are calitatea de beneficiar real al operațiunii cuprinse în actul public), interpusul (persoana care figurează ca parte în actul public și care maschează adevărata identitate a beneficiarului) și terțul (contractantul adevărat din actul public, în persoana căruia se produc efectele acestui contract)[217]. Unii autori consideră că interpunerea de persoane nu este simulație, deoarece se cere participarea terțului la acordul simulatoriu[218]. În realitate însă, este vorba anume de o interpunere de persoane[219] în cazul simulației.

Deși legiuitorul nu a realizat această clasificare, credem că identifică în mare parte felurile de simulații în sine. Optăm pentru o astfel de abordare pentru că ne va fi mai ușor în expunere și din punctul de vedere al efectelor declarării actului simulat.

Scopurile simulației sunt diferite: evitarea sau eludarea aplicării unor norme legale imperative (donația făcută de soț unui interpus al soțului donatar, în vederea eludării dispozițiilor privind revocarea donației între soți – art. 1212 din Codul civil al Republicii Moldova); eludarea legii în cazul în care este instituită o incapacitate pentru anumite persoane de a primi o liberalitate (donația unui bun către o persoană interpusă îngrijitorului medical al donatorului la cea din urmă boală); vânzarea drepturilor litigioase către un interpus al persoanelor care au interdicție legală de a cumpăra aceste drepturi, fraudarea moștenitorilor obligați la raport (donație deghizată printr-o vânzare), fraudarea intereselor creditorilor chirografari (vânzare fictivă în scopul micșorării gajului general și al sustragerii bunului de la executare silită), la fel și scopuri bune precum donație prin persoană interpusă, în scopul păstrării anonimatului donatorului, sau scopuri neutre, precum prin interpunere de persoane de a obține un bun, pe care nu i l-ar vinde dobânditorului adevărat din cauza relației cu vânzătorul. Din cele invocate mai sus, reiese că scopurile simulaţiei sunt diferite, de la cele care încalcă norme imperative, până la cele care au scopuri neutre, uneori nobile. Desigur, în multitudinea unor astfel de situații, efectele nu pot fi omogene, căci este imposibilă tratarea similară a situațiilor de încălcare a normei imperative şi a celor ghidate de scopuri nobile, cum ar fi binefacerea.

În acest sens, Popa Ionuț-Florin[220] determină o serie de efecte ale simulației și anume:

- ***neutralitatea simulației***. Minciuna, în dreptul civil, nu trebuie tolerată şi nicidecum încurajată. Într-o anumită privință, pare că, prin prevederile simulației și prin lipsa unor sancțiuni

---

217 **Baias, Flavius A.** Op. cit., p. 113.

218 **Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Op. cit.,* p. 79. **Chivu,Gheorghe.** *Simulaţia în teoria şi practica dreptului civil.* Cluj-Napoca, 2001, Editura Argonaut, p. 27.

219 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 303. **Chirică, Dan.** *Drept civil. Contracte speciale.* Bucureşti, 1997, Editura Lumina Lex, p. 271.

220 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 173.

clare împotriva simulației, legiuitorul crează premise de încurajare a caracterelor simulatorii ale actelor. Această încurajare derivă din art. 1090 al Codului civil al Republicii Moldova, în care se determină că acordul secret produce efecte față de părți fără a fi prevăzută sancționarea unor astfel de minciuni. În această perspectivă, legiuitorul recunoaște părților un anumit drept de a simula, care ar trebui exercitat însă cu bună-credință pentru menținerea caracterului neutru al simulației[221];

- ***inopozabilitatea simulației***. Precum am menționat, în sensul în care este încălcată limita bunei-credințe, părțile vor fi sancționate. Astfel, conform art. 1091, alin. (2) din Codul civil, terții pot invoca împotriva părților existența contractului secret, dacă acesta le vatămă drepturile (de exemplu, înstrăinarea fictivă poate fi declarată inopozabilă promitentului cumpărător ale cărui drepturi au fost nesocotite; creditorul chirografar poate cere să se constate **inopozabilitatea** actelor încheiate în dauna intereselor sale. Aici, interesele comune ale simulației și acțiunii revocatorii se întretaie)[222];

- ***nulitatea***. Aceasta este una dintre efectele cele mai grave, care nu pot fi evitate în cazul în care se încalcă o normă imperativă. În acest sens, oricât de tolerant ar fi legiuitorul cu privire la un anumit fapt, nu pot fi ignorate normele prohibitive care interzic încheierea unor acte. În acest sens, declarăm că, în calitate de sancțiune, va fi nulitatea. La fel menționează Paul Vasilescu[223]: *Sancțiunea aplicată este nulitatea, operând erga omnes, iar nu inopozabilitatea. Inopozabilitatea nu are tăria juridică de a desființa actul fictiv, după cum nici nu își întinde efectele față de toți*.

În acest sens, am putea exemplifica cu încheierea prin simulație a unei donații în cazul în care actul secret ar încălca o normă imperativă, de exemplu încheierea unui contract de donație prin interpunere de persoane în care, de fapt, beneficiarul este asistentul medical care l-a îngrijit pe donator în ultima perioadă a vieții, încălcând prevederile art. 1203, lit. b) din Codul civil.

Un aspect asupra căruia autorii nu au găsit o soluție comună este prezent în simularea parțială a prețului în cazul vânzării. În practică se întâlnesc cazuri în care părțile disimulează prețul vânzării în scopul eludării plății taxelor fiscale, taxelor de autentificare, trecând în contract un preț mai mic decât cel real[224]. În această ordine de idei, în doctrină se invocă două soluții, prima fiind cea a inopozabilității[225]. În acest caz, serviciul fiscal ar fi un terț care ar

---

221 **Baias, Flavius A.** *Op. cit.,* p. 165.

222 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 173.

223 **Vasilescu, Paul.** *Acțiunea în simulație - câte ceva despre neatârnarea sa juridică.* În: *Drepturi, libertăți și puteri la începutul mileniului al III-lea. In honorem Valeriu Stoica*. București, 2018, Editura Universul Juridic, p. 716.

224 **Chirică, Dan.** *Tratat de drept civil. Contracte speciale.* Vol. I. *Vânzarea și schimbul*. Ed. a II-a, revizuită. București, 2017, Editura Hamangiu.

225 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 174-175.

invoca opozabilitatea. În o altă opinie[226], este nul atât actul aparent, cât și actul secret, fiind vorba de o simulație în frauda legii (a legislației fiscale). Desigur, doctrinarii, când dau o astfel de soluție, se bazează pe fraudarea cauzei actului juridic, prevedere, care, spre regret, a fost exclusă de legiuitorul nostru prin modernizarea Codului civil.

În acest sens, apare marea dilemă de aplicare și sancționare a unor asemenea acte. S-ar impune în acest sens nulitatea: 1) pentru a nu stimula astfel de situații în cadrul raporturilor juridice civile; 2) pentru a nu crea condiții părților spre a aplica diferite scheme ca să evite achitarea impozitului; 3) pentru a nu crea efecte juridice unor acte juridice civile care ar putea genera încălcări fiscale, penale etc.; 4) pentru a crea un mediu propice afacerilor și a stimula economia, dacă impozitele sunt plătite la timp și în mărime corectă. În cazul operării inopozabilității, ar fi imposibil ca serviciile fiscale să identifice toate actele declarate simulaţie de către instanțe spre a solicita perceperea impozitelor neachitate (acte de simulare a prețului).

Nulitatea este o sancțiune foarte dură în cadrul dreptului civil și, dacă nu există o prevedere expresă, este greu de imaginat aplicarea nulităţii doar prin intepretare. Una dintre normele legale ce implică obligativitatea părților de a declara prețul real este prevăzută la art. 31, alin. (4) al Legii cu privire la procedura notarială[227] : *părțile sunt obligate să comunice notarului preţul real al bunului*, iar în virtutea reglementărilor modernizate ale art. 334, alin. (3): *actul juridic sau clauza care contravine unei dispoziții legale imperative ce nu prevede expres sancțiunea nulității sunt nule sau anulabile*, dacă această sancțiune trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încălcate să fie atins (nulitatea virtuală). În legislația unor ţări (Federația Rusă, Ucraina), în codurile lor fiscale se conţin prevederi cu privire la nulitatea actelor fictive. În concluzie, relevăm că problema ţine de corectitudinea cetățeanului față de stat, de declarațiile lui în fața autorităților, notarului, organelor fiscale. Pentru a educa o astfel de corectitudine este necesară şi aplicarea unor reguli mai dure, din acest motiv atragem atenție autorităților cu privire la această lacună în legislație. Astfel este necesar crearea unor mecanisme întru înlăturarea acestor mecanisme frauduloase. Dar, în concluzie, în coraport cu normele prevăzute de legislația Republicii Moldova, credem că, în cazul simulării prețului, sancţiunea care trebuie aplicată este inopozabilitatea.

După specificarea unei serii de efecte ale simulației, credem oportună determinarea efectelor actului simulat și secret. În acest sens, se cere delimitarea a două efecte, după cum reglementează legiuitorul în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1090 și 1092:

---

[226] **Baias, Flavius A.** *Op. cit.,* p. 162. **Chirică, Dan**. *Op.cit.,* p. 95.

[227] *Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 30-37.

- efecte față de părți;
- efecte față de terți.

Inițial, până a trece la expunerea propriu-zisă, înaintăm o teză ce caracterizează simulația în categoria efectelor ei: ***contractul ascuns are efecte față de părți, iar contractul simulat (sau public) are efecte față de terți***.

Determinarea efectelor față de părți. Simulației îi este caracteristică existența concomitentă a două contracte: *contractul simulat* sau *public* și *contractul secret*. Conform art. 1090 din Codul civil, contractul simulat sau public nu va avea efecte față de părți. Contractul producător de efecte față de părți este contractul secret, care, de fapt, reprezintă voința reală a părților la încheierea contractului simulat ce a creat doar o aparență juridică. Trebuie să remarcăm faptul că, atunci când ne referim la părți, nu ne referim doar la autorii actului juridic, dar și la părțile asimilate, deoarece, conform art. 1090 alin. (2), *contractul secret produce efecte numai între părți și, dacă din natura contractului ori din stipulația părților nu rezultă contrariul, între succesorii lor universali sau cu titlu universal.* Deci, legiuitorul statuează regula generală că părțile își crează efecte ale contractului ascuns, dar nu exclud posibilitatea răsfrângerii acestor efecte și asupra succesorilor universali și a celor cu titlu universal, ceea ce înseamnă că, până la dovada faptului că părțile și-au rezervat efectele doar pentru sine (când acest lucru e posibil tehnic), succesorii se asimilează părților și sunt ținuți de efectele contraînscrisului[228]. În principiu, se aplică regula tuturor contractelor, dar regula este combătută în cazul în care actul secret încalcă drepturile părților. Acestea se transformă în terți și pot pot ignora actul secret.

În ceea ce privește efectele simulației față de terți, legea distinge, în sfera terților, două categorii, prin raportare la simulație: *terți obișnuiți* (față de care interesează în ce măsură se poate invoca simulația sau nu) și *creditori ai părților* (care au un interes aparent în privința simulației)[229]. *La categoria efectelor simulației față de terți*, există regula conform căreia terților le este opozabil contractul public. În acest sens însă, se face o remarcă: în cazul în care contractul ascuns vatămă drepturile terțului, acesta îl poate invoca împotriva părților. Un asemenea act le rămâne terților inopozabil chiar dacă au ajuns să îl cunoască după încheierea sa, anume pentru că le vatămă interesele[230].

În cazul unui litigiu, când este vorba de dobânditorul bunului de la înstrăinătorul aparent al bunului principal, la acordarea unei soluții ne vom ghida de buna- sau rea-credință a

---

228 **Vasilescu, Paul.** *Drept civil. Obligații.* Ediția a II-a, revizuită. București, 2017, Editura Hamangiu, p. 517.
229 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 175.
230 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 517.

dobânditorului. Să ne imaginăm aşadar că bunul a fost vândut de către dobânditorul fictiv al bunului și că înstrăinătorul aparent încalcă acordul secret. În cazul enunțat, noul dobânditor de la înstrăinătorul aparent, dacă va fi de bună-credință, își va păstra dreptul neafectat, căci, conform art.1091, alin. (1) din Codul civil, *contractul secret nu poate fi invocat de părți, de către succesorii lor universali, cu titlu universal sau cu titlu particular și nici de către creditorii înstrăinătorului aparent împotriva terților care, întemeindu-se cu bună-credință pe contractul aparent, au dobândit drepturi de la dobânditorul aparent.* Soluția realizată de legiuitor este una firească, deoarece nu este posibil ca buna-credință să fie sancționată. Buna-credință trebuie încurajată și protejată de lege, nu să fie lăsată să opereze doar la nivel de principiu general al dreptului civil.

A doua categorie de terți pe care am identificat-o este cea a *creditorilor chirografari.* Creditorii, în toate situațiile, vor fi terți, dar, de esență, actele, inclusiv în cazul simulației, le pot afecta drepturile. Și la această categorie ne vom ghida de buna-credință. Astfel, o primă soluție a unui caz în care ar putea apărea un litigiu este cea a creditorului chirografar al dobânditorului aparent, care poate efectua acțiuni de executare silită, dacă creditorul este de bună- credință. Astfel, legiuitorul vrea să accentueze în mod repetat că actul secret nu este opozabil terţilor. În acest caz, simulanților le este inutil actul ascuns, căci nu pot pune la adăpost, de urmărirea acestor creditori, bunurile înstrăinate fictiv sau aflate în stăpânirea unor înstrăinători de nume[231].

O a doua soluție oferită de legiuitor se referă la conflictul dintre creditorii înstrăinătorului aparent și cei ai dobânditorului aparent. În acest caz, legiuitorul îi preferă pe primii, dar condiționează această preferință cu timpul în care a fost obținută creanța, și anume că aceasta trebuie să fie anterioară. Desigur, o problemă de probație va fi data certă a actului secret, spre a se determina data anterioară a creanței. În acest sens, creditorul va putea utiliza orice mijloc de probă.

În ceea ce ține de acțiunea în simulație, legiuitorul, la art. 1094 din Codul civil, oferă două soluții de invocare a simulației: *calea acțiunii în constatare* și *calea de excepție*, însă nu dă nicio soluție universală ca efect al simulației. Această situație este absolut imposibilă datorită multitudinii de cazuri ce pot genera efecte absolut diferite. La fel, este relevant faptul că acțiunea în simulație poate fi înaintată separat, dar și împreună cu alte acțiuni. Prin urmare, acțiunea în simulație poate fi dublată de acțiunea subsidiară[232]. Despre autonomia acestei acțiuni s-a discutat

231 **Vasilescu, Paul.** *Op. cit.,* p. 519.
232 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 177.

mult în doctrină. Astfel, unii autori[233] stabilesc că acțiunea în simulație este autonomă și fără existența neapărată a unei acțiuni subsidiare. În mod contrar[234], acțiunea în simulație este grevată de o altă acțiune, căci scopul final al creditorului nu este a demonstra minciuna, ci efectele concrete ale simulației.

Nu vom fi atât de categorici, căci nu este exclusă posibilitatea acțiunii în simulație distincte. Aplicarea acesteia împreună cu alte mijloace juridice pe care le propune legiuitorul fiecărui caz aparte este oportună pentru rapiditate și eficiență.

În linii generale, putem determina că acțiune în simulație este acțiunea care nu are ca efect returnarea bunului în patrimoniul debitorului, ci scopul de a demonstra că bunul, de fapt, nici nu a părăsit acest patrimoniu.

Proba simulației[235], conform prevederilor legale, se face în mod diferit de către părți și de către terți. Astfel, între părți funcţionează regula normelor de drept comun de probă a existenței actului juridic civil. Aceeași regulă se aplică și succesorilor în drepturi ai părților, dar există o excepție. Se poate folosi orice mijloc de probă, inclusiv proba cu martori în cazul în care se pretinde că simulația are caracter ilicit. Pentru terți, proba simulației poate fi invocată prin orice mijloc de probă. Aceste prevederi sunt ghidate de faptul că terții nu au participat la încheierea actului respectiv.

În concluzie, reiterăm: principiul opozabilității are două aspecte: activ și pasiv; elementul activ este că părțile pot pretinde să se respecte actul, să nu i se aducă vreo atingere; cel activ este că terții au îndatorirea generală de a nu vătăma drepturile părţilor născute prin contract. Prin urmare, relativitatea efectelor contractului este un principiu care determină locul terțului în cadrul raportului juridic obligațional, dar și care diriguiește activitatea terțului în cadrul efectelor contractului civil. Acesta este un principiu care guvernează efectele contractelor față de terți, deși legiuitorul moldovean l-a neglijat în sensul nereglementării în calitate de principiu al efectelor contractelor.

Astfel, *de lege ferenda,* credem oportun a se include în Codul civil al Republicii Moldova principiul opozabilității contractelor: *Efectele contractului sunt opozabile terților. Terții pot beneficia de efectele contractului fără a avea dreptul de a cere executarea în folosul lor în cazul în care legea sau contractul nu prevede altfel.*

---

233 **Baias, Flavius A.** *Op. cit.,* p. 208.

234 **Vasilescu, Paul .** *Op. cit.,* p. 243.

235 În sens de probă a simulației, a se vedea: **Cazac, Octavian**. *Adnotare la art. 1093* [online]. Codul civil admotat [citat 4 octombrie 2020]. Disponibil: anumis.md/adnotari/1093.

Capitolul 3. CONTRACTUL ÎN FAVOAREA UNUI TERȚ – EXCEPȚIE VERITABILĂ A PRINCIPIULUI RELATIVITĂȚII EFECTELOR CONTRACTELOR

3.1.Istoricul apariției contractului în folosul unui terț

3.1.1. Contractul în folosul unui terț în dreptul privat roman. Doctrina germană și franceză în sec. XVII-XVIII

Precum am menționat anterior, contractul în folosul unui terț este o excepție veritabilă a principiului relativității efectelor contractelor. Credem absolut necesar a determina istoricul fulminant și interesant al contractului în folosul unui terţ, care a trecut prin multe etape de nerecunoaştere atât în doctrină, legislație, cât și în jurisprudență. De-a lungul istoriei, s-a polemizat insistent pe subiectul existenței sau inexistenței contractelor care pot fi determinate că sunt *în favoarea unui terţ*.

Dezvoltarea contractului în folosul unui terț a cunoscut câteva etape :

1. a negării existenței contractului;

2. a stabilirii, de către jurisprudență, a contractului în calitate de excepție a principiului privind relativitatea efectelor contractelor;

3. a reglemetării contractului în codificările de drept civil.

Dreptul roman clasic nu recunoștea stipulația pentru altul, aplicând strict ideea relativității efectelor contractului. Prin urmare, nimeni nu putea dobândi un drept prin intermediul unei persoane (*per extraneam personam*), în afara voinței sale; nimeni nu putea stipula pentru altul (*alteri stipulari nemo potest*). Stipulația asumată printr-un contractant în beneficiul unui terț era complet ineficientă. Nu numai că decădea dreptul în favoarea terțului, dar nici nu crea obligații pentru stipulant, acesta fiind considerat ca neavând vreun interes pentru ca o prestație să fie furnizată unei alte persoane.

În dreptul privat roman, stipulația în calitate de contract verbal nu era recunoscută[236]. Doctrinarul rus K.P.Pobedonoștev menționează că, în dreptul privat roman, era declarată nevalabilă clauza contractului în favoarea unui terţ, atât în privinţa părţii care se obliga în

[236] **Beliban-Rațoi, Ludmila.** Evoluția istorică a contractului în favoarea unui terț. Conferința științifică națională cu participare internațională *Integrare prin cercetare și inovare,* 8-9 noiembrie 2018, Chișinău 2018, p. 151.

favoarea terțului, cât și a terțuluil beneficiar[237]. Aşadar, dreptul privat roman nega cu vehemență încheierea contractului în favoarea unui terț, ghidându-se de principiul *alteri nemo stipulari potest*, care presupune:

1. Contractul poate naște drepturi și obligații doar pentru părți;
2. Obiectul contractului nu poate genera beneficii unui terț.

În același timp însă, dreptul privat roman admitea unele excepții de la acest principiu[238]:

- încheierea unui contract prin care creditorul gajist, la momentul vânzării bunului gajat, păstra pentru debitorul gajist dreptul de răscumpărare;

- permiterea ascendenţilor de a primi zestrea în caz de desfacere a căsătoriei; Conform normelor generale ale dreptului privat roman, partea ce transmitea zestrea nu putea solicita întoarcerea ei către un terț, dacă acela nu era parte la contract. În acest caz, la momentul declarării nule a căsătoriei, nici partea care a transmis zestrea (terț), nici partea care a încheiat căsătoria nu putea primi zestrea, căci nu ea a transmis-o, ci terțul. Abia conform constituțiilor imperiale ale lui Diocleţian și Maximilian, în anul 294, li s-a permis ascendenților să primească zestrea în caz de desfacere a căsătoriei);

- stipulația; stipulantul impunea achitarea unei penalități în cazul neexecutării terței persoane. Terța persoană nu obținea calitatea de creditor, iar stipulantul putea impune debitorul să execute creanța terțului ori să achite, pe lângă datorie, și o penalitate.

O preocupare, în dreptul roman, era crearea unei acțiuni în beneficiul stipulantului, permițându-i să forțeze promitentul în executarea angajamentului asumat în beneficiul terțului. Procedeul utilizat în acest sens consta în utilizarea unei *stipulatio poenae* (clauză penală). Stipulantul putea impune o clauză care statua că, în cazul neexecutării contractului față de terți, promitentul urma să plătească o anumită sumă (poena) stipulantului. Acesta avea astfel un mijloc indirect de a forța promitentul să realizeze executarea contractului, cel din urmă fiind constrâns, întrucât putea fi acționat pentru plata poen-ei. Cu toate acestea, terțul continua să nu aibă niciun drept propriu; ca atare, nici o acțiune nu îi permitea să-i solicite promitentului executarea angajamentului asumat în favoarea sa. În plus, pentru a facilita plățile, practica concepea o metodă de indicare, în cadrul stipulației, a faptului că promitentul poate executa obligația fie față de stipulant, fie față de un terț desemnat, potrivit adagiului latin: *spondesne mihi aut Titio?* (îmi

---

237 **Победоносцев, К.П.** *Курс гражданского права:* В 3т. Т.3/под ред. В.А. Томсинова, Москва: Зерцало, 2003, с. 272.

238 **Барон, Ю.** *Система римского гражданского права.*КН. IV. СПб., 1910, с. 21.

promiți mie sau lui Titius?). Terțul era astfel *adjectus solutionis gratia,* adică autorizat, nu să-l acționeze în judecată pe debitor, ci să primească plata de la el. Prin urmare, se ajunsese la un alt paliativ și nu la o derogare de la regula interzicerii stipulației pentru altul.

În Imperiul Roman de Apus, terților le era acordată acțiunea în două cazuri, ceea ce reprezenta, la acel moment, o adevărată derogare de la interzicerea stipulației pentru altul; mai întâi, în cazul unei *donatio sub modo*, adică donație cu sarcină stipulată în favoarea unui terț beneficiar, i s-a permis acestuia să acționeze în justiție donatarul; apoi, s-a admis ca persoana care întocmește o dotă să poată prevedea înapoierea în favoarea unui terț, acesta dobândind o acțiune în justiție împotriva soțului; aceeași soluție a fost extinsă asupra cazurilor de depozit și de comodat, însoțite de o clauză care statua obligația de restituire către un terț a bunurilor depozitate sau împrumutate[239].

Primele fire pe care le putem desprinde din normele vechi cu privire la contractul în favoarea unui terț sunt normele dreptului german, conform cărora era posibilă încheierea unui contract în favoarea unui terț, în care terțul avea dreptul de a cere executarea obligației promise. Cursul istoriei a schimbat evoluția acestui tip de contract, și anume cuceririle romane și procesul de romanizare. Lucrurile s-au modificat atunci când dreptul german vechi a preluat dreptul privat roman ale cărui principii rămâneau neschimbate, fiind guvernate de *alteri nemo stipulari potest*. Astfel de contracte erau declarate nule. Se putea face excepție *doar* în cazul în care contractul corespundea intereselor creditorului, fiind o apreciere selectivă și subiectivă condiționată de dorința creditorului. Doctrina germană din sec. XVI-XVII menționa totuși că, în pofida faptului că aceste contracte în favoarea unui terț ar fi declarate nule, obligația debitorului se transformă în una naturală pentru părți.

O situație similară reprezintă evoluția dreptului francez. În conformitate cu art. 1119 al Codului lui Napoleon, se stipula că părțile contractului pot acționa doar în nume propriu. Nimeni nu poate stabili beneficii în favoarea terțului, contractul încheiat între părți având efecte doar pentru părți.

În sistemul de drept francez vechi, erau negate posibilitatea încheierii și valabilitatea contractelor în favoarea unei terțe persoane. Faptul acesta a fost confirmat și de dreptul roman preluat, deoarece raportul obligațional în dreptul privat roman era exclusiv de natură personală și putea genera efecte juridice numai pentru persoanele participante la acest raport. S-a presupus

---

239 **Gidro, Dominic.** *Originea și evoluția stipulației pentru altul. Efectele sale în raport cu acțiunile directe în considerația noului Cod civil*. În: Revista Dreptul, 2017, nr. 11, disponibil prin www.universuljuridic.ro

că debitorul obligației nu are niciun interes în acordarea beneficiilor unor terți, obligația poate fi acordată numai creditorului. Aceeași explicație se găsește în doctrina franceză, care a adoptat dreptul roman în formă aproape pură: *Vechea lege franceză păstrează interzicerea contractelor în favoarea altei persoane și o justifică prin faptul că creditorul nu avea niciun interes în executarea unui astfel de contract*[240].

Într-adevăr, dacă analizăm excepțiile de la regulă făcute de dreptul roman, devine evident faptul că legiuitorul, în raport cu cazurile indicate mai sus, recunoaște pozitiv interesul creditorului. Acest lucru se observă în special în legătură cu cazul stabilirii unei penalități. Creditorul este interesat în executarea contractului în favoarea unui terț. Interesul creditorului este de natură materială și constă în primirea unei penalități, dacă executarea convenită în contract nu a fost furnizată unei terțe persoane. La fel, în cazul gajului, scopul creditorului gajist nu este de a obține bunul, dar de a-și întoarce creanța și, în acest sens, se putea stabili dreptul de răscumpărare a bunului. În cazul zestrei, s-a acceptat implicarea terțului în raportul juridic din motivul relației personale a părților și a terțului, și anume al relației de rudenie stabilite în cadrul căsătoriei.

Aşadar, dreptul privat roman nega cu vehemență contractul în folosul unui terț, considerându-se astfel că creditorul nu ar avea niciun interes în a executa contractul în favoarea unui terț, cu excepția cazului când legislația stabilea expres posibilitatea existenței terțului în acest raport juridic.

Începând cu secolul al XVII-lea, se observă dorința de recunoaștere, în dreptul german, a valabilității contractelor încheiate în favoarea unor terți. Această situație era asociată cu dezvoltarea sistemului de asigurare în favoarea unor alte persoane (adică terțe persoane) decât asiguratul. În consecință, devenea necesară fundamentarea construcției contractului în folosul unui terț.

În doctrina germană, contracte în folosul unor terți erau contractele în a căror virtute o parte obligă cealaltă parte să efectueze executarea specificată în contract nu pentru ea însăși, ci pentru un terț . Acesta din urmă, deși nu acceptă beneficiul acordat nici înainte de încheierea contractului, nici la încheierea acestuia, primește dreptul independent de a solicita în beneficiul propriu executarea prestației stabilite.

---

[240] **Годэмэ,Е.** *Общая теория обязательств.* Москва, 1948,с. 249.

La mijlocul secolului al XIX-lea, în doctrina germană existau două grupuri opuse de opinii cu privire la contractele în folosul unei terțe persoane. **Primul grup**, care a predominat în prima jumătate a secolului al XIX-lea, a negat validitatea unor astfel de contracte, aderând la principiul stabilit de dreptul roman. **Al doilea grup**, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, a recunoscut în principiu validitatea contractelor în folosul unor terți, considerându-le fie rezultatul unei dispoziții elaborate de dreptul cutumiar, fie necesitate a practicii juridice moderne.

Primul grup a fost reprezentat de pozițiile unor avocați germani precum Bukha, Savigny, Vangers, Puchta, Keller, Ber. În special, Bukha a recunoscut doar posibilitatea încheierii de contracte în favoarea unui terț în care debitorul ar avea un interes mai mult moral de a executa terțului beneficiul stipulat. Dreptul în temeiul contractului însă este dobândit numai de creditor, de care depinde atribuirea acestui drept către un terț. În cazul atribuirii, cesiunea este cauzată de obligația creditorului față de terț, efectuându-se în virtutea legii.

Vangers, Puchta, Keller au recunoscut existența unor contracte în folosul unui terț, explicând acest lucru prin faptul că creditorul, acționând ca reprezentant al unui terț, încheie în numele său un contract cu debitorul. Savigny consideră astfel de contracte, în esență, ca rezultat al acțiunilor unei persoane în favoarea alteia fără mandat: *Un acord, inițial încheiat în favoarea unei terțe persoane și, în plus, fără reprezentare, se transformă ulterior în faptul că un terț aprobă încheierea unui astfel de acord, presupus încheiat de promitent* (creditor - *nota mea) ca reprezentant al terțului*[241] . În acest sens, doctrinarii germani din al doilea grup Zimmermann, Regelsberg, Tsaun, Gareis au dezvoltat o poziție fundamental diferită, recunoscută ulterior pentru practica germană atât legislativă, cât și judiciară. Necesitatea de introducere a contractului în folosul unui terț, ca structură juridică independentă, a fost dictată de realitățile economice și nu a fost identificată cu diferite forme de acțiuni ale unei persoane în interesul altora[242].

Opiniile acelor cercetători care nu recunoșteau posibilitatea existenței unor astfel de contracte nu se bazau pe faptul că creditorul nu are niciun interes în încheierea unui acord în favoarea unui terț, ci pe faptul interpretării aceastei construcții, al imposibilităţii de solicitare a executării obligației de către debitor în folosul terţului în lipsa reprezentării acestuia. Desigur, în lipsa unor prevederi legale preexistente, a interesului creditorului, în lipsa unui mandat, terța persoană nu ar putea să solicite executarea în folosul său. La acea etapă, lipsea voința

---

[241] **Нолькен, А.М.** *Договор в пользу третьих лиц: опыт теоретического исследования по гражданскому праву.* СПб, 1885. с. 78.

[242] **Захаров, Юрий Юрьевич.** *Договор в пользу третьего лица в теории и хозяйственной практике*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003.

legislativă, motiv din care doctrina în dreptul german era dispersată. Discuțiile și necesitățile practice însă au generat în timp toate cele necesare pentru reglementarea acestui tip de contract.

Doctrina franceză, puternic influențată de dreptul privat roman, nu recunoștea inițial nici ea valabilitatea contractelor în folosul unui terț. În calitate de temei al declarării nevalabillităţii contractului era, la fel, lipsa interesului creditorului de a stipula în favoarea terțului, iar dreptul nu putea stabili norme în favoarea terțului și în defavoarea părților.

De asemenea, în dreptul civil francez au existat excepții de la principiul nulității unui contract încheiat în folosul unui terț:

- o obligație pronunțată este o condiție a unui contract încheiat de o persoană în propria sa favoare (această excepție este familiară dreptului roman - un acord pentru altul cu o penalitate).

- un contract de donație cu impunerea unei obligații de plată în favoarea unui terț. În cazul donației, contractul urma să fie valabil, deoarece donatorul are un interes în executare, iar în cazul neexecutării donatorul poate solicita revocarea donației.

Ulterior, aceste excepții au absorbit regula privind interzicerea contractelor în folosul terților. Dacă interdicția de a încheia un acord în favoarea unui terț se explică prin lipsa de interes a creditorului, atunci acordul ar trebui recunoscut valabil în toate cazurile în care creditorul are un interes legal în executarea către un terț. Acest lucru ridică problema: de ce acest interes legal este necesar valabilității contractului în favoarea unui terț? Practica judiciară a Franței a înțeles un astfel de interes, în primul rând ca unul material și, ulterior, a recunoscut prezența oricărui interes, inclusiv nematerial: *Există suficient interes moral, cu condiția să fie un interes serios, și aceasta să fie lăsată la latitudinea instanței*[243]. Acest principiu este recunoscut în motivele hotărârii Curții de Casație din Franța din 16 iunie 1888.

În concluzie, relevăm faptul că, în negarea vehementă a contractului în folosul unui terț, unele aspecte ce țin de implementarea acestei construcții juridice au apărut abia pe la sfârșitul sec. al XIX-lea. Legislația și jurisprudența franceze și cele germane au recunoscut existența unui interes al creditorului în încheierea contractului în folosul unui terț și necesitatea includerii acestei construcții juridice în circuitul civil, ghidându-se în special de

---

[243] **Годэмэ, Е.** *Общая теория обязательств,* с. 252.

principiul libertății contractuale, principiu care a oferit acestei excepții a relativității efectelor contractelor posibilitatea relizării.

3.1.2. Etapa implementării contractului în folosul unui terț în diferite ţări ca efect al jurisprudenței.

Una dintre doctrinele fundamentale ale instituției contractului în Anglia este *privity of contract.* Aceasta are două aspecte. În primul aspect, unui terț nu i se poate impune răspundere printr-un contract la care nu este parte. În al doilea, o terță persoană care nu este parte la contract nu poate solicita executarea în favoarea sa, chiar dacă contractul a fost încheiat în scopul furnizării de beneficii unui terț.

Această doctrină nu a fost întotdeauna o parte integrantă și incontestabilă a dreptului contractual englez. Până în 1861, într-o serie de cazuri, unui terț i s-a acordat dreptul de a cere executarea unui contract încheiat în favoarea sa [244]. Cu toate acestea, în 1861, în Tweedle v. instanța Atkinson a indicat că terțului nu i se nasc drepturi din contractul la care nu este parte. Această concluzie a fost confirmată 50 de ani mai târziu de către Camera Lorzilor din Dunlop Pneumatic Tire Company Ltd. v. Selfridge[245].

Trebuie remarcat faptul că principiul relativității contractelor a interferat cu dezvoltarea normală a circuitului de afaceri și, în acest sens, s-au dezvoltat multe excepții în practica judiciară, cazuri în care un terț a fost învestit cu drepturi dintr-un contract la care nu a fost parte, în antiteză cu principiul relativității efectelor.

În dreptul englez de până la 1999, când a fost adoptată Legea cu privire la dreptul terțelor persoane în contracte[246], statutul contractului în favoarea unui terț era stabilită de practica judiciară ce se ghida de regulile neimplicării terților în contract, prin care terțul nu poate deveni titularul unui drept conform contractului semnat de părțile contractante. Acest fapt era confirmat în dosarul BESWICK V BESWICK, în care soțul reclamantei a vândut nepotului afacerea, cu condiția achitării de către nepot a unei rente anuale vânzătorului. Plățile au fost efectuate până la

---

[244] Privity of Contract: Contracts for the Benefit of Third Parties. Report by the Law Commission of England and Wales. P.6, text Disponibil pe http://lawcommission.justice.gov.uk/docs/lc242_privity_of_contract_for_the_benefit_of_third_parties.pdf

[245] Jurisprudență - Dutton v. Poole (1677) 2 Lev 211; citat de M. A. Millner. Ius Quaesitum Tertio: Comparison and Synthesis. The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 16, No. 2 (Apr., 1967),p.447.

[246] Treitel Sir Guenter. The Law of. Contract.11th edition. London: Sweet&Maxwell, 2003, p. 1271.

decesul vânzătorului. După deces, nepotul a refuzat achitarea rentei în folosul văduvei. Chiar dacă în contract a fost stabilită clar intenția părților de a institui obligația de achitare a rentei terței persoane, și anume soției decedatului, Palata Lorzilor a decis că nepotul nu trebuie să plătească văduvei, deoarece ea nu este parte a contractului[247].

În conformitate cu art.1 alin. (1) din Legea 1999 privind contractele (drepturile terților)[248], persoana care nu este parte la contract (*terț*) are dreptul de a cere în numele său executarea contractului dacă:

(a) este prevăzut în mod expres în contract; sau

(b) termenul contractului este destinat să asigure beneficiul.

De asemenea, trebuie remarcat faptul că, în conformitate cu art.1, alin.(2) din lege, un terț nu dobândește drepturi dintr-un contract dacă termenul contractului implică acordarea de beneficii pentru acesta, dar, în același timp, prin interpretare, rezultă că părțile nu au intenționat să acorde terțului dreptul de a cere îndeplinirea condiției contractuale. Această condiție este o prezumție stabilită prin lege că un terț are un drept independent de contract, de la care acesta (terțul) primește un anumit beneficiu. Prezumția înseamnă că terțul este obligat să demonstreze că condiția contractului implică acordarea de beneficii pentru el. Dacă terțul dovedește cu succes acest lucru, sarcina probei este transferată debitorului, care trebuie să demonstreze că părțile nu au intenționat să acorde terțului dreptul de a pune în aplicare condiția.

După cum subliniază doctrinarii, condiția (b) a secțiunii 1 (1) din lege, numită secțiunea 1 (1) (b) din lege, este deosebit de dificil de înțeles și necesită o atenție specială. Se observă că ar trebui să se facă distincție între oferirea de beneficii din contract și oferirea dreptului de a solicita acordarea de beneficii. Nu este clar din textul legii ce se înțelege prin „mijloace”, dar din raportul Comisiei juridice rezultă că această expresie înseamnă intenția părților la contract de a oferi beneficii unui terț.

Proiectul de lege, elaborat inițial de Comisia juridică, prevedea învestirea terțului care a fost numit, descris sau care este identificabil cu *dreptul de a cere executarea în favoarea sa*. Aceeași abordare a fost utilizată și în proiectul de lege depus la Camera Lorzilor, proiect care a fost modificat în așa fel încât un terț a fost înzestrat cu *dreptul de a cere îndeplinirea unei*

---

[247] Beswick v Beswick 1967, UKHL 2 (29 June 1967). Disponibil pe: http:/www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1967/2.html

[248] Legea 1999 privind contractele (drepturile terților), Text disponibil pe: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/31/contents

condiții contractuale fără a se specifica faptul că terțul ar fi trebuit să se numească în această clauză contractuală.

Astfel, se atrage atenția asupra faptului că legea creează drepturi pentru terți fără nume, dar nu protejează terții implicați. De exemplu, dacă contractul pentru transportul maritim de mărfuri conține o clauză de limitare a răspunderii care se aplică subordonaților și agenților transportatorului, angajații companiei care descarcă nu vor fi protejați de lege. Compania de descărcare în sine va fi protejată în conformitate cu art. 1 (1) din lege ca agent numit în mod explicit al transportatorului, dar angajații nu sunt aceiași cu compania. Statutul lor de subordonat al companiei de descărcare nu îi face să fie agenți sau subordonați ai transportatorului. În consecință, aceste persoane nu sunt menționate direct în contract și nu au dreptul să se refere la prevederile contractului.

Aşadar, în legislația engleză contemporană un contract este calificat drept contract în favoarea unei terțe persoane (adică, o persoană care nu a participat la contract primește dreptul de a cere executarea contractului în favoarea sa), fie dacă un astfel de drept este prevăzut direct în contract, fie dacă contractul prevede furnizarea de prestații terțului. Prima dintre aceste circumstanțe denotă clar existența dreptului terțului de a cere executarea contractului în favoarea sa, iar al doilea creează doar o prezumție legală a existenței unui astfel de drept[249].

În Statele Unite, ca și în alte țări de *commun law*, se apăruse certitudinea că un asemenea contract în favoarea unei terțe persoane nu creează drepturi pentru un terț din cauza doctrinei privity of contract. Cu toate acestea, instanțele americane au „erodat” treptat această doctrină și au înzestrat terții cu drepturi din contractele la care nu sunt părți.

În SUA, posibilitatea încheierii unui contract în folosul unui terț a fost recunoscută încă în 1859, odată cu decizia Curții de Apel din New York, cazul Lawrencev Fox[250]. De exemplu, în Lawrence v. Curtea Fox a indicat: *un terț are dreptul să introducă o acțiune pentru încălcarea contractului numai dacă contractul este încheiat în beneficiul direct al terțului; dacă beneficiul terțului este accidental, acesta nu are dreptul la contract ... Dacă este beneficiar direct, terțul depinde de intenția părților, care trebuie stabilită cu atenție, luându-se în considerare toate circumstanțele în care părțile au încheiat contractul*.

---

[249] Gifford v. Corrigan, 117 N.Y. 257, 22 N.E. 756 (1889); Lawrence v. Fox, 20 N.Y. 268 (1859). Дела цитируются по David M. Summers. Third Party Beneficiaries and the Restatement (Second) of Contracts. Cornell Law Review, Vol. 67, Issue 4, P.885.

[250] Lawrencev Fox, 20 NY 268. Disponibil pe: http://www.courts. State.ny.us/reporter/archives/lawrence_fox.htm

În prima codificare de drept contractual s-a încercat să se ofere o bază teoretică pentru acordarea de drepturi dintr-un contract către terți. Au fost identificate două categorii de terți cărora li se pot acorda drepturi într-un contract încheiat în favoarea lor: *donatari* și *creditori*. Instanțele din diferite state definesc părțile terțe oarecum diferit. Una dintre cele mai simple definiții este acceptată în statul Tennessee: un terț este considerat „donatar" dacă contractul conține scopul de *a face un cadou*; un terț este considerat *creditor* dacă executarea către un terț *îndeplinește o obligație reală sau una presupusă* care decurge dintr-un alt angajament. În analiza dogmatică a contractelor în folosul unui terț, acesta nu are un rol important, întrucât formal, legal, un contract în folosul unui terț este autonom de alte relații. Cu toate acestea, într-o abordare practică, se dovedește că aceste relații sunt interdependente.

Curțile au stabilit în scurt timp că un număr mare de beneficiari terți nu se încadrează în aceste două categorii. Drept urmare, multe instanțe au început să ignore categorisirea dată în cod și au început să încerce să elaboreze un mod diferit de determinare a drepturilor terților.

În conformitate cu abordarea sugerată de primul cod, unele instanțe au încercat să se ghideze în principal de scopul contractului. Atunci când au stabilit că tranzacția urmărea, în primul rând, beneficiul împrumutătorului, au concluzionat că orice beneficiu obținut din tranzacție de către un terț este accidental. Doctrinarii americani subliniază că această abordare este greșită din două motive. În primul rând, ignoră caracteristicile fundamentale ale multor contracte în favoarea unui terț. Multe contracte au scopuri multiple sau încearcă să obțină rezultate multiple. Părțile însele își doresc adesea ca terțul să beneficieze de un anumit beneficiu din contract, acesta fiind un beneficiu subsidiar, deși beneficiul *principal* este obținut de părțile la contract. În consecință, concluzia că părțile dețin beneficiul principal nu înseamnă că nu au intenția de a furniza beneficiul unei terțe părți. În al doilea rând, abordarea din punctul de vedere al scopului *principal* al contractului limitează dreptul părților de a încheia un astfel de contract. Părțile încheie adesea contracte care acordă anumite drepturi unor terțe părți, însă aceste drepturi nu sunt scopul principal al contractului. Refuzul recunoașterii acestor drepturi din motiv că nu reprezintă scopul „principal" al tranzacției este de natură a afecta principiul libertății contractuale între părți[251].

Redactorii celei de-a doua codificări de drept contractual s-au confruntat cu un număr imens de cazuri în care beneficiarii terți nu se încadrează în cele două categorii definite de primul cod. Au avut două modalități: să extindă numărul de categorii, ori să dezvolte un instrument analitic care să determine când terții ar putea fi beneficiari de drepturi din contract.

---

[251] **Summers, David M.** *Third Party Beneficiaries and the Restatement (Second) of Contracts.* Cornell Law Review. Vol. 67, Issue 4, p.891.

Drept urmare, compilatorii au decis să combine cele două abordări. Au dezvoltat un „test, al părților, de intenții de a oferi un beneficiu”, dar au folosit și gruparea pe categorii.

În conformitate cu secțiunea 302 din al doilea cod:

(1) Cu excepția cazului în care se prevede altfel printr-un acord între creditor și debitor, se consideră că beneficiarul a fost stabilit dacă din contract rezultă în mod clar că părțile intenționează să acorde beneficiarului dreptul la executare şi dacă :

(a) îndeplinirea unei obligații în temeiul contractului va constitui o dispoziție conform obligației debitorului de a plăti bani beneficiarului; sau

(b) din circumstanțele cazului reiese că debitorul intenționează să ofere beneficiarului beneficiul executării în temeiul contractului.

Strâns legată de problema intenției de a oferi un beneficiu unei terțe persoane este problema dovezilor necesare pentru a confirma intenția de a oferi un beneficiu unei terțe persoane.

După cum s-a menționat în literatură[252], un aspect al dovedirii intenției de a oferi un beneficiu unui terț poate fi considerată larg acceptată de instanțe *prezumția absenței drepturilor independente pentru un terț.* Un număr de state au acceptat în mod clar această prezumție; multe state, după cum arată analiza practicii, au acceptat-o implicit. Cu alte cuvinte, multe state au adoptat reguli stricte cu privire la suficiente dovezi ale intenției de a stabili dreptul unui terț. Aceste reguli necesită ca intenția să fie „clară”, „exprimată” sau „definitivă”. Unele state solicită, de asemenea, intenția de a rezulta din contractul în sine, mai degrabă decât din circumstanțele aferente.

Stabilind standarde de probă care din contracte nu sunt în favoarea unui terț, instanțele explică acest lucru prin faptul că, în cazul în care nu este clar că debitorul a fost de acord să execute prestația unui terț, este mai rău să îi impui debitorului o astfel de răspundere decât să îi permiți să evite răspunderea pentru încălcarea contractului atunci când creditorul nu este în măsură sau nu este interesat să execute un asemenea contract.

Cu toate acestea, unele cazuri oferă exemple de abordare diferită. Într-un caz, instanța a înzestrat un terț cu drepturi contractuale, deşi drepturile sale nu decurgeau din contract. Curtea de Apel a Circuitului al V-lea a decis în Beckman Cotton Company v. Prima Bancă Națională

---

[252] **Harry G. Prince.***Perfecting the Third Party Beneficiary Standing Rule Under Section 302 of the Restatement (Second) of Contracts*, 25 B.C.L. Rev. 919 (1984).

din Atlanta, guvernată de legea Georgiei. În acest caz, a fost luată în considerare problema dreptului unei terțe persoane, care nu a fost indicată ca destinatar al plăților în acreditiv, de a face o cerere în temeiul acestui acreditiv. Beneficiarul plăților în scrisoarea de credit a indicat agenția de stat, deoarece finanțarea acestei tranzacții a fost efectuată în cadrul programului federal de finanțare și, datorită cerințelor acestui program, agenția de stat, și nu vânzătorul produselor Beckman Cotton Company, ar fi trebuit să fie indicată în scrisoarea de credit. Cu toate acestea, Beckman a fost parte la contract cu un interes real în îndeplinirea obligației de către banca pârâtă[253].

Curtea a indicat că doar pentru că SUA a facilitat comerțul internațional prin intermediul unei agenții guvernamentale, această agenţie și nu reclamantul a fost identificată în scrisoarea de credit. Instanța a mai indicat că beneficiarul, în temeiul unui acord încheiat în favoarea sa, poate prezenta o cerere împotriva debitorului. În temeiul acordului, singura condiție pentru validitatea unei astfel de cereri este intenția părților la acord de a oferi beneficii unui terț. Instanța a menționat că pârâtul a trimis o copie a acreditivului către Beckman și că în documentele interne ale pârâtului vânzătorul/ exportatorul a fost asimilat beneficiarului. Pe baza acestui fapt, instanța a considerat că părțile la acord (scrisoare de credit) au intenția de a oferi un beneficiu unei terțe părți și a satisfăcut cererea lui Beckman.

Într-un alt caz, instanța, dimpotrivă, a refuzat persoanei dreptul la beneficii, deși a fost menționată direct în contract ca beneficiar. În Kary v. Kary a încheiat un contract de cumpărare a unui teren, potrivit căruia terenul urma să fie transmis fiului și fratelui cumpărătorului. Din contract a rezultat că fratele urma să primească dreptul la o parte din teren. Cumpărătorul a murit și, la examinarea litigiului, instanța a constatat că decedatul intenționa să îl facă pe fratele său doar administrator fiduciar al bunurilor în favoarea decedatului și a fiului său. Aici, intenția explicită de a oferi un beneficiu a fost lăsată deoparte cu referire la circumstanțele însoțitoare [254].

Deci,conform legislației SUA un contract putea fi calificat în folosul unui terț cu condiţia ca acest contract să exprime clar intenția părților sale de a oferi terțului beneficii. Dar, aici există standarde destul de stricte pentru dovedirea unor astfel de intenții ale părților la contract și există o prezumție oarecum diferită de cea din legislația engleză.

Legislația germană a recunoscut valabilitatea contractelor în folosul unei terțe persoane atât înainte de adoptarea actualului Cod civil german, cât și după. În conformitate cu partea 1 din

---

[253]Decizia Curții de Apel a Circuitului al V-lea, cazul Beckman Cotton Company v. Prima Bancă Națională din Atlanta, disponibil pe https://bulk.resource.org/courts.gov/c/F2/666/666.F2d.181.80-7774.html

[254] **Harry G. Prince.** Perfecting the Third Party Beneficiary Standing Rule Under Section 302 of the Restatement (Second) of Contracts, 25 B.C.L. Rev. 919 (1984). P.930.

§328 al Codului civil german, contractul poate prevedea executarea către o terță persoană, astfel încât terțul să dobândească dreptul de a cere direct executarea. Dacă nu există nicio indicație directă în contract că a fost încheiat în favoarea unei terțe persoane, atunci stabilirea că terțul are dreptul de a solicita executarea contractului ar trebui să se bazeze pe o analiză a tuturor circumstanțelor și, mai ales, a scopului contractului (partea 2 a §328 din Codul civil german). Codul civil German, la &328 (1), stabileşte: *Contractul pote fi condiţionat cu executarea terţei persoane în aşa mod că terţa persoană obţine dreptul de a cere executarea obligaţiei*[255].

Astfel, în dreptul german, terțul dobândește dreptul de a cere executarea contractului direct pe baza contractului încheiat în favoarea sa. Trebuie menționat însă că legea vizează cu siguranță să dea efect juridic intențiilor părților. Deoarece astfel de intenții nu întotdeauna sunt exprimate în mod clar, Codul civil german stabilește reguli în baza cărora se poate stabili dacă un terț are sau nu un drept de creanță. În anumite cazuri, Codul civil german stabilește prezumția că un terț nu are drept. Deci, în §329 al acestui cod, se stabilește următoarea regulă: *Dacă, în temeiul contractului, o parte se angajează să satisfacă creditorul celeilalte părți fără a prelua datoria, atunci, cu excepția cazului în care se dovedește contrariul, nu ar trebui să se presupună că un astfel de creditor dobândește în mod direct dreptul de a pretinde satisfacție de la această parte*. Această regulă este rezultatul aplicării parțiale a doctrinei *scopului principal* și *secundar* al contractului în favoarea unui terț.

În general, obligația de a clarifica intențiile părților revine instanțelor judecătorești. Trebuie remarcat faptul că tendința generală a jurisprudenței moderne este de a acorda drepturi unei terțe persoane - beneficiarului - atunci când intențiile părților sunt neclare.

În practica judiciară mai apropiată de noi în timp, instanțele germane au permis terților să formuleze pretenții legate de efectul protector al contractelor, nu numai atunci când a fost cauzată vătămarea sănătății sau proprietății unei terțe părți, ci și în cazurile de despăgubiri în care cererile bazate pe un delict sunt imposibile. Să presupunem că o persoană juridică solicită unei instituții de credit, contabil, arhitect sau alt profesionist, să ofere informații sau opinie cu privire la solvabilitatea financiară a firmei sau la valoarea proprietății, iar informațiile furnizate se dovedesc a fi incorecte ca urmare a neglijenței. Instanțele germane adoptă poziția că, într-un astfel de caz, nu numai persoana care a solicitat informațiile poate aduce o cerere de despăgubire pentru încălcarea contractului, ci și terțul are un astfel de drept dacă se dovedește că persoana

[255] Burgerliches Gesetzbuch Deutschlands (Гражданское Уложение Германии). М.: Вольтер-Клувер, 2008, с. 872.

care a furnizat informațiile ar fi trebuit să știe că terțul va primi informații, că se va baza pe aceste informații și că situația acestui terț se va schimba într-o direcție nefavorabilă pentru el[256].

Contractul în folosul unui terț este , fără îndoială, unul dintre cele mai remarcabile cazuri de creare a dreptului de către jurisprudență sub influența nevoilor practicii. În dreptul roman, stipularea pentru ceilalți nu era concepută, deoarece relația de obligație presupunea o legătură personală rezultată din contractul dintre creditor și debitor (*alteri nemo stipulari potest*). Cu toate acestea, legislația romană, în cazuri excepționale, a ajuns să accepte că se poate prevedea pentru alții și să creeze un drept asupra căruia beneficiarul ar putea pretinde executarea de la promitent. Legea franceză veche, după ce a preluat stăpânirea romană *alteri nemo stipulari potest*, a scăpat de ea tot mai mult în cursul unei evoluții lente. În mod ciudat, fără a lua în considerare realizările evoluției vechii legi, Codul civil din 1804 părea să preia vechea interdicție romană prin restrângerea stipulației pentru alții în limite înguste. S-ar putea crede, în ciuda insuficienței muncii pregătitoare asupra acestui punct, că redactorii codului civil au revenit la admiterea facilitată a stipulării pentru alții stabilită expres de vechea lege franceză. Într-adevăr, primii comentatori au intenționat să circumscrie îngust stipulația pentru alții, nu atât pentru că ea constituia o excepție de la un principiu, cât mai degrabă în virtutea justificărilor teoretice care, deși i-au eliminat interesul său esențial, i-au luat o mare parte din valoarea sa. Acest lucru nu a fost foarte deranjant în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în măsura în care necesitățile pe care prevederea trebuia să le satisfacă pentru alții nu se prea resimțeau. Într-adevăr, contextul social al vremii nu se opunea justificărilor înguste ale instituției.

După 1850, a fost diferit, când asigurările de viață au apărut pentru prima dată în Franța, răspândindu-se destul de repede. A apărut în mod natural nevoia de a oferi un cadru legal operațiunii și, în mod firesc, s-a crezut că s-ar face apel la stipularea pentru alții. Dar concepțiile acceptate atunci în materie nu corespundeau necesităților asigurării de viață. În special, a fost necesar ca despăgubirea asigurării să fie scutită de creanțele creditorilor și moștenitorilor asiguraților. Teoria ofertei de contract pentru explicarea stipulării pentru alții, consacrată în jurisprudență de mai mulți autori, nu a permis însă înfrângerea acestor pretenții. Conform teoriei ofertei, stipulantul propune beneficiarului ca promitentul să-l angajeze. Cu toate acestea, pe de o parte, conținutul angajamentului promitentului se regăsește în patrimoniul stipulării atât timp cât beneficiarul nu a acceptat și, pe de altă parte, este dificil de înțeles că acceptarea de către beneficiar poate retroactiva, până la ziua încheierii contractului dintre promitent și stipulant, o

[256] **Цвайгерт, К., Кётц, Х.** *Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права:* В 2-х тт. – Том 2 – Пер. с нем. – М.: Междунар. отношения, 2000, с.184.

acceptare care formează un contract neretroactiv. În cele din urmă, este de neînțeles faptul că o ofertă a stipulantului ar putea obliga promitentul.

Procedând astfel, jurisprudența a pornit în mod deliberat pe calea admiterii principiului privind valabilitatea stipulării pentru alții, a generalizării și extinderii acestei instituții pentru a justifica un număr mare de operațiuni (LAMBERT, La stipulation pour autrui, Despre natura dreptului conferit beneficiarului împotriva promitentului, teză, Paris, 1893. - CHAMPEAU, La stipulation pour autrui en droit français, thèse, Paris, 1893. - DEMOGUE, Tratat obligații în general, t. VII, 1933, A. Rousseau, nr. 77 și urm. - PLANIOL și RIPERT, Traite Pratique de Droit Civil Français, t. 6, ediția a II-a, de ESMEIN, LGDJ, nr. 355. - Travaux de H. Capitant Association, La stipulation pour autrui and its main applications, 1952.).

Trebuie relevat faptul că Curtea de Casație franceză a extins treptat aplicabilitatea instituției contractelor în favoarea unui terț. În Centrul Național al Transfuziei Sanguine și C d'Assurance c. Epoux L., care a fost pronunțată la 17decembrie 1954, Curtea a decis că pacientul care a fost invalidat în timpul transfuziei de sânge de către Centrul de transfuzie de sânge respondent este un terț beneficiar în temeiul contractului dintre stația de prim-ajutor și centrul de transfuzie de sânge. În Société Transports Citroen d'Auvergne c. Dame Abelin et autres, autorizată la 15 februarie 1955, Curtea, în cazul unui accident feroviar, a decis: prin contractul dintre victimă şi transportator, se subînţelege că daunele trebuie plătite soției supraviețuitoare. La fel, în Air France c. Contra. Vizioz, hotărârea din 23.01.1959, instanța a indicat că soțul supraviețuitor al unei persoane ucise într-un accident de avion poate avea dreptul, ca beneficiar implicit în temeiul contractului dintre victimă și transportator, de a prezenta o cerere împotriva transportatorului.

Modificările aduse Codului civil francez prin Ordonanța din 10 februarie 2016 privind reforma dreptului contractelor, regimul general și de probă a obligațiilor, în vigoare de la 1 octombrie 2017, reprezintă un reper important pentru întreaga mișcare de unificare a dreptului contractelor. Această reformă vine să revigoreze Codul lui Napoleon, care era un model pentru multe sisteme de drept europene, printre care și pentru cel român, în încercarea de a-i reface atractivitatea într-o competiție tot mai dură pe piața europeană a codificării, în care sistemul *common law* se impunea tot mai mult prin pragmatismul soluțiilor sale. Reforma a urmărit atât simplificarea reglementărilor aplicabile contractelor și a celorlalte izvoare de obligații, cât, mai ales, impunerea unei noi filozofii a contractului, în care imperativul justiției contractuale surclasează voința suverană a părților în preocuparea de a proteja partea mai slabă a contractului.

Conform noii reforme franceze în domeniul contractelor, stipulația pentru altul este stabilită în Codul civil francez la articolul 1205. O veche prevedere se conţine în Codul civil francez din 1804 la art. 1121, potrivit căreia era posibil să se stipuleze în beneficiul altuia, cu condiția că aceasta este făcută pentru sine sau este o donație făcută altuia. Ordonața 2016-131 din 10 februarie 2016 privind reforma legii contractelor, consacră stipulaţiei pentru altul cinci articole în cadrul secțiunii 2 intitulată *Efectele contractelor în raport cu terții.* Conform acestor prevederi, unul dintre contractanți poate face celuilalt, promitent, promisiunea de a realiza un beneficiu unui terț, beneficiar. Acesta din urmă poate fi și o persoană viitoare, dar trebuie să fie desemnată la momentul îndeplinirii promisiunii. Articolele 1206-1209 din Codul civil francez sunt dedicate regimului stipulării pentru alții, în acest caz fiind studiată minuțios jurispudența acumulată de secole[257].

În sistemele de drept ce se bazează pe legea franceză, statutul contractului în folosul unui terț a evoluat în mod similar celui din Franța. De exemplu, Codul civil al Quebecului din 1866 a adoptat abordarea din Codul lui Napoleon. În timp însă, inclusiv sub influența dezvoltării rapide a asigurărilor de viață, jurisprudența din Quebec a dezvoltat o înțelegere a contractului în favoarea unei terțe părți așa cum există în prezent, ignorând în mare măsură restricțiile impuse de cod. Astfel, în cazul Hallé v. Canadian Indemnity Co., Curtea Supremă a Canadei a decis că debitorului îi pot fi create obligaţii prin contract. Acest fapt nu înseamnă că un terț nu poate fi numit beneficiar în temeiul acestui contract. În urma practicii franceze stabilite, Curtea nu a găsit niciun obstacol în extinderea contractului de asigurare de răspundere civilă către terți. De asemenea, trebuie remarcat faptul că, în cazul Hallé, instanța a refuzat, de asemenea, să aplice decizia Consiliului privat în Hotărârea Vanderpitte v. Preferred Accident Insurance Co., care a recunoscut aplicabilitatea dreptului general al Canadei în privința doctrinei contractuale la contractele de asigurare. Curtea din cazul Hallé a remarcat în mod specific *pericolul aplicării pozițiilor cuprinse în hotărârile engleze în cazurile din Quebec care nu depind de doctrine emise în legislația engleză*[258].

În legislația modernă din Quebec, regimul juridic al contractelor în folosul unui terț este stabilit în articolele 1444-1450 din actualul Cod civil[259]. Codul civil al Quebecului prevede că un

---

257 A se vedea pe http://www.canlii.org/en/ca/scc/doc/1937/19S37canlii56/1937canlii56.html

258 **Neculaescu,Sache.** *Dreptul european al contractelor, între unitate și diversitate*. În: Revista Universul Juridic, http://revista.universuljuridic.ro/dreptul-european-al-contractelor-intre-unitate-si diversitate/http://www.canlii.org/en/qc/laws/stat/lrq-c-c-1991/ Placements Hector Poulin inc. c. Labbe, citat în M. Tancelin, D. Gardner, Jurisprudence commente sur les obligations. Ed. Wilson amp; Lafleur Itee, Montreal, 2010, p. 331.

259 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.10, p. 19.

contract în favoarea unei terțe persoane (stipulation pour autrui) este o instituție autonomă de drept civil și nu are efect accesoriu în raport cu un alt contract. Este suficient ca creditorul să manifeste un interes moral în furnizarea beneficiului către o terță parte. În plus, față de regula conform căreia există o intenție explicită sau percepută a creditorului de a oferi un beneficiu unui terț, contractul în favoarea unei terțe persoane este supus regulilor obișnuite de contractare.

Cu toate acestea, nu toate țările de tradiție franceză au ajuns la o interpretare extinsă a contractelor în favoarea unei terțe persoane. De exemplu, în conformitate cu articolul 154 din Codul civil egiptean[260] , creditorul are dreptul să încheie un acord nu în favoarea sa, ci în favoarea unei terțe părți, dacă are un motiv material sau moral pentru aceasta. După aceea, terțul are dreptul de a cere debitorului să execute contractul în favoarea sa. Literatura menționează că, pentru validitatea unei obligații în favoarea unei terțe persoane, contractul trebuie să furnizeze beneficiul în mod direct terțului. Terții nu au drepturi dacă creditorul își stabilește o obligație în favoarea sa. Astfel, un contract de asigurare de răspundere civilă nu este considerat de legea egipteană contract în favoarea unei terțe persoane, în ciuda faptului că asigurătorul se angajează să plătească terțului. Se crede că asiguratul acționează în beneficiul său. El încearcă să se protejeze de a fi grevat cu răspundere față de terți. Vedem că în această țară, care a acceptat în general legislația franceză, a fost utilizată o abordare germană în ceea ce privește contractele în favoarea unor terți.

Codul civil olandez adoptă o abordare diferită în ceea ce privește problema contractelor în favoarea unui terț și atunci când dreptul unui terț derivă dintr-un astfel de contract. În conformitate cu paragraful 1 al art. 6: 253 din Codul civil olandez [261], acordul părților poate crea dreptul unui terț de a cere executarea creanței sau de a invoca un asemenea acord ca obiecție la o cerere formulată împotriva acestuia, dacă acordul conține un astfel de drept și dacă terțul a acceptat o astfel de condiție.

Un terț poate avea, de asemenea, drepturi în temeiul unui contract în favoarea sa, înainte de a accepta un astfel de contract, dacă acest lucru nu contravine scopului contractului.

De asemenea, este interesant faptul că Țările de Jos recunosc contracte cu efect protector pentru terți . Deci, în conformitate cu articolul 6: 257 din Codul lor civil, subordonatul poate utiliza mijloacele de apărare ale angajatorului său : *dacă o parte la un acord, pentru a-și îndepărta răspunderea pentru daunele cauzate de unul dintre subordonații săi, poate ridica o*

---

[260] **Salah-Eldin Abdel-Wahab, John H. Brinsley.** *The Stipulation for a Third Person in Egyptian Law.* The American Journal of Comparative Law. Vol. 10, 1961.

[261] *Codul civil olandez,* disponibil pe http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook066.htm

apărare împotriva omologului său care rezultă direct sau indirect din acordul lor, atunci subordonatul său, dacă este considerat responsabil pentru aceste despăgubiri de contrapartidă, poate ridica la fel de bine acea apărare ca și cum el însuși ar fi fost parte la acordul respectiv.

De asemenea, trebuie remarcat faptul că, în dreptul contractual din Africa de Sud, contractele în folosul unui terț sunt reglementate în mod similar. Acest lucru nu este surprinzător, avându-se în vedere că legea contractuală a acestei țări s-a format în principal sub influența tradiției romano-olandeze. Între timp, nu trebuie să uităm că legislația contractuală din Africa de Sud a fost, de asemenea, puternic influențată de legislația engleză, *privacy of contract,* astfel încât, în hotărârile judecătorești timpurii, nu era recunoscut contractul în folosul unui terț.

Un precedent important în dezvoltarea instituției contractelor cu terți în Africa de Sud este Louisa & Protector of Slaves v. Van den Berg, Tradesmen's Benefit Society v. Du Preez, Hyams v. Wolf & Simpson și Mutual Life Insurance Co. din New York v. Hotz. În ciuda faptului că, în cauzele listate în instanță, judecătorii se referă la diverse doctrine legale în sprijinul deciziei lor, sensul lor general se reduce la faptul că terțul are drept în contractul încheiat în folosul său atunci când părțile și-au exprimat voința de a crea un astfel de drept pentru terț, iar terțul a acceptat acest drept. Astfel, în hotărârea în cazul societății Mutual Life Insurance Co. din New York v. Curtea Hotz se sublinia: *Dacă un terț intenționează să aplice o stipulare făcută în* folosul său, trebuie să o accepte; înainte de a-l sesiza pe debitor, nu există *vinculum juris* între ei. Prin urmare, esențiale sunt două condiții: 1. Exprimarea voinței de a institui un beneficiu în folosul terțului. 2. Acceptarea de către terț a acestui beneficiu.

Doctrinarul rus G. F. Şerşenevici constată că, odată cu dezvoltarea economică, relațiile contractuale se multiplică nu doar cantitativ, dar şi se complică prin includerea diferitelor clauze şi condiţii, astfel încât este necesară aprecierea unui jurist profesionist pentru determinarea naturii juridice de bază a contractului[262]. Prin urmare, în dezvoltarea unei instituții, jurisprudența este insuficientă fără reglementări legale.

În dreptul civil rus, procesul de formare a acestei instituții a cunoscut mai multe etape. De exemplu, Codul de legi al Imperiului Rus din 1832 nu acoperea problema contractelor în favoarea unor terți. O excepție de la această regulă a fost apariția teoriei acceptării, împrumutată din dreptul german, reflectată în proiectul Codului civil al Imperiului Rus (articolele 1589-1592). Astfel, o terță persoană putea primi beneficii, în temeiul unui contract încheiat de părți, doar după acceptarea de către terț a beneficiului.

---

[262] **Шершеневич, Г.Ф.** *Учебник русского гражданского права.* СПб, 1905, с. 445.

În doctrină, această circumstanță a fost interpretată în așa fel încât un terț, prin aderare la acord, dobândește calitatea de creditor. Peste tot în practică s-a recunoscut că, după încheierea unui acord în favoarea unui terț, promitentul nu mai poate refuza sau influența în alt mod executarea acordului pe care l-a încheiat în favoarea beneficiarului. Rolul acestei structuri contractuale s-a schimbat treptat. Articolul 140 din Codul civil al RSFSR din 1922, în spiritul respectării depline a legislației elvețiene și germane, stabilea că, în temeiul unui acord încheiat în favoarea unui terț, executarea unei obligații poate fi cerută, cu excepția cazului în care acordul prevede altfel, atât de creditorul obligației, cât și de terț [263]. O normă similară a fost consacrată în articolul 61 din Fundamentele legislației civile din URSS: *Executarea unui contract în favoarea unei terțe persoane poate fi solicitată atât de persoana care a încheiat contractul, cât și de terțul în favoarea căruia se datorează executarea*[264]. Conceptul de contract în favoarea unui terț prevăzut în articolul 430 din Codul civil al Federației Ruse prezintă asemănări semnificative cu normele similare din Codul civil din 1922 și din Codul civil din 1964, deoarece se cere consimțământul terțului pentru dobândirea dreptului de revendicare[265]. Contractul în favoarea unui terț exista, aşadar, şi în dreptul sovietic.

Conform art. 140 din Codul civil al RSFSR din 1922, prin contract în favoarea unui terț , executarea obligațiilor putea fi cerută și de către partea care a pus executarea în sarcina debitorului, precum și de o terță persoană în folosul căreia a fost încheiat contractul. Codul civil al RSFSR din 1964, de asemenea, prevedea posibilitatea încheierii contractului în favoarea unui terț. Codul civil al Federaţiei Ruse în vigoare stabileşte la art. 430 : *Contract în favoarea unui terţ este acel contract în care părţile au stabilit că debitorul este obligat să execute prestaţia nu creditorului, ci unei persoane care este indicată în contract sau care poate fi determinată, cea din urmă având dreptul de a cere executarea obligaţiei în beneficiul său.*

Cu toate acestea, una dintre caracteristicile contractului în favoarea unei terțe persoane în legislația rusă este prevederea conformă paragrafului 1 al art. 430 din Codul civil al Federaţiei Ruse, potrivit căreia, unui terţ i se transmite numai dreptul de a solicita îndeplinirea unei obligații, dar nu și alte beneficii (de exemplu, iertarea datoriilor), ceea ce, în general, contravine abordării europene[266]. În ceea ce privește drepturile creditorului în temeiul contractului în folosul unui terț, actualul Cod civil al Federației Ruse, spre deosebire de Codul civil din 1922, conține o

---

263 **Чурилов, А.Ю.** *К вопросу о классификации договоров в пользу третьего лица*. Журнал Российская юстиция, 2017, №11, с. 12-15.

264 **Марченко, Михаил.** *Общая теория договора: основные положения.* Вестник Московского Университета, Москва, 2003, № 6, Изд. Московского Университета, с. 6.

265 *Гражданский кодекс Российской Федерации* (часть первая) от 30.11.1994 г. № 51-ФЗ. «Собрание законодательства РФ». 05.12.1994, № 32, с. 3301.

266 **Бибикова, Е.В.** *Договор в пользу третьего лица в российском и европейском частном праве: сравнительно-правовой обзор.* Вестник экономического правосудия РФ, 2017, №12, с.142-154.

reglementare mai clară: creditorul dobândește dreptul de a pretinde executarea beneficiului în folosul său numai din momentul în care terțul renunță la drepturile sale.

În concluzie, contractul în folosul unui terț a avut o evoluție grea de la nerecunoaștere totală la reglementare și aplicabilitate practică. Este interesant faptul că legislația s-a bazat pe practica judiciară, fiind constrânsă de cazurile practice care nu își găseau reglementare. Ghidaţi de principiul echității, practicienii aplicau selectiv această construcţie juridică. Aşadar, contractul în folosul unui terţ este o instituție generată în mod impresionant de practica judiciară.

3.1.3. *Evoluția istorică a contractului în folosul unui terț în Republica Moldova*

Contractul în folosul unui terț și reglementarea acestuia pe teritoriul actualei Republici Moldova a fost dominată de istoria tumultuoasă a acestei porțiuni de pământ și de legislația care a reglementat relațiile juridice dintre oamenii ei. Astfel, legislația s-a modificat în dependență de conjunctura politică din acest teritoriu și de apartenența acestuia la un anumit stat. Încă din sec.al XIX-lea, contractul în folosul unui terţ era implementat în practică datorită precedentelor juridiciare în acest sens. Istoria acestui contract în Basarabia începe la sf. sec. XIX, prin implementare în hotărâri judecătorești până la reglementări, la începutul sec. XX.

O reglementare clară a contractului în folosul unui terț ţine de începutul sec. XX, în codificările sovietice, puse în practică pe teritoriul RSSM.

După cum scrie savantul Andrei Smochină, *istoria Moldovei nu poate fi înţeleasă în afara contextului istoriei statului şi dreptului românesc.* Legea ţării (ius valachium), conceptul de *lege şi dreptate*, de *Lege Dumnezeiască, instituţia oamenilor buni şi bătrâni* dau satisfacţie concluziei formulate de Nicolae Bălcescu: *Vechiul nostru drept cutumiar a ţinut multă vreme locul de constituţie politică şi de conduită civilă şi criminală*. Într-o serie de proverbe şi maxime cu conţinut juridic se subliniază că *un nume cinstit este o comoară nepreţuită*, deoarece *cinstea este mai scumpă decât toate* şi *cinstea cântăreşte mai mult decât banul*; din această cauză *nu se cumpără, nici nu se vinde* şi *cine şi-a pierdut cinstea, dă-i colac şi lumânare*", fiind supus unei adevărate morţi civile: *ca un mort între ceilalţi oameni*. Aceasta era concepţia juridică a maselor şi de aceste *şoapte ale gloatelor* (după expresia lui Dimitrie Cantemir) au ţinut seama şi reprezentanţii păturilor conducătoare, ei înşişi provenind din acest mediu. De specificat, că începuturile constituţionale la moldoveni, şi nu numai, constau în: actele legislative emise de către Domnul Moldovei Constantin Mavrocordat în 1771 (Reformele lui Constantin Mavrocordat), Constituţia Cărvunarilor din 1822, Regulamentul Organic (Constituţia) din

octombrie 1831 şi 1848 (care prevedeau egalitatea în drepturi, adunarea reprezentativă etc.), toate acestea aducând Ţara într-un cadru juridic modern[267].

Ca efect al conjuncturii internaționale din anul 1812, Basarabia s-a pomenit sub jurisdicţia Imperiului țarist. Prin ucazurile din 23 iulie și 2 august 1812, țarul declara că se va păstra *neștirbită constituirea autohtonă națională, acordându-le rămânerea în vigoare a legilor, a obiceiurilor și a privilegiilor locale, precum și întrebuințarea de-a-pururi a limbii moldovenești înaintea instanțelor judecătorești*[268]. Astfel, imediat după anexare, rușii au aplicat o politică conciliantă cu privire la organizarea noii provincii, încercând să păstreze cât mai mult din vechile așezăminte ale țării[269]. Astfel, Senatul imperial a solicitat să i se comunice *legile existente cu o descriere a obiceiurilor*. Răspunsul primit din partea *Sfatului* în 1826 a fost în sensul că acestea sunt: *Sobornicescul Hrisov din 1785, Manualul lui Armenopol* și un *Manual scurt al lui Donici*[270]. Din ordinul Senatului, aceste *cărți de legi*, au fost traduse și transmise în 1831 instanțelor judecătorești pentru a se ținea seama de ele[271].

Deci, legile imperiului rus au fost aplicate istantaneu în cadrul litigiilor penale, iar în litigiile civile, legislația civilă a fost implementată mai lent. De aceea, o perioadă bună au fost aplicate așa-numitele legi locale. Ce se înțelege sub noțiunea de *legi locale* ale Basarabiei? Această problemă a constituit obiectul interpelării oficiale a Senatului Imperiului Rus adresată, în 1825, prin rezidentul Basarabiei, Consiliului Suprem al Basarabiei în legătură cu faptul că funcțiile de instanță de recurs pentru cauzele civile examinate în instanțele basarabene au fost remise Senatului, iar Senatul trebuia să se călăuzească de legile locale[272].

Conform Instituției pentru conducerea regiunii Basarabia din 1828, în caz de insuficiență a legilor locale se aplicau legile rusești. Acestea s-au aplicat treptat, dar ireversibil, astfel încât, până în anul 1918, toate domeniile Basarabiei au fost acoperite de legislația imperiului rus. Astfel, legile ruseşti s-au aplicat în diferite instituții ale dreptului civil după cum urmează: încă din 1823, în litigiile cu privire la proprietate, termenul de prescripție era de 10 ani, în 1826,

---

267 **Smochină, Andrei.** *Formarea sistemului contemporan de drept moldovenesc: etape şi modalităţi de organizare.* În: Revista de studii şi cercetări juridice, 2007, nr.1-2.

268 **Rădulescu, Andrei.** *Comunicare făcută în ședința publică a Academiei Române de la 3 Iulie 1942*. Academia Română – *Memoriile Secțiunii Istorice,* Seria III. Tom XXV. Mem.13, lucrare reeditată la Editura Universul Juridic, București, 2017, citată în continuare,*brevitatis causa, Andrei Rădulescu, 1942*, p.14. Autorul menționează că noul Mitropolit al Chișinăului și Hotinului Gavril Bănulescu-Bodoni s-a adresat țarului la data de 4 decembrie 1812, susținând că „în partea civilă, s-au lăsat în vigoare drepturile moldovenești", primind confirmarea țarului la 21 august 1813.

269 Provincia a fost organizată sub formă de *oblastie*, păstrându-se vechea împărțire administrativă moldovenească; stema noii provincii conținea *capul de bour cu stea între coarne*; în fruntea administrației civile fusese numit Scarlat Sturdza, „iar pentru ca noua ocârmuire să semene și mai mult cu vechile instituțiuni moldovenești, i se dădu lui Sturdza și un sfat obștesc ce era compus aproape numai din boieri pământeni, având în toate înfățișarea divanului obștesc de la Iași"; ispravnicii și ajutoarele lor aveau atribuțiuni administrative și judecătorești ca și în Moldova; documentele oficiale se scriau în limba română; boierii obținuseră recunoașterea privilegiilor lor. A se vedea: **Nistor, Ion.** *Istoria Basarabiei,* publicată în 1923 la Cernăuți, reeditată la Editura Humanitas, București, 2017, p. 195 – 197.

270 **Rădulescu, Andrei**. *Op.cit.*,p.26; **Boldur, Alexandru.** *Dreptul local al Basarabiei. Schiță de istorie*. Chișinău, 1932, p.168 – 169.

271 **Boldur, A**. *Op.cit.,* p.170.

272 **Aramă, Elena.** *Istoria dreptului românesc.* Chişinău, 2003, Editura Reclama, p.96.

ordinea de încasare a datoriilor, în 1836, regulile vânzărilor publice, în 1855, înființarea tribunalului comercial în Chișinău. Treptat, legile locale au fost îndepărtate, iar sfera de aplicare a dreptului rus extrem de lărgită.

Referitor la perioada în care legea rusă s-a aplicat în mare parte pe teritoriul Basarabiei, putem menționa că legea pre-revoluționară a Rusiei nu a reglementat pozitiv problema contractului în folosul unui terț. Principiile referitoare la contractele în folosul unui terț era dezvoltată de jurisprudența Departamentului de casare civilă al Senatului guvernator (în continuare - *Departamentul de Casaţie Civilă*) [273].

În Decizia nr. 181 din 1869 a Departamentului de Casaţie Civilă a fost recunoscut valabil un contract încheiat între părți, potrivit căruia debitorul s-a angajat să ramburseze datoria creditorului față de o terță persoană. Într-o altă decizie, nr. 1623 din 1873, a Departamentului de Casație Civilă, instanța a recunoscut posibilitatea participanților la circuitul civil de a stabili printr-un contract o obligație, al cărei subiect era săvârșirea unei acțiuni în favoarea unei terțe persoane. Dreptul acestui terț consta în posibilitatea depunerii unei cereri de executare a respectivei obligații. O decizie similară, nr. 372 din 1877, a emis și Departamentul de Casație Civilă[274].

Deci, și pe teritoriul actualei Republici Moldova, în perioada țaristă, contractul în folosul unui terț nu era reglementat expres de lege și doar jurisprudența, foarte puțină, stabilea decizii ce au creat precedente care au permis aplicarea acestui contract în virtutea excepției de la principiul relativității efectelor.

Din 27 martie 1918, teritoriul dintre Prut și Nistru a redevenit parte componentă a României. La 22 octombrie 1918, în cadrul unei ședințe solemne[275], se deschidea anul judiciar în noua provincie a României Mari[276]. Însă Decretul nr. 2770 din 6 octombrie 1918 nu putea fi decât începutul *naționalizării* sistemului de justiție din Basarabia. Astfel, prin ordinul ministrului justiției, s-a constituit o comisie a cărei conducere a fost încredințată lui Vespasian Erbiceanu și care avea ca scop pregătirea regulamentelor pentru punerea în aplicare a decretului, întocmirea unor studii privitoare la punerea în acord a legilor în vigoare în Basarabia cu legile din Vechiul

---

[273] **Оршанский, И.Г.** *Кассационная практика по вопросам гражданского права*. Журнал Гражданского и Уголовного права, 1875, к. 5, отд. 6, с. 221-224; см. также: **Муллов, П.А.** *Кассационная практика по гражданским вопросам*, 1877, к. 5, отд. 5, с. 124.

[274] **Захаров, Юрий.** *Договор в пользу третьего лица в теории и хозяйственной практике. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Москва, 2003.

[275] Festivitatea deschiderii anului judiciar este pe larg relatată în *Cuvântul Dreptății,* anul I, nr.1, 15 ianuarie 1919; a se vedea și **Ursulescu, Nicolae-Cristian.** *Organizarea judecătorească din România între anii 1918 și 1938*. Iași, 2012, Casa Editorială Demiurg, p.187-190.

[276] Cu această ocazie, Vespasian Erbiceanu și-a început, după depunerea jurământului înaintea arhiepiscopului Nicodim Munteanu, activitatea în funcția de Prim-președinte al nou- înființatei Curți de Apel din Chișinău.

Regat[277], precum și finalizarea traducerii în limba română a legislației rusești[278]. Nu putem să nu observăm cu această ocazie că, dacă, în 1816, Senatul din Petersburg solicita legiuirile locale din Basarabia spre a le cunoaște și a fi traduse în limba rusă, după Marea Unire din 1918 se ridica din nou problema înțelegerii dreptului străin, însă dintr-o altă perspectivă. Pe lângă această comisie, care avea rolul de a pregăti următorii pași în unificarea sistemului juridic, s-a înființat de către Ministerul Justiției, pe lângă Directoratul de Justiție, o Comisie consultativă juridică, *ce avea atribuțiuni de a da deslegări, îndrumări și lămuriri referitoare la numeroasele cereri ce i se adresau de către autoritățile și serviciile locale, privitoare la diverse chestii de drept și nedumeriri ivite în exercitarea activității lor zilnice*[279].

Introducerea în Basarabia a legislației care cuprindea norme de drept privat s-a realizat treptat. Astfel, într-o primă etapă, prin Decretele regale de la 1 iulie1919, au fost introduse: Codul comercial român și legile anexe[280]. La rândul său, Codul civil român de la 1864 a fost introdus etapizat. Astfel, de la 1 ianuarie 1920 aveau să se aplice și în Basarabia dispozițiile referitoare la domiciliu, absențe, adopție, putere părintească, minoritate, tutelă, emancipare, majoritate, interdicție, consiliu judiciar și divorț[281]. Practic, în Codul civil erau introduse primele 460 de articole, cu excepția actelor de stare civilă. Observăm că unificarea legislativă a normelor cuprinse în Codul civil a început cu cele referitoare la statutul juridic al persoanei și cu o parte din dreptul familiei. Nu în ultimul rând, menționăm că, tot de la data de 1 ianuarie 1920, aveau să se aplice în Basarabia și alte acte normative ca Legea timbrului, Legea chiriilor etc.[282] .

Codul civil Român în vigoare de la 1 iulie 1865 nu conținea o prevedere expresă cu privire la contractul în favoarea unui terț (stipulația pentru altul). Aceste prevederi puteau fi deduse din art. 973, care prevedea: *convenţiile nu au efecte decât între părţile contractante*.

Stipulaţia pentru altul, păstrându-şi caracterul de operaţie triunghiulară, permite a se extinde şi asupra terţilor anumite efecte directe ale contractelor. Nu putem însă a nu observa că terţul va deveni creditor numai dacă va accepta această situaţie. Chiar şi dobândirea de drepturi se va supune voinţei acestuia. Mecanismul stipulaţiei pentru altul, cizelat de jurisprudenţă, este foarte bine pus în valoare prin termenul *a stipula*, ce permite a defini stipulaţia într-un sens precis.

---

277 Reamintim că, la 19 octombrie 1918, dată la care s-a emis ordinul pentru constituirea comisiei, erau în vigoare prevederile din Actul Unirii despre păstrarea legilor din Basarabia până la formarea unui nou parlament.

278 **Erbiceanu, V.** *Op. cit.*, p. 88 – 90.

279 **Ibidem,** p. 113.

280 Este vorba despre: Legea înscrierii firmelor comerciale, Legea mărcilor de fabrică, Legea Camerelor de comerț și industrie și altele (pentru detalii, a se vedea: **Erbiceanu, V.** *Op. cit.*, p. 135 – 136).

281 **Rădulescu, Andrei .** *Op. cit.*, p. 35.

282 **Baias, Flavius A., Pintilie, Constantin**. *Unirea Țării – unitatea dreptului*. Comunicat la Conferința științifică internațională consacrată Centenarului Marii Uniri *Revenirea Basarabiei în spațiul juridic românesc*. Chișinău, 22-23 martie 2018.

Stipulantul poate stipula în favoarea unui terţ, adică va putea determina o altă persoană să efectueze o prestaţie în favoarea unui terţ beneficiar.

Redactorii Codului civil român au suprimat ultima parte a articolului corespunzător din Codul civil francez (art. 1165), astfel încât s-a creat aparenţa unui principiu rigid ce nu admite excepţii.

Textul art. 973 din Codul civil trebuie interpretat în sensul în care tocmai pe această omisiune se poate construi valabilitatea mecanismului, fundamentat pe principiile generale şi nevoile timpului. Art.973 poate fi interpretat în sensul că părţile sunt obligate pentru că aşa au vrut şi nu pentru că le-a impus cineva. Voinţa părţilor este suverană,astfel încât, dacă părţile doresc să procure un beneficiu unei alte persoane, art. 973 nu se poate opune.

Se observă cu uşurinţă că mecanismul stipulaţiei pentru altul este unul original, care nu se poate suprapune niciunui alt sistem, ca cel al ofertei, al gestiunii de afaceri sau al angajamentului unilateral. Respectându-se înţelegerea părţilor, nu se poate reţine niciun motiv de a împiedica un astfel de rezultat.

Nereglementată în Codul civil din 1864, stipulaţia pentru altul este reglementată cu caracter general în noul Cod civil în dispoziţiile art. 1284-1288, dar, după ce prevede că, *prin efectul stipulaţiei, beneficiarul dobândeşte dreptul de a cere direct promitentului executarea prestaţiei*, dispune: *Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, dreptul său se consideră a nu fi existat niciodată*. Înseamnă că naşterea dreptului subiectiv civil direct și definitiv în patrimoniul terțului beneficiar este condiționată de acceptarea acestui drept de către terțul beneficiar, neacceptarea stipulației având caracterul unei condiții rezolutorii.

Perioada anilor 1944-1964 a fost dominată de lipsa unei codificări în domeniul dreptului civil. Abia în anul 1964 s-a procedat la adoptarea a noi codificări în domeniul dreptului civil în toate republicile unioniste, printre care și RSSM, care a adoptat un cod civil.

Pe teritoriul RSSM se aplicau legile unionale și legile proprii, începând cu Constituția RSSM și cu alte acte legislative. Conform Constituției URSS, codurile penal, civil , de procedură penală și de procedură civilă trebuiau să fie adoptate de Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice, unice pentru toate republicile. Codurile unionale aşa şi nu au mai fost adoptate, iar republicile unionale aveau codurile respective încă din anii 20. De aceea, la cererea Sovietului Comisarilor Norodnici din RSS Moldovenească, la 14 decembrie 1940, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS

a permis, printr-un decret, folosirea temporară a codurilor penal, civil, de procedură penală, de procedură civilă, codul familiei al RSS Ucrainene pe teritoriul RSSM[283].

Între anii 1944-1964, până la adoptarea Codului civil al RSSM, pe teritoriul basarabean s-a aplicat Codul civil al RSS Ucrainene, adoptat la 16 decembrie 1922 (ЗУ УРСР 1922 р. № 55, ст. 780). Acest cod a fost reglementat sub influența și asemănarea Codului civil al RSFSR adoptat în 1922, ce reglementa, la art. 140, contractul în favoarea unui terț.

Norma juridică invocată mai sus avea următorul text:

În cazul unui contract încheiat în favoarea unei terțe persoane, executarea obligației poate fi cerută, cu excepția cazului în care este altfel stabilit prin contract, atât de partea contractantă, cât și de terța persoană în al cărei folos a fost stipulat beneficiul. Dacă terţul în al cărui folos a fost încheiat acordul a exprimat debitorului intenția de a utiliza în propriul folos dreptul stipulat, părțile convenite sunt lipsite de dreptul de a modifica sau anula contractul fără consimțământul terţului. Dacă persoana în al cărei folos a fost stipulat beneficiul a renunțat la dreptul acordat în temeiul contractului, partea care a stipulat acest drept îl poate folosi ea însăși, deoarece faptul acesta nu contravine scopului urmărit de contract.

Codul civil din 1964, de asemenea, conține norme exprese cu privire la contractul în favoarea unui terț. În plan internațional, astfel de reglementări au fost deosebit de novatoare, de revoluționare , surprinzând prin noutatea lor.

În comparație cu legiuitorul european care a negat cu vehemență astfel de prevederi, jurisprudența acoperind mult timp această nereglementare, legislația RSSM a fost dominată de o adiere de novație care impresionează în aceste prevederi. Asfel, Codul civil al RSSM din 26 decembrie 1964, la art.164 *Contractul în folosul unei terte persoane,* prevedea*:*

Poate cere executarea contractului în folosul unei terţe persoane atât persoana care a încheiat contractul, cât şi terţa persoană, în folosul căreia este stipulată executarea, dacă legea sau contractul nu prevede altfel şi dacă aceasta nu rezultă din conţinutul obligaţiei.

Când terţa persoană renunţă la dreptul pe care îi acordă contractul, persoana care a încheiat contractul poate să folosească acest drept, dacă aceasta nu este în contradicţie cu legea, cu contractul sau cu conţinutul obligaţiei.

Astfel, codurile civile din 1922 și 1964 au stabilit în mod pozitiv posibilitatea încheierii unui contract în favoarea unui terț. Normele citate însă nu conțineau definiția contractului în favoarea unui terț, ci stabileau doar consecințele juridice ale încheierii acestuia. Astfel, efectul de bază al

---

[283] **Aramă, Elena.** *Op. cit.*, p. 183.

acestui act era dreptul direct al terțului de a cere de la promitent executarea conform contractului în folosul lui. Creditorul a dobândit, în temeiul unui astfel de acord, dreptul de a pretinde debitorului executarea contractului în favoarea unui terț și posibilitatea de a exercita dreptul unui terț dacă l-a abandonat. Trebuie remarcat faptul: Codul civil al RSSM din 1964 exclude regula privind irevocabilitatea dreptului unui terț în cazul exprimării intenției sale de a utiliza dreptul lor, care a fost cuprins în Codul civil al RSFSR în 1922.

În concluzie, relevăm faptul că legislația aplicată pe teritoriul actualei Republici Moldova, în secolele XIX-XX, în domeniul acestei instituții a dreptului civil a avut reglementări clare cu privire la contractul în favoarea unui terț, care au determinat existența acestei instituții în cadrul dreptului civil. La fel, au avut aplicabilitate practică și normele destul de novative în comparație cu codificările de drept civil ale altor state. Istoricul apariției contractului în folosul unui terț este unul destul de liniștit, a fost expres reglementat conform Codului civil din 1922, precum şi celui din 1964. Deși reglementate expres, au avut totuşi o aplicabilitate practică redusă, datorită lipsei de proprietate privată și de economie de piață, care ar fi generat multiple exemple în acest domeniu.

3.2. Natura juridică a contractului în folosul unui terț

3.2.1. Noțiunea de contract în folosul unui terț. Structura raportului juridic al contractului în folosul unui terț.

Noțiunea contractului în folosul unui terț. Contractul în folosul unui terț este o veritabilă excepție de la principiul relativității efectelor contractului în ce privește latura activă a obligației[284]. Acest contract este o construcție juridică absolut impresionantă, care a combătut principii, dogme, norme imperative, practici vicioase.

Modernizarea Codului civil al Republicii Moldova a realizat o reformă absolută în domeniul dreptului civil, în special în domeniul contractelor și al moștenirii. Modificarea de esență a normelor cu privire la contracte, apariția unor tipuri de contracte noi care nu au fost reglemetate anterior au determinat indirect modificarea unor instituții care, practic, nu au fost atinse de modernizare. Dintre aceste instituții este și contractul în folosul unui terț, care nu a fost modificat direct, dar care se completează cu normele părții speciale ce au dus la îmbogățirea și acestui tip de contract[285].

Contractul în folosul unui terţ, după modernizare, este reglementat în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1096-1099 [286]. În conformitate cu art. 1096 alin. (1), *părţile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestaţia nu creditorului (stipulantului), ci terţului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obţine în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestaţia în folosul său*.

În teoria dreptului civil s-a statuat o altă definiţie a contractului în folosul unui terţ: *Contractul în folosul unui terţ este un contract sau o clauză într-un contract prin care o parte, numită promitent, se obligă faţă de cealaltă parte, numită stipulant, să execute o prestaţie în favoarea unei terţe persoane, numită beneficiar* [287]. Din aceaste definiţii putem desprinde următoarele caracteristici ale contractului în folosul unui terţ, a căror existenţă este obligatorie pentru a-l califica drep contract în folosul unui terț:

---

284 **Diaconu, Constantin A.**.*Principiul inopozabilității contractelor față de terți. Noțiunea de terț.* București, 1999, Editura Lumina Lex, p. 50.

285 **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Unele aspecte cu privire la contractul în favoarea unui terț după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova.* Conferința națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Moldova, 7-8 noiembrie 2020, Inovare prin cercetare, vol. II, p.333.

286 *Legea nr. 133 din 15 noiembrie 2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 467-479, art. 784. Data intrării în vigoare : 1 martie 2019.

287 **Baieș,Sergiu, Băieșu,Aurel, Cebotari,Valentina, Crețu,Ion, Volcinschi,Victor.** *Drept civil, Drepturi reale. Teoria generală a obligațiilor.*Vol. II. Chișinău, 2005, p. 365.

1. executarea contractului se realizează nu contractantului, ci terţei persoane;
2. terţa persoană este înzestrată cu dreptul de a cere executarea contractului.

În lipsa uneia dintre aceste caracteristici, nu se poate califica respectivul contract a fi *în folosul unui terţ.* Astfel un contract va produce efecte pentru un terţ numai în cazul în care părţile lui şi-au manifestat voinţa ca terţul să dobândească în patrimoniul său un drept în temeiul contractului. Dacă însă se prevede ca executarea să fie făcută către un terţ fără intenţia de a i se acorda dreptul să ceară executarea, nu vom fi în prezenţa contractului în folosul unui terţ. Deci, când o parte a unui contract se obligă faţă de cealaltă parte să plătească o datorie pe care ultima o are faţă de un terţ fără ca părţile să urmărească naşterea unui drept în patrimoniul terţului, nu vom fi în prezenţa unui contract în folosul unui terţ, iar terţul nu va putea cere plata datoriei către sine. Nu este necesar să fie stabilită o prevedere specială în această situaţie în folosul terţului. Această voinţă poate fi implicită şi se va determina în fiecare caz aparte, ţinându-se cont de voinţa comună a stipulantului şi a promitentului.

Luând în considerare cele invocate mai sus, ținem să punctăm calitatea fiecărei entități în această construcție juridică, și anume: promitent, stipulant și beneficiar.

Promitent este acea parte a contractului în folosul unui terţ care s-a obligat să efectueze o prestaţie nu/sau nu doar faţă de cealaltă parte a contractului, ci faţă de o persoană care nu a participat la încheierea contractului nici personal, nici prin reprezentant.

Stipulant este persoana care a stipulat beneficiul în cadrul contractului în folosul unui terț.

Beneficiar este persoana care a dobândit un drept propriu în temeiul unui contract la încheierea căruia nu a participat nici personal, nici prin reprezentant.

Pentru a determina natura juridică a contractului în folosul unui terţ, din art. 1096 al Codului civil desprindem câteva elemente esenţiale:

- terţa persoană întotdeauna este în calitate de creditor al unei părţi a contractului iniţial, deci terţul beneficiar are dreptul de a cere executarea prestaţiei în favoarea sa.

- contractul în folosul unui terţ creează pentru terţul beneficiar doar drepturi, nu şi obligaţii (de exemplu, dreptul de a accepta prestaţia, dreptul de a cere executarea prestaţiei de la promitent). În cazul în care beneficiarul refuză dreptul conferit, stipulantul poate cere

executarea în favoarea sa, doar dacă faptul acesta nu contravine prevederilor contractuale sau dacă nu rezultă altfel din natura obligaţiei (contract *intuitu personae*).

Natura juridică a contractului în folosul unui terţ. În doctrina franceză s-au statuat trei sisteme ce determină natura juridică a stipulaţiei pentru altul: sistemul ofertei; sistemul gestiunii de afaceri şi sistemul dreptului direct al beneficiarului.

A. Sistemul ofertei[288], preluat în doctrina franceză la mijlocul sec. XIX, constă în existenţa unei oferte din partea stipulantului făcută terţului, care trebuie să o accepte înainte de decesul stipulantului. Terţul nu are un drept decât din ziua în care a acceptat oferta şi nu are acţiune directă decât în contra promitentului. Drepturile ieşite din operaţiune se nasc în patrimoniul stipulantului mai întâi, după care stipulantul i-ar transmite terţului acest drept[289]. Acceptarea ofertei dă naştere unui alt contract, care va avea ca efect transferul către beneficiar al prestaţiilor de la primul contract la al doilea contract. Această teorie este abandonată de către doctrinari.
B. Sistemul gestiunii de afaceri constă în faptul că stipulantul girează afacerile terţului. Adeziunea terţului ratifică operaţiunea. După această acceptare ratificatoare, se consideră că terţul ar fi tratat cu promitentul, căci este de principiu ca ratificarea să transforme gestiunea de afaceri în mandate. Critica adusă acestui sistem se referă la faptul că se identifică contractul în folosul unui terţ cu gestiunea de afaceri. Această asimilare este inadmisibilă, deoarece girantul acţionează în calitate de intemediar, iar stipulantul acţionează în nume propriu.
C. Sistemul dreptului direct al beneficiarului constă în faptul că creanţa beneficiarului se naşte dintr-un angajament unilateral luat de promitent faţă de terţ, angajament care este valabil şi definitiv, stabilit expres într-un contract.

În doctrină română[290], mai nou găsim și alte abordări. Teoria dublului contract (prin care se invocă faptul că stipulația se realizează prin două contracte succesive)[291], teoria gestiunii de afaceri[292], despre care am relatat mai sus, teoria actului unilateral al promitentului și teoria dreptului direct. Această ultimă teorie este fundamentată în dreptul german[293], determinată în

288 **Colin, A.** et **Capitant, H.** *Cours élémentaire de droit civil français,* 10e éd. par L. Julliot De La Morandière, 1952, p. 327.
289 **Diaconu, Constantin A**. *Op.cit.,* p. 45.
290 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op. cit.,* p. 161.
291 **Zeuleanu, A.P.** *Despre contractul în favoarea terţilor. Studiu de drept civil român şi drept comparat*, 1930, p. 433.
292 **Terré, François, Simler, Philippe, Lequette, Yves, Chénedé, François.** *Droit civil - Les obligations.* Ed. Dalloz,2018, p. 578.
293 **Markesinis, Basil S, Unberath, Hannes, Johston, August**.*The German Law of Contract: A Comparative Treatise, Hart Publishing,* 2006, p. 197.

calitate de excepție a principiului relativității efectelor contractului și ca un drept în cadrul beneficiului unui terț reieșit din contractul dintre părți.

În procesul determinării naturii juridice a contractului în folosul unui terţ, este important a elucida aspectul de delimitare a acestui contract de instituţia reprezentării. În acest sens, Mîțu Gheorghe[294] determină, pe bună dreptate, că aceste două categorii nu se pot confunda din motiv că raportul de reprezentare presupune o legătură juridică internă dintre reprezentant și reprezentat, care poate să rezulte dintr-o convenție scrisă sau tacită. În stipulațiunea pentru altul însă, un asemenea raport nu are importanță, deoarece stipulantul poate contracta în favoarea unei terțe persoane din proprie inițiativă. În ceea ce ține de efecte, se poate spune că, în cazul contractului în folosul unui terț, atât stipulantul, cât și benficiarul are dreptul de a cere executarea în folosul său, pe când în cazul reprezentării, doar reprezentatul are dreptul de a cere executare.

Condiții de valabilitate specifice. Contractul în folosul unui terţ nu se deosebeşte de alt contract care poate fi încheiat de către părţi, respectându-se condițiile de valabilitate a actului juridic. Pe lângă condiţiile generale de validitate ale oricărui contract (capacitatea părţilor, consimţământul, obiectul şi cauza), contractul în folosul unui terţ trebuie să îndeplinească şi unele condiţii specifice[295]:

1. Voinţa de a stipula în favoarea unei terţe persoane trebuie să fie certă, neîndoielnică; din ea trebuie să rezulte că beneficiarul dobândeşte dreptul subiectiv de a pretinde promitentului să execute o prestaţie în favoarea sa (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1096, alin. (1)). În Codul civil al României, dispoziţiile art. 1297 alin.(1) prevăd că *oricine poate stipula în numele său, însă în beneficiul unui terţ,* iar în Codul european al contractelor, la art. 72: *Părţile, pot încheia un contract prin intermediul căruia să atribuie drepturi unui terţ, cu sarcina ca una din părţi să satisfacă drepturile acestuia.*

---

294 **Mîțu, Gheorghe.** *Reprezentarea și intermedierea în dreptul privat. Studiu monografic*. Chișinău, 2014, p. 97-98.

295 **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Evoluția istorică a contractului în favoarea unui terț*. Conferința științifică națională cu participare internațională *Integrare prin cercetare și inovare*, 8-9 noiembrie 2018. Chișinău, 2018, p. 153.

2. Persoana beneficiarului trebuie să fie determinată sau, cel puţin, determinabilă. Legea prevede că *nu este obligatoriu ca Beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulaţiei. Este suficient ca el să fie determinabil şi să existe la data executării contractului* (Codul civil al Republicii Moldova, art.1096, alin. (3))[296]. Aşa ar fi, de exemplu, indicarea în calitatea de beneficiari a moştenitorilor stipulantului. Stabilirea nominală a acestor moştenitori se va face numai la moartea stipulantului, dar simplul fapt al indicării calităţii de moştenitor constituie un element suficient de determinabilitate a acestora în viitor.

Există în legislație cazuri în care legiuitorul identifică beneficiarul în cazul în care nu este indicat în contract, dar din natura obligaţiei poate fi determinat terțul în calitate de beneficiar. Contractul de asigurare pe viață este unul dintre acestea. Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1890, alin. (3), statuează:

(3) Contractantul sau, după caz, moștenitorii săi se consideră beneficiari ai indemnizației de asigurare în unul din următoarele cazuri:

a) contractantul nu a desemnat un beneficiar;

b) desemnarea beneficiarului a fost revocată și nu s-a desemnat un alt beneficiar;

c) *beneficiarul a decedat înainte de survenirea cazului asigurat și nu s-a desemnat un alt beneficiar.*

Prin urmare, deși în contractul de asigurare nu este stipulat beneficiarul, legea acoperă prin această normă omisiunea contractuală.

Cu titlu de comparație, relevăm:

În Codul civil al României, la art. 1298, se menţionează: *Beneficiarul trebuie să fie determinat sau, cel puţin, determinabil, la data încheierii stipulaţiei şi să existe în momentul în care promitentul trebuie să îşi execute obligaţia. În caz contrar, stipulaţia profită stipulantului, fără a agrava însă sarcina promitentului.*

Codul civil al Quebecului, la fel, prevede, la art. 1445: *A third person beneficiary need not exist nor be determinate when the stipulation is made; he need only be determinable at that time and exist when the promisor is to perform the obligation for his benefit.*

[296] **Diaconu, Constantin A.** Op. cit., p. 366.

Jurisprudenţa franceză (Codul civil francez nefăcând nicio menţiune referitoare la beneficiar) a statuat cât se poate de clar: *Lorsque la loi permit de stipuler utilement en faveur d'un tiers, il faut qu'il s'agisse d'un tiers dont il soit possible de determiner l'individualite au jour ou la condition doit recevoir effet, sans qu'il soit necessaire de le designer nominativement*[297].

Regulile europene aplicabile contractelor, Principiile Dreptului Contractual European arată că nu este necesar ca terţa persoană (beneficiarul stipulaţiei) să fie identificată la momentul încheierii contractului [art. 6:110 alin. (1) PECL], o formă similară de enunţ fiind întâlnită şi în art. II-9:301 alin. (1) DCFR[298].

Conform punctul 5.2.2., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, beneficiarul trebuie să fie indicat în contract cu o precizie relativă, dar nu este obligatoriu să existe la momentul încheierii contractului între stipulant și promitent.

Se admite, de asemenea, că stipulaţia pentru altul este valabilă chiar dacă este făcută în folosul unei *persoane* care nu există la momentul încheierii stipulaţiei. Astfel ar fi, de exemplu, stipulaţia făcută de o persoană în beneficiul primului copil care i se va naşte în viitor sau stipulaţia în folosul unei persoane juridice în curs de constituire etc. Bineînţeles, în ipoteza în care previziunea nu se va realiza, stipulaţia va fi lipsită de valabilitate, datorită inexistenţei terţului beneficiar sau, eventual, va putea profita stipulantului sau unei alte persoane[299].

La fel, putem enunța că beneficiarul poate fi o persoană juridică creată deja, dar și una care urmează a fi fondată. Este important de determinat în acest sens că terțul în folosul al căruia se stipulează trebuie să existe la momentul executării prestației[300].

Interesul stipulantului nu este o condiție a valabilității stipulării pentru alții. Mult timp s-a susținut că nu ar putea exista o stipulare valabilă pentru alții fără demonstrarea existenței unui interes al stipulantului în executarea stipulării de către promitent în folosul beneficiarului. Fără a cere un interes pecuniar, ne-am mulțumit în general cu un interes moral simplu[301]. În consecință, ar fi necesar ca stipulantul nu numai să aibă voința de a crea un drept în folosul beneficiarului împotriva promitentului, ci și să aibă un interes în crearea unui astfel de drept. Doctrina modernă însă nu consideră că existența unui interes pecuniar sau moral al stipulantului pentru beneficiar ar fi strict necesară. De fapt, luarea în considerare, de către partea stipulantă, a intereselor beneficiarului presupune existența din partea primei a unui interes în crearea unui drept în

---

297 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil*. Revista Pandectele Române, 2012, nr. 10, p.20.

298 **Tita-Nicolescu, Gabriel**. *Op. cit.*

299 **Stătescu,Constantin, Bîrsan,Corneliu.** *Op. cit.,* p. 72.

300 **Popa, Ionuț-Florin**. *Op. cit.,* p. 155.

301 **Beudant, R., Lerebours-Pigeonnière, P.** *Cours de droit civil français,* t. 9, de LAGARDE, ed. Rousseau et Cie, 1936, p. 951.

beneficiul celui de-al doilea împotriva promitentului. Interesul stipulantului este inclus în actul său de voință și nu poate fi altfel. Fie că este vorba de un simplu interes de afecțiune, caz în care prevederea pentru alții va constitui de foarte multe ori o donație indirectă, fie că este vorba de îndeplinirea unei obligații anterioare a stipulantului față de beneficiar. Voința stipulantului duce la prezumția de interes, adică justificarea psihologică a acestei voințe. Interesul părților la contract nu este niciodată o condiție pentru formarea contractului. Nu există niciun motiv pentru care ar trebui să fie diferit de prevederile contractului în folosul unui terț.

Pe lângă aceste două condiții suplimentare, în doctrină apare o serie de opinii cu privire la obligativitatea acceptului beneficiarului pentru valabilitatea contractului încheiat. Deci, se menţionază în calitate de o a treia condiţie acceptarea de către terţ a prestaţiei. Nu putem fi de acord cu aceste opinii, nu au un suport legal , căci Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1098, prevede: *În cazul revocării stipulației, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine dacă din contract nu rezultă altfel.*

De esență, se consideră că acceptul beneficiarului nu este o condiţie de existenţă a stipulaţiei pentru altul, ci o condiție de efectivitate[302]. Și nu doar atât: dacă, anterior acceptării, era revocabil, la discreția stipulantului, după acceptare dreptul devine irevocabil, iar obligația promitentului,actuală[303]. Bineînţeles, dreptul născut din stipulaţie nu poate fi impus beneficiarului fără acordul lui. De aceea, el poate accepta dreptul stipulat în favoarea sa, dar poate şi renunţa la el.

Codul civil al României, la art. 1286 alin. (1), stipulează: *Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, dreptul său se consideră că nu a existat niciodată.* Astfel, legiuitorul român atribuie consimţământului beneficiarului un rol energic în privinţa naşterii dreptului subiectiv civil în patrimoniul său. În consecinţă, în ipoteza decesului beneficiarului înainte de acceptare, dreptul nu a existat niciodată în patrimoniul său şi, dintre repercusiuni, reţinem două: netransmiterea dreptului către succesori şi imposibilitatea de urmărire din partea creditorilor chirografari[304].

Din păcate, modernizarea Codului civil al Republicii Moldova a lăsat practic neatinsă instituția contractului în folosul unui terț. Codul stabilește, la art.1096, alin. (4), ce se întâmplă cu

---

302 **Popa, Ionuț-Florin.** *Op.cit.,* p. 158.

303 **Deleanu, Ion.** *Op. cit.,* p. 52.

304 **Zamşa, C.E.** *Stipulaţia pentru altul în noul Cod civil. Comentariu pe articole.* Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori). Bucureşti, 2014, Editura C.H. Beck, p. 1428-1429.

stipulația dacă decedează stipulantul: Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației, dar nu se stabilește ce se întâmplă cu stipulația în cazul în care decedează beneficiarul și ce efecte are stipulaţia cu privire la masa succesorală a beneficiarului.

În acest sens, de lege ferenda, credem oportună completarea art. 1096 cu un alineat în care s-ar stabili statutul acceptării stipulației pentru terț: Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat.

O prevedere specială și indirectă în acest sens o găsim doar la contractul de asigurare. Astfel, conform art. 1890 alin. (4) din Codul civil al Republicii Moldova , *dacă doi sau mai mulți beneficiari au fost desemnați și desemnarea oricăruia dintre ei este revocată sau oricare dintre ei decedează înainte de survenirea cazului asigurat, partea din indemnizația de asigurare care s-ar fi cuvenit beneficiarului sau beneficiarilor respectivi se va distribui proporțional între beneficiarii rămași dacă contractantul nu a dispus altfel conform alin. (1).*

O problemă discutată în doctrină este momentul apariției dreptului terțului la prestația oferită de promitent. În opinia doctrinarilor M.I. Braghinski și V.V. Vitreanski, dreptul terțului apare doar în momentul acceptării de către terța persoană a dreptului său[305].

Conform altor opinii (N.S. Kovalevskaia, B. Vindşaidom), dreptul terțului apare în momentul încheierii contractului de către stipulant și promitent. Soluționarea prezentei probleme poate avea efecte practice importante. Dacă am considera că dreptul terțului apare în momentul încheierii contractului de către stipulant şi promitent, atunci nu va exista niciun obstacol în a încheia contractul în folosul unui terţ pentru o persoană incapabilă. De exemplu, părinţii pot încheia contract de asigurare pe viaţă în folosul copilului minor. Sau dacă se consideră că dreptul a existat în patrimoniul terţei persoane, atunci acest drept poate fi moştenit şi dacă terţa persoană nu a reuşit să accepte stipulaţia, o pot face moştenitorii acesteia.

Doctrinarii ruși de până la revoluție, la fel, au polemizat și între ei, și cu savanții germani. Doctrina germană opta pentru ca momentul apariției dreptului terțului să fie momentul încheierii contractului de către stipulant și promitent. Doctrinarul rus G.F. Șerșenevici [306] afirma că dreptul terțului nu poate apărea decât în momentul exprimării acordului terțului, motivând prin faptul că înțelegearea dintre părți este una subiectivă pentru terţ până în momentul în care nu i-a fost comunicat lui, iar el nu și-a manifestat acordul de a primi acest beneficiu. Un alt civilist rus, K.P.Pobedonoșțev, susţine că dreptul terțului se consideră obținut de către terţ în momentul în

---

[305] **Брагинский М.И., Витрянский В.В.** *Договорное право. Книга первая. Общие положения*. Москва, 1999, с. 384.
[306] **Шершеневич, Г.Ф.** *Учебник русского гражданского права* (по изданию 1907г.). Москва, 1995, с. 313.

care acesta cunoaște conținutul lui și îl exercită, emite acte pentru a fi executat după cum a fost stabilit în contract [307].

În doctrina română se menționează o remarcă, şi anume că s-a pus întotdeauna accentul pe efectul naşterii dreptului în patrimoniul terţului beneficiar, dar că s-a ignorat celălalt efect al stipulaţiei pentru altul, respectiv naşterea unui drept potestativ în favoarea aceluiaşi terţ beneficiar. Acceptarea sau respingerea stipulaţiei ca act juridic unilateral al terţului beneficiar este tocmai exercitarea dreptului potestativ[308], aceasta fiind o abordare absolut nouă și interesantă a efectelor acceptării.

La fel, în punctul 5.2.1., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, se menționează: *Părțile contractului în folosul unui terț (debitor și creditor) pot, printr-un acord direct sau indirect, să instiuie drepturi și terțelor persoane. Existența și conținutul drepturilor beneficiarului în raport cu creditorul se stabilesc prin acord al părților și depind de condițiile și limitările stabilite în acordul lor*. Din aceste norme reiese că dreptul terțului depinde de voința stipulantului și a promitentului, prin urmare apare la momentul instituirii lui în contract, iar beneficiarul acceptă doar ceea ce este în limita celor prevăzute de acordul părților.

Acceptul beneficiarului are ca efect consolidarea dreptului dobândit, tăcerea având valoarea unei renunţări la dreptul atribuit beneficiarului (cu excepţile de mai jos). În caz de refuz, se consideră că dreptul nu a fost obţinut cu efect retroactiv. Astfel prevede şi Codul civil german[309] , care, la art. 333, stabileşte : *Dacă terţa persoană refuză dreptul său, obţinut în temeiul contractului în contra promitentului, acest drept se consideră neobţinut*.

Rolul terţului beneficiar, potrivit reglementărilor Codului civil al României, schimbă optica asupra naturii juridice a stipulaţiei pentru altul. Noul Cod civil al României recunoaşte consimţământului beneficiarului un rol energic în privinţa naşterii dreptului subiectiv civil în patrimoniul sau. În consecinţă, în ipoteza decesului beneficiarului înainte de acceptare, dreptul nu a existat niciodată în patrimoniul său și consecințele ce vor surveni acceptării sunt netransmiterea dreptului către succesori şi imposibilitatea de urmărire din partea creditorilor chirografari.

---

307 **Победоносцев, К.П**. *Курс гражданского права:* В 3т. Т.3/под ред. В.А. Томсинова. Москва, 2003, Зерцало, с. 272.
307 *Codul civil german*, disponibil pe https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/

308 **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În: Revista Română de Drept Privat, 2020, nr.1, p. 33.
309 *Codul civil german*, disponibil pe https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/

Condiţia acceptării stipulaţiei este cerută şi de Codul civil din Quebec (art. 1.445 şi art. 1.449), nu însă şi de Codul civil francez, care nu o stabileşte ca o condiție.

Deşi această condiție a acceptării nu este prevăzută în Codul civil al Republicii Moldova, acceptarea sau respingerea stipulaţiei nu afectează înţelegerea dintre stipulant şi promitent. Clauza rămâne valabilă fie ca o stipulaţie pentru altul, prestaţia prevăzută urmând a fi executată de promitent în folosul unui terţ beneficiar secundar indicat de stipulant, fie ca o înţelegere fără clauză a stipulaţiei pentru altul, caz în care prestaţia promitentului va fi executată în folosul stipulantului[310].

Dacă beneficiarul a acceptat deja dreptul conform contractului în folosul unui terț, apare problema revocării acestei acceptări din partea terțului. Credem că revocarea acceptării poate surveni înainte de recepționarea acceptării sau odată cu ea, prin analogie cu art. 1043 din Codul civil al Republicii Moldova, în cazul în care acceptarea a fost emisă printr-un act autentic sau înmânată direct părților contractante când este irevocabilă. De aceeași părere sunt și doctrinarii români, care menționează că, *din momentul în care beneficiarul a acceptat stipulația pentru altul, dreptul terțului beneficiar devine irevocabil*[311].

Legislaţia nu prevede obligativitatea ca notificarea de acceptare a beneficiarului să fie întocmită cu respectarea unor anumite formalităţi. Ea poate avea atât formă implicită, cât și expresă. Este totuși de remarcat faptul că beneficiarul trebuie să aleagă modul de notificare ţinând cont de faptul că, în caz de litigiu, îi revine sarcina de a proba faptul că a notificat fie stipulantul, fie promitentul. Nu va putea fi stabilită obligativitatea ca notificarea să fie făcută cu respectarea unor anumite formalităţi nici în contract, deoarece beneficiarul nu este parte a contractului şi, prin urmare, nu i se stabilesc obligaţii prin contractul la care nu este parte. În acest sens, menţionăm că notarul ar putea efectua procedura de transmitere a înscrisului la solicitarea beneficiarului, evitându-se orice litigiu între părţi. Legiuitorul nu a stabilit, pe bună dreptate, o procedură specială pentru a asigura mobilitatea circuitului civil, însă beneficiarul este în drept să aleagă orice posibilitate oferită de legislaţie: printr-o simplă declaraţie verbală, printr-o declaraţie scrisă şi înmânată sau transmisă prin poştă (aplicându-se art. 1035 din Codul civil al Republicii Moldova, şi anume sistemul recepţiei) sau prin intermediul notarului prin procedura transmiterii cererii.

---

310 **Stoica, Valeriu.** *Op. cit., p. 35*

311 **Florescu, Dumitru C.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Tratat.* Vol. 1. București, 2002, Editura Universității Titu Maiorescu. p.202.

În acelaşi context se pune şi problema posibilităţii revocării şi modificării stipulaţiei în folosul terţului. Soluţia dată de lege este că, în principiu, stipulaţia poate fi revocată şi modificată, respectându-se următoarele condiţii:

– revocarea sau modificarea stipulaţiei poate avea loc doar până la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulaţiei;

– revocarea sau modificarea stipulaţiei poate fi făcută numai de stipulantul însuşi; succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau modificare a stipulaţiei (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1096, alin. (4)).

Până la momentul în care beneficiarul a notificat fie stipulantul, fie promitentul despre voinţa de a accepta stipulaţia făcută în favoarea sa, stipulaţia poate fi modificată sau revocată de către stipulant dacă stipulantul nu a renunţat expres sau implicit la acest drept. Dreptul de modificare sau revocare a stipulaţiei poate fi exercitat de către stipulant doar până în momentul în care beneficiarul a acceptat stipulaţia şi a notificat despre acest fapt fie stipulantul, fie promitentul.

Pentru modificarea sau revocarea stipulaţiei de către stipulant nu este necesar acordul promitentului, deoarece nu se modifică obligaţiile promitentului, ci doar subiectul căruia trebuie să-i fie executată obligaţia. Totuşi, în cazul în care schimbarea creditorului obligaţiei va atrage cheltuieli suplimentare, acestea vor fi suportate fie de stipulant, fie de beneficiar. Aşadar, stipulaţia promisă în favoarea unei terţe persoane este, prin definiţie, revocabilă, însă în anumite condiţii.

Mai întâi, trebuie remarcat faptul că stipulantul este singurul îndreptăţit să revoce stipulaţia, creditorii sau moştenitorii săi nu pot să facă acest lucru. Revocarea stipulaţiei va produce efecte depline din momentul în care aceasta ajunge la promitent[312].

La fel, stipulantul nu poate revoca stipulaţia fără acordul promitentului sau, cel puţin, această modificare trebuie să fie notificată promitentului.

A treia condiţie se referă la momentul până la care stipulantul poate revoca o stipulaţie în folosul unui terţ. Astfel, stipulaţia poate fi revocată doar în timpul când acceptarea beneficiarului încă nu a ajuns la stipulant sau la promitent. Dacă beneficiarul a acceptat stipulaţia şi a

---

312 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.10, p. 22.

comunicat acceptarea sa, fie promitentului fie stipulantului, atunci revocarea nu mai poate produce efecte, deoarce însăşi stipulaţia a produs efecte depline, prin acceptarea ei de către terţ[313]. La fel prevede Codul civil din Quebec la art. 1.446, impunând aceleași reguli cu privire la revocarea stipulaţiei.

Unul dintre efectele revocării constă în faptul că, dacă nu a fost desemnat un alt beneficiar, revocarea profită stipulantului sau moştenitorilor acestuia, dar fără a împovăra sarcina promitentului. Prevederi care confirmă cele invocate mai sus găsim în norma specială a Codului civil al Republicii Moldova din art. 1890, alin.(1), care reglementează: *Contractantul poate desemna unul sau mai mulți beneficiari ai indemnizației de asigurare și poate schimba sau revoca desemnarea, cu excepția cazului în care s-a stipulat irevocabilitatea desemnării. Desemnarea, schimbarea sau revocarea, dacă nu sunt făcute prin testament, se fac în scris și se expediază asigurătorului.*

Nu trebuie să se confunde modificarea sau revocarea stipulaţiei în favoarea beneficiarului cu modificarea sau revocarea clauzei din care a apărut obligaţia promitentului. Spre exemplu, în cazul în care cumpărătorul s-a obligat faţă de vânzător să achite unui terţ preţul, vânzătorul (stipulant) are dreptul de a revoca stipulaţia în favoarea terţului, însă această revocare sau modificare nu va afecta obligaţia cumpărătorului (promitent) privind plata preţului, această obligaţie urmând să fie executată stipulantului şi nu beneficiarului.

O altă problemă pe care dorim să o expunem este cea a posibilității rezoluțiunii contractului în folosul unui terț. Astfel, conform opiniei profesorului Valeriu Stoica[314] , *specificul stipulaţiei pentru altul constă în dedublarea obligaţiei în două raporturi juridice obligaţionale, unul stabilit între stipulant şi promitent, iar celălalt născut între promitent şi terţul beneficiar. Această dedublare evocă însă unitatea iniţială a obligaţiei*.

Astfel, deşi îşi execută prestaţia faţă de terţul beneficiar, promitentul rămâne obligat şi faţă de stipulant. Acesta din urmă are împotriva promitentului o acţiune pentru executarea silită a prestaţiei în folosul terţului beneficiar, precum şi o acţiune în rezoluţiune sau reziliere, dacă raportul juridic obligaţional dintre stipulant şi promitent are caracter sinalagmatic. Terţul beneficiar, la rându său, se bucură de o acţiune împotriva promitentului pentru executarea silită a prestaţiei acestuia, eventual cu daune-interese.

---

313 **Idem.**

314 **Stoica, Valeriu.** *Fundamentul rezoluţiunii şi al rezilierii*. În: Revista Română de Drept Privat, 2013, nr. 6, p. 12.

Este de menţionat faptul că prevederile Codului civil al Republicii Moldova nu stabilesc nimic privitor la posibilitatea rezoluțiunii sau modificării nu doar a stipulaţiei, dar şi a contractului în întregime. Legiuitorul, probabil, a lăsat nereglementată această situaţie, deoarece există norme generale care pot fi aplicate şi în acest sens. Codul civil al Ucrainei[315] însă, la art. 651, stabileşte că promitentul şi stipulantul pot modifica sau rezolvi contractul până la acceptarea de către beneficiar. Din moment ce beneficiarul a acceptat acest drept, promitentul şi stipulantul nu pot modifica, nici rezolvi, decât cu acordul terţei persoane. Deşi s-ar părea o situaţie destul de simplă, în doctrina rusă se dispută destul de aprig în acest sens. De exemplu, O.A. Krasavcikov şi M.K. Suleimenov, critică vehement opinia că terţul trebuie să dea acordul la modificarea sau rezolvirea contractului în folosul unui terţ, argumentând prin faptul că el nu este parte a contractului[316]. În acelaşi timp, Codul civil rus prevede, la art.430, alin. (2), necesitatea acordului terţei persoane în cazul rezoluțiunii contractului.

Credem că terţul beneficiar va trebui să suporte consecinţele remediilor juridice alese de părţile contractului. Aşadar, dacă promitentul sau stipulantul vor rezolvi întemeiat, dreptul terţului se va stinge. Dacă însă rezoluţiunea intervine după ce terţul beneficiar a primit deja prestaţia, el nu va fi ţinut să restituie promitentului prestaţia.

Prevederi legale cu privire la rezoluțiune se conţin în Codul civil al Republicii Moldova după modernizare, la norma specială, şi anume la art. 1897: *Contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării de viață care nu stipulează o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare, cu condiția că rezoluțiunea nu produce efecte mai devreme de 1 an de la data încheierii contractului. Dreptul la rezoluțiune înainte de expirarea termenului contractului poate fi exclus dacă s-a plătit o primă unică. Rezoluțiunea se face în scris și produce efecte după 15 zile de la recepționarea notificării de rezoluțiune de către asigurător.*

Ca efect al rezoluțiunii, terțul poate pretinde daune-interese pentru repararea prejudiciului suferit ca urmare a neexecutarii, însă nu poate cere rezoluţiunea (rezilierea) contractului deoarece nu este parte în contract. În caz de deces al terţului beneficiar, dreptul şi acţiunile accesorii se transmit succesorilor săi. În schimb, promitentul va putea invoca față de terțul beneficiar toate excepţiile pe care, în temeiul contractului, le putea opune stipulantului pentru a-și motiva refuzul de executare[317].

---

315 *Codul civil al Ucrainei*, disponibil pe https://meget.kiev.ua/kodeks/grazdanskiy-kodeks/

316 **Захаров, Ю.Ю.; Фогельсон Ю. Б.** *Право требования кредитора в договорах в пользу третьего лица.* Хозяйство и право,2001,№ 1.

317 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Op. cit.*, p. 22.

Datorită faptului că, în temeiul contractului în folosul unui terţ, dreptul născut din contract intră în patrimoniul beneficiarului, stipulantul poate cere executarea doar în favoarea acestuia. Prin derogare de la această regulă, stipulantul va putea cere executarea în favoarea sa în cazul în care:

a) stipulaţia a fost revocată. Conform prevederilor art.1096 alin.(3) din Codul civil al Republicii Moldova, stipulaţia poate fi revocată doar până în momentul în care este acceptată de către beneficiar;

b) beneficiarul a refuzat dreptul conferit de stipulaţie. Renunţarea la dreptul conferit de stipulaţie poate fi expresă sau tacită. Contractul în folosul unui terţ poate prevedea un termen în interiorul căruia beneficiarul trebuie să accepte stipulaţia. La expirarea termenului, se va considera că beneficiarul a refuzat dreptul conferit de stipulaţie dacă nu a declarat că acceptă acest drept. Această prevedere reiese din art. 1042 al Codului civil: *Tăcerea şi inacţiunea nu valorează acceptarea dacă din lege, din practica stabilită între părţi şi din uzanţe nu reiese altfel*;

c) stipulaţia nu are efecte faţă de beneficiar. Se consideră că stipulaţia nu produce efecte faţă de beneficiar în orice caz în care nu se întrunesc condiţiile prevăzute de lege sau de contract pentru naşterea dreptului în patrimoniul terţului beneficiar. De exemplu, beneficiarul nu întruneşte condiţiile necesare pentru a dobândi calitatea de beneficiar sau este decedat (lichidat) la data încheierii contractului. Un caz expres se poate determina în acest sens la art. 1890, alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova, care reglementează în felul umător: *Contractantul sau, după caz, moştenitorii săi se consideră beneficiari ai indemnizației de asigurare în unul din următoarele cazuri:*

a) contractantul nu a desemnat un beneficiar;

b) desemnarea beneficiarului a fost revocată și nu s-a desemnat un alt beneficiar;

c) beneficiarul a decedat înainte de survenirea cazului asigurat și nu s-a desemnat un alt beneficiar.

La fel, art. 1905, alin. (1): *Dacă un beneficiar lipsește de viață intenționat (omoară) persoana asigurată, se consideră că desemnarea sa în calitate de beneficiar este revocată.*

Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său este exclusă în cazul în care în contract a fost stabilită o astfel de clauză şi în cazul în care din natura obligaţiei rezultă că prestaţia putea sau trebuia să fie executată numai faţă de beneficiar. Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său se va determina în conformitate cu prevederile art. 1098 din Codul Civil al Republicii Moldova.

Contractul în folosul unui terţ, în virtutea configurării sale triunghiulare, generează trei categorii de raporturi juridice:

- între stipulant şi promitent se produc efectele contractului concret[318]. Raporturile dintre stipulant şi promitent sunt raporturi contractuale, care sunt reglementate de regulile cu privire la contractul încheiat de aceştia, ţinându-se cont de faptul că promitentul trebuie să execute una sau mai multe prestaţii către un terţ fără a exclude posibilitaea ca promitentul să execute alte prestaţii şi faţă de stipulant. De exemplu, în cazul în care se încheie un contract de vânzare-cumpărare prin care vânzătorul se obligă să predea bunul unui terţ, relaţiile dintre promitent şi stipulant vor fi guvernate de normele cu privire la vânzare-cumpărare, iar în partea ce ţine de stipulaţia pentru terţul beneficiar se vor aplica regulile cu privire la contractul în folosul unui terţ. Dacă între stipulant şi promitent a fost încheiat un contract sinalagmatic, neexecutarea de către promitent a obligaţiei faţă de beneficiar dă stipulantului dreptul de a invoca excepţia de neexecutare ori de a cere rezoluţiunea contractului.

- între stipulant şi terţul beneficiar. Contractul în folosul unui terţ nu creează raporturi juridice între stipulant şi terţul beneficiar. Natura raporturilor dintre stipulant şi beneficiar va putea fi determinată numai după stabilirea scopului urmărit de stipulant la încheierea contractului în folosul terţului. Astfel, stipulantul poate urmări scopul de a acorda un împrumut beneficiarului sau de a stinge o datorie faţă de beneficiar. În dependenţă de natura raporturilor juridice existente între beneficiar şi stipulant, se va determina regimul juridic aplicabil acestora. Mai nou acestor raporturi s-a determinat situaţia conform art. 1096, alin.(2) din Codul civil al Republicii Moldova: *Prestaţia poate, de asemenea, consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului faţă de promitent sau stipulant.*

- între promitent şi terţul beneficiar se produce efectul caracterial al stipulaţiei pentru altul[319]. Beneficiarul dobândeşte, în momentul încheierii contractului dintre stipulant şi promitent, dreptul creat în favoarea sa cu condiţia acceptării. Deoarece dreptul se naşte direct în patrimoniul beneficiarului, acesta poate introduce acţiunile pe care le-ar fi putut introduce

[318] **Vasilescu, Paul.** *Drept civil. Obligaţii.* Ediţia a II-a revizuită. Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu, p. 499.
[319] **Idem.**

stipulantul pentru a obţine executarea obligaţiei care incumbă promitentului, dar, în cazul în care nu se execută obligaţia, beneficiarul poate cere plata daunelor-interese. Beneficiarul nu va putea însă cere rezoluţiunea ori modificarea contractului, deoarece nu este parte a contractului și va suporta remediile propuse de părțile contractante.

De concluzionat că acest contract în folosul unui terț este o construcție juridică absolut impresionantă, ce și-a făcut loc în circuitul civil nu prin normă legală, ci din necesitate și, ca efect, prin practică judiciară. O astfel de abordare se face în majoritatea statelor. Legiuitorul a fost, în acest sens, doar un regulator care a statuat doar ceea ce deja era cunoscut de practicieni.

Există aşadar contract în folosul unui terț dacă: - există voinţa de a stipula în favoarea unei terţe persoane; ea trebuie să fie certă, neîndoielnică; din ea trebuie să rezulte faptul că beneficiarul dobândeşte dreptul subiectiv de sine stătător, fără a pretinde promitentului să execute o prestaţie în favoarea sa; - persoana beneficiarului trebuie să fie determinată sau, cel puţin, determinabilă.

La fel, dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat. Stipulantul este singurul îndreptăţit să revoce această stipulație în folosul său, stipulaţia poate fi revocată doar în timpul în care acceptarea beneficiarului nu a ajuns la stipulant sau la promitent. Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său este exclusă în cazul în care în contract a fost stabilită o astfel de clauză şi în cazul în care din natura obligaţiei rezultă că prestaţia putea sau trebuia să fie executată numai faţă de beneficiar.

În acest sens, *de lege ferenda*, credem oportună completarea art. 1096 cu un nou alineat, prin care s-ar stabili statutul acceptării stipulației pentru terț: *dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat.*

Revocarea stipulației poate fi realizată doar de stipulant, singurul îndreptăţit să o revoce, creditorii sau moştenitorii săi neputând să facă acest lucru. Stipulantul poate revoca o stipulaţie în favoarea unui terţ doar în timpul în care acceptarea beneficiarului nu a ajuns la stipulant sau la promitent. Dacă beneficiarul a acceptat stipulaţia şi a comunicat acceptarea sa, fie promitentului, fie stipulantului, atunci revocarea nu mai poate produce efecte, deoarce stipulaţia a produs efecte pe deplin prin acceptarea ei de către

terţ. Revocarea stipulației trebuie privită diferit de rezoluționarea sau revocarea actului în sine. Rezoluțiunea este soluția părților cu privire la contractul încheiat.

3.2.2. Problematica determinării statutului juridic al creditorului în contractul în folosul unui terț.

Conform art.992 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, *contract este acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.* Contractul în folosul unui terț, la fel, naște raporturi juridice. Precum cunoaștem, raporturile juridice obligaționale implică categoria creditorului și a debitorului. Astfel, credem oportun să ne referim la contractul în folosul unui terț prin prisma acestor două categorii: creditorul și debitorul.

Este important să menționăm în această privință următoarele. Construcțiile *contract* și *obligație* în forma în care sunt prezente în Codul civil al Republicii Moldova și în alte codificări ale sistemului juridic romano-germanic sunt dintre cele mai vechi construcții ale dreptului civil. Contractul în folosul unei terț este, de asemenea, o construcție destul de veche. Fiind, inițial, o operă a jurisprudenței, nu a generat o nouă abordare a structurii raportului juridic obligațional. Legiuitorul în acest sens s-a limitat la o reglementare laconică a acestei construcții juridice în partea generală a codului, realizând o serie de specificări la fiecare contract separat în cazul în care este necesar. Textul normelor unor alte țări cu privire la contractul în folosul unui terț, la fel, sunt lacunare. De exemplu, textul normei corespunzătoare din §335 al Codului civil german[320] a fost utilizat cu succes aproximativ o sută de ani: *Creditorul poate cere executarea în favoarea unui terț chiar și în cazul în care acesta din urmă are dreptul de a cere, cu excepția cazului în care părțile convin altfel.*

Esența contractului în folosul unui terț constă în faptul că, pe lângă stipulant, terțul poate cere executarea obligațiilor conform contractului chiar în favoarea sa. În acest sens, este important a stabili conținutul drepturilor creditorului și al drepturilor terțului, precum și coraportul dintre ele.

Problema care ne preocupă în prezentul capitol este: cine are statutul de creditor în cadrul contractului în folosul unui terț? După cum am menționat, momentul acceptării sau al refuzului de către terț a stipulației nu afectează contractul încheiat de părți, cu excepția cazurilor expres prevăzute în contract. Dar, totodată, momentul implicării în raportul juridic a terțului determină o serie de consecințe juridice care nu pot fi neglijate. Astfel, în doctrină apare polemica identificării creditorului și, concomitent, o serie de întrebări :

- creditor este doar stipulantul?
- creditor este și terțul beneficiar odată cu aceptarea prestației?

---

[320] Burgerliches Gesetzbuch Deutschlands (Гражданское Уложение Германии). М.: Вольтер-Клувер, 2008.

- poate terțul beneficiar să cedeze creanța sa unui alt terț?

Astfel de întrebări apar în mod firesc, odată cu studierea acestei instituții a dreptului civil. M.I.Braghinski scrie că, în contractul în favoarea unui terț, pentru ca terțul să devină creditor al obligației, sunt necesare două fapte juridice:

- încheierea contractului respectiv; și

- exprimarea de către terț a acordului de a primi beneficiul stipulat[321]. Din aceste afirmații se pot determina următoarele: dacă acceptă beneficiul , terțul este creditor, iar dacă îl refuză, creditor este stipulantul contractului. Astfel, ce se întâmplă cu stipulația din momentul încheierii contractului și până la acceptarea stipulației de către terț? Putem considera că nu există stipulație și, respectiv, nu există nici creditor.

Într-o altă opinie, contractul în folosul unui terț este unul afectat de modalități[322]. Conform art. 347, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, *actul juridic poate prevedea că, la survenirea unui eveniment viitor și nesigur ca realizare (condiție), anumite sau toate efectele sale juridice se vor produce (condiție suspensivă) sau se vor stinge (condiție rezolutorie).* În contextul celor expuse, înaintăm presupunerea că acel eveniment este momentul exprimării acordului terței persoane privind beneficiul. Tezele invocate se confirmă în art. 1096 alin (4) al Codului civil al Republicii Moldova care stabilește: *Până în momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant.* Prin interpretare logică, după acceptare de către beneficiar a stipulației, aceasta nu poate fi modificată de către părțile contractante. La fel, conform art. 1098 al Codului civil, *în cazul revocării stipulației, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine dacă din contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.* Toate acestea totuși nu sunt confirmate de alte prevederi. De exemplu, acceptarea terțului beneficiar nu crează drepturi suplimentare ce ar face să afirmăm că drepturile conform contractului nu sunt afectate de acceptarea de către beneficar a stipulației. Astfel, acceptul beneficiarului nu are efect constitutiv: dreptul se dobândeşte nu în virtutea acceptării, ci în virtutea contractului încheiat între stipulant şi promitent. Acceptarea de către terţ nu este o condiţie de naştere în favoarea sa a dreptului, ci are ca efect doar consolidarea dreptului său la prestaţie.

Prin urmare, teza invocată mai sus decade ca efect al naturii juridice a contractului în folosul unui terț. La fel, dacă ne raportăm la contracte concrete în care găsim construcția contractului în

---

321 **Брагинский, М.И., Витрянский, В.В.** *Договорное право. Книга первая. Общие положения*. Москва, 1999, с. 363-364.

322 **Захаров, Юрий.** *Договор в пользу третьего лица в теории и хозяйственной практике.* Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003, с. 59.

folosul unui terț, de exemplu contractul de asigurare, ne convingem că acest contract nu poate face parte din categoria contractelor afectate de o condiție. În cazul contractului afectat de modalități, acesta nu va produce efecte până la survenirea evenimentului (în cazul contractului în folosul unui terț, evenimentul este acceptarea de către terț). Astfel, în cazul contractului de asigurare nu este posibilă amânarea producerii efectelor în cazul riscului asigurat. Pentru a garanta riscul asigurat, contractul de asigurare trebuie să producă efecte din data semnării lui sau dintr-o anumită dată certă și să nu depindă de voința unui terț. O modificare a acestui fapt ar face imposibilă executarea contractului de asigurare în cazul survenirii riscului asigurat. În acest sens, concluzionăm că, în cazul contractului de asigurare, este imposibil să îl calificăm contract afectat de modalități, și anume afectat de survenirea unui eveniment ca acordul terțului beneficiar.

La fel, este de menționat punctul 5.2.1., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, care stabilește: *Părțile contractului în favoarea unui terț (debitor și creditor) pot, printr-un acord direct sau indirect, să instituie drepturi și terțelor persoane.* Existența și conținutul drepturilor beneficiarului în raport cu drepturile creditorului se stabilesc prin acord al părților și depind de condițiile și de limitările stabilite în acordul lor. Din aceste norme, se poate determina că dreptul terțului depinde de voința stipulantului și a promitentului și apare la momentul instituirii lui în contract, iar beneficiarul acceptă doar ceea ce este în limita celor prevăzute de acordul părților.

O altă concepție, diferită, ce se promovează în doctrină se referă la drepturile secundare. În baza conceptului de *drepturi secundare*[323], relația părților în contractul în folosul terților au în conținutul lor doar dreptul unui terț, precum și posibilitatea creditorului de a utiliza și el acest drept. Astfel, cele invocate mai sus se confirmă de faptul că:

1) înainte de acceptare de către terț a beneficiului, părțile au posibilitatea de a modifica contractul, transformându-l în unul obișnuit;

2) dacă un terț renunță la beneficiu, creditorul poate să îl folosească în favoarea sa;

3) exercitarea de către terț a dreptului său implică imposibilitatea părților de a utiliza acest drept, în esență, aceste acțiuni având în calitate de efect încetarea raporturilor juridice dintre părți.

În concluzie, relevăm că partea, pe care legea o numește creditor, cu această abordare nu își dobândește propriile drepturi în temeiul contractului în folosul unui terț, ci poate folosi doar dreptul terțului în caz de refuz al ultimului.

---

[323] **Захаров, Юрий.** *Договор в пользу третьего лица в теории и хозяйственной практике.* Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003, с. 59.

În opinia lui M.I. Braghinschi și V.V. Vitreanschi[324], în momentul în care terțul își exprimă intenția pentru a-și exercita dreptul, terțul devine creditor. Dacă urmăm această poziție, este necesar să determinăm modul în care un terț, care nu participă la încheierea contractului, devine creditorul debitorului în contractul încheiat cu stipulantul.

Astfel, menționăm că, la momentul încheierii contractului în folosul unui terț, partea este numită creditor. Atunci când terțul își exprimă intenția, partea nu părăsește contractul, iar contractul în sine nu devine nici contract multilateral, nici contract cu pluralitate de persoane din partea creditorului, adică contractul rămâne bilateral, iar *terțul are o relație cu o singură parte - debitorul* [325] Întrucât, atunci când un terț își exprimă intenția de a-și exercita dreptul la acest beneficiu, partea la contract nu se retrage din relația contractuală, iar, în raport cu debitorul, apare al doilea creditor- terța persoană. În cazul în care susținem că partea la contractul în folosul terțului nu se retrage din relația contractuală (adică rămâne un creditor), concomitent terțul devine și el creditor al debitorului. Ajungem la concluzia că un contract în folosul unui terț generează nu unul, ci două angajamente independente:

1. obligația dintre părțile contractante;

2. obligația dintre terț și debitor, care apare după ce terțul își exprimă intenția de a-și exercita dreptul.

Cu toate acestea, relația dintre părți în cazul unui contract în folosul unui terț nu formează trăsătura constitutivă specifică acestei obligații, căci creditorul nu are dreptul de a pretinde debitorului să execute contractul. Conceptul de drepturi secundare explică poziția juridică a unui terț în raport cu debitorul, dar nu oferă o evaluare juridică a relației dintre părțile care au încheiat contractul.

În concluzie, reiterăm: conform conceptului de drepturi secundare, între debitor și terț există o anumită relație a debitorului prin posibilitatea ca terțul să dobândească acest drept, care apoi se transformă într-un drept subiectiv și o obligație a debitorului. Terțul devine creditorul debitorului, respectiv trebuie să apară o obligație între ei. Cu toate acestea, relația dintre părțile contractante vor deveni definitive numai dacă terțul refuză dreptul său - numai atunci creditorul va putea cere executarea contractului în favoarea sa. Până în acest moment, părților li s-a oferit o alternativă sau așteaptă exercitarea voinței terțului, sau modifică contractul și exclud stipulația în favoarea terţului transformându-l în terț absolut. Acestă teorie nu este clară și prin faptul că o astfel de abordare provoacă probleme în circuitul civil, inclusiv ambiguitate în răspunderea cu

[324] **Брагинский, М.И., Витрянский, В.В.** *Op. cit.*, с. 363-364.
[325] **Idem.**

privire la neexecutarea unei obligații, la asigurarea executării obligațiilor, la îmbogățirea nejustificată etc.

Majoritatea doctrinarilor consideră că acceptarea terțului nu are o semnificație constitutivă, juridică, iar pentru apariția dreptului terțului de a cere executarea contractului nu este necesară exprimarea voinței sale. Creditorul are o obligație care rezultă din contractul în folosul unui terț. Desigur, nu există dreptul de a cere executarea pentru ea însăși, care trebuie făcută în favoarea terțului, dar, după cum au remarcat O.S. Ioffe și Iu.K. Tolstoi[326], persoana care a încheiat contractul are dreptul să ceară executarea în folosul terțului.

Totuşi, în acest litigiu, problema nu este doar cu privire la structura raportului. De fapt, disputa nu se referă la structuri, ci la unul dintre cele mai importante principii ale dreptului contractului *relativitatea efectelor contractelor.*

M.I. Braghinschi notează: *Contractul în folosul unui terț este o construcție contractuală specială, fundamental diferită de toate celelalte contracte, deoarece, de obicei, contractele se caracterizează prin faptul că sunt întotdeauna în interesul părților*[327]. Înseamnă, contractul în folosul unei terț nu se încheie în interesul părților, în special în interesul unei părți, ci în interesul altcuiva. Expresia *în folosul unui terț*, adică în interesul unei terțe persoane, pare să confirme poziția dată. Cu această abordare, părțile la contract în folosul unui terț dobândesc drepturi și își asumă responsabilități prin voință liber exprimată, dar nu în interes propriu, ci în interesul terțului.

Construcția contractului afectat de o condiție nu poate fi asimilată construcţiei contractului în favoarea unui terț și, în acest sens, credem că o alternativă a acestei teze ar putea fi construcția juridică nespecifică, ce nu se întâlnește în dreptul civil, și anume concepția unui drept secundar sau a dreptului direct potrivit opiniei invocate mai sus. Conform acestei concepții, până la momentul exprimării acordului de voință al terțului beneficiar, nici terțul, nici partea contractului nu are un drept subiectiv. Terțul are un drept secundar, care apare clar din momentul intrării în vigoare a contractului. După exprimarea acordului de voință al terțului, dreptul secundar se transformă în drept subiectiv fie al terțului în cazul acceptării de către terț a beneficiului, fie al stipulantului în cazul refuzării de către terţ a beneficiului. M.M. Agarkov face o diferență între un drept secundar și un drept subiectiv: *dreptul unei părți nu este corelativă cu obligația celeilalte părți, dar este în strânsă legătură cu acest drept* [328]. De aici rezultă că, până la

---

326 **Иоффе О.С., Толстой Ю.К.** *Новый Гражданский кодекс РСФСР*, издан ЛГУ, 1965, с.185-186.

327 **Брагинский, М.И., Витрянский, В.В.** *Op.cit.,* p. 363.

328 **Агарков, М.М.** *Обязательство по советскому гражданскому праву.* М, 1940, с.68; **Певзнер,А.Г.** *Понятие гражданского правоотношения и некоторые вопросы теории субъективных гражданских прав.* Ученые записки ВЮЗИ, Вып. 5 Вопросы

exprimarea voinței terței persoane, debitorul nu este obligat să execute terței persoane, dar este legat cu terțul printr-un drept secundar.

Dacă urmărim teza drepturilor secundare, constatăm că acest contract în folosul unui terț este valabil din momentul încheierii lui între stipulant şi promitent, dar, din momentul încheierii și până la momentul acceptării de către terțul beneficiar, acest terț nu crează drepturi subiective ci doar drepturi secundare și o legătură cu promitentul (debitorul). Doctrina drepturilor secundare este promovată de doctrinarii ruși, printre militanții acestei teorii fiind M.M. Braghinski și V.V. Vitreanski[329].

Referitor la dilema este terțul creditor sau nu, putem invoca o altă teză și, concomitent, o întrebare. Astfel, dacă terțul devine creditor în urma acceptării, în acest sens beneficiarul din contractul în folosul unui terț poate cesiona creanța, căci, potrivit art. 823, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, *o creanţă transmisibilă şi sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terţ (cesionar) în baza unui contract.* Din momentul încheierii unui astfel de contract, cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanţă, dacă din contractul de cesiune nu rezultă un moment ulterior.

Legiuitorul, în partea generală a Codului civil al Republicii Moldova, nu dă un răspuns ferm, dar dacă ne-am referi, de exemplu, la contractul de asigurare, răspunsul ar fi unul cert, căci , conform articolului 1892**,** alin**.** (2), *cesiunea sau grevarea dreptului la indemnizația de asigurare de către beneficiar nu produce efecte juridice dacă contractantul nu și-a dat consimțământul în scris*. Deci, legiuitorul, cel puțin în lumina normei invocate, acceptă identificarea terțului cu creditorul.

Practica judiciară rusă dă o cu totul altă abordare subiectului cesiunii. De exemplu, Curtea de Arbitraj al Federaţiei Ruse, într-o decizie[330], a statuat că noul terț nu este în drept să ceară executarea contractului în favoarea lui după cesiune, deoarece lui nu i-a fost cesionat de către creditor, ci de către beneficiar. Dacă ne-am referi la Codul civil al Republicii Moldova, observăm că este destul de ambiguă norma invocată la art. 1892, ce determină în mod surprinzător, la alin.(2), posibilitatea cesiunii de către beneficiar prin comun acord.

În acest sens, considerăm că prevederile art. 1892, alin.(2) din Codul civil al Republicii Moldova este o excepție stabilită de lege și nu credem că este o regulă pentru toate contractele în

---

гражданского права, М, 1958, с.16; **Алексеев, С.С.** *Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования.* Антология уральской цивилистики. 1925-1989. Сборник статей. М., 2001, с. 65-66.

329 **Брагинский, М.И., Витрянский, В.В.** *Op.cit.*,p. 363.

330 Постановление Президиума ВАС РФ №1386/96 от 06.01.98, Вестник ВАС РФ, № 5, 1998; Постановление Президиума ВАС РФ № 717/96 от 21.05.96, Вестник ВАС РФ, № 9,1996;

folosul unui terț aplicabilă, iar pentru a fi aplicată unor categorii separate de contracte în folosul unui terț este necesară o prevedere expresă, la fel cum este la contractul de asigurare.

Cei mai mulţi dintre doctrinarii contemporani apreciază că acceptarea de către beneficiar a dreptului oferit, ca efect al stipulaţiei, nu este o condiţie de validitate, ci doar de eficienţă a stipulaţiei. Din această perspectivă, stipulaţia există independent de orice manifestare de voinţă a beneficiarului, dar ea nu poate să îşi producă efectele decât dacă alesul stipulantului şi al promitentului va accepta dreptul pus la dispoziţia sa[331]. Acceptarea terţului beneficiar consolidează doar un drept preexistent, conferindu-i eficienţă juridică deplină. Efectul acceptării de către terţul beneficiar este retroactiv, dreptul acestuia fiind considerat a fi existat din momentul încheierii valabile a stipulaţiei [332]. Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat.

Aceeași opinie o găsim în jurisprudența franceză. Este un contract care dă naștere unui drept în beneficiul unui terț. Rezultă că acceptarea beneficiarului nu este o condiție a nașterii dreptului său (Civ. 1re, 19 decembrie 2000, nr. 98-14.105, Bull. Civ. I, nr. 333; D. 2001. 3482 , nota Ardeeff; Defrénois 2001. 700, obs. Libchaber). Acest lucru face posibil să se explice faptul că, în cazul în care beneficiarul moare înainte de a accepta stipularea făcută în beneficiul său, dreptul său împotriva promitentului este transmis moștenitorilor săi, drept apărut la data stipulării. Prin urmare, moștenitorii pot accepta stipulația după moartea beneficiarului. Dimpotrivă, promitentul fiind deja obligat la data stipulării, moartea sa nu are nicio influență asupra drepturilor beneficiarului, la fel cum moartea stipulantului nu are niciun impact asupra drepturilor beneficiarului[333].

Ținem să remarcăm faptul că o asemenea soluție nu este aplicabilă legislației noastre, astfel încât dreptul terțului nu poate intra în masa lui succesorală dacă terțul nu a acceptat acest drept. Tragem această concluzie analizând poziția legiuitorului nostru care, conform noilor modernizări, a stabilit că acceptarea terțului are un rol absolut energic în apariția dreptului terțului și, respectiv, fiind confirmat acest fapt prin normele de la contractul de asigurare – art. 1882, 1890, 1892 din Codul civil al Republicii Moldova.

---

331 Curtea de arbitraj al Federaţiei Ruse: Decizia din dosarul A56-21260/2000 din 26.12.2000, Dokument Konsultant Plus: Practica arbitrală.

332 **Vasilescu, Paul.** *Drept civil. Obligații.* București, 2012, Editura Hamangiu, p. 477; **Dogaru, I., Drăghici, P.** *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor.* Bucureşti, 2014, Editura C.H. Beck, p. 192; **Urs, I.R., Ispas, P.-E.** *Drept civil. Teoria obligaţiilor.* Bucureşti, 2015, Editura Hamangiu, p. 138.

333 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române,2012, nr.10, p. 23.

Terţul beneficiar are posibilitatea de a accepta sau nu stipulaţia făcută în favoarea sa. În cazul în care acceptă stipulaţia, între el şi promitent se naşte un raport juridic obligaţional, în sensul că terţul beneficiar are calitatea de creditor, dar unul nespecific cu drepturi exclusiv contractuale, iar promitentul, calitatea de debitor. Deşi terţul beneficiar nu este parte în contract, dacă acceptă stipulaţia, el dobândeşte dreptul de a cere direct promitentului executarea prestaţiei. Întrucât acest drept nu face parte din patrimoniul stipulantului, terţul nu suportă concursul creditorilor şi al moştenitorilor acestuia. Faptul că dreptul nu face parte din patrimoniul stipulantului îl putem deduce şi din prevederile art. 1096 alin. (4) din Codul civil al Republicii Moldova, partea a II-a, potrivit cărora, *succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulaţiei*. Codul civil român invocă mai clar acest aspect în art. 1287 alin. (1), potrivit căruia *stipulantul este singurul îndreptăţit să revoce stipulaţia, creditorii sau moştenitorii săi neputând să o facă.*

Drepturile creditorului în virtutea raporturilor dintre stipulant şi promitent. Din contractul încheiat se pot naşte drepturi în favoarea stipulantului. Astfel, în caz de neexecutare de către promitent a obligaţiei faţă de terţul beneficiar, stipulantul îl poate acţiona, după caz: fie pentru îndeplinirea obligaţiei, fie pentru desfiinţarea contractului. Nu vedem vre-o interdicţie de stipulare a unor clauze penale care să fie executate în folosul stipulantului. Relevăm că practica judiciară este una neclară în acest sens. Astfel, conform Deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2019[334], s-a determinat referitor la contractant că nu are posibilitatea de a cere plata despăgubirilor pentru beneficiarul asigurării, deoarece reclamantul nu poate să revendice o astfel de pretenție în numele intervenientului principal în lipsa unor împuterniciri în acest sens. Invocăm cu certitudine faptul că nu sunt necesare împuterniciri, căci este stabilit expres în Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1097, că executarea contractului încheiat în folosul terțului poate fi cerută atât de stipulant, cât și de beneficiar.

Astfel, dacă promitentul nu îşi execută obligaţiile faţă de beneficiar, stipulantul este îndreptăţit:

– să-l acţioneze în justiţie pe promitent pentru a fi obligat să execute prestaţia pe care o datorează beneficiarului;

– să invoce excepţia de neexecutare a contractului;

[334] Încheierea Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 17.07.2019, Dosar nr. 2ra-1352/19.

– să efectueze rezoluţiunea sau, după caz, rezilierea contractului cu toate consecinţele ce decurg din acest fapt;

– să pretindă despăgubiri, în măsura în care va dovedi producerea în patrimoniul propriu a unui prejudiciu datorat neexecutării de către promitent a obligaţiei către beneficiar. De exemplu, stipulantul urmărea ca, prin intermediul contractului în folosul terţului, să-şi achite o datorie pe care a avea către terţ, astfel încât neexecutarea de către promitent a obligaţiei asumate faţă de acest terţ l-a prejudiciat direct pe stipulant, care, din această cauză, nu şi-a putut achita datoria şi a fost obligat să-l despăgubească pe terţ[335].

Drepturile creditorului în virtutea raporturilor dintre promitent şi terţul beneficiar. Terţul beneficiar dobândeşte direct şi nemijlocit dreptul creat în folosul său, indiferent de orice acceptare din partea sa. Deoarece acest drept ia naştere direct în patrimoniul beneficiarului, apare următoarea consecinţă: a)beneficiarul nu suportă eventual insolvabilitatea stipulantului, deoarece dreptul nu face parte din patrimoniul stipulantului; tot din acest motiv, moştenitorii şi creditorii stipulantului nu pot avea pretenţii asupra acestui drept; b) dacă beneficiarul decedează înainte de a fi acceptat dreptul, acesta se transmite moştenitorilor săi, deoarece dreptul făcea parte din patrimoniul său, cu excepţia cazului în care era destinată exclusiv terţei persoane[336].

Aşadar, prin încheierea contractului în folosul terţului între acesta şi promitent se naşte un raport juridic obligaţional, care îi determină terţului beneficiar calitatea de creditor, respectiv promitentului calitatea de debitor. Prin urmare, ca efect, în realizarea dreptului său terţul beneficiar se poate folosi de toate mijloacele juridice pe care le are orice creditor, poate cere executarea contractului în măsura în care legea sau contractul nu dispune altfel, acest lucru fiind posibil din natura prestaţiei. Dreptul de a cere executarea obligaţiei îl are atât beneficiarul, cât şi stipulantul, dacă altceva nu rezultă din lege, din contractul în folosul unui terţ sau din natura prestaţiei. Este argumentată această dualitate prin faptul că beneficiarul are dreptul să ceară executarea deoarece este creditorul obligaţiei promitentului, iar stipulantul are dreptul să ceară executarea obligaţiei de către promitent deoarece este parte a contractului din care s-a născut obligaţia, iar fiecare parte a contractului poate cere executarea obligaţiilor contractuale de către cealaltă parte a contractului. O altă soluție ar perturba relații contractuale.

---

[335] **Daghie, Nora Andreea.** *Reglementarea stipulaţiei pentru altul în noul Cod civil. Analiză prin raportare la principiul relativităţii efectelor contractului.*În: Revista Pandectele Române, 2016, nr.10, p. 97.

[336] **Baieş, Sergiu, Băieșu, Aurel, Cebotari, Valentina, Creţu, Ion, Volcinschi,Victor.***Op. cit.,* p. 367.

Conform art. 1099 din Codul civil al Republicii Moldova, promitentul poate opune beneficiarului excepţiile fondate pe contractul din care acesta şi-a obţinut dreptul, dar nu şi excepţiile fondate pe alte raporturi dintre promitent şi stipulant. În cazul în care stipulantul va face cerere de executare în favoarea beneficiarului, promitentul poate ridica doar excepţiile ce rezultă din contractul în al cărui temei s-a născut dreptul beneficiarului. Terțul beneficiar poate face uz de toate excepțiile fondate de contract, dar dreptul de a rezoluționa sau rezilia contractul le revine doar părților acestui contract (promitent și stipulant). Dacă rezoluțiunea a intervenit după ce terțul a primit prestația, el nu va fi ținut să o restituie promitentului[337].

O problemă care apare și a cărei soluție se cere constă în efectele declarării nule a contractului în folosul unui terț. În doctrina germană, de exemplu, relațiile cu privire la îmbogățire nejustificată, care apar între mai multe persoane, au fost numite „coșmarul îmbogățirii fără justă cauză", „o sursă inepuizabilă de procese și probleme''[338]. S-ar părea că, în conformitate cu noile reglementări, această sancțiune nu va lipsi de putere juridică prestația primită de terțul beneficiar și nu va îndreptăți promitentul să ceară restituția pe temeiul îmbogățirii nejustificate (art. 331 coroborat cu art. 1982 din Codul civil al Republicii Moldova). Desigur, simplul fapt că terțul beneficiar poate cere executarea obligației **nu îl face parte la contract, deci nu este obligat să suporte consecințele juridice ale unei sancțiuni.** Dacă persoanei dezavantajate îi apare un drept la restituirea îmbogățirii (de exemplu, pentru motiv de nulitate a contractului), restituția îmbogățirii va trebui pretinsă părții contractului și nu terțului beneficiar[339]. Nu putem fi însă de acord cu acestă soluție în cazul în care dreptul la beneficiu a apărut ca efect al nulității actului cauzat de un viciu de consimțământ, de exemplu în cazul dolului, violenței, erorii. Conform prevederilor de la art. 1982, alin.(1), lit.(b), persoana dezavantajată urmează să execute „în mod liber". Aceasta condiție presupune un consimțământ valabil exprimat din partea persoanei dezavantajate pentru realizarea prestației. Orice executare făcută din eroare, surprinsă prin dol sau smulsă prin violență sau altă fraudă din partea terțului exclude în mod categoric justificarea îmbogățirii.

Drepturile creditorului în virtutea raporturilor dintre stipulant şi terţul beneficiar. Între aceste persoane, contractul în folosul unei terţe persoane nu creează prin el însuşi raporturi

---

337 **Ibidem,** p. 367.

338 **Păun,Ciprian.** *Îmbogățirea fără justă cauză: Studiu comparativ în dreptul german și român*. București, 2008, Wolters Kluwer, p.207.

339 **Efrim, Oleg.** *Adnotare la art. 1982* [online]. Codul civil adnotat [citat 3 decembrie 2020]. Disponibil: animus.md/adnotari/1982/

specifice. Prin intermediul stipulaţiei pentru altul, între aceste părţi se pot rezolva alte raporturi, de exemplu: se pot efectua liberalităţi, se pot executa alte obligaţii.

Este important de determinat faptul că, în virtutea contractului în folosul unui terţ, apare și un drept la acțiune, care trebuie delimitat de dreptul la acțiune directă. Acţiune directă este acţiunea care permite creditorului să pretindă în nume propriu şi pe cont propriu executarea unei prestaţii de la debitorul debitorului său. Precum am menționat în capitolul precedent, este necesar a deosebi situaţia terţului din acţiunea directă de situaţia terţului din contractul în folosul unui terţ. Dacă terţul din contractul în folosul unui terţ este favorizat de părţi şi beneficiarul are dreptul de a înainta acţiune privind încasarea de la promitent a prestaţiei datorate, atunci, în cazul acţiunii directe, acest beneficiu este determinat de lege, care stabileşte expres posibilitatea terţului de a înainta acţiune pentru repararea prejudiciului sau pentru alte acţiuni[340].

Este important de remarcat că terţul poate pretinde şi daune-interese pentru repararea prejudiciului suferit ca urmare a neexecutării, însă nu poate cere rezoluţiunea (rezilierea) contractului deoarece nu este parte în contract. În caz de deces al terţului beneficiar, dreptul şi acţiunile accesorii se transmit succesorilor săi. În schimb, promitentul va putea invoca faţă de terţul beneficiar toate excepţiile pe care, în temeiul contractului, le putea opune stipulantului pentru a-şi motiva refuzul de executare (art.1099).

Una dintre problemele pe care le identificăm în determinarea creditorului în cadrul contractului în folosul unui terț făcută în beneficiul moștenitorilor. În acest sens, este necesar să se facă două distincții: prima - prin realizarea opțiunii succesorale și a doua -fără realizarea ei, doar prin calitatea legală de moștenitor, drept distinct de moștenire. Dorind să creeze un drept în beneficiul moștenitorilor săi, stipulantul nu i-ar putea considera altfel decât prin calitatea lor de moștenitor. Pentru că sunt moștenitorii săi, stipulantul dorește să își creeze un drept în favoarea lor, cu condiția ca ei să accepte succesiunea. Cum să considerăm în mod rezonabil că acest drept nu face parte din succesiune? Ei dețin acest drept ca moștenitori care acceptă o succesiune și nu ca terți beneficiari ai unui contract în folosul unui terț. Dreptul lor nu este un drept contractual direct împotriva promitentului considerat drept autorul lor, ci un drept de moștenire derivat, autorul lor fiind *de cujus*. Distincția este importantă între cele două categorii de drepturi și, în multe privințe, s-ar părea de preferat ca moștenitorii să afirme mai degrabă un drept direct decât un drept derivat. Această soluție este în esență motivată din punct de vedere social și de încurajarea asigurărilor de viață, care este greu de găsit în alte aplicații ale stipulării pentru alții.

---

340 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Noul Cod civil. Acțiunile directe și excepțiile de la relativitatea efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.12, p. 11.

Când moștenitorii găsesc în masa succesorală a autorului lor un drept pe care acesta din urmă și l-ar fi creat în temeiul unui contract de asigurare și că nu l-a afirmat înainte de moartea sa, este evident că moștenitorii nu sunt beneficiari ai unui contract în folosul unui terț.

În cazul în care stipularea se face în beneficiul unui moștenitor sau al unor anumiţi moștenitori, soluția trebuie să fie calificată, fiind bazată întotdeauna pe intenția stipulantului. Dacă stipulantul a considerat unul sau mai mulți moștenitori ai săi ca atare, trebuie admis faptul că atribuirea către moștenitor a dreptului presupune acceptarea succesiunii. Deseori însă, stipulantul nu și-ar fi considerat moștenitorul ca atare și va fi avut voința de a-i conferi un drept direct, independent de calitatea sa de moștenitor, ceea ce înseamnă că nu este necesar ca beneficiarul stipulării pentru alții să accepte succesiunea pentru a-și afirma dreptul născut în beneficiul său (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1893: *Dacă beneficiarul este moștenitor al persoanei asigurate și a renunțat la moștenire, renunțarea nu va afecta poziția acestuia în contractul de asigurare.*). Cu toate acestea, întreaga problemă constă în faptul că trebuie să știm dacă este posibilă o astfel de prevedere pentru alții. Valabilitatea acestei clauze a fost discutată în jurisprudența franceză, mai ales pentru că se pretindea că în ea se vedea un pact privind succesiunea viitoare (Com. 18 oct. 1955, D. 1956. 281, nota Esmein. - Contra: Paris, 17 dec. 1935, DP 1936. 2. 89, nota Capitant). Camerele unite ale Curții de Casație și-au admis, în cele din urmă, valabilitatea în 1961, deoarece era un pact excepțional autorizat pentru succesiunea viitoare (Cass., Ch. Reun., 28 aprilie 1961, D. 1961. 697, Nota Besson). Dacă partenerul a dorit să confere un drept direct moștenitorului său neconsiderat ca atare, ci ca beneficiar al unei stipulații pentru alții, ceea ce presupune în special că moștenitorul va putea afirma acest drept chiar dacă renunță la succesiune, nimic nu se opune validității stipulării pentru alții. Se admite frecvent că un succesor în titlu poate fi considerat, în special, ca un terț. În urma atribuirii unei anumite calități, persoana nu ar trebui considerată ca acționând întotdeauna în această calitate. Niciun motiv major nu împiedică, în măsura în care regulile de ordine publică sunt respectate în ceea ce privește atribuțiile gratuite, ca un moștenitor să fie considerat terț beneficiar al unei stipulări pentru altul. Practica asigurărilor de viață demonstrează bine acest lucru atunci când un tată, de exemplu, contractează o astfel de asigurare în beneficiul unuia dintre copiii săi.

Astfel, orice persoană, indiferent dacă este succesor sau nu, poate fi desemnată ca al treilea beneficiar al unei stipulaţii pentru altul. Această soluție este extrem de favorabilă intereselor persoanelor în cauză, care vor putea obține beneficiu prin acordarea unui drept direct împotriva promitentului. Exemplul asigurării de viață în beneficiul unei terțe persoane demonstrează teza invocată mai sus. Astfel, în acest sens, găsim prevederi legale de confirmare în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1890, alin. (4) și la art. 1893.

În concluzie, credem necesar a invoca fapul că în calitate de creditor al creanței stabilite prin contractul în folosul unui terț poate fi atât terțul beneficiar al contractului, cât și chiar stipulantul, căci, prin refuzul beneficiului de către terț, acest drept va trece în patrimoniul stipulantului fără acțiuni suplimentare din partea acestuia. Din contractul încheiat în folosul terţului, între terț şi promitent, se naşte un raport obligaţional, în care terţul beneficiar are calitatea de creditor, iar promitentul - de debitor. Ca efect, întru realizarea dreptului său, terţul beneficiar se poate folosi de toate mijloacele juridice care îi sunt caracteristice unui creditor. Astfel, beneficiarul poate cere, de rând cu stipulantul, executarea contractului în măsură în care legea sau contractul nu dispune altfel, acest lucru fiind posibil din natura prestaţiei. Beneficiarul este în drept să ceară executarea deoarece, în virtutea stipulației, este creditorul obligaţiei promitentului. Stipulantul are dreptul să ceară executarea obligaţiei de către promitent deoarece este parte a contractului din care s-a născut obligaţia şi este firesc ca partea contractantă să poată cere executarea obligaţiilor contractuale de către cealaltă parte a contractului. În ceea ce priveşte promitentul, conform art. 1099 din Codul civil al Republicii Moldova, acesta poate opune beneficiarului excepţiile fondate pe contractul din care beneficiarul şi-a obţinut dreptul, dar nu şi excepţiile fondate pe alte raporturi dintre promitent şi stipulant. Chiar şi în cazul în care cererea de executare în favoarea beneficiarului va fi făcută de către stipulant, promitentul poate ridica doar excepţiile care rezultă din contractul în al cărui temei s-a născut dreptul beneficiarului, căci, odată acceptat, beneficiul trece direct în patrimoniul beneficiarului și nu al stipulantului.

În ceea ce ține de moștenitorii stipulați în calitate de beneficiari, credem că instanțele se vor ghida de intenția stipulantului. Astfel, acest drept poate fi atât parte a masei succesorale, cât și parte delimitată de stipulantul în viață spre a o atribui unui moștenitor anumit.

3.3.3. Problematica privind determinarea locului pe care debitorul obligaţiei îl ocupă în cadrul contractului în folosul unui terţ.

Conform opiniei profesorului Valeriu Stoica[341], *specificul stipulaţiei pentru altul constă în dedublarea obligaţiei în două raporturi juridice obligaţionale, unul stabilit între stipulant şi promitent, iar celălalt născut între promitent şi terţul beneficiar. Această dedublare evocă însă unitatea iniţială a obligaţiei*.

Din cele identificate mai sus și din norma art. 1096 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, putem face câteva precizări. Prima precizare constă în faptul că între promitent şi stipulant se creează raporturi obligaţionale conform clauzelor prevăzute în contractul care cuprind stipulaţia. În acest sens nu este nimic deosebit, cele două părţi urmând a se ghida de contractul sinalagmatic pe care l-au semnat.

Trebuie să reţinem faptul că, între stipulant şi beneficiar, nu se creează raport juridic sau cel puţin nu este obligatoriu să se creeze, beneficiarul fiind un terţ faţă de stipulant, căruia nici contractul şi nici legea nu îi permite să acţioneze. Important de relatat în această materie este discuţia pe tema raporturilor juridice ce se produc între promitentul stipulaţiei şi beneficiarul stipulaţiei, chestiune specifică ce trebuie scoasă în evidenţă.

Codul civil al Quebecului priveşte această excepţie din perspectiva beneficiarului stipulaţiei, prin care terţul are dreptul, potrivit art. 1.444 alin. (2), de a primi îndeplinirea exactă a obligaţiei direct de la promitent. În esenţă, este acelaşi lucru, doar că privit în oglindă, căci dreptului beneficiarului îi corespunde obligaţia promitentului de a îndeplini întocmai obligaţia asumată faţă de stipulant, sau, altfel spus, se obligă faţă de beneficiarul stipulaţiei care, prin definiţie, este terţ faţă de promitent (dar care devine astfel creditor faţă de acesta) şi faţă de contractul încheiat între promitent şi stipulant.

Revenind la o excepţie veritabilă sau nu, abordând lucrurile în acest fel, există opinii diferite şi în doctrina canadiană, unii autori considerând că stipulaţia pentru altul este o excepţie veritabilă de la relativitatea efectelor contractului[342] , în timp ce alţi autori consideră că este, de fapt, vorba de o excepţie aparentă, în condiţiile în care terţul trebuie să accepte stipulaţia pentru a beneficia de drepturile respective. În dreptul francez, opiniile sunt, de asemenea, în sensul că aceasta este o excepţie reală de la principiul relativităţii efectelor contractului. Cităm doar pe

---

[341] **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În: Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1, p. 28.

[342] **Tancelin, Maurice.** *Des obligations en droit mixte du Québec*, 7th ed. - Montreal: Wilson & Lafleur, 2009 - pp. 1092 xli., p. 305.

Patrick Canin[343] , autor care consideră că există o excepţie aparentă, promisiunea faptei altuia, şi două excepţii reale, stipulaţia pentru altul şi acţiunile directe.

Este absolut firesc faptul că debitorul raportului obligațional creat de contractul în folosul unui terț este promitentul care are obligația de a executa nu creditorului, ci terțului beneficiar, drept pe care terțul îl are stipulat în contract. În cazul unor contracte sinalagmatice, calitatea de debitor va fi întrunită și în persoana stipulantului, și în persoana promitentului, dacă ne referim la raportul dintre aceștia doi. Un aspect pe care îl credem oportun de a-l sublinia în lumina prezentului capitol se raportă la posibilitatea incubării chiar terțului beneficiar unor obligații , dat fiind contractul în folosul unui terț.

Practica judiciară franceză stabilește că stipulaţia pentru altul nu exclude, în cazul acceptării de către beneficiar, ca acesta să fie ţinut de anumite obligaţii. Opinăm în acest sens, întrucât beneficiarul nu este obligat să primească sau să accepte stipulaţia or, dacă o face şi cunoaşte exact ce presupune această stipulaţie (cu drepturi şi obligaţii), va fi obligat să efectueze şi prestaţiile cuprinse în stipulaţie. Nu este posibilă, aşadar, o acceptare condiţionată, adică acceptarea doar a drepturilor cuprinse într-o stipulaţie, nu şi a obligaţiilor. În cele invocate mai sus, s-ar părea că este imposibil să fie instituite, de către contractanți, obligații pentru terț[344]. Atunci când se încheie un contract în folosul unei terţe persoane (aşadar în cazul stipulaţiei pentru altul, întrucât astfel terţul beneficiar dobândeşte un „drept" direct în patrimoniul său, nu o „obligaţie" pentru realizarea acestuia), terţului beneficiar nu i se poate impune să recurgă la acţiunea arbitrală convenită între promitent şi stipulant.

În acest sens, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a României[345] a hotărât că, în cazul stipulaţiei pentru altul, beneficiarul nu poate dobândi obligaţia de plată a preţului în calitate de beneficiar al contractului în folosul unei terţe persoane, deoarece, pe de o parte, un astfel de contract generează pentru beneficiar numai drepturi, nu şi obligaţii, iar, pe de altă parte, faţă de acest contract încheiat între stipulant şi promitent, faţă de contractul de vânzare-cumpărare, beneficiarul are calitatea de terţ. În speţă, într-o clauză a unui contract de vânzare-cumpărare, părţile au prevăzut că sunt de acord să încheie un act adiţional, în formă scrisă, la contract, prin care vor fi transferate toate drepturile şi obligaţiile unei părţi din contract către o societate comercială care va fi înfiinţată. Înalta Curte a statuat că această operaţiune nu reprezintă o stipulaţie pentru altul, întrucât, prin clauza menţionată, părţile contractului de vânzare-cumpărare

---

343 **Canin, Patrick.** *Droit Civil. Les Obigations*. Ed. Hachete Superieur 2005, p. 69.

344 **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil*. În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.10, p. 19.

345 Decizia nr. 1020 din 28 februarie 2012 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție a României, având ca obiect acțiune în pretenții. A se vedea: jurisprudența pe www.juridice.ro

nu s-au identificat ca stipulant şi promitent, ci au convenit la subrogarea în drepturile şi obligaţiile achizitorului cu persoana juridică ce urma să ia fiinţă în starea în care acestea existau la momentul preluării, or, la data încheierii actului adiţional obligaţia de plată a preţului era executată. De esență, contractul în folosul unui terț nu poate implica obligații către terțul beneficiar. O altă problemă, ce apare în practică, este situația în care obligațiile, conform contractului în folosul unui terț, țin de exercitarea dreptului acestuia. Un astfel de exemplu îl găsim în norma art. 1882 din Codul civil al Republicii Moldova. După cum observăm, terțul, pentru a-și exercita dreptul la despăgubiri din partea asigurătorului, trebuie să înainteze, în termen de 30 de zile, o cerere de plată direct asigurătorului. În caz contrar, plata va fi efectuată asiguratului.

În alt caz, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a României[346] a hotărât că includerea în contractul de vânzare-cumpărare a clauzei potrivit căreia cumpărătorul se obligă faţă de vânzător ca, în situaţia în care societatea privatizată nu va reuşi să îşi achite obligaţiile bugetare, să plătească din surse proprii debitele către creditorul bugetar. Această situaţie a fost calificată drept o *stipulaţie pentru altul*, în care cumpărătorul are calitatea de *promitent*, vânzătorul cea de *stipulant*, iar creditorii bugetari sunt *terţi beneficiari*. Înalta Curte a precizat că drepturile se nasc direct şi nemijlocit în patrimoniul terţului beneficiar, care are o acţiune directă împotriva promitentului pentru satisfacerea dreptului său. În ceea ce privește stipulantul, Înalta Curte a statuat că acesta îl poate acţiona pe promitent, în virtutea raporturilor dintre ei, însă numai pentru executarea obligaţiei faţă de terţa persoană, nefiind în măsură să solicite obligarea cumpărătorului, în calitate de promitent, la plata către el însuşi a sumei ce reprezintă datoriile societăţii privatizate către creditorul bugetar. Cu toate acestea, în caz de neexecutare, stipulantul poate pretinde promitentului daune-interese, în speță fiind incidente prevederile clauzei penale inserate în contract, potrivit căreia, în cazul neîndeplinirii în tot sau în parte a obligaţiei de plată a datoriilor bugetare, cumpărătorul datorează vânzătorului o penalitate de 30% din preţul de cumpărare a acţiunilor. În acest caz, obligațiile sunt pe seama promitentului, astfel fiind și firesc acest fapt, iar dreptul beneficiarului este de a cere executarea în privința sa a creanței pecuniare.

În urma celor invocate mai sus, concluzionăm că, în virtutea principiului relativității efectelor față de părți, se determină faptul că efectele contractelor se răsfrâng doar asupra părților contractante. Excepție de la acest principiu este contractul în folosul unui terț, ce determină doar drepturi terțului, fiind o excepție doar pentru partea activă a obligației, nu și pentru cea pasivă. O altă soluție ar aduce atingere libertății persoanei.

---

[346] Decizia nr. 153 din 22 ianuarie 2015 pronunţată în recurs de Secţia a II-a civilă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a României având ca obiect acţiune în pretenţii. Disponibil pe: jurispudenţa pe www.juridice.ro

O altă problemă, pe care am dori să o abordăm la acest subiect, se referă la mărimea răspunderii debitorului pentru neexecutarea obligațiilor față de terț. Deoarece terțul este parte la contractul care a generat dreptul său, s-ar părea că acesta poate cere doar ceea ce este prevăzut în contract, fără a putea cere alte plăți prevăzute de lege, în cazul în care contractul nu prevede sancțiuni pentru neexecutare. În acest sens, normele Codului civil privind contractul în folosul unui terț nu prevăd limitarea răspunderii debitorului pentru neîndeplinirea obligațiilor sale. Astfel, opinăm că normele generale ale legislației civile privind răspunderea pentru neîndeplinirea unei obligații trebuie aplicate fără excepție. Prin urmare, creditorul ar trebui să poată recupera de la debitor orice pierdere generată prin neîndeplinirea obligației pe care o poate dovedi în modul corespunzător, cu excepția cazurilor în care legea prevede limitări ale răspunderii debitorului. Astfel, dacă nu execută voluntar prestaţia către terţul beneficiar, promitentul încalcă şi obligaţia pe care o are faţă de acesta, şi obligaţia pe care o are faţă de stipulant. În acest moment, se naşte şi dreptul material la acţiune al terţului beneficiar de a cere executarea silită a prestaţiei către el, şi dreptul material la acţiune al stipulantului de a cere executarea aceleiaşi prestaţii către terţul beneficiar. Altfel spus, neexecutarea unei unice prestaţii semnifică încălcarea a două datorii, cu consecinţa naşterii a două raporturi de răspundere civilă contractuală, unul care îl leagă pe promitent de terţul beneficiar şi altul care îl leagă pe promitent de stipulant[347].

În acet sens, determinăm că dreptul beneficiarului se limitează la dreptul de a cere executarea în folosul său, pe când dreptul stipulantului include și acest drept, și toate drepturile ce derivă din noțiunea de parte a contractului pe care o are. Totuşi, aceste două drepturi de creanță nu sunt total fără influență reciprocă și, într-o anumită măsură, dispariția unuia va duce la dispariția celuilalt. În primul rând, nu există nicio îndoială că executarea în folosul beneficiarului va atrage dispariția dreptului stipulantului. De fapt, acesta din urmă este doar creditorul promitentului în măsura în care şi beneficiarul este creditor al promitentului. Dreptul stipulantului este, prin urmare, accesoriu celui al beneficiarului și, dacă dreptul beneficiarului se stinge prin plată, compensare, remitere a datoriilor sau prin orice alt mijloc, dreptul stipulantului va dispărea ca efect al acestei stingeri.

Pe de altă parte, mult mai îndoielnic ar fi să legăm, în toate cazurile, soarta dreptului beneficiarului de soarta dreptului stipulantului care rezultă din contractul în folosul unui terț. Într-adevăr, este posibil ca al doilea drept să dispară fără ca primul să-l urmeze în dispariția sa. Trebuie presupus pentru aceasta că promitentul nu respectă beneficiarul. În calitate de parte contractantă și de creditor al promitentului în temeiul stipulării pentru alții, dacă este el însuși

[347] **Stoica, Valeriu.** *Au terții un veşmânt logic comun în Codul civil?* În : Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1, p. 30.

debitor al promitentului, stipulantul poate întotdeauna să rezilieze contractul, ceea ce trebuie să aibă drept consecință dispariția stipulării pentru alții. Ca și în ipoteza rezoluționării, examinată anterior, pronunțată pentru neexecutare de către promitent a obligațiilor care îi revin în temeiul contractului și nu în virtutea stipulării pentru alții, găsim un conflict aprig al principiilor: irevocabilității și independenței dreptului beneficiarului de cel al stipulantului, pe de o parte, și cel al dependenței dreptului beneficiarului pe de altă parte, în raport cu contractul din care provine. În drept, problema este prezentată în același mod și, prin urmare, este necesar să o soluționăm în conformitate cu aceleași idei orientative, adică trebuie făcută distincție în dependenţă de implicarea sau neimplicarea în cauză a beneficiarului.

Desigur, partea stipulantă se poate angaja întotdeauna față de beneficiar pentru a garanta existența dreptului său și chiar satisfacția care trebuie să i se acorde de către promitent. În absența unui acord în acest sens, promitentul ar trebui să fie obligat să-l despăgubească pe terţ pentru prejudiciul cauzat de rezilierea contractului care a dus la stingerea stipulării pentru alții. Ideea îmbogățirii nejustificate nu este în niciun caz menită să se aplice în această ipoteză. Beneficiarul și-a atras scopul dreptului din stipularea pentru alții., drept anihilat retroactiv prin acordul de rezoluţiune. Stipulantul nu este îmbogățit pe nedrept, deoarece recuperează doar valorile care au fost scoase din patrimoniul său în virtutea unui contract anihilat retroactiv. În cele din urmă, mai presus de toate ar fi existenţa unei reguli constante în materia contractului în folosul unui terţ, conform căreia numai promitentul este obligat de beneficiar, fapt condiţionat de acordul expres al beneficiarului care acceptă stipulaţia.

Astfel, putem determina că debitor al obligației, conform contractului în folosul unui terţ, este promitentul, care, în același timp, va fi și debitor în virtutea raportului dintre stipulant și promitent, în cazul unor contracte sinalagmatice. Obligația promitentului de a executa stipulația nu va decădea în cazul renunțului beneficiarului de a accepta beneficiul. Renunțul va însemna, în principiu, trecerea acestui drept în patrimoniul stipulantului. Dreptul la acțiune bifuncțional este generat și de existența obligațiilor promitentului atât în folosul beneficiarului, cât şi în cel al stipulantului în cazul contractelor sinalagmatice. Debitorul, în cadrul acestei construcții juridice complexe, este desigur promitentul, care poate avea obligații atât față de stipulant, cât și față de terțul beneficiar în cazul în care contractul este sinalagmatic.

3.3. Unele aplicații de drept civil ale contractului în folosul unui terț

Reglementat în partea generală a Codului civil al Republicii Moldova, contractul în folosul unui terț are o multitudine de aspecte datorită cărora se include și în prevederile părții speciale ale Codului civil. Aceste norme din cadrul părții speciale nu limitează părțile să determine oricărui contract aspectele unui contract în folosul unui terț. I.S. Pereterski clasifică tipurile de contract în folosul unui terț în două categorii:

- contract bazat pe relația personală specială dintre părțile contractante și terța persoană; din punctul de vedere al semnificației economice, aceast contract se apropie de contractul de donație;

- contract a cărui încheiere este un efect al datoriei unei părți (creditor) față de un terț[348].

Acest mecanism juridic, contractul în folosul unui terț, poate fi aplicat în orice tip de contract și ca efect al oricăror relații dintre părți (în general, putem lua ca bază clasificarea sus indicată). În prima categorie nu ne vom limita la contractul de donație, ci ne vom referi și la contractul de rentă. Acesta din urmă, conform art. 1222 din Codul civil al Republicii Moldova, statuează că rentei, constituită cu titlu gratuit, i se aplică regulile donației. Nu poate fi neglijată nici donația indirectă, categorie consistentă, care poate fi întâlnită deseori prin intermediul oricărui contract precum vânzare-cumpărare, depozit bancar etc.

Un exemplu incontestabil de donație indirectă sub aspectul relației terț - deponent[349], contractul de depozit în folosul unui terț poate fi privit sub aspect bidimensional. Astfel, primul exemplu unei astfel de construcții este reglementat la art. 1741, alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, care prevede: *Prin contract de depozit bancar, banca sau o altă instituție financiară (bancă), licențiată conform legii, primește de la clientul său (deponent) sau de la un terț în folosul deponentului o sumă de bani, înscrisă la soldul contului de depozit deschis pe numele deponentului, pe care se obligă să o restituie deponentului după un anumit termen (depozit la termen) sau la cerere (depozit la vedere).* În această prevedere legală este strict determinată configurarea contractului în folosul unui terț.

La fel, un alt aspect, pe care îl credem oportun a-l discuta, este cel al contractului de depozit încheiat, prin care stipulant este deponentul, iar dreptul de a ridica suma de bani depusă,

---

348 **Перетерский,И.С.** *"ГК РСФСР: научный комментарий",* Москва, 1929, с. 70.

349 **Băieșu,Aurel, Slutu, Nicolae.** *Drept bancar. Note de curs.* Chișinău, 2013, p. 11.

precum și dobânda, i-ar reveni terțului. Această modalitate a contractului de depozit a fost utilizată la scară largă în perioada de până la independență. În această configurare triunghiulară nu avem prevederi legale exprese, credem însă că nu este un impediment de a încheia un asemenea contract. Una dintre problemele care împiedică propunerea unor asemenea oferte în cazul contractelor în folosul unui terț ar fi conformitatea și, deci, riscul spălării banilor. Un astfel de contract de depozit în folosul unui terț poate fi încheiat, fiind un contract ce ar da posibilitatea părților să evite deschiderea unei proceduri succesorale, în cazul decesului stipulantului. Totodată însă, instituțiile financiar-bancare trebuie să elaboreze politici eficiente în acest sens, pentru ca stipulaţia pentru altul să nu devină un mijloc de spălare a banilor. Instituțiile financiar-bancare din alte state dau soluții diferite la acest subiect. De exemplu, în România, unele instituții financiar-bancare prevăd încheierea contractului de depozit în folosul terțului, dar condiționează încheierea acestui contract cu existența legăturii de rudenie între deponent (stipulant) și terț. În Federația Rusă se condiționează cu mărimea sumei la depunere, stabilind un plafon maxim al sumei de depozit.

În cazul donațiilor indirecte, se identifică o serie de alte tipuri de contracte ce pot avea configurarea contractului în folosul unui terț, fapt ce trebuie prevăzut expres în contract. Recomandare în acest sens ar fi ca părțile să prevadă expres toate aspectele contractului, astfel încât să nu existe dubii, în caz de litigiu, la interpretarea acestui contract în calitate de contract în folosul unui terț.

Dacă revenim la clasificarea realizată de Pereterski I.S., cea de a doua categorie a contractelor în folosul unui terț sunt contractele care se încheie ca efecte ale datoriei unei părți (creditor) față de un terț. Contractele în folosul unui terț din această categorie se încheie în cadrul unor grupuri de contracte. Grupurile de contracte reprezintă o realitate a vieții contemporane, căci rareori o parte contractantă va putea oferi cocontractantului, doar din resursele proprii, toate componentele prestației sale, ci, de regulă, va recurge la diverși furnizori, prestatori ori asistenți[350]. În acest sens, partea contractantă poate numi pe cocontractantul său în calitate de terț beneficiar al unui alt contract, la care acesta nu este parte.

Pe lângă astfel de aplicații ale contractului în folosul unui terț, generate de această clasificare, există și altele asemenea, reglementate însă de normele dreptului civil ale Codului civil al Republicii Moldova și ale altor acte normative.

Unul dintre cele mai clare și expres reglementate exemple de contract în folosul unui terţ este contractul privind administrarea bunurilor altuia, care se face, de regulă, în interesul

[350] **Mîțu, Gheorghe.** *Op. cit.,* p. 282.

titularului dreptului de proprietate asupra bunurilor respective, al titularului masei patrimoniale sau al titularului patrimoniului încredinţat administratorului.

Legislația permite exercitarea acestei administrări în interesul unei terțe persoane - Codul civil al Republicii Moldova, art. 1503, alin. (2); *donaţia cu sarcini* poate fi prevăzută în favoarea unui terţ beneficiar conform art. 1.204; *renta viageră* poate fi constituită în folosul unui terţ beneficiar potrivit art. 1222, alin. (3). *Contractul de întreţinere* poate fi determinat asemenea unui contract în folosul unui terț, dacă prestaţiile necesare întreţinerii şi îngrijirii se efectuează nu în folosul celeilalte părţi contractante, ci în folosul terțului beneficiar.

Conform opiniei lui Valeriu Stoica, *raporturile juridice care se nasc din scrisoarea de garanţie sunt specifice unei stipulaţii pentru altul, ordonatorul fiind în poziţia stipulantului, emitentul în poziţia promitentului, iar cel în favoarea căruia se execută această garanţie autonomă fiind în poziţia terţului beneficiar* [351]. Totodată, autorul menționează: *Ţinând seama de specificul acestei garanţii, pare să fie greu de admis că normele juridice care i se aplică,* (art. 2.321 C. civ.) *ar putea fi completate cu normele juridice care alcătuiesc regimul juridic general al stipulaţiei pentru altul.* Ținem să fim de acord cu această ultimă afirmație, căci garanția bancară este foarte apropiată contractului în folosul unui terț, dar, în același timp, prevederile legale îi diferențiază. Astfel, conform art. 1099 din Codul civil al Republicii Moldova, *promitentul poate opune beneficiarului excepțiile fondate pe contractul din care beneficiarul și-a obținut dreptul, dar nu și excepțiile fondate pe alte raporturi dintre promitent și stipulant.* În același timp, prevederile art. 1776, alin (3) din acelaşi cod stabileşte: *Garantul și ordonatorul nu pot invoca față de beneficiar excepții bazate pe contractul privind eliberarea garanției bancare.* Astfel, în acest sens, aceste două construcții diferă.

Un alt contract care, în opinia unor doctrinari, ţine de categoria contractului în folosul unui terţ este contractul de transport. Conform opiniei lui C. Stătescu, contractul de transport s-ar încadra în categoria contractului în folosul unui terț, căci *expeditorul ar avea calitatea de stipulant, transportatorul pe aceea de promitent, iar destinatarul, calitatea de terţ beneficiar*[352]. Aceeași părere este invocată de doctrinarii ruși Braghinski și Vitreanski[353], care dau drept exemplu de contract în folosul unui terţ contractul de transport de mărfuri, dar, în același timp, condiționează această calificare cu faptul ca expeditorul și destinatarul să nu fie aceeași persoană. La fel, doctrinarul român Paul Vasilescu[354] determină contractului de transport de mărfuri aspecte ale contractului în folosul unui terţ. Considerăm discutabilă acestă abordare,

---

351 **Stoica, Valeriu.** *Op. cit* , p. 34.
352 **Stătescu, Constantin.** *Op. cit*., p. 85.
353 **Брагинский М.И., Витрянский В.В.** *Op. cit*, с. 362.
354 **Vasilescu, Paul.** *Drept civil.Obligații.* Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu, p. 498.

căci, conform noilor reglementări, contractul de transport ar avea o altă configurare, fapt ce ne trezesc dubii cu privire la alinierea acestui contract în categoria contractelor în folosul unui terț.

Astfel, dacă, în cazul contractului în folosul unui terț, dreptul terţului beneficiar se naşte direct din stipulaţie, iar acceptarea sau respingerea acestui drept reprezintă doar exercitarea dreptului potestativ pe care terţul beneficiar îl dobândeşte odată cu dreptul patrimonial, în cazul contractului de transport de bunuri destinatarul trebuie să accepte contractul sau bunurile transportate, manifestare de voinţă prin care dobândeşte drepturile şi obligaţiile decurgând din contractul de transport. Practic, prin această acceptare, destinatarul devine parte în contractul de transport, ceea ce explică faptul că dobândeşte nu numai drepturi, ci şi obligaţii. În acest fel, destinatarul se situează mai degrabă în poziţia aderentului la contract, căci, conform art. 1441 alin. (5), lit. a), expeditorul ori destinatarul menționat la alin. (3) trebuie, în cazul în care vrea să-și exercite dreptul de dispoziție, să prezinte primul exemplar al scrisorii de trăsură, în care se înscriu noile indicații date transportatorului, și să suporte prejudiciul, inclusiv cheltuielile apărute în seama transportatorului prin îndeplinirea acestor indicații.

La fel, un argument al tezei că destinatarul este aderent la contractul de transport ar fi și art. 1443 alin. (2), care stipulează: *Dacă s-a constatat pierderea bunului sau dacă bunul nu a ajuns în termenul prevăzut la art. 1451, destinatarul poate valorifica în nume propriu împotriva transportatorului drepturile ce decurg din contractul de transport.* Respectiv, din această prevedere, putem deduce faptul că destinatarul este mai mult decât un terț beneficiar și devine parte care poate cere exercitarea tuturor drepturilor ce decurg din contractul de transport. La alin. (3) al aceluiași articol, se stabilesc destinatarului și obligații, precum ar fi: să plătescă suma totală a plăților care rezultă din scrisoarea de trăsură, sau, în caz de divergențe, să acorde garanții și apoi să livreze. În aceeași ordine de idei se expune și Chibac Gheorghe[355], care invocă destinatarul în calitate de participant la contractul de transport. Destinatarul nu participă la încheierea contractului, însă, în virtutea legii, dispune de o serie de drepturi şi obligaţii în cadrul executării contractului de transport.

Un alt doctrinar autohton, Gribincea Lilia[356], consideră: *Destinatarul nu participă la încheierea contractului de transport, acestuia îi revin totuşi unele drepturi şi obligaţii.* Astfel, destinatarul este în drept să pretindă predarea mărfii de la antreprenor. Destinatarul este obligat

---

[355] **Chibac, Gheorghe.** *Contractul de transport (comentariu) Dispoziţii generale cu privire la transport.* În: Buletinul Curţii de Apel Economice şi Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanţelor, 2004, nr.4, p.7.

[356] **Gribincea, Lilia.** *Contractul de transport multimodal internaţional de mărfuri.* În: Revista Naţională de Drept, 2012, nr.10, p.18.

să preia mărfurile de la antreprenorul de transport multimodal şi să efectueze plata preţului de transport, dacă asemenea obligaţie este în sarcina destinatarului.

O altă deosebire ce distanțează prevederile contractului în folosul unui terț de cele ale contractului de transport se conţine în art. 1445, alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova, care stabileşte: *Destinatarul poate, chiar în cazul refuzului de a prelua bunul, să mai ceară livrarea acestuia atât timp cât transportatorul nu a primit o indicaţie contrară de la expeditor sau nu a dispus de bun*, prevedere diferită de cea determinată la art. 1098 al aceluiaşi cod.

În esență, nu putem nega cu vehemență apartenența contractului de transport la categoria contractului în folosul unui terț. În acest caz însă, terțul trebuie să se încadreze în parametrii doar ai beneficiarului, fără a i se atribui obligații ce țin de achitare a prețului, de acordare a garanțiilor și altele asemenea.

În materia contractului de asigurare, indemnizaţia poate fi plătită, în cazul producerii riscului asigurat, fie asiguratului, fie unei terţe persoane ca beneficiar al asigurării sau ca terţ păgubit. Dubii cu privire la atribuirea acestui contract categoriei de contract în folosul unui terț nu ar trebui să existe. La acest subiect ne vom referi în detaliu la punctul 3.3.3. al prezentei lucrări.

Pe lângă aceste aplicaţii practice, generate de interesele părţilor contractante şi de imaginaţia lor juridică, există mai multe aplicaţii speciale ale stipulaţiei pentru altul, reglementate în Codul civil. Fără a face un inventar exhaustiv al acestor aplicaţii speciale, câteva exemple sunt relevante[357].

[357] **Stoica, Valeriu.** *Op.cit.,* p. 35.

3.3.1. Contractul de donație în folosul unui terț.

Contractul de donație reprezintă o reflectare în realitatea socio-juridică a conceptului de generozitate, ca ipostază relativ frecvent întâlnită a personalității umane. Acest contract este unul dintre cele mai vechi, existente în raporturile juridice. În dreptul roman, de exemplu, existau mai multe categorii de donații: donațiunea între vii obișnuită, donațiunea între soți, dota, donațiunea *ante nuptias* și donațiunea *mortis causa*.[358]. Până în prezent, acest contract a evoluat, dar nu și-a atenuat caracterele sale juridice. Codul civil al Republicii Moldova, după modernizare[359], a evoluat extrem de mult și la capitolul reglementării contractului de donație. Modificările Codului civil preia, așadar, în mare parte viziunea legiuitorului de până la modificări, dar introduce o serie de elemente de noutate, menite să remedieze anumite carențe sau omisiuni de reglementare sesizate în practica judiciară ori în doctrina de specialitate, să înlăture efectele unor concepții care nu se mai regăsesc în gândirea juridică modernă și să adapteze contractul de donație, pe de o parte, la interesele sociale și individuale actuale, iar, pe de altă parte, la stadiul evolutiv al mentalității generale[360].

Aşadar, elementul esențial specific contractului de donație este intenția liberală – *animus donandi,* intenția de a gratifica, ce reprezintă însăși esența contractului. Dacă această intenție de a gratifica lipsește, actul proiectat ori încheiat nu mai poate fi calificat ca donație, independent de denumirea sa. Intenția liberală presupune, evident, și elementul obiectiv al diminuării activului patrimonial al dispunătorului în beneficiul donatarului, care, în mod corelativ, se îmbogățește. În caz contrar, această intenție nu poate fi calificată drept „liberală”. Asociind cele două elemente - intenția liberală și diminuarea patrimoniului dispunătorului în beneficiul gratificatului - ***donația poate fi definită ca fiind contractul prin care, cu intenția de a gratifica, donatorul transmite donatarului în mod irevocabil dreptul de proprietate asupra unui bun, un alt drept real sau un drept de creanță, diminuându-și astfel patrimoniul fără contraprestație, în beneficiul celui din urmă***. În literatura de specialitate, donația a fost definită, de exemplu, contract solemn, unilateral și cu titlu gratuit, prin care o parte, numită donator, cu intenție liberală își micșorează irevocabil

---

358 **Murzea,Cristinel, Poenaru, Emil.** *Donația și testamentul. Studiu de doctrină și jurisprudență.* Monografie. Editura Hamangiu, 2007, p. 3.

359 *Legea nr. 133 din 15 noiembrie 2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018. nr. 467-479, art. 784. Data intrării în vigoare: 1 martie 2019.

360 Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative, Disponibilă pe: http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

patrimoniul cu un drept (real sau de creanță), mărind patrimoniul celeilalte părți, numită donatar, cu același drept, fără a urmări să primească ceva în schimb[361]. Găsim și alte noțiuni asemănătoare: donația este contractul prin care o persoană, numită donator, transferă în mod irevocabil un drept (real sau de creanță) al său asupra unuia sau mai multor bunuri determinate unei alte persoane, numită donatar, care îl acceptă.[362]

Donația cu sarcină este, în limita sarcinii, un contract sinalagmatic. De altfel, donația cu sarcină cunoaște semnificative deosebiri de regim juridic față de donația pură și simplă, operând un transfer de caractere şi trăsături juridice de la contractul sinalagmatic. Aceste particularități urmează să producă efecte doar în limita sarcinii, a valorii acesteia. Dacă respectiva valoare absoarbe valoarea contractului sau este extrem de apropiată de ea, convenția încheiată nu mai este una de donaţie, ci act cu titlu oneros. Așadar, donația cu sarcină este un contract sinalagmatic şi, ca o subclasificare a acestui tip de contracte, comutativ. Specific contractului comutativ este aspectul cunoașterii în mod cert de către părți, din chiar momentul încheierii convenției, a existenței şi, cel puţin generic, a întinderii obligațiilor ce le revin, acestea nedepinzând de factori exteriori.

Donația cu sarcină, în general, exclude elementul *alias*, în sensul că obligațiile părților nu pot crea pentru ele șansa unui câștig sau riscul unei pierderi, rigoarea pe care o presupune încheierea contractului şi efectele acestuia fiind incompatibile cu sfera de incidență a hazardului. Încă din momentul încheierii contractului, sunt determinate legal obligațiile ce incumbă donatorului şi donatarului, dat fiind caracterul numit al contractului, obligații pe care donatorul le poate agrava şi multiplica valabil (de exemplu, garanția pentru evicțiune). În categoria contractelor de donație condiționată putem desprinde construcția juridică a ***contractului în folosul unui terț***. Deseori, în practică putem întâlni cazuri când se încheie un contract de donație prin care donatorul transmite dreptul de proprietate doantarului cu condiția de a-i acorda dreptul de abitație/uzufruct/uz unui terț, de exemplu fiului bolnav al donatorului, sau cu condiția acordării unei sume de bani către un terț - rudă a donatorului. Este lesne de înțeles că aceasta va fi donație în partea excedentară a cheltuielilor de executare (Codul civil al Republicii Moldova, art. 1204). În acest sens, putem stabili că se vor aplica prevederile din acelaşi cod, art. 1198-1212, precum şi art. 1096-1099 .

---

361 **Deak, Fr.** *Tratat de drept civil. Contracte speciale.* Bucureşti, 2001, Editura Universul Juridic, p. 118.

362 **Motica, Radu I, Moțiu, Florin.** *Contracte civile. Teorie și practică judiciară.* București, 2004, Editura Lumina Lex, p. 232.

În lumina noilor reglementări ale Codului civil după modernizare, ar putea fi modelat și un contract în folosul unui terț prin care se donează donatarului un bun, iar ultimul urmează să îl ierte de datorie (Codul civil, art. 988 remiterea de datorie) pe fiul donatorului, datorie pe care acesta îl are în temeiul unui contract de împrumut, căci art. 1096 alin.(2) stipulează: *Prestația poate, de asemenea consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului față de promitent sau stipulant.* Această categorie de contracte crează o serie de probleme. Una dintre ele se raportă la faptul în ce măsură un act este cu titlu gratuit. O altă problemă constă în coraportul dintre normele cu privire la donație şi cele ale contractului în folosul unui terț. În acest sens, credem că prevederile art. 1096, alin.(2) sunt foarte greu de aplicat în coraport cu prevederile alin. (3) din acelaşi art., care statuează că nu este obligatoriu ca beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulației, deoarece, în exemplul invocat cu privire la remiterea de datorie, scopul acestei donaţii este anume iertarea de datorie a fiului donatorului şi nu a unui terţ oarecare. De aceea, credem, în acest caz, beneficiarul trebuie să fie determinat. O a doua problemă pe care o invocăm din punct de vedere practic este acceptarea de către beneficiar a beneficiului, căci, potrivit art. 988, remiterea de datorie se realizează printr-o simplă notificare unilaterală transmisă de către creditor în adresa debitorului său. Având în vedere faptul că debitorul poate obiecta remiterea de datorie, prevederile art. 1096, alin. (4), în acest sens, rămân valabile , iar beneficiarul trebuie să accepte beneficiul respectiv.

La acest subiect concluzionăm că, în cazul aplicării prevederilor din contractul de donație în folosul unui terț în conformitate cu art. 1096, alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova, care stipulează că prestația poate, de asemenea, consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului față de promitent sau stipulant, invocăm cu fermitate că beneficiarul trebuie să fie determinat, dacă limitarea de răspundere este scopul încheierii contractului de donație a stipulantului.

Liberalitatea este o specie a actelor cu titlu gratuit, din a căror categorie fac parte şi actele dezinteresate. Deosebirea esențială dintre liberalități și actele dezinteresate constă în diminuarea activului patrimonial al dispunătorului, corelativ cu argumentarea patrimonială actuală a beneficiarului. Cu alte cuvinte, prin liberalitate, dispunătorul îşi micşorează patrimoniul în mod irevocabil cu o valoare activă (de exemplu, donează proprietatea sa unui terţ, ori renunţă la încasarea unei datorii)[363]. Încheind un act dezinteresat (comodat, depozit gratuit, mandat gratuit), dispunătorul nu suferă o diminuare patrimonială, beneficiile obținând-se de către cocontractant

[363] **Boroi,G., Stănciulescu,L.** *Insituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil.* Bucureşi, 2012, Editura Hamangiu, p. 403.

fără a se realiza o însărăcire a persoanei de la care emană actul dezinteresat. Așadar, contractul de donaţie face parte din categoria liberalităţilor, este o convenţie cu titlu gratuit, fără prefigurarea, în cazul donaţiei pure şi simple, a obţinerii unui contraechivalent pentru sine sau pentru altul. Cu toate acestea, elementul obieciv, patrimonial, al însărăcirii dispunătorului corelativ cu îmbogăţirea beneficiarului nu este suficient în delimitarea caracterului gratuit al contractului de donaţie, în calificarea ca atare a actului încheiat, căci acesta trebuie să se asocieze cu un element subiectiv, şi anume cu intenţia liberală. Tocmai de aceea contractul de donaţie nu se confundă cu premiile sau cu recompensele oferite în scopuri publicitare de către comercianți, acestora lipsindu-le elementul *animus donandi*[364].

Intenţia liberală lipseşte şi în cazul executării benevole a unei obligații civile imperfecte. În acest sens, s-a arătat că, achitând datoriile naturale, persoana îşi îndeplineşte o obligaţie, nu face o liberalitate, deoarece, în această ipoteză, obligația există. Aşadar, inițiativa formării sale nu revine dispunătorului, doar că împlinirea termenului de prescripție a determinat stingerea dreptului creditorului de a mai recurge la forța de constrângere a statului pentru a obține îndeplinirea obligației ce incumbă debitorului. De asemenea, nu reprezintă o donație întreținerea unei rude față de care nu există obligația legală de întreținere, iar prestarea unui serviciu în beneficiul unei alte persoane, chiar cu titlu gratuit, nu întrunește elementul obiectiv anterior menționat (însărăcirea, corelativă cu îmbogățirea beneficiarului), putând fi inclusă, după cum am arătat, în categoria actelor dezinteresate. În limita valorii sarcinii, donația este un contract sinalagmatic şi cu titlu oneros, drepturile şi obligațiile părților fiind reciproce şi interdependente. În niciun caz însă, valoarea sarcinii nu poate absorbi sau deveni sensibil egală cu beneficiile procurate celui ținut la îndeplinirea acesteia, deoarece, în această situație,indiferent de denumirea pe care i-au dat-o părţile, contractul nu mai este o donație, ci un act cu titlu oneros.

Intenția liberală este incompatibilă absolut cu obținerea unui contraechivalent integral al prestației care o materializează. Donaţia afectată de modalitatea sarcinii poate fi însă şi pur gratuită, atunci când beneficiar al sarcinii este chiar donatarul, situaţie în care se impune cercetarea atentă a voinţei părţilor pentru a se stabili dacă respectiva sarcină este în realitate o condiţie. În cazul donației condiționate, caracterul gratuit al acestui act este adesea pus sub semnul întrebării. Conform art. 1204, alin. (1), este reglementat faptul că *va constitui donație numai partea excedentară* a cheltuielilor de executare a sarcinii sau de atingere a scopului. În cadrul construcției în folosul unui terț, deseori este pus sub semnul întrebării caracterul gratuit al

[364] **Urs, I.R., Angheni, S.** *Drept civil. Contracte civile*. Vol. III. Bucureşti, 1999, Editura Oscar Print, p. 57.

contractului, fie el numit *de donație*, deoarece sarcina pusă pe umerii promitentului (donatar) are un caracter patrimonial. În același timp însă, în alte contracte în care este transmis un beneficiu în temeiul contractului în favoarea unui terț, prestația către terț poate fi calificată asemenea unei donații în folosul terțului. De exemplu, în cazul în care părinții vor să doneze bani fiului aflat în căsătorie pentru a-și procura un bun imobil, este recomandabilă încheierea unui contract de vânzare-cumpărare în folosul unui terț, adică un contract prin care părintele încheie contract de vânzare-cumpărare cu vânzătorul, dar instituie clauza prin care obligă vânzătorul de a transmite bunul și dreptul de proprietate către un terț – fiul său. În acest caz, s-ar evita calificarea bunului proprietate comună în devălmășie a soților (fiul), dar se demonstrează și provenienta banilor la procurarea bunului, căci, dacă bunul este procurat de către fiu, este necesar să se încheie un contract de donație a mijloacelor financiare pentru a dovedi proveniența banilor. În acest caz, suntem în prezența unei donații indirecte, dacă ne referim la coraportul dintre stipulant și terțul beneficiar. Asemenea construcții de donații indirecte pot fi întîlnite și prin intermediul unor alte contracte speciale, de exemplu un contract de depozit bancar în folosul unui terț.

Putem,aşadar, concluziona că, în cazul contractului de donație în folosul unui terț, dacă îl calificăm asemenea unei donații condiționate, caracterul gratuit al acestui contract este pus la dubiu. Astfel, va fi donație doar partea excedentară, pe când o mare parte a contractelor în folosul unui terț sunt calificate donații indirecte[365].

Solemnitatea este consacrată de legiuitor fazei precontractuale. În acest sens, Codul civil al Republicii Moldova stabilește la art. 1200 : *Indiferent de natura bunului, antecontractul de donație se încheie în formă autentică.* Ceea ce ține de contract, avem modificări ale normei, dar care ar putea crea diferite probleme. Astfel, prima frază a art. 1200, alin.(1) prevede: *Contractul de donație se încheie în formă autentică.* Nerespectarea formei însă nu afectează valabilitatea contractului de donație dacă bunul donat a fost predat donatarului. Deci, forma autentică nu este *ad validatem*, acest viciu de formă fiind acoperit prin predarea bunului. Cu toate acestea, dacă obiect al donației este un bun pentru a cărui vânzare (înstrăinare) este prevăzută prin lege o anumită formă a contractului, o astfel de formă este cerută și contractului de donație. Aici, este destul de periculoasă această prevedere, pentru că politica statului cu privire la autentificarea contractelor de vânzare a imobilelor a fost diferită de la o perioadă la alta.

---

[365] **Motica, Radu I., Moțiu, Florin.** *Op. cit,* p. 47.

Cu referire la art. 1201 lit. (a)), care prevede că dacă obiect al donației este un bun imobil cu destinație locativă, notarul care autentifică contractul de donație este obligat, înainte de încheierea contractului, să transmită informație și să explice, într-un limbaj simplu, donatorului că donatarul nu poartă nicio obligație de întreținere a donatorului și nu are nicio obligație de a asigura donatorului spațiu locativ cu excepția cazului în care o asemenea sarcină s-a stipulat în contractul de donație. Această normă rezolvă o problemă de concretizare a percepției, de către donator, a actului pe care îl semnează, dar creează o serie de probleme în aplicarea sa, şi anume cu privire la posibilitatea notarului de informare a donatorului ce autentifică contractul de donație în temeiul unei procuri, unui contract de manadat. Apare aşadar dilema: care notar are obligația de a informa donatorul, cel ce autentifică procura sau cel ce autentifică contractul de donație. Articolul 1201 din Codul civil al Republicii Moldova statuează că notarul care autentifică contractul are obligaţia de informare. În această prevedere însă, pare că se ascunde o interdicţie, şi anume privind încheierea contractului prin reprezentare. Credem totuși că scopul normei nu este acela de a crea interdicţii, ci de a proteja donatorul. La fel, este foarte dificilă aplicarea practică a legislației în acest sens cu privire la contractele de donație ai căror donatori sunt cetățeni străini, căci informația precontractuală trebuie prezentată în limba pe care aceştia o posedă. Este obligația notarului să prezinte informația precontractuală donatorului, dar cine va suporta cheltuielile de traducere a textului pregătit în limba pe care donatorul străin o cunoaște?

În lumina contractului în folosul unui terț apare întrebarea: cine va primi această înformație pe suport de hârtie? Credem că oricare ar fi construcția juridică, donatorul urmează a o primi, el fiind partea mai slabă a acestui contract.

În final, considerăm inoportună regăsirea prevederilor legale din art. 1201 al Codului Civil. Credem că acest articol trebuie să se regăsească într-o normă de procedură. Aşadar, propunem excluderea lui din Codul civil și includerea în normele Legii nr.246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială, și anume completarea capitolului III al legii cu un articol având denumirea **Autentificarea contractului de donație cu privire la imobilele cu destinație locativă,** ***în care acestă normă și-ar regăsi locul.***

În ceea ce ține de efectul translativ al contractului de donații, menționăm că transferul dreptului de proprietate de la donator la donatar operează din momentul realizării acordului de voințe în forma prevăzută de lege[366]. Încheierea contractului de donație este pentru donator,

[366]. **Boroi, G., Stănciulescu, L.** *Op. cit.,* p. 413.

evident, un act de dispoziție, deoarece are ca efect ieșirea unui drept din patrimoniul acestuia. În schimb, dacă donația nu este grevată cu sarcină, pentru donatar încheierea contractului nu reprezintă un act de dispoziție, deoarece nu are ca rezultat pierderea unui drept sau grevarea cu sarcini reale a unui bun. Este posibil ca, prin convenția lor, părțile să amâne acest moment al transferului dreptului de proprietate, așadar, să disocieze încheierea acordului de voință de producerea efectului principal al acestuia. De regulă însă, donația este translativă de proprietate din chiar momentul încheierii contractului.

În cazul darului manual, formalitatea remiterii bunului sau a simbolurilor acestuia înlocuiește forma solemnă, iar contractul nu se încheie decât prin îndeplinirea predării-primirii, a tradițiunii. Transferul de proprietate la un moment ulterior nu este posibil. Caracterul translativ de proprietate este însă numai de natura contractului de donație, nu de esența sa, căci pot forma obiect al donației și alte drepturi reale ori drepturi de creanță, cum ar fi, de exemplu, cesiunea de creanță cu titlu gratuit, care este o donație.

În virtutea prevederilor contractului în folosul unui terț, dreptul de proprietate poate fi transmis terțului beneficiar, nu donatarului, dar, în același timp, poate fi transmis și un alt drept real cu privire la un anumit bun, precum dreptul de uz, abitație, servitute.

În ceea ce ține de contractul în folosul unui terț, apare problema revocării contractului de donație în cazul în care beneficiarul a acceptat stipulația. Ce norme se vor aplica în mod prioritar: cele cu privire la donație sau cele cu privire la contractul în folosul unui terț? Prevederile art. 1096 din Codul civil pun problema astfel: Până la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației în temeiul prevederilor din partea specială cu privire la donație.

Prioritar ar trebui să relevăm că art. 1096 se referă la revocarea stipulației, nu la revocarea contractului. Prevederile de la art.1207-1212 se referă la revocarea contractului, nu la revocarea stipulaţiei. Există oare posibilitatea ca terțul să blocheze revocarea donației ce intervine între părți? Credem că soluția derivă din art. 1204, alin. (4): *Îndeplinirea sarcinii poate fi cerută, în afară de donator, de orice persoană în al cărei interes este stipulată sarcina.* În această ultimă prevedere, legiuitorul a determinat expres, în calitate de drept, doar posibilitatea de a solicita executarea în favoarea sa în măsura în care este expres stabilit de contact. Soarta contractului se determină de către părți, deci tot ceea ce ține de revocarea, modificarea contractului, terțul

beneficiar urmând să suporte consecințele. Faptul acesta se poate desprinde și din prevederile art. 1204, alin. (2) al Codului civil : *Îndeplinirea sarcinii poate fi cerută, în afară de donator, de orice persoană în al cărei interes este stipulată sarcina.*

În concluzie, când invocăm revocarea, trebuie să remarcăm faptul că unele efecte țin de revocarea stipulației (art. 1096-1099 din Codul civil al Republicii Moldova), că revocarea acestei stipulații poate fi realizată doar până la acceptarea de către beneficiar a stipulației. La revocarea donației în general, se vor aplica regulile de la art.1207-1212.Revocarea, modificarea contractului țin de părți, iar terțul beneficiar va suporta consecințele acestor acţiuni.

În esență, contract de donație este contractul care se naște din aspectele caracterului uman, conturat prin bunătate, recunoștință și gratitudine. În ansamblul său, contractul de donație a existat întotdeauna, s-a perindat prin timp. În dependență de epoca istorică, a avut aspecte ale timpurilor. Existența acestui contract nu poate fi contestată, indiferent de prevederile legale. Important este ca legiuitorul să creeze condiții pentru evoluția lui şi, totodată, să nu permită excese ale cetățenilor în aceste aspecte.

Novative și extrem de discutate dintre prevederile contractului de donație sunt cele cu privire la raportul donațiilor. Acest fenomen, cunoscut demult în legislațiile altor state, este absolut nou pentru societatea noastră şi, în lumina instituției pe care o discutăm, este aproape neexplorat.

Raportul donațiilor excesive reprezintă sancţiunea civilă care se aplică donaţiilor şi constă în lipsirea lor de eficacitate în situațiile expres stabilite de lege, însă nu trebuie confundată cu nulitatea. În acest sens, Codul civil al Republicii Moldova, la art. 2515, alin.(1), prevede: *Descendenții defunctului care culeg moștenirea ca moștenitori legali sunt obligați între ei, în momentul partajului, la raportul donațiilor primite de la cel care a lăsat moștenirea, în timpul vieții sale, în măsura în care cel care a lăsat moștenirea nu a dispus scutirea de raport*.

Conform Legii privind punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova art. 46, alin.(3), donațiile făcute conform contractelor de donație încheiate înainte de 1 martie 2019 nu cad sub incidența obligației de raport al donațiilor, prevăzute de dispozițiile cărții a patra din Codul civil în redacția Legii nr. 133/2018, dacă donatorul a decedat înainte de 1 martie 2020.

Deci, una dintre condițiile angajării raportului donațiilor este anume calitatea de donatar cumulată cu calitatea de moștenitor, și anume de descendent.

Excepții de la obligația de raport:

- donaţiile pe care defunctul le-a făcut cu scutire de raport;
- donaţiile deghizate sub forma unor înstrăinări cu titlu oneros sau efectuate prin persoane interpuse;
- darurile obişnuite, donaţiile remuneratorii şi, în măsura în care nu sunt excesive, sumele cheltuite pentru întreţinere;
- fructele culese, veniturile scadente până în ziua deschiderii moştenirii şi echivalentul bănesc al folosinţei exercitate de donatar asupra bunului donat;
- bunurile donate care au pierit fără culpa donatarului. În acest caz, riscul pierii bunului donat se suportă de moştenire şi numai în parte de către donatar (proporţional cotei sale succesorale). Cu toate acestea, dacă bunul a fost reconstituit prin folosirea unei indemnizaţii încasate ca urmare a pieririi sale, donatarul este ţinut să facă raportul bunului în măsura în care indemnizaţia a servit la reconstituirea acelui bun. În cazul în care indemnizaţia nu a fost utilizată în acest scop, ea însăşi este supusă raportului.

Din cele invocate, putem deduce faptul că se raportează donațiile excesive și cele care nu au fost scutite de raport. Raportarea se realizează: în cadrul procedurii partajului succesoral, fie separat prin bună învoială între moștenitori, fie printr-o acțiune de raport.

În toate cazurile, donațiile trebuie să fie dovedite de cel care solicită raportul[367], iar la partaj se ţine cont de obligaţia de raport al donaţiilor care incumbă, după caz, moştenitorilor conform dispoziţiilor art.2515-2523 din Codul civil al Republicii Moldova. ***Prin contract de partaj , comoştenitorii pot renunţa, total sau parţial, la raportul donaţiilor.***

În acest sens, ne preocupă în mod deosebit modul de raportare a donațiilor realizate în folosul unui terț. Pentru a examina acest subiect, revenim la art.1204, conform căruia *va constitui donație numai partea excedentară a cheltuielilor de executare a sarcinii sau de atingere a scopului*. Deci, în cazul în care donația este cu sarcini, iar sarcina excede valoarea donației, vom fi în fața unui act oneros, nu a unui gratuit, și, respectiv, nu va fi aplicat raportul donațiilor. Astfel, în practica judiciară română s-a decis că, în cazul donației unui imobil cu sarcina unei rente viagere, raportul se va face la valoarea diferenței dintre prețul imobilului de la data partajului și anuitățile efectiv plătite diminuate cu veniturile imobilului dintre data deschiderii

[367] **Deak,Francisc, Popescu,Romeo.** *Tratat de drept succesoral.*Vol.II.*Moştenirea testamentară.* Ediția a III-a, actualizată și completată. București, 2014, Editura Universul Juridic, p. 354.

moștenirii și data partajului[368]. În România, există *Ghidul privind valorile orientative ale proprietăților imobiliare*, emis de Camera Notarilor Publici, competentă pentru anul respectiv, care determină valoarea bunurilor pentru un anumit județ într-un an calendaristic, de care se ghidează notarii, inclusiv la raportare[369].

Această prevedere, credem, nu poate fi examinată la fel în Republica Moldova, deoarece valoarea, conform Codului civil al Republicii Moldova, nu se calculează la fel ca cea conformă Codului civil al României. Art. 2520, alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova determină că *valoarea se stabilește în raport cu momentul în care s-a efectuat donația. Astfel în cazul donației condiționate de o sarcină și anume sarcina transmiterii unui beneficiu se va scădea valoarea sarcinii și se va raporta doar partea excedentară.*

O altă problemă, care urmează a fi discutată și care crează neclaritate, se raportă la contractul în folosul unui terț, și anume la relația dintre stipulant și terțul beneficiar. Despre această relație am menționat că poate avea calitatea de donație indirectă. Pornind de la acestă apreciere, ajungem la problema raportării donației. Astfel, reamintim că aprecierea urmează a fi condiționată de unele aspecte: beneficiarul trebuie să aibă calitatea de descendent față de stipulant, donația să fie excesivă și realizată fără scutire de raport.

Problema pe care o determinăm în acest sens constă în faptul probării acestui beneficiu și în calitatea lui de donație, ceea ce, în anumite cazuri, va fi foarte dificil de determinat. În principiu însă, dovada necesității raportului este de datoria celorlați moștenitori, care vor demonstra existența donației și vor cere ulterior raportarea acestei donații în cadrul partajului.

La acest subiect, putem invoca următoarele concluzii:

- Contractului de donație i se pot aplica regulile contractului în folosul unui terț; el poate fi privit plurivalent, atât în cadrul donației condiționate, cât și în cadrul donațiilor indirecte.

În cazul contractului de donație în folosul unui terț, calificat asemenea unei donații condiționate, caracterul lui gratuit este pus la dubiu; astfel, va fi donație doar partea excedentară, pe când o mare parte a contractelor în favoarea unui terț sunt calificate donații indirecte. La acest subiect, în concluzia că, în cazul aplicării contractului de donație în folosul unui terț în conformitate cu art. 1096, alin.(2) al Codului civil, care prevede că

---

368 **Ibidem,** p. 355.

369 **Negrilă, Daniela.** *Moștenirea în codul civil, studii teoretice și practice.* Ediția a III-a, revăzută și completată, cuprinzând regulile stabilirii rezervei celor îndreptățiți și modalitatea practivă de efectuare a reducțiunii. București, 2018, Editura Universul Juridic. p. 406.

prestația poate de asemenea consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului față de promitent sau stipulant, ***invocăm cu fermitate că, în acest caz beneficiarul trebuie să fie determinat, dacă limitarea de răspundere este scopul încheierii contractului de donație a stipulantului.***

Revocarea, la fel, trebuie privită în două aspecte, și anume: revocarea stipulației și revocarea donației. Trebuie să remarcăm faptul că unele efecte țin de revocarea stipulației şi se raportă la art. 1096-1099 din Codul civil al Republicii Moldova; revocarea stipulației va putea fi realizată doar până la acceptarea de către beneficiar a stipulației. La revocarea donației în general se vor aplica regulile art. 1207-1212; revocarea, modificarea contractului ține de părți, iar terțul beneficiar va suporta consecințele acestor acţiuni.

- **În final, prezentăm o propunere de** ***lege ferenda*****: credem inoportună regăsirea prevederilor legale din art. 1201 al Codului civil. Credem că acest articol trebuie să se regăsească într-o normă de procedură, de aceea propunem excluderea lui din Codul civil și includerea în normele Legii nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială, și anume, completarea capitolului III al legii cu un articol denumit** ***Autentificarea contractului de donație cu privire la imobilele cu destinație locativă*****, în care acestă normă și-ar regăsi locul.**

3.3.2. Contractul de rentă și contractul în folosul unui terț

Contractul de rentă este o novație relativă a Codului civil al Republicii Moldova, adoptat la 6 iunie 2002 (în vechiul drept românesc fiind reglementat rudimentar). Până la adoptarea Codului civil al Republicii Moldova din 2002, în legislația anterioară nu a existat o prevedere cu privire la contractul de rentă, fiind reglementat doar contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață. Ultimul este un contract asemănător rentei, conform unor reglementări fiind chiar o varietate a rentei, diferențiat însă printr-o serie de caracteristici[370], deși alți doctrinari autohtoni declară cu vehemență distincția certă dintre contractul de rentă şi contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață[371]. Suntem absolut de acord cu delimitarea acestor două contracte, dar nu putem nega faptul că înstrăinarea cu condiția întreţinerii pe viață și-a conturat aspectele ca efect al desprinderii din contractul de rentă.

---

[370] **Trofimov, I.** *Drept civil. Contractele civile*. Chişinău,Tipografia Elena – V.I., 2004, p. 88.

[371] **Chelaru O., Mihalache I.** *Analiza juridică a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreţinerii pe viaţă.* În: Revista Națională de Drept, 2007, nr. 5. p. 38-43.

Dacă în legislațiile unor alte țări a fost reglementat inițial contractul de rentă din care s-a desprins contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață (de exemplu, legislaţia Franței, Rusiei, României), în legislația Republicii Moldova, contractul de rentă a avut o evoluție sinusoidală, inițial, fiind reglementat în dreptul vechi românesc, și anume în Codul lui Calimach (cap. III, art. 1719-1721), care reproducea prevederile în materie ale Codului austriac[372]. În codul civil anterior folosit pe teritoriul Moldovei, a fost reglementat doar contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață. În Codul civil al RSSM, înstrăinarea bunurilor cu condiţia întreţinerii pe viaţă se referea, de fapt, doar la un singur bun, şi anume al casei de locuit, care se întâlnea pe acele timpuri în calitate de bun aflat în proprietate personală. Practic însă, aproape că nu se recurgea la această instituţie din simplul motiv că foarte puţini cetăţeni dispuneau de o astfel de proprietate personală [373]. Codul civil al Republicii Moldova, adoptat în 2002, în vigoare şi în prezent, a reglementat contractul de rentă. Credem că acest caracter atipic al reglementărilor a fost generat de relațiile existente, de sistemul de drept civil ce domina și de faptul limitării proprietății private la acea etapă.

Spre deosebire de Codul civil al României anterior, care nu definea contractul de rentă viageră (rendită pe viaţă în limbajul vechii reglementări), noul Cod civil reglementează, în primul alineat al art. 2242, chintesenţa acestui contract: *contract cu executare succesivă ce are ca obiect plata unor bunuri fungibile*. Noua reglementare consacră, la nivel legislativ, terminologia specifică acestei materii, intrată deja în uzul specialiştilor în drept*: debirentierul este persoana care se obligă să efectueze prestaţiile periodice de bunuri fungibile, iar credirentierul este persoana în folosul căreia se efectuează prestaţiile periodice.* Terminologia este pe deplin justificată, din moment ce, *lato sensu*, renta nu reprezintă altceva decât o creanţă având drept obiect prestaţii periodice.

Deci, mai nou, legiuitorul român are o abordare mai restrictivă cu privire la contractul de rentă. Astfel, acesta reglementează doar categoria de rentă viageră și, la articolul 2242, prin contractul de rentă viageră, o parte, numită debirentier, se obligă să efectueze în folosul unei anumite persoane, numită credirentier, prestaţii periodice, constând în sume de bani sau alte bunuri fungibile. Legiuitorul român a limitat din start prevederile legale ale rentei la rentă viageră. Deoarece caracterul viager este caracteristic subiectului de drept – persoană fizică, această expresie are drept consecință limitarea subiectului credirentier doar la persoane fizice. În

---

[372] **Macovei, Dumitru, Striblea, Marius Sebastian.** *Drept civil. Contracte. Succesiuni.* Iași, 2000, Editura Junimea, p. 91.

[373] **Tălămbuţă, Angela.** *Analiza problematicii privind instituţia înstrăinării bunurilor cu condiţia întreţinerii pe viaţă prin prisma materialelor ştiinţifice publicate de autori autohtoni, precum şi legislaţia în vigoare.* În: Materialele Simpozionului Ştiinţific Internaţional *Agricultura modernă – realizări şi perspective, cadastru şi drept*, consacrat aniversării a 80 de ani de la înfiinţarea UASM. Vol. 33. Chişinău, 2013, p. 236.

acest sens, termenii utilizaţi de legiuitor sunt elocvenţi şi deloc întâmplători: în materia contractului de rentă viageră, debirentierul este o parte, iar credirentierul este o persoană.

Referitor la modurile de constituire, putem constata faptul că renta viageră poate fi constituită cu titlu oneros, în schimbul unui capital de orice natură, sau cu titlu gratuit, ca urmare a unei donaţii sau unui legat, părţile fiind libere să îşi manifeste autonomia de voinţa sub aspectul obiectului contractului, atât timp cât acesta rămâne licit şi îndeplineşte toate condiţiile a căror încălcare ar putea atrage sancţiunea nulităţii absolute[374].

Codul civil al Republicii Moldova realizează o abordare diferită de cea rusă și cea română. El nu face nicio clasificare a contractului de rentă și lasă la latitudinea părților să determine specificul contractului de rentă. Conform art.1222, alin.(1), *renta se constituie printr-un contract în baza căruia o parte (debirentier) se obligă să plătească periodic, cu titlu gratuit sau oneros, o redevenţă celeilalte părţi (credirentier).* Prevederile Codului civil al Republicii Moldova sunt mai apropiate de legislația din Quebec, care, la art. 2367 al Codului civil al Quebecului, stabilește: *Convenție prin care se constituie renta este considerat contractul prin care o parte se obligă cu titlu gratuit sau în schimbul înstrăinării capitalului în folosul lui să efectueze plăți periodice unei alte persoane - celui care primește renta pe o perioadă determinată*[375].

Există posibilitatea ca, printr-un contract intervenit între două părţi, una dintre ele (stipulant) să stabilească în sarcina celeilalte (promitent) obligaţia de a efectua în favoarea unui terţ (beneficiar) o prestaţie periodică care să aibă ca obiect o sumă de bani sau alte bunuri fungibile. În această ipoteză, permisă de lege, căci oricine poate stipula în numele său însă în beneficiul unui terţ (Codul civil al Republicii Moldova art. 1222 alin. (3)), terţul beneficiar reprezintă un creditor al creanţei de rentă, terţ în raport cu părţile contractului generator al creanţei sale, putând solicita obligarea promitentului debirentier la executarea prestaţiei la care s-a obligat. Întrucât, într-o atare ipoteză, credirentierul dobândeşte cu titlu gratuit, printr-un act *inter vivos,* făcut cu intenţia de a gratifica (*donandi causa*) un folos pur gratuit, acest act reprezintă o donaţie indirectă, supusă condiţiilor de fond ale donaţiei, fapt ce reiese din art. 1222 alin. (4) al Codului civil al Republicii Moldova.

---

374 **Sima, Andreea Mariana.** *Manifestări ale autonomiei de voinţă în cazul contractelor aleatorii. Dreptul românesc la 100 de ani de la Marea Unire. Dimensiuni şi tendinţe.* Lucrare elaborată în perioada de sustenabilitate a proiectului *Studii doctorale şi postdoctorale, Orizont 2020: promovarea interesului naţional prin excelenţă, competitivitate şi responsabilitate în cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicată românească,* număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investeşte în Oameni*, p. 133.

375 Гражданский кодекс Квебека под редакцией О.М. Козырь и А.А. Маковской. Москва, 1999, с. 349.

Din cele menționate, este impresionantă multitudinea aspectuală a acestui contract de a fi aplicat în mod diferit, dar, în același timp, atribuindu-i-se calitatea de contract de rentă. Din cele două ipoteze formulate mai sus, putem determina două tipuri de contracte, absolut diferite, cu caractere diametral opuse: primul tip de contract, și anume de plăți periodice, cu caracter oneros, aleatoriu şi cu executare succesivă, al doilea tip - cu caracter gratuit şi executare imediată.

Revenind la contractul de rentă constituit în favoarea unui terț, menționăm cu certitudine că acesta poate avea valențe ale unui contract în folosul unui terț, fiind expres reglementat în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1222, alin. (3).

În acest sens, contractul de rentă poate avea mai multe aspecte. Poate fi constituit doar în favoarea unui terț ca, de exemplu, contractul încheiat între două părți prin care se stabilește în sarcina debirentierului plata unei rente terțului. Această rentă are aspectul unui contract de donație, căci , în acelaşi art. 1222, la alin. (4), Codul civil statuează că rentei constituite cu titlu gratuit i se aplică în modul corespunzător dispozițiile legale privitoare la donație. În acest sens, credem că a determinat aspectele la capitolul precedent. În mod comparat, art. 2243, alin. (2) din Codul civil al României prevede: *Atunci când renta viageră este stipulată în favoarea unui terţ, chiar dacă acesta o primeşte cu titlu gratuit, contractul nu este supus formei prevăzute pentru donaţie.* Credem că nu se neagă caracterul gratuit și apartenența contractului de rentă la liberalitate, dar se face referinţă doar la forma care nu trebuie respectată asemenea celei de donații.

O altă formă a contractului de rentă în favoarea unui terț este renta oneroasă, prin care debirentierul primește cu drept de proprietate de la credirentier un bun, iar debirentierul are obligația de a efectua niște plăți periodice către un terț indicat de credirentier. Astfel, contractul de rentă are aspectul clasic al contractului în favoarea unui terț. În acest sens, contractului de rentă i se vor aplica în modul corespunzător și prevederile art. 1096-1099 ale Codului civil al Republicii Moldova. Astfel, terțului i se vor aplica regulile art. 1097, iar acesta va avea posibilitatea să ceară debirentierului executarea plății de rentă. Menționăm, totodată, că debirentierul (în lumina art. 1096, promitentul) va putea opune toate excepțiile formate prin contractul de rentă, dar nu și alte excepții formate prin alte raporturi între promitent și stipulant.

Plata rentei este o obligație a debirentierului care, în lumina contractului în folosul unui terț, va fi efectuată terțului beneficiar. Deci, debitorul este în drept să execute terțului plata conform acordului stabilit de către părți pe perioada vieții atât a credirentierului, cât și pe perioada vieții terțului. Din interpretarea normelor legale cu privire la rentă și la contractul în folosul unui terț, în cazul în care plățile nu sunt efectuate, terțul beneficiar nu va putea cere

rezoluțiunea contractului, căci, conform art.1231 din Codul civil al Republicii Moldova, acest drept este doar al părților, unica soluție la care va putea recurge terțul fiind cerea executării silite a plății. Obligația de plată a rentei (în cazul rentei viagere) încetează la moartea credirentierului (respectiv a terței persoane, în funcție de a cărei viață părțile au încheiat contractul)[376].

În lumina art. 1227 al aceluiaşi cod, în timpul vieții credirentierului, debirentierul nu va putea, fără acordul credirentierului, înstrăina ipoteca sau greva în alt fel bunurile transmise de persoana care a constituit renta. Ţinem să remarcăm, în această ordine de idei, că cel care va emite un astfel de acord va fi stipulantul și nicidecum beneficiarul, care are doar dreptul să primească plățile de rentă și să ceară executarea silită a acestora după caz. La fel, doar părțile au dreptul de a modifica contractul de rentă și modalitatea de plată a rentei, terțul neavând această posibilitate. Conform art.1232 al Codului civil , în favoarea terțului, în cazul plăților de rentă, poate fi instituit caracterul insesizabil al acestora dacă renta este cu titlu gratuit.

Constituirea rentei nu desemnează doar creditorii (credirentierii ori terţii beneficiari deveniţi credirentieri) pentru a stabili modul de dobândire a folosinţei rentei de către aceştia, ci şi terţele persoane, pe durata vieţii cărora renta a fost constituită în scopul conservării folosinţei acesteia în beneficiul creditorilor ori al moştenitorilor, a căror desemnare colectivă a avut raţiunea de a prelungi în timp durata rentei.

Prin urmare, trebuie să facem distincţie între credirentieri, pe de o parte, şi persoanele pe durata vieţii cărora renta a fost constituită, pe de alta, deoarece, chiar dacă credirentierii pot constitui renta luând drept termen de plată a ratelor durata propriei vieţi, renta viageră se poate constitui şi pe durata vieţii unor alte persoane, terţi absoluţi faţă de contract, durata căror vieţi are semnificaţia de a marca termenul la care va înceta plata rentei.

În ultima situaţie, este lipsit de importanţă faptul dacă terţul acceptă sau nu această determinare ori dacă este capabil sau nu, deoarece contractul de rentă viageră nu produce faţă de el niciun efect juridic, cu excepția situației în care terțul a cărui viață este de referință la rentă este terțul beneficiar al rentei și i se vor aplica regulile art. 1096-1099 ale Codului civil al Republicii Moldova.

În concluzie, menționăm că renta este unul dintre contractele în care este prevăzută expres de legiuitor posibilitatea de a fi inclus efectul contractului în folosul terțului. Acest aspect se poate realiza prin două căi:

- contractul de rentă gratuită și, în acest sens, se vor aplica regulile donației;

---

[376] **Macovei, Dumitru, Striblea, Marius Sebastian.** *Drept civil. Contracte. Succesiuni.* Iași, 2000, Editura Junimea, p. 97.

- contractul de rentă oneroasă, care este forma clasică a acestuia.

În cadrul acestui contract, terțul poate fi implicat în determinarea termenului contractului. Astfel, caracterul viager poate fi determinat nu doar de viața credirentierului ci și de viaţa terțului. În cazul dat, nu vedem vreo problemă în abordarea în acest sens a contractului de rentă viageră, referința în timp fiind chiar viața terțului căruia îi este achitată renta.

Precum am relatat anterior, rezoluțiunea nu este soluția pe care o pot aplica părțile în acest sens, dar nu și terțul, acesta, în caz de neexecutare în folosul său, având o singură soluție: a cere executarea silită în folosul său.

3.3.3. Contractul de administrare fiduciară și contractul în folosul unui terț

Din multitudinea de contracte numite, contractul cu apartenență clară și neechivocă în categoria contractelor în folosul unor terți ar fi contractul de administrare fiduciară, fiind expres prestabilit de legiuitor în Codul civil al Republicii Moldova. Din art. 1503, alin.(1) al acestui cod se deduc aspectele pe care le poate avea contractul de administrare fiduciară: unul clasic în care sunt două părți: fondatorul administrării și administratorul fiduciar, care primește în administrare bunurile. Conform alin.(2) al aceluiaşi articol, contractul de administrare fiduciară poate fi încheiat și în folosul unui terț – beneficiar. Prin contract, se desemnează în calitate de beneficiar un terţ, care poate înainta pretenţii proprii administratorului fiduciar. Anume acest aspect al contractului de administrare judiciară ne interesează conform temei prezentei lucrări.

În această ordine de idei, E.A. Sukhanov menționează că, într-o administrare fiduciară, în multe cazuri, este implicat un beneficiar, care nu devine parte la contract. Din acest punct de vedere, contractul de administrare fiduciară este un exemplu tipic de contract în beneficiul unei terțe părți (clauza 1 a articolului 420 din Codul civil al Federației Ruse). Prin urmare, statutul beneficiarului este determinat de condițiile generale despre acest tip de contract. În special, beneficiarul are dreptul de a cere administratorului fiduciar executare în favoarea sa, iar pentru modificarea sau rezilierea contractului va avea nevoie de acordul acestuia. În calitate de beneficiar poate fi chiar fondatorul administrării, stabilindu-i-se administrarea fiduciară în folosul său[377].

---

[377] **Суханов,Е.А.** *Договор доверительного управления имуществом.* Вестник ВАС РФ, №1,2000, с. 81-94.

Problema apartenenței contractului de adminstrare fiduciară cu numirea beneficiarului la categoria contractului în folosul unui terț are o mare importanță practică. De faptul acesta depind consecințele juridice ale încheierii unui astfel de contract atât pentru părțile lui, cât și pentru beneficiarul desemnat, deoarece, în conformitate cu art. 1097 din Codul civil al Republicii Moldova, beneficiarul are dreptul să solicite debitorului executarea obligațiilor prestabilite în contractul de bază.

Articolul 1096, alin. (1) din acelaşi cod reglementează: *Părțile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestația nu creditorului (stipulantului), ci terțului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obține în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestația în folosul său*. Din normele Codului civil privind contractul de administrare fiduciară nu se poate deduce o concluzie clară privind înzestrarea beneficiarului cu dreptul de a pretinde împotriva debitorului executarea contractului de administrare fiduciară în folosul său. În principiu, legea omite acest punct din reglementarea legală, dar, în același timp, în doctrina autohtonă nu există o opinie strict negativă cu privire la aceasta.

Astfel, esența punctului dat pentru noi este de a examina acest contract sub aspectul contractului în coraport cu terțul și de a determina apartenența acestui contract la categoria contractelor în folosul unui terț.

Astfel, esența contractului de administrare fiduciară este exprimată în prevederile art. 1503: *Prin contractul de administrare fiduciară, o parte (fondator al administrării, fiduciant) predă bunuri în administrare fiduciară celeilalte părţi (administrator fiduciar), iar acesta se obligă să administreze patrimoniul în interesul fondatorului administrării.*

Esența obligațiilor administratorului fiduciar constă în:

1. Administrarea bunurilor în nume propriu, dar pe riscul și pe contul fiduciantului, prin care se înțelege săvârșirea de acțiuni legale și efective în interesul beneficiarului.

2. Furnizarea de rapoarte privind activitățile sale atât către fondatorul administrării, cât și către beneficiar.

3. Punerea în aplicare a administrării fiduciare sau, după ce a obținut în mod necesar consimțământul fondatorului administrării, prin reprezentanți.

4. După încetarea contractului de administrare fiduciară, transferul proprietății către fondatorul administrării, cu excepția cazului în care acordul prevede altfel.

În conformitate cu art. 1096-1097 din Codul civil al Republicii Moldova, debitorul, în temeiul unui contract în folosul unui terț, este obligat să execute contractul nu creditorului, ci terțului. Deci, un contract de administrare fiduciară poate fi încheiat fie în interesul fondatorului administrării, fie în interesul beneficiarului. În acest sens, putem trage concluzia: ***La încheierea contractului de administrare fiduciară nu este permisă existența concomitentă a interesului unei părți și a interesului unei terțe persoane***. Astfel, regula generală cu privire la contractul de administrare fiduciară stabileşte: *Administrarea fiduciară se realizează sau în numele fiduciantului, sau în numele beneficiarului, în dependență de prevederile contractuale*.

Codul civil al Republicii Moldova, la capitolul XIV *Administrarea fiduciară*, nu prevede norme cu privire la interesul beneficiarului sau la necesitatea existenței interesului beneficiarului, reglementate indirect, prin interpretarea unor norme.

Acest concept este extrem de important pentru determinarea subiectului obligației administratorului fiduciar (și a subiectelor contractului în ansamblu), care ar trebui să facă orice acțiune, ghidat de interesul beneficiarului. Cu alte cuvinte, prin acest concept, legea stabilește problema executării corecte, de către administratorul fiduciar, a obligației sale. Legea leagă faptul că administratorul nu a demonstrat diligență cu privire la interesele beneficiarului, obligație de a-l compensa pentru profiturile ratate. În plus, legiuitorul asociază cu anumite acțiuni ale beneficiarului apariția unor consecințe grave, și anume, conform art. 1508 din Codul civil, *fondatorul administrării fiduciare şi beneficiarul răspund pentru acţiunile administratorului fiduciar numai atunci când li se poate imputa un comportament ilicit.*

Putem concluziona, aşadar, că interesul principal al beneficiarului în contractul de administrare fiduciară este unul patrimonial, și anume este de a-i fi executată creanța în folosul său. Aceste prevederi sunt reglementate expres și în art. 61, art. 166-197 din Codul civil al Republicii Moldova, încheierea de către autoritatea tutelară a contractului de administrare fiduciară în beneficiul minorului (art. 61) și în beneficiul persoanei declarate dispărută fără urmă (art. 166-167 din acelaşi cod). În acest sens, putem menționa că obiectul contractului de administrare fiduciară încheiat în folosul unui terț este nu doar administrarea fiduciară a bunurilor transmise, dar şi administrarea bunurilor în folosul beneficiarului. Legiuitorul nu se referă concret la ce fel de beneficiu pot include părțile în beneficiul terțului, lăsând problema la latitudinea părților.

Astfel, pot fi trase următoarele concluzii:

1. Interesul beneficiarului este asociat cu încasarea veniturilor sau, în orice caz, cu o creștere a masei patrimoniale.

2. Problema conținutului specific al interesului beneficiarului este lăsată de legiuitor la latitudinea părților contractante.

3. Interesul specific al beneficiarului va determina problema executării corespunzătoare a contractului de către administrator și implicarea răspunderii debitorului pentru neexecutarea prestației.

Cu toate acestea, legiuitorul nu leagă conceptul de interes al beneficiarului de a obține beneficii cu posibilitatea terțului de a cere executarea contractului de administrare fiduciară în favoarea lui. Posibilitatea beneficiarului de a solicita rambursarea beneficiul ratat în caz de administrare necorespunzătoare nu este o cerință pentru executarea contractului, ci o cerință de a aplica măsuri de răspundere persoanei vinovate: - Cel declarat dispărut poate cere administratorului fiduciar repararea prejudiciului cauzat prin administrarea necorespunzătoare a patrimoniului său (167, alin. (2)). Înseamnă că un contract de administrare fiduciară cu numirea unui beneficiar nu este un contract în folosul unei terțe persoane?

Cu privire la problema aceasta, Z. E. Benevolenskaia menționează că prevederile legale cu privire la administrarea fiduciară nu permite o interpretare fermă a faptului că acest contract este din categoria contractului în folosul unui terț, sens în care se aduc următoarele argumente:

1. Capitolul 53 din Codul civil al Federației Ruse nu conține regula potrivit căreia administratorul acționează în folosul unei terțe persoane, dar există o expresie „în interes”, la fel cum nu există nicio indicație a dreptului beneficiarului, independent, care rezultă direct din contract.

2. Capitolul 53 din Codul civil al Federației Ruse nu conține o regulă conform căreia contractul nu ar putea fi reziliat fără acordul beneficiarului, iar regula art. 1024 din Codul civil al Federației Ruse permite administratorului să refuze executarea contractului unilateral[378].

Z.E.Benevolenskaia concluzionează că *administratorul fiduciar nu acționează în favoarea beneficiarului, ci în interesul acestuia din urmă, ceea ce ne permite să atribuim un astfel de contract categoriei contractului de mandat.* Cu toate acestea, având în vedere că persoanele care acționează, deși în interesul unor alte persoane, dar în numele lor, nu pot fi considerate reprezentanți. Autoarea califică raportul juridic ca reprezentare indirectă în folosul terței persoane, împrumutând conceptul de reprezentare indirectă de la L. Ennekcerus: *Cel care*

---

[378] **Беневоленская, З.Э.** *Договор доверительного управления имуществом в сфере предпринимательства.* СПб, 2002, с. 116-129. Vezi: **Ibidem,** *Правовое регулирование доверительного правления в сфере предпринимательства.* Дисс. на соиск. уч. степени к.ю.н., Спб, 1997.

încheie un contract, chiar dacă pentru altcineva (în interesul altcuiva, pe cheltuiala altuia), dar în nume propriu, adică cu intenția de a provoca consecințe juridice pentru sine și apoi prin ulterioare acte juridice ... le transferă unei alte persoane, nu este reprezentant în sensul Codului civil, el este numit un reprezentant indirect, intermediar.

Benevolenskaia trage aceste concluzii pe baza comparării statutului juridic al debitorului în temeiul contractului în folosul unui terț și statutului juridic al reprezentantului, precum și a structurilor comisionului și administrării fiduciare. Se pare, în opinia sa, că, atunci când fondatorul administrării încheie un contract de administrare fiduciară a proprietății în interesul beneficiarului, apare o relație în care administratorul efectuează în nume propriu acțiuni în interesul fondatorului şi în favoarea beneficiarului. Cu toate acestea, autoarea nu explică de ce elementul de reprezentare din partea debitorului nu permite contractului de administrare fiduciară a bunurilor în interesul beneficiarului să se considere contract în folosul unui terț .

Cu siguranță, există elemente de reprezentare în contractul de administrare fiduciară. Acest fapt este expres prevăzut la art. 1510 din Codul civil al Republicii Moldova, care prevede că *raporturilor de administrare fiduciară li se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la mandat, dar acest lucru nu este un obstacol în calificarea unui contract cu elemente de reprezentare din partea debitorului drept contract în folosul unui terț, deoarece aceste structuri nu se exclud reciproc.*

Cu toate acestea, există motive pentru a considera contractul de administrare fiduciară ca un contract în folosul unei terțe persoane. În temeiul unui contract de administrare fiduciară cu numirea unui beneficiar, acesta din urmă este împuternicit să ceară despăgubiri pentru profiturile ratate în cazul în care administratorul nu a manifestat diligență deplină faţă de interesul său. Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1503, alin.(2), prevede: *Prin contract, poate fi desemnat în calitate de beneficiar un terţ, care poate înainta pretenţii proprii faţă de administratorul fiduciar.*

Astfel, un contract de administrare fiduciară cu numirea unui beneficiar ar trebui să fie recunoscut în calitate de contract în folosul unui terț, conform reglemetărilor art. 1096-1099 din Codul civil al Republicii Moldova. Cu toate acestea, datorită faptului că legiuitorul nu stabilește expres drepturile și obligațiile fondatorului administrării și ale beneficiarului în temeiul unui astfel de contract, nici conținutul specific al interesului beneficiarului, părților, pentru a evita eventualele conflicte ar trebui să convină asupra condițiilor corespunzătoare din textul contractului.

Precum am menționat, contractul de administrare fiduciară este unul real și se consideră încheiat din momentul transferului proprietății stipulate către administratorul fiduciar, adică apariția obligațiilor dintre părți ar trebui asociate chiar cu acest moment. Ce se întâmplă din acest moment cu statutul juridic al beneficiarului?

Există opinie cu privire la contractul de administrare fiduciară și la statutul juridic, conform căreia, *dacă beneficiarul nu este proprietarul bunului transmis în administrare, atunci, odată cu participarea sa, se aplică normele stabilite pentru contractul în folosul unui terț. În consecință, după acceptarea de către beneficiar a beneficiului în folosul său, acesta dobândește un drept de creanță independent*[379].

Se pare că acest punct de vedere nu corespunde naturii juridice a administrării fiduciare. Conceptul de „drept subiectiv" este întotdeauna considerat în legătură cu o obligație corespunzătoare acestui drept. În cazul unui contract de administrare fiduciară, dreptul specificat al codobânditorului va corespunde obligației administratorului să administreze proprietatea în interesul său. Dacă suntem ghidați de poziția de mai sus, atunci obligația administratorului va apărea doar după ce beneficiarul își exprimă intenția.

Pe baza celor expuse mai sus, mandatarul este obligat să înceapă administrarea bunurilor transmise (adică să execute contractul) din momentul încheierii sale și nu din momentul în care un terț își exprimă intenția de a-și exercita dreptul, întrucât baza apariției obligației mandatarului nu este acțiunea beneficiarului, ci faptul încheierii contractului. În consecință, dreptul beneficiarului de a primi beneficiul specificat în contractul de administrare fiduciară apare la încheierea contractului.

După cum s-a menționat deja, modalitatea de cerere și executare a dreptului beneficiarului în temeiul contractului de administrare fiduciară nu sunt reglemetate expres. În consecință, părțile trebuie să convină asupra conținutului drepturilor beneficiarului și asupra procedurii de executare a acestora. În caz contrar, conținutul drepturilor beneficiarului în temeiul contractului va fi dominat de interesul său. Adică, în absența în contract a condițiilor cu privire la terțul beneficiar, fondatorul va fi în drept să solicite executarea în folosul său.

Mult mai complicată este problema statutului juridic al fondatorului administrării în contractul în care este desemnat un terț. Legiuitorul a stabilit imperativ că un astfel de contract este încheiat exclusiv în interesul beneficiarului și nu al fondatorului administrării. Totodată, în temeiul contractului de administrare fiduciară, administratorul, în timp ce gestionează

[379] **Дозорцев, В.А.** *Доверительное управление.* Вестник ВАС РФ, № 12, 1996, с. 117-128.

proprietatea în interesul beneficiarului, rămâne obligat față de fondatorul administrării, iar contractul de administrare fiduciară stă la baza apariției drepturilor și obligațiilor administratorului fiduciar nu numai în raport cu beneficiarul, ci și în raport cu fondatorul administrării.

Statutul juridic al fondatorului administrării este determinat în mare măsură de faptul că fondatorul administrării transmite bunurile proprii administratorului fiduciar și este interesat de administrarea acestora. În conformitate cu art. 1508 alin.(2) din Codul civil al Republicii Moldova, după încetarea administrării fiduciare şi transmiterea către fiduciant a bunurilor, acestea pot fi urmărite în continuare pentru pretenţiile născute în legătură cu administrarea fiduciară. Excepțiile la acest caz sunt prevăzute expres de lege, și anume când fondatorul administrării fiduciare nu este proprietarul bunurilor transmise, conform art. 103, alin.(5) din Codul civil: *În cazurile când administrarea fiduciară a patrimoniului se constituie pe motive prevăzute de lege, drepturile fondatorului administrării aparţin autorităţii tutelare sau unei alte persoane menţionate în lege.*

În plus, proprietatea transmisă în administrare este grevată de datorii viitoare, care vor apărea în legătură cu activitățile mandatarului. Conform art 1507, alin.(3) din Codul civil, cheltuielile de administrare fiduciară le suportă fondatorul administrării dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Deci, fondatorul administrării își asumă riscul datoriilor apărute în legătură cu administrarea fiduciară, dacă proprietatea transmisă în administrare nu este suficientă pentru a le achita. Astfel, conform art. 1508 alin. (1) și (2) din Codul civil:

(*1) Administratorul fiduciar este răspunzător, în raporturile cu terţii, pentru toate actele încheiate în limitele împuternicirilor conferite de contractul de administrare fiduciară. Răspunderea se limitează la bunurile pe care le-a primit în administrare fiduciară.*
(2) După încetarea administrării fiduciare şi transmiterea către fiduciant a bunurilor, acestea pot fi urmărite în continuare pentru pretenţiile născute în legătură cu administrarea fiduciară.

Din analiza normelor din capitolul 24 din Codul civil al Republicii Moldova, este clar că, deşi contractul de administrare fiduciară a fost încheiat în interesul beneficiarului, fondatorul administrării are, de asemenea, un set de interese în temeiul unui astfel de contract. În acest caz, subiectul de interes al beneficiarului (obținerea de beneficii) face deja obiectul obligațiilor administrării fiduciare. Pretențiile beneficiarului sunt limitate doar la subiectul interesului său și la cererea privind pierderea profiturilor. Prin urmare, toate celelalte drepturi și obligații în temeiul contractului de administrare fiduciară, fondatorul administrării îl dobândește și are dreptul să îl exercite în calitate de creditor al administrării.

În concluzie, putem enunța faptul că acest contract de administrare fiduciară poate avea caracterele unui contract în folosul unui terț în virtutea art. 1503 alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova, iar beneficiarul va avea dreptul la acțiune direct față de administrator în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare. În același timp, acest drept poate fi reglementat și de art. 1096-1099 ale Codului civil, care ar putea da o serie de răspunsuri și în coraport cu administrarea fiduciară în contul beneficiarului. Cel mai complicat aspect al acestei construcții este răspunderea părților în cazul contractului de administrare fiduciară în folosul unui terț. În acest sens, ținem să remarcăm faptul că părți contractante sunt doar fondatorul administrării și administratorul fiduciar, iar terțul are doar dreptul de a cere executarea contractului în folosul său. O singură întrebare cu privire la aceasta o impune art. 1508, alin. (4) din Codul civil , care prevede: *Fondatorul administrării fiduciare şi beneficiarul răspund pentru acţiunile administratorului fiduciar numai atunci când li se poate imputa un comportament ilicit*. Întrebarea care survine se referă la faptul în ce măsură contractul se identifică cu contractul în folosul unui terț în cazul în care terțului i se impută o obligație. Credem că această prevedere are un aspect general de răspundere în cazul unui comportament ilicit în orice situație în lumina prevederilor răspunderii delictuale. Ea nu va diminua aspecte cu privire la apartenența contractului în folosul unui terț în cazul contractului de administrare fiduciară. *Deci, suntem fără rezerve de părerea că acest contract poate avea calificativele unui contract în folosul unui terț*.

În același context, expunem ideea că modalitatea de cerere și executare a dreptului beneficiarului în temeiul contractului de administrare fiduciară nu sunt expres reglementate. În consecință, părțile trebuie să convină asupra conținutului drepturilor beneficiarului și a procedurii de executare a acestora. În caz contrar, conținutul drepturilor beneficiarului, în temeiul contractului, va fi dominat de interesul său. Adică, în absența prevederilor în contract a condițiilor cu privire la terțul beneficiar, fondatorul va fi în drept să solicite executarea în folosul său.

În concluzie, pornind de la regula generală cu privire la contractul de administrare fiduciară, administrarea fiduciară se realizează sau în numele fiduciantului sau în numele beneficiarului, în dependență de prevederile contractuale. Putem concluziona cu fermitate că acest contract se încadrează în categoria contractelor în folosul unui terț, cu toate consecințele juridice. Părțile ar trebui să prevadă în contractul de administrare fiduciară toate aspectele care țin de răspunderea administratorului fiduciar, pentru a evita interpretarea eronată a legii.

3.3.1. Contractul de asigurare și contractul în folosul unui terț.

Proiectul european privind cadrul comun de referinţă al dreptului contractelor oferă o definiţie sintetică şi concisă a contractului de asigurare. Astfel, la art. 1:201, se arată că acesta este contractul prin care o parte, asigurătorul, promite celeilalte părţi, contractorul asigurării, să îl acopere împotriva unui risc determinat, în schimbul unei prime. Dată fiind destinaţia proiectului, de a reglementa aspectele privind contractele civile şi comerciale la nivelul întregii Uniuni Europene, precizia cu care acest contract este definit constituie un aspect pozitiv, o expresie a viziunii utilitariste a reglementărilor ce se doresc a deveni, în cel mai scurt timp posibil, un veritabil drept civil european[380].

Prin natura sa juridică, asigurarea este de două tipuri: asigurare benevolă (facultativă) și asigurare obligatorie. În cadrul asigurării obligatorii, raporturile dintre asigurat şi asigurător, drepturile şi obligaţiile fiecărei părţi, condiţiile şi modul lor de implementare se stabilesc prin lege. În cadrul asigurării benevole (facultative), raporturile dintre asigurat şi asigurător, drepturile şi obligaţiile fiecărei părţi se stabilesc prin contract de asigurare.

Codul civil al Republicii Moldova însă prevede două tipuri de asigurări: asigurare de persoane și asigurare de daune[381]. O astfel de clasificare găsim și în Codul civil al RSSM din 1964. Astfel, conform art. 460: În baza contractului de asigurare benevolă, organizaţia de asigurare se obligă, ca la survenirea evenimentului prevăzut în contract (cazul asigurat):

1) în asigurările de bunuri - să-l despăgubească pe asigurat sau persoana în al cărei folos a fost încheiat contractul, pentru dauna suferită (să-i plătească despăgubirile de asigurare) în limitele sumei prevăzute de contract (suma asigurării), iar în cazul în care bunurile nu au fost asigurate la intreaga lor valoare - pentru partea corespunzătoare a daunei suferite, dacă regulile de asigurare nu prevăd altfel;

2) în asigurările de persoane - să plătească asiguratului sau persoanei în al cărei folos a fost încheiat contractul suma asigurării prevăzute în contract, indiferent de sumele ce i se cuvin pe linia asigurărilor sociale de stat, asistenței sociale și cu titlu de reparare a daunei.

---

380 **Duţu, Andrei.** *Consideraţii privind reglementarea contractului de asigurare în Codul civil român.* Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul *Studii doctorale şi postdoctorale, Orizont, 2020: promovarea interesului naţional prin excelenţă, competitivitate şi responsabilitate în cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicată românească,* număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investeşte în Oameni.* În: Revista Pandectele Române, 2015, nr.2.

381 **Chibac,Gheorghe, Robu,Oxana,Brumă,Sorin, Chibac,Natalia.** *Drept civil. Contracte și succesiune.* Curs universitar, ediția a IV-a. Chișinău, 2019, p. 324.

Clasificarea nu este element obligatoriu în cadrul normelor codificate ale statelor. Astfel, reglementări diferite găsim în Codul civil al Georgiei, în cel al Turkmenistanului, care nu reglementează o astfel de clasificare, ci doar dă contractului de asigurare noțiune generică.

Unul dintre aspectele care prezintă interes pentru cercetător se raportă la subiectele acestui contract, la existența sau lipsa terților în contractul de asigurare. În cazul în care există terți în raportul de asigurare, care este efectul contractului asupra lor?

Înainte de a expune aspectele contractului de asigurare în lumina unor principii, unor efecte, ținem să remarcăm faptul că modernizarea Codului civil al Republicii Moldova a dus la modificări esențiale: la acest capitol, al părților și terților, calificarea acestora și efectele contractelor asupra terților.

Conform legislației de până la modernizare, lucrurile au fost mult mai simple. Astfel, potrivit art. 1301, asiguratul era partea obligată să plătescă prima de asigurare, iar asigurătorul avea obligația ca, la producerea riscului asigurat, să plătescă asiguratului sau terțului suma asigurată ori despăgubirea. La fel, era reglementat și art.(1) al Legii nr. 407 din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări - Persoana care are încheiat un contract de asigurare cu asigurătorul.

Prin această abordare, lucrurile erau aproape înțelese, deci exista asiguratul, asigurătorul și terțul beneficiar al asigurării. În acest sens, în doctrină, s-a determinat fără echivoc faptul că se aplicau regulile contractului în folosul unui terț, conform art. 1096-1099 din Codul civil al Republicii Moldova[382].

Printre novațiunile modernizării Codului civil, este de remarcat în mod incipient faptul că a fost inclus contractantul asigurării și noțiunea de contractant al asigurării, iar noțiunea de asigurat a fost schimbată.

Deci, conform art.1 al Legii cu privire la asigurări[383], «asiguratul» a fost determinat ca persoană care încheie contractul în folosul său, precum şi al terțului. Astfel, conform noilor reglementări, legiuitorul a inclus noțiunea de *interes legitim* la încheierea contractului de asigurare. Tot în art.1 al legii nominalizate a fost inclusă și noțiunea de *contractant al asigurării* – persoană care încheie contractul de asigurare pentru asigurarea unui risc privind o altă persoană și care se obligă față de asigurător să plătescă prima de asigurare, fără a obține calitatea de asigurat.

---

382 **Sicinski, Constantin.** Teza de doctor *Contractele de asigurare auto facultativă și obligatorie din perspectiva perfecționării acestora în Republica Moldova.* Teza a fost susținută pe 2 iulie 2019 în CSSB și aprobată de CNAA pe 27 septembrie 2019.

383 *Legea nr. 407 din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova,2007, nr.47-49, art. 213. Modificată prin Legea nr. 94 din 26 aprilie 2012 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte legislative.

Astfel, din aceste două noțiuni reglementate, putem trage concluzia că legea a renunțat la noțiunea de asigurat ce enunța că este persoana care are încheiat un contract de asigurare cu asigurătorul. În același timp, prin această fulminantă modificare, pare că noțiunea de terț beneficiar este înglobată în noțiunea de asigurat, dar, totodată, este creată o altă entitate în calitate de subiect activ al acestui contract, și anume contractantul.

Legea cu privire la asigurări și Codul civil al Republicii Moldova utilizează două concepții, care, în esență, determină apariția a unei serii de probleme în aplicarea acestui contract în raport cu terțele persoane. Astfel, Legea cu privire la asigurări folosește termeni absolut diferiți în identificarea acestor terți în al căror folos se încheie contractul de asigurare, și anume asigurat și beneficiar al asigurării. Noțiunea de asigurat este utilizată în Legea cu privire la asigurări, care, la art. (1), stabilește că asiguratul este o persoană care a încheiat sau pentru care s-a încheiat un contract de asigurare cu asigurătorul. Noțiunea de beneficiar al asigurării este reglementată la art.3 lit.a)al legii , care stabilește, în calitate de persoană care ar avea un avantaj patrimonial în temeiul contractului de asigurare, inclusiv pe beneficiarul asigurării. Astfel, apare întrebarea: cine este totuși beneficiarul asigurării și care este statutul lui în cadrul contractului de asigurare: este acesta terț, în al cărui folos a fost încheiat contractul de asigurare, sau el va acționa în calitate de reprezentant al contractantului asigurării?

Conform art. 1822 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova, prin contract de asigurare, o parte (contractantul asigurării) se obligă să plătească celeilalte părți (asigurător) prima de asigurare, iar asigurătorul se obligă să plătească asiguratului, beneficiarului asigurării sau, după caz, terțului păgubit o prestație bănească (indemnizație ori despăgubire de asigurare) la producerea cazului asigurat în interiorul perioadei de asigurare. Această noțiune stabilește în mod diferit noțiunea și statutul asiguratului, care, conform art. 1822, se asimilează contractantului asigurării și beneficiarului asigurării - persoana terță în folosul căreia se încheie contractul de asigurare, nefiind parte contractantă a asigurării. Legea cu privire la asigurări însă declară asiguratul în calitate de persoană care are încheiat sau pentru care s-a încheiat un contract de asigurare cu asigurătorul.

Este important de subliniat faptul că, printr-o atare reglementare, se evidenţiază distincţia dintre contractantul asigurării, pe de o parte, şi asigurat, pe de altă parte. Astfel, deşi de cele mai multe ori poate exista o identitate între aceste două persoane, sunt totuşi situaţii în care o persoană încheie contract de asigurare cu asigurătorul, persoana asigurată fiind un terţ faţă de acest raport juridic iniţial şi aceasta în pofida faptului că alin. (1) stabileşte: *Obligaţia de plată a primei de asigurare poate fi plătită atât de contractantul asigurării, cât şi de asigurat, fapt care creează o regretabilă confuzie terminologică.*

Legea cu privire la asigurări stabileşte, la alin. (1), că asiguratul este o persoană care a încheiat sau pentru care s-a încheiat un contract de asigurare cu asigurătorul. Făcând abstracţie de imprecizia juridică flagrantă, din această dispoziţie, ar reieşi faptul că asigurătorul este cel care a încheiat contractul de asigurare, impunându-i-se o identitate perfectă între cel care încheie contractul (contractantul) şi cel asigurat prin încheierea acestuia, în sensul că el, cel care încheie contractul, devine, prin puterea legii, şi asigurat. Dar tocmai această formulare bizară împiedică înţelegerea deplină a semnificaţiei prevederii legale, deoarece aceasta poate fi interpretată şi în sensul că asiguratul are un contract, expresie înţeleasă în sensul că beneficiază de efectele acestuia, care a fost încheiat în prealabil cu asigurătorul de către contractantul asigurării [384].

În acest context, trebuie să remarcăm totuşi că noua reglementare apropie dreptul asigurărilor autohtone de dreptul asigurărilor din statele europene, impunând distincţia dintre contractant şi persoana asigurată.

Din aceste dispoziţii legale reiese că partea contractului de asigurare - contractantul asigurării - reprezintă persoana, fizică sau juridică, ce încheie efectiv contractul de asigurare. Astfel, contractantul are două obligaţii principale: pe de o parte, de a furniza asigurătorului informaţiile în baza cărora să realizeze o analiză exactă a riscului pe care urmează să îl asigure şi, pe de altă parte, în principiu, să plătească primele de asigurare corespunzătoare, normă prevăzută expres în Codul civil al Republicii Moldova la art. 1846, alin. (1): ***Contractantul*** *este obligat la plata primei de asigurare doar la eliberarea poliţei de asigurare.*

Legea cu privire la asigurări însă, la art. 7, reglementează în mod absolut invers: *(1) Prima de asigurare reprezintă suma* ***pe care asiguratul*** *este obligat să o plătească asigurătorului, la eliberarea poliţei de asigurare, în modul şi în termenul prevăzut de contractul de asigurare, în schimbul preluării de către asigurător a riscului asigurat.* În cazul în care calitatea de contractant se identifică cu cea de asigurat, aceste două prevederi legale, care sunt diferite, nu ar avea vreo relevanță practică, iar în cazul în care contractantul este o altă persoană decât asiguratul, prevederile discutate se contrazic. Credem că varianta corectă este cea prevăzută de Codul civil la art. 1846, alin. (1), iar Legea cu privire la asigurări trebuie modificată. Astfel, propunem uniformizarea legislației și modificarea art. 7 al Legii cu privire la asigurări astfel: **Prima de asigurare reprezintă suma pe care contractantul este obligat să o plătească**

[384] **Duţu, Andrei.** Consideraţii privind reglementarea contractului de asigurare în Codul civil român. Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul *Studii doctorale şi postdoctorale, Orizont 2020: promovarea interesului naţional prin excelenţă, competitivitate şi responsabilitate în cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicată românească*, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investeşte în Oameni*. În: Revista Pandectele Române, 2015, nr.2.

asigurătorului, la eliberarea poliţei de asigurare, în modul şi în termenul prevăzut de contractul de asigurare, în schimbul preluării de către asigurător a riscului asigurat, în interesul asiguratului.

Noțiunea de beneficiar al asigurării nu este nici ea unică în cazul terțelor persoane în al căror folos se încheie contractul de asigurare. Din art. 1822 al Codului civil se desprind două categorii de terți asupra cărora contractul are efecte: beneficiarul asigurării și terțul păgubit.

Toate noțiunile analizate se utilizează în mod diferit în cazurile diferitelor tipuri de asigurări. De exemplu, în cazul asigurării de viață se utilizează în special beneficiarul indemnizației de asigurare (Codul civil, art. 1890), pe când, în cazul asigurării de daune, sunt utilizate în mod diferit noțiunea de asigurat și cea de terț păgubit : În cazul asigurării de daune, asigurătorul este obligat să despăgubească prejudiciul suportat de asigurat sau, după caz, de terțul păgubit la survenirea cazului asigurat. De asemenea, la alin. (2) al aceluiași articol, este reglementat faptul că, în asigurarea de daune, asigurat este persoana al cărei interes este protejat contra daunei. Aceeași persoană poate fi concomitent contractant și asigurat. La fel, conform art. 1864 alin.(1) din Codul civil, în cazul asigurării încheiate de contractant în folosul unei alte persoane (asigurat), dacă revine cazul asigurat, asiguratul va fi îndreptățit să primească sumele datorate de asigurător.

Conform art. 1889, în cadrul asigurării de viață, obligația asigurătorului sau plata primei de asigurare depinde de un eveniment determinat prin referință la decesul sau la supraveţuirea persoanei asigurate. La alin. (2), se determină faptul că persoană asigurată este persoana a cărei viață, sănătate, integritate fizică sau al cărei statut civil se asigură. În principiu, aceeași persoană poate fi contractant, persoană asigurată și/sau beneficiar. În concluzie, menționăm: contractul de asigurare de persoane se consideră încheiat în folosul persoanei asigurate dacă în el nu este indicat un alt beneficiar al asigurării. În acest caz, asiguratul este concomitent și beneficiar al asigurării. Alin. (4) al art. 1889 conține o normă imperativă, care prevede: *Contractul de asigurare în privința vieții unei persoane, alta decât contractantul este nul dacă nu s-a obținut consimțământul informat în formă scrisă al persoanei asigurate privitor la:*

a) *contractarea asigurării în privința sa;* și
b) *identitatea beneficiarului, dacă este desemnat în contract.*

De aici putem concluziona că, în cazul în care contractul de asigurare se încheie în folosul persoanei asigurate, ea este și beneficiarul asigurării. În cazul în care contractul de asigurare se încheie în folosul unei persoane, alta decât asiguratul, aceasta nu este beneficiarul asigurării și nu poate pretinde la plata indemnizației de asigurare. Apare întrebarea: care este statutul persoanei

asigurate în contractul de asigurare în cazul existenței beneficiarului asigurării? În acest contract există părțile contractante, terții, în al căror folos este încheiat contractul de asigurare, și persoana asigurată, persoana al cărei interes a fost asigurat.

Cine este persoana asigurată în acest sens în lumina raporturilor obligaționale nu este clar, dar aceasta nu poate fi calificată nici ca parte contractantă, nici ca terţ. Legea însă leagă de ea anumite consecințe juridice.

În cazul contractului de asigurare de răspundere civilă, noțiunea de asigurat este utilizată la art. 1872 al Codului civil: *În cazul asigurării de răspundere civilă, asigurătorul se obligă să plătească o despăgubire pentru prejudiciul de care* ***asiguratul*** *răspunde, în temeiul legii, față de terțe persoane păgubite și pentru costurile de apărare suportate conform art. 1863. În acest caz, beneficiarul asigurării va fi întotdeauna persoana păgubită*.

În doctrină, la fel, găsim enunțată noțiunea de asigurat sau de persoană asigurată. Astfel, M.I. Braghinski menționează: *Asiguratul este persoana în a cărei viață se pot întâmpla evenimente care vor avea drept consecințe implicarea obligației asigurătorului de a plăti asiguratului (beneficiarului) suma asigurată* [385].

Conform Codului civil al Republicii Moldova, persoana în al cărei folos se încheie contractul de asigurare este beneficiarul asigurării. În cazul în care contractul este încheiat în folosul asiguratului, acesta este concomitent și beneficiarul asigurării.

Din prevederile generale ale Codului civil al Republicii Moldova, putem determina două tipuri de asigurări: asigurarea de daune și asigurarea de persoane. Conform art. 1858 din acest cod, *în cazul asigurării de daune, asigurătorul este obligat să despăgubească prejudiciul suportat de asigurat sau, după caz, de terțul păgubit la survenirea cazului asigurat.* Conform art. 1889, alin.(1), în cazul asigurării de viață, obligația asigurătorului sau plata primei depinde de un eveniment determinant prin referință la decesul sau la supraviețuirea persoanei asigurate.

În concluzie, în calitate de părți ale contractului de asigurare, oricum, sunt: contractantul, care deseori se identifică cu asiguratul, și asigurătorul. Normele legii prevăd însă, în cadrul raporturilor de asigurare, posibilitatea existenței și a unor alte subiecte, precum beneficiarul asigurării, în al cărui folos se încheie contractul de asigurare. Pentru a fi aplicat, contractul de asigurare în folosul beneficiarului trebuie să conțină clauza cu privire la beneficiarul asigurării. În o altă situație, nu ar exista temei pentru a considera contractul a fi în favoarea beneficiarului. Beneficiarul asigurării poate fi inclus în toate tipurile de asigurări.

---

[385] **Брагинский, М.И.** ***Договор страхования.*** М., 2000, «Статут», с. 42.

Cu privire la asigurare, normele Codului civil al Republicii Moldova prevăd, pentru includerea beneficiarului asigurării în contract, anumite condiții:

1. Asigurarea bunului din contul celui îndreptățit;
2. Beneficiarul asigurării, în cazul asigurării de răspundere civilă, să fie prestabilit de lege;
3. Includerea expresă în contract, în cazul asigurării de viață, a unei alte persoane decât asiguratul în calitate de beneficiar al asigurării.

În cazul asigurării de bunuri, Codul civil al Republicii Moldova, la art. 1868 alin. (2), prevede expres: *În asigurarea de bunuri, asiguratul trebuie să aibă un interes legitim cu privire la bunul asigurat.* Astfel, asigurarea de bunuri implică o condiție obligatorie față de asigurat, adică cel ce asigură, în folosul proprietarului, interesul legitim cu privire la bunul asigurat, iar beneficiar al asigurării, de obicei, va fi proprietarul asigurării, cu mici excepții.

În cazul asigurării de răspundere civilă, în primul rând se asigură doar în folosul beneficiarului asigurării și, în al doilea rând, legea determină identitatea beneficiarului asigurării chiar dacă contractul prevede o altă persoană în calitate de beneficiar al asigurării, sau dacă beneficiarul asigurării nu este indicat, în calitate de beneficiar al asigurării va fi terțul păgubit. Deci, acordul părților nu poate acoperi calitatea de beneficiar al asigurării în cazul asigurării de răspundere civilă a terțului păgubit.

Precum am menționat, persoana asigurată și beneficiarul asigurării sunt două entități diferite. Persoana asigurată poate/sau nu poate să se identifice cu beneficiarul asigurării. Important însă este faptul ca beneficiarul asigurării, în cazul asigurării de viață, să fie desemnat în contract. În cazul în care în contractul de asigurare pe viață nu este indicat beneficiarul asigurării, beneficiar va fi chiar asiguratul (Codul civil, art. 1890, alin. (3)). Remarcăm însă faptul că beneficiarul desemnat în contractul de asigurare poate să decadă ca efect al revocării și că nu a fost desemnat un alt beneficiar sau beneficiarul a decedat înainte de a surveni cazul asigurat (art. 1890, alin.(3), lit b) şi c)).

Contractantul poate modifica beneficiarul deja desemnat în contractul de asigurare, conform art. 1890, alin.(1) : *Contractantul poate desemna unul sau mai mulți beneficiari ai indemnizației de asigurare și poate schimba sau revoca desemnarea, cu excepția cazului în care s-a stipulat irevocabilitatea desemnării.* Desemnarea, schimbarea sau revocarea, dacă nu sunt făcute testamentar, se fac în scris și se expediază asigurătorului. Dreptul de a cere modificarea beneficiarului aparține doar contractantului, în calitate de creditor al obligației de asigurare. Prevederile sunt comparabile cu cele din art. 1096 din Codul civil: *Până la momentul informării*

de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației, doar că, în cazul revocării conform prevederilor asigurării de viață, este necesară informarea asigurătorului despre acest fapt, cu excepția revocării prin testament.

Este necesar de relevat faptul că, în cadrul contractului de asigurare, există o deosebire principială, pe care dorim să o punctăm, și anume deosebirea dintre modificarea beneficiarului și asiguratului. Dacă, în cazul beneficiarului, se modifică persoana căreia i se va executa obligația, atunci, în cazul asiguratului, calitatea de asigurat se caracterizează prin faptul că ***interesul acestuia este asigurat*** și această clauză esențială a contractului poate fi modificată doar prin acordul părților și cu acordul asiguratului (art.1889, alin.(4) și (5)). La fel, prevederile legale stabilesc (art. 1890, alin.(2)) și o limitare a contractantului de a schimba beneficiarul sau de a revoca clauza de desemnare a beneficiarului, și anume: la decesul contractantului; la survenirea cazului asigurat; în funcție de care eveniment survine primul.

Aceste prevederi, de asemenea, sunt asemănătoare prevederilor din art. 1096 alin. (4) ale Codului civil: *Până la momentul informării, de către beneficiar, a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației.*

Modificarea beneficiarului, ca și desemnarea lui inițială în contractul de asigurare, cu excepția prevederilor imperative, este limitată doar de natura contractului în sine. De exemplu, în cazul contractului de asigurare de bunuri, beneficiarul asigurării poate fi modificat doar în folosul unei persoane care are un interes legitim cu privire la păstrarea bunului. În cazul asigurării de răspundere contractuală, întotdeauna contractul se consideră încheiat în folosul contractantului, pentru care, conform contractului, răspundere poartă asiguratul, iar părțile sunt lipsite de dreptul de a modifica beneficiarul. O situație similiară este și în cazul asigurării de răspundere civilă, unde beneficiarul întotdeauna va fi terțul păgubit.

În cele relatate, observăm o multitudine de forme ale contractului de asigurare, forme care îi creează și aspecte diferite calității de beneficiar în cadrul său. În principiu, ceea ce ne interesează în mod deosebit este apartenența sau neapartenența contractului de asigurare la categoria contractului în folosul unui terț.

Dacă în contract este desemnat beneficiarul asigurării, înseamnă oare că acest contract este neapărat un contract în folosul unui terț și că i se vor aplica normele din art. 1096-1099 ale

Codului civil? În prezent, în literatură se duce o discuție aprigă la acest subiect, și anume la posibilitatea aplicării contractului de asigurare a prevederilor legale cu privire la contractul în favoarea unui terț.

De exemplu, doctrinarul rus Braghinski M.I.[386] consideră că beneficiarul nu este terţul despre care este vorba în contractul în folosul unui terț. La fel, în doctrină nu există certitudine privitor la aplicarea normelor contractului în folosul unui terț contractului de asigurare de răspundere civilă. La fel, doctrinarul rus Bartoș V.M. [387] menționează că asigurarea de daune, unul dintre cele mai frecvent întâlnite contracte de asigurare, nu se construiește după modelul contractului în folosul unui terț. Doctrinarul este ghidat de faptul că, întotdeauna în cazurile asigurării de răspundere civilă, beneficiarul asigurării este terțul păgubit, lipsind astfel acordul de voință la indicarea beneficiarului prestabilit de legiuitor. Astfel, executarea contractului nu va depinde de acordul dintre părți.

O a treia opinie aparține lui Foghelson I. B. [388], care atribuie fără ezitare contractul de asigurare de răspundere civilă categoriei de contracte în folosul unui terț, conform cărui fapt terțul are dreptul de a cere debitorului executare în folosul său, iar debitorul întotdeauna este păgubitul.

Calificat într-un mod sau altul, contractul de asigurare de răspunedere civilă creează anumite consecințe juridice atât pentru părțile contractante, cât și pentru beneficiar. În practică, în principiu, ar trebui să existe o modalitate de aplicare unică pentru a se crea stabilitate juridică raporturilor juridice civile.

Interpretarea ezitantă a acestui tip de asigurare este generată, credem, de art. 1880 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova: *În măsura în care contractantul sau, după caz, asiguratul poartă răspundere civilă, terțul păgubit, la alegerea sa, poate înainta o pretenție directă de reparare a prejudiciului față de asigurător în temeiul și în condițiile contractului de asigurare în oricare din următoarele cazuri:*

a) dacă asigurarea este asigurare obligatorie; *b) dacă în privința contractantului sau asiguratului este intentat proces de insolvabilitate; c) dacă contractantul sau asiguratul a fost lichidat sau dizolvat; d) dacă terțul păgubit a suferit o vătămare corporală sau a decedat; e)dacă legea care guvernează răspunderea civilă prevede o creanță directă a terțului păgubit.*

---

386 **Braghinski, M.I.** *Op.cit.,* p. 37.

387 **Бартош,В.М.** *К вопросу о классификационной принадлежности договора страхования риска гражданской ответственности.* Журнал «Юридический мир», 2002, № 9.

388 **Фогельсон, Ю.Б.** *Комментарий к страховому законодательству* - 2-е издание перераб. И доп. - М., 2002, Юрист, с. 120,

Norma indicată poate crea o dublă reprezentare a calificativului contractului de asigurare: *contract în folosul unui terț* sau structură juridică ce reiese din executarea obligației, și anume *executarea obligației de către un terț*, conform art. 870 din Codul civil.

Din norma invocată în Codul civil la art. 1880 alin. (2), putem determina faptul că, doar în cazul în care asigurarea este obligatorie și legea o prevede, terțul se poate adresa direct asigurătorului spre a primi despăgubirea în limita sumei asigurate. Astfel, pornind de la alin. (1) al aceluiași articol, și anume: *drepturile terțelor persoane păgubite se exercită împotriva celor răspunzători de repararea prejudiciului*, se creează aparența că, doar în cazurile expres prevăzute la art.1880, alin.(2), terțul păgubit se poate adresa asigurătorului, în rest - doar persoanei care a cauzat prejudiciul, contractul de asigurare fiind o situație de executare a obligației de către un terț, conform art. 870 al Codului civil.

Dacă analizăm această posibilitate, putem determina următoarele. Executarea obligației de către terți, precum am menționat, este reglementată la art.870. Astfel, asiguratul este debitorul obligației de cauzare de daune. Prin contractul de asigurare, asiguratul transmite aceste obligații de executare către asigurător, care va fi terțul ce va executa obligația. Dacă luăm ca bază această teorie, vom vedea că, la art. 870, este invocată cu adevărat posibilitatea ca terțul să execute o obligație a debitorului dacă are consimțământul acestuia și dacă el,terțul, are un interes legitim de a executa, iar debitorul nu execută, sau dacă este cert faptul că debitorul nu va executa la scadență. Până aici ar fi relativ corect. Avem însă alin.(4), care prevede că debitorul care încredințează unui terț executarea obligației rămâne responsabil de executare. În comparaţie cu art. 1880 alin.(3), putem determina că asigurătorul răspunde față de persoanele păgubite în limita obligațiilor ce îi revin din contractul de asigurare. Revenind la capitolele 1 și 2 ale prezentei lucrări, vedem că am opinat deja în acest sens, căci prin aplicarea acestei construcții a contractului de asigurare de răspundere civilă, și anume de a fi calificat asigurătorul în calitate de terț ce execută contractul, ajungem într-un punct ce nu poate fi explicat, deoarece terțului nu-i pot fi incluse obligații prin contractul încheiat de părți.

Nu putem fi de acord cu opinia conform căreia acestui contract de asigurare i se pot aplica regulile executării contractului de către un terț şi că, în acest sens, terț este asigurătorul. Invocăm, aşadar, următoarele argumente:

- Esența obligației asigurătorului în acest contract de asigurare nu constă în reparaţia prejudiciului cauzat terțului păgubit, ci în achitarea despăgubirii de asigurare ca urmare a prejudiciului cauzat.

- La momentul încheierii contractului de asigurare, nu există nici terț păgubit, nici prejudiciu. Prin urmare, asiguratul nu are ce pune pe seama asigurătorului la momentul încheierii contractului de asigurare. Contractul de asigurare se încheie cu scopul de a apăra interesele asiguratului în cazul apariției răspunderii acestuia în situația cauzării unui prejudiciu terțului, despre care terțul, la momentul încheierii contractului, nu cunoaște și nici nu poate cunoaște.

Doctrinarul rus M.I.Braghinski menționează că, în cazul asigurării de daune, beneficiarul nu este terțul păgubit,ci chiar asiguratul. În ce privește contractul de asigurare de răspundere, consideră că poate fi încheiat atât în mod simplu (asigurat și asigurător), cât și după modelul contractului în folosul unui terț (asigurat, asigurător și terțul beneficar). În principiu, putem determina că totuși contractul de asigurare de răspundere civilă se încheie întotdeauna în folosul terțului și anume a terțului păgubit. Aceasta este esența și acesta este scopul contractului analizat.

Contractul de asigurare de daune este unul dintre contractele cel mai des utilizate în raporturile juridice civile, dar și cel mai des polemizat de către doctrinari. Astfel, Foghelson I.B. susţine că aplicarea prevederilor contractului în folosul unui terț în contractul de asigurare de daune nu este absolut evident[389], deoarece beneficiarul nu este stabilit de către stipulant, ci de lege, printr-o normă imperativă. Totodată, autorul menționează că desemnarea beneficiarului intră în drepturile părților, însă, în cazul unor anumite tipuri de contracte de asigurare, prin norme imperative sau reeșind din natura contractului, nu este posibilă desemnarea[390].

În cazul contractului de asigurare de bunuri, în calitate de beneficiar poate fi doar persoana care are un interes legitim. În cazul contractelor de asigurare de răspundere contractuală, beneficiar poate fi doar contractantul, față de care, conform prevederilor contractuale, poartă răspundere asigurătorul.Contractul de asigurare de viață se consideră încheiat în folosul asiguratului, iar desemnarea terțului beneficiar se realizează prin informarea suplimentară scrisă a asigurătorului.

Putem concluziona că, în cazul contractului de asigurare, nu este importantă desemnarea beneficiarului sau, dacă a fost desemnat, nu înseamnă neapărat că va avea calificativele contractului în folosul unui terț. În general, credem că, în multe dintre construcțiile juridice ale asigurării, prevederile cu privire la contractul în folosul unui terț sunt aplicabile. În același timp însă, chiar dacă în contract este desemnat un terț, nu înseamnă neapărat că a fost încheiat în folosul unui terț. La fel, trebuie să subliniem faptul că existența beneficiarului în

389 **Foghelson,I.B.** *Op. cit.,* p. 97,

390 **Шершеневич,Ф.** *Курс торгового права.* Т.2. СПб, 1908, с. 441.

contract nu este obligatorie, cu excepția contractului de răspundere civilă, în care beneficiarul este prestabilit de legiuitor, beneficiar fiind terțul păgubit. În cazul contractului de asigurare de răspundere civilă, aspectul de contract în folosul unui terț îi este oferit de triunghiul relațiilor în cazul survenirii cazului asigurat.

De asemenea, la momentul încheierii contractului de asigurare de răspundere civilă, beneficiarul asigurării nu este desemnat, căci este desemnat de lege, urmând a fi personalizat la momentul survenirii cazului asigurat. Astfel, scopul urmărit de părți la momentul încheierii contractului de asigurare este de a asigura plata despăgubirii cauzate unui terț, iar terțul va avea dreptul, în condițiile stabilite de lege, să solicite direct achitarea în folosul său a despăgubirii în mărime coraportată la suma asigurată. Astfel, aplicând analogia legii, credem că putem califica și acest contract în folosul terțului.

Referitor la asigurarea de bunuri, Codul civil al Republicii Moldova menționează expres, la art. 1868, alin. (2), că asigurat poate fi doar persoana care are un interes legitim în acest sens. Se consideră că are interes legitim persoana care răspunde de integritatea bunului, și anume persoana care, conform legii, poartă riscul pieirii fortuite a bunului. De obicei, riscul pieirii fortuite a bunului o poartă proprietarul, dacă nu este altfel prevăzut în contract sau în lege. Astfel, dacă se va încheia, contractul de asigurare în folosul unui terț nu va fi valabil ca efect al încălcării normei imperative, deoarece în asigurarea de bunuri, asiguratul trebuie să aibă un interes legitim cu privire la bunul asigurat.

Interesul legitim în acest contract este ca asiguratul sau persoana care poartă răspundere cu privire la riscul pieirii fortuite a bunului să primească o despăgubire în cazul în care are loc pieirea sau deteriorarea bunului asigurat. Una dintre persoanele interesate în a achita proprietarului o despăgubire pentru pieirea bunului ar fi creditorul, care, în cazul existenței unei creanțe, are interesul de a avea asigurat bunul pe care îl deține în proprietate. Un exemplu ce se determină în acest sens este reglementat la pct. 13 al Hotărârii Guvernului nr.204 din 28 martie 1995 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare şi funcţionare a caselor de amanet (lombardurilor)[391], care prevede: *Lombardul este obligat să asigure obiectele primite în păstrare şi cele lombardate în suma valorii bunurilor conform evaluării efectuate la amanetarea sau la primirea lor în păstrare prin înţelegere a părţilor.*

---

[391] *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 204 din 28 martie 1995 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare şi funcţionare a caselor de amanet (lombardurilor).* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 23, art. 191.

Un caz specific de asigurare de bunuri în folosul terțului este reglementat în Codul civil al Republicii Moldova la art. 680 - Obligațiile asigurătorului față de creditorul garantat, care determină intervenția situației de asigurare în folosul creditorului garantat:

(1) Obligațiile prevăzute de prezentul articol se aplică ori de câte ori asigurătorului i se aduce dovada că un terț (creditorul garantat) deține o garanție reală asupra bunului care face obiectul unei asigurări de bunuri. Această dovadă nu trebuie repetată în cazul în care asigurarea este prelungită sau este contractată o nouă asigurare între aceleași părți în privința aceluiași bun asigurat. Asigurătorul poartă aceste obligații până când este informat despre stingerea garanției reale.

Aceste două cazuri sunt diametral opuse: dacă, în primul caz, un terț, și nu proprietarul asigură bunul, în al doilea, proprietarul asigură de obicei, dar în folosul creditorului gajist. În ambele cazuri, există terți în raportul juridic, dar, calitatea de beneficiar al asigurării o are fiecare în mod diferit. De exemplu, în primul caz, calitatea de beneficiar o are proprietarul bunului sau, după caz, creditorul gajist; în al doilea caz, proprietarul va asigura bunul, dar în folosul creditorului garantat cu gaj, acesta din urmă având dreptul de a solicita direct plata despăgubirii în folosul său.

În cazul asigurării de viață, interesul asigurării în beneficiul unui terț nu este justificat. Interesul în asigurarea vieții unui terț – asiguratul era reglementat în trecut în legislația Marii Britanii, care, în Gambling Act din 1774, prevedea, în calitate de condiție a încheierii unui contract de asigurare întru asigurarea vieții unui terț, interesul legitim, interes care trebuia să aibă un scop patrimonial. În dreptul continental nu au existat astfel de prevederi. În doctrina rusă de la începutul sec. XX, la fel, se determină cerința unor legături între interesul beneficiarului de asigurare și viața persoanei, care condiționează că obligația asigurătorului trebuie înlăturată[392].

Apare întrebarea: ar putea fi încheiat un contract de asigurare a vieții unei persoane față de care contractantul nu are niciun interes? În acest sens, nu avem practică judiciară. O astfel de situație însă, conform opiniei noastre, este reglementată de alte instituții ale dreptului civil, și anume jocuri și pariuri. Conform opiniei doctrinarului Țitovici P.P., *contractul de asigurare ar deveni un pariu fără norme morale despre viața și moartea tuturor ... dacă nu am introduce două condiții pentru valabilitatea contractului: ... asiguratul cu beneficiarul trebuie să aibă una dintre acele conexiuni care, pentru lege, explică și justifică participarea asiguratului la soarta*

[392] **Цитович, П.П.** *Обязательства по русскому гражданскому праву.* Киев, 1894, с. 85.

beneficiarului[393]. Nu este necesar ca această legătură să fie una de rudenie, dar să fie generată de o relație personală între asigurat şi beneficiar, ori să fie generată de o obligație de întreținere sau de o dependență materială a beneficiarului față de asigurat.

Ținem să relevăm faptul că acestea nu sunt condiții stabilite de lege, ci generate de norme morale. De altfel, ar fi posibil să se abuzeze de aceste prevederi legale.

În analiza de mai sus, am observat că, după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova, calităţile de beneficiar şi de asigurat au fost pe deplin corelate, în unele aspecte calitatea lor contopindu-se. Astfel, nu putem menționa cu certitudine cine este terțul și, respectiv, nu putem da o soluție generală calificării sau necalificării contractului de asigurare ca beneficiar în lumina art.1096 din Codul civil al Republicii Moldova. De fiecare dată, va fi necesară o abordare atentă a tututor caracterelor contractului.

Analizând acest subiect, trebuie să ținem cont de prevederile art. 1085 din codul nominalizat: *Contractul produce efecte doar între părți, dacă legea nu prevede altfel*. În calitate de subiecte ale contractului de asigurare sunt, de obicei, asiguratul și asigurătorul, în anumite situații - contractantul (întru asigurarea intereselor asiguratului) și asigurătorul. În aceste două construcții juridice, nu găsim în calitate de parte beneficiarul, și pe bună dreptate, deoarece beneficiarul este o entitate cu totul diferită într-un astfel de contract. În șirul logic al celor indicate, putem determina faptul că, odată ce beneficiarul nu este parte la contractul de asigurare, nu-i pot fi impuse obligații, existând diferite condiții impuse de legiuitor întru încasarea plății. De exemplu, art. 1882 din Codul civil al Republicii Moldova prevede: *Plata despăgubirii către contractant sau, după caz, asigurat eliberează asigurătorul de obligația sa față de terțul păgubit în una din următoarele situații:*

a) terțul păgubit a renunțat la pretenția sa directă;

b) terțul păgubit nu a înaintat o cerere de plată direct asigurătorului în termen de 30 de zile din momentul recepționării cererii scrise a asigurătorului.

Se solicită doar executarea obligației în favoarea lui și realizarea tuturor acțiunilor juridice pre și post executare. Desigur, în cazul în care calitatea de beneficiar și cea de asigurat se vor contopi, această regulă nu se va aplica, iar asiguratul, care este și beneficiar, va avea și obligații generate de calitatea de asigurat și nu de beneficiar.

---

[393] *Гражданское право,* учебник под ред. **Калпина, А.Г.; Масляева, А.И.** Часть первая: 2-е изд., перераб. и доп. М: Юристъ, 2003, с.378.

Deci, pornind de la spiritul normelor prevăzute de Codul civil al Republicii Moldova după modernizare, prin prisma principiului relativității efectelor contractelor, terțul beneficiar, în contractul de asigurare, nu este parte contractată și, respectiv, nu va fi necesar să execute obligații conform contractului de asigurare, încheiat în beneficiul lui, cu excepția unor obligații ce determină necesitatea de executare a creanței de bază.

La fel, în analiza de mai sus, am observat că, după modernizarea Codului civil, calitatea de beneficiar și cea de asigurat sunt pe deplin corelate, în unele aspecte contopindu-se. Astfel, nu putem menționa cu certitudine cine este terțul și nu putem da o soluție generală calificării sau necalificării contractului de asigurare ca beneficiar în lumina art.1096 din Codul civil. Aşadar, de fiecare dată, va fi necesară o abordare atentă a tututor caracterelor contractului.

În general, credem că, în multe dintre construcțiile juridice ale asigurării, prevederile cu privire la contractul în folosul unui terț sunt aplicabile. Trebuie să subliniem faptul că existența beneficiarului în cadrul acestui contract nu este obligatorie, cu excepția contractului de răspundere civilă, în care este prestabilit de legiuitor că beneficiar este terțul păgubit. Ceea ce ține de contractul de asigurare de răspundere civilă, aspectul de contract în folosul unui terț îi este oferit de triunghiul relațiilor în cazul survenirii cazului asigurat.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Efectele contractului pot fi privite sub două aspecte: ca subinstituție a dreptului civil, parte integrantă a instituției contractului, ce înglobează totalitatea normelor de drept civil cu privire la efectele contractelor și, al doilea aspect, în sens direct, ca totalitate a drepturilor și obligațiilor determinate de părți în contract, ce se identifică normei de conduită creată de părți prin contractul negociat, de care acestea trebuie să se ghideze și care reprezintă un drept subiectiv civil, precum și de limitările normei imperative, de norma dispozitivă, de principiul bunei-credințe, de echitate, de uzanțele și practicile aplicabile între părți.

2. Principiile efectelor contractelor sunt idei călăuzitoare care prezintă modul de producere a acestor efecte atât față de părți, cât și față de terți, de manifestare a efectelor, condițiile în care acestea acționează și persoanele faţă de care se produc.

3. Principiile efectelor contractelor trebuie clasificate după criteriul persoanelor față de care se produc efectele, şi anume: *efecte cu privire la părți*, acestei categorii fiindu-i atribuit principiul forței obligatorii a contractului; *efecte cu privire la terți,* acestei categorii fiindu-i atribuite principiul relativității efectelor și principiul opozabilității efectelor.

4. Principiul forței obligatorii a contractului determină aspectul obligativității contractului față de părți, obligativitatea având un aspect tripartit, potrivit regulilor: - *conformitității executării*, prin care părțile contractante sunt ținute să execute întocmai, una față de alta, obligațiile la care s-au îndatorat; - *simetriei*, potrivit căreia contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel; - *executării cu bună-credință* a contractelor.

5. Efectele contractelor față de terț sunt dominate de două principii generale: de cel al *relativității* și de cel al *opozablității,* principii care determină locul terțului în cadrul efectelor contractelor.Astfel, relativitatea determină faptul că terțul nu poate fi obligat de părțile contractante, deoarce această acţiune ar atenta, în primul rând, la principiile constituționale, și anume la libertatea persoanei, pe când opozabilitatea implică obligativitatea terțului de a nu întreprinde acțiuni ce ar aduce atingere drepturilor, născute din contract, ale părților.

6. Principiul relativităţii efectelor actului juridic civil este unul dintre principiile care guvernează efectele contractelor față de terți. El creează regula de drept potrivit căreia actul juridic civil produce efecte numai faţă de părțile sale, fără să poată profita ori dăuna unor alte persoane, care, în mod simetric, se contrapun negației *terții nu au nici drepturi, nici obligații în lumina contractului încheiat de părți, cu excepțiile prevăzute de lege.* Excepția care determină principiul relativității efectelor este contractul în folosul unui terț.

7. Cu privire la parte contractantă, putem determina următoarele concluzii:

- Termenul de parte desemnează, în sens larg, atât una dintre părțile actului bi- ori multilateral, cât și pe autorul actului unilateral, afirmație necesară sub aspectul aplicabilităţii principiilor invocate mai sus și cu privire la actele unilaterale.

- Parte nu este doar persoana care încheie direct, personal, prin prezență fizică, un anumit act juridic, ci și persoana care încheie actul prin reprezentatul său (legal sau convențional), precum și persoana care, în unele cazuri, a aderat la acest contract sau care l-a ratificat potrivit art. 370 din Codul civil al Republicii Moldova (încheierea actului juridic fără împuterniciri de reprezentare) și potrivit art. 358 din acelaşi cod (efectele actului juridic de dispoziție al celui neîndreptățit).

- Succesori în drepturi ai părților sunt persoanele care, la etapa inițială a formării actului juridic civil, sunt terți, dar care,ca efect al decesului persoanei fizice, al reorganizării persoanei juridice, preiau calitatea de parte cu toate aspectele și consecințele ei.

- Succesorul cu titlu particular, de esență, ori se substituie poziţiei de parte a contractului, în legătură cu anumite drepturi şi, eventual, cu anumite obligaţii, ori rămâne, pur şi simplu, terţ.

- Creditorii chirografari nu sunt nici parte, nici avânzi-cauză, ci se încadrează categoric în subdiviziunea terților.

8. Terțul este cea mai mobilă entitate a contractului. Datorită acestei mobilități el își poate schimba calitatea fară probleme în cazul în care legea o prevede, dacă părțile o doresc și dacă el acceptă această calitate. Terţ, în general, este persoana care nu a participat la încheierea actului juridic, nici personal şi nici prin reprezentare, fiind străin față de contractul încheiat. Deoarece, la etapa încheierii actului, terţi sunt și succesorii, atât universali, cât şi cei cu titlu universal, particulari, precum şi creditorii, clasificăm terții după cum urmează: 1. Terții care pot deveni părți (succesorii, ratificanții, aderenții); 2. Terții beneficiari (terțul beneficiar la contractul în folosul unui terț); 3. Terții absoluți, acei terți cărora nu le pot fi atribuite nici drepturi, nici obligații prin contract, dar care au obligația de a respecta contractul încheiat de părți.

9. Principiul opozabilității efectelor contractului este un principiu care determină locul terțului în cadrul raportului juridic obligațional, dar și un principiu cu putere diriguitoare a activității terțului în cadrul efectelor contractului civil. Astfel, el are două aspecte: activ și pasiv. Elementul activ constă în faptul că părțile pot pretinde să respecte actul și să nu-i aducă vreo atingere, iar cel pasiv determină faptul că terții au îndatorirea generală de a nu vătăma, în vre-un fel, drepturile născute prin contract ale părților. La polul opus, invocăm teza că inopozabilitatea

este sancțiune care se aplică părților pentru nerespectarea unor drepturi ale terților, iar excepția legală a opozabilității este simulația, care poate avea în calitate de sancțiune inopozabilitatea.

10. În sensul opozabilității contractelor față de terți, credem oportună crearea unui registru electronic al contractelor matrimoniale, registru care va da certitudine regimului matrimonial ales de soți în timpul căsătoriei pentru creditorii acestora și terții interesați.

11. În istoricul apariției contractului în folosul unui terț, dreptul privat roman nega cu vehemență contractul în favoarea unui terț. Astfel, se considera că creditorul nu ar avea niciun interes de a institui stipulația în favoarea unui terț, cu excepția faptului stabilirii exprese de către legislație a posibilității existenței, în acest raport juridic, a terțului. Această negație vehementă a contractului în folosul unui terț a început a fi recunoscută abia pe la sfârșitul sec. al XIX-lea, când jurisprudența franceză și cea germană au determinat posibilitatea existenței interesului creditorului în încheierea contractului în folosul unui terț și necesitatea includerii acestei construcții juridice în circuitul civil, ghidându-se, în special, de principiul libertății contractuale, principiu care a creat posibilitatea relizării acestei excepții a relativității efectelor contractelor.

12. Legislația aplicată pe teritoriul Republicii Moldova în sec. XIX-XX în domeniul acestei instituții a dreptului civil a avut reglementări clare cu privire la contractul în folosul unui terț, reglementări care au stabilit existența acestei instituții în cadrul dreptului civil. La fel, au avut aplicabilitate practică și normele care au fost destul de novative în comparație cu codificările de drept civil ale altor state ale timpului. Istoricul apariției contractului în folosul unui terț în legislația națională este unul destul de liniștit. Astfel, el a fost reglementat expres în codurile civile din 1922 și 1964, dar a avut o aplicabilitate practică redusă datorită lipsei de proprietate privată și absenței economiei de piață. Contractul în folosul unui terț este o construcție juridică absolut impresionantă ce și-a făcut loc în circuitul civil nu prin normă legală, dar din necesitate și, ca efect, prin practică judiciară. O astfel de abordare găsim în legislația și jurisprudența majorității statelor. Legiuitorul, în acest sens, a fost doar un regulator ce a statuat doar ceea ce deja era cunoscut de practicieni.

13. Există contract în folosul unui terț dacă: - voința de a stipula în favoarea unei terțe persoane este certă, neîndoielnică; - persoana beneficiarului este determinată sau, cel puțin, determinabilă.

14. Dacă terțul beneficiar nu acceptă stipulația, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat. Stipulantul este singurul îndreptățit să revoce această stipulație în folosul său. Stipulantul nu poate revoca stipulația fără acordul promitentului. Ea poate fi revocată doar în timpul în care acceptarea beneficiarului nu a ajuns la stipulant sau la promitent. Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său este exclus dacă, în contract, a fost stabilită o

astfel de clauză şi dacă, din natura obligaţiei, rezultă că prestaţia putea sau trebuia să fie executată numai faţă de beneficiar.

15. Revocarea stipulației poate fi realizată doar de stipulant, care este singurul îndreptăţit să o revoce, creditorii sau moştenitorii săi neputând să facă acest lucru. Revocarea stipulaţiei produce efecte depline din momentul în care aceasta ajunge la promitent. Stipulantul trebuie să notifice promitentul despre revocare. Stipulantul poate revoca o stipulaţie în favoarea unui terţ doar în timpul în care acceptarea beneficiarului nu a ajuns la stipulant sau la promitent. Dacă beneficiarul a acceptat stipulaţia şi a comunicat acceptarea ei promitentului sau stipulantului, atunci revocarea nu îşi mai poate produce efecte, deoarce însăşi stipulaţia a produs efecte depline, prin acceptarea ei de către terţ. Revocarea stipulației trebuie privită în mod diferit de rezoluționarea sau revocarea actului în sine, rezoluțiunea fiind soluția părților cu privire la contractul încheiat.

16. În calitate de creditor al creanței stabilite prin contractul în folosul unui terț poate fi atât terțul beneficiar al contractului, cât și chiar stipulantul, căci, prin refuzul beneficiului de către terţ, acest drept va trece în patrimoniul stipulantului fără acțiuni suplimentare din partea stipulantului. Din contractul încheiat în folosul terţului, între terţ şi promitent se naşte un raport obligaţional. Terţul beneficiar are calitatea de creditor, iar promitentul are calitatea de debitor. Ca efect, întru realizarea dreptului său, el se poate folosi de toate mijloacele juridice care îi sunt caracteristice unui creditor. Astfel, beneficiarul poate cere, de rând cu stipulantul, executarea contractului în măsura în care legea sau contractul nu dispune altfel şi acest lucru este posibil din natura prestaţiei. Beneficiarul este în drept să ceară executarea, deoarece este creditorul obligaţiei promitentului în virtutea stipulației. Stipulantul are dreptul să ceară executarea obligaţiei de către promitent, deoarece el este parte a contractului din care s-a născut obligaţia şi este firesc ca partea contractantă să poată cere executarea obligaţiilor contractuale de către cealaltă parte a contractului.

17. Promitentul poate opune beneficiarului excepţiile fondate pe contractul din care beneficiarul şi-a obţinut dreptul, dar nu şi excepţiile fondate pe alte raporturi dintre promitent şi stipulant. Chiar şi în cazul în care cererea de executare în favoarea beneficiarului va fi făcută de către stipulant, promitentul poate ridica doar excepţiile care rezultă din contractul în al cărui temei s-a născut dreptul beneficiarului, căci, odată acceptat, beneficiul trece direct în patrimoniul beneficiarului și nu al stipulantului.

18. Stipulația realizată moștenitorilor poate fi atât parte a masei succesorale, cât și delimitată de masa succesorală și atribuită moștenitorului asemenea unui drept distinct de moștenire. În acest sens, este foarte importantă intenția stipulantului la enunțarea stipulației.

19. Debitorul obligației, conform contractului în folosul unui terț, este promitentul. Totodată, acesta din urmă ar putea avea o calitate dublă: de debitor în raport cu terțul și de debitor în raport cu stipulantul. Obligația stipulației lui nu va decădea în cazul renunțului beneficiarului de a accepta beneficiul, renunțul va însemna, în principiu, trecerea acestui drept în patrimoniul stipulantului.

20. În cazul contractului de donație în folosul unui terț, dacă este calificat asemenea unei donații condiționate, caracterul gratuit al contractului este pus la dubiu, deoarece va constitui o donație doar pe partea excedentară. O mare parte a contractelor în favoarea unui terț însă sunt calificate drept donații indirecte.

21. Revocarea în cazul contractului de donație, la fel, trebuie privită sub două aspecte: revocarea stipulației și revocarea donației. Trebuie să remarcăm faptul că unele efecte țin de revocarea stipulației (Codul civil al Republicii Moldova, art.1096-1099), iar revocarea acestei stipulații va putea fi realizată doar până la acceptarea de către beneficiar a stipulației. Totodată, la revocarea donației în general, se vor aplica regulile de la art. 1207-1212 din acelaşi cod. Revocarea, modificarea contractului ține de părți, dar consecințele acestora le va suporta terțul beneficiar.

22. Renta este un contract în care este prevăzută expres posibilitatea de legiuitor de a fi inclus efectul contractului în folosul terțului. Contractul de rentă în folosul unui terţ poate fi clasificat în două tipuri: contractul de rentă gratuit, căruia se aplică regulile donației; - contractul de rentă oneros.

23. Terțul, în cadrul contractului de rentă, poate fi implicat în determinarea termenului de contract. Astfel, caracterul viager poate fi determinat nu doar de viața credirentierului, dar și de cea a terțului.

24. Pornind de la spiritul normelor prevăzute de Codul civil după modernizare, prin prisma principiului relativității efectelor contractelor, terțul beneficiar nu este parte în contractul de asigurare (contractată) și nu va fi necesar să execute obligații conform contractului de asigurare încheiat în beneficiul lui, cu excepția unor obligații necesare pentru executarea creanței de bază.

25. După modernizarea Codului civil al Republicii Moldova, calitatea de beneficiar și cea de asigurat au fost corelate deplin, iar în unele aspecte aceste calități se contopesc. Astfel, nu putem da o soluție generală calificării contractului de asigurare în calitate de contract în folosul unui terț. De fiecare dată, va fi necesară o abordare atentă a tututor caracterelor contractului.

26. Desemnarea unui terț în contractul de asigurare nu va însemna neapărat că acest contract a fost încheiat în folosul lui. Este de remarcat faptul că existența beneficiarului în cadrul acestui contract nu este obligatorie, cu excepția contractului de răspundere civilă, în care

beneficiarul este prestabilit de legiuitor, beneficiar fiind terțul păgubit. În cazul contractului de asigurare de răspundere civilă, aspectul de contract în folosul unui terț îi este oferit de triunghiul relațiilor în cazul survenirii cazului asigurat.

27. Contractul de administrare fiduciară cu numirea unui beneficiar ar trebui să fie recunoscut în calitate de contract în folosul unui terț, conform reglementărilor art. 1096-1099 din Codul civil. Cu toate acestea, datorită faptului că legiuitorul nu stabilește expres drepturile și obligațiile fondatorului administrării și cele ale beneficiarului în temeiul unui astfel de contract, precum și datorită conținutului specific al interesului beneficiarului, părțile, pentru a evita eventualele conflicte, ar trebui să convină asupra condițiilor corespunzătoare din textul contractului.

Evidențiind regimul juridic al efectelor contractelor față de terți, facem propuneri de *lege ferenda*, după cum urmează:

- Credem oportună realizarea unor corectări în legislație, și anume în Codul civil al Republicii Moldova, cartea a treia, titlul II, capitolul VI, prin delimitarea efectelor contractelor în două secțiuni: prima secțiune - efectele față de părți, în care urmează a fi inserat principiul forței obligatorii a contractelor; secțiunea a doua - efectele față de terți, în care să fie inserat principiul relativității efectelor și principiul opozabilității. Astfel de modificări ar crea o claritate pentru practicieni și ar face distincție netă între efectele față de părți și efectele față de terți.

- Respectiv, propunem includerea în norma Codului civil a principiului opozabilității efectelor contractelor față de terți, după cum urmează: *Efectele contractului sunt opozabile terților. Terții pot beneficia de efectele contractului, dar fără a avea dreptul de a cere executarea în folosul lor dacă legea sau contractul nu prevede altfel*.

- Modificarea art. 1086, alin. (2) din Codul civil, după cum urmează: *Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din acordul părților sau din natura obligației nu rezultă altfel.*

- Credem oportună completarea art. 1096 cu un nou alineat, care ar stabili statutul acceptării stipulației pentru terț: *Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, se consideră că dreptul acestuia nici nu a existat.*

- Datorită caracterului mai mult de procedură al normei stabilite în art. 1201 din Codul civil, credem inoportună aflarea în cod a prevederilor legale ale art. 120. Considerăm că acest articol trebuie să se regăsească într-o normă de procedură. Propunem, aşadar, excluderea lui din textul Codului civil și includerea în normele Legii nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială, și anume completarea capitolului III cu un articol, având titlul *Autentificarea*

contractului de donație cu privire la imobilele cu destinație locativă, în care norma discutată și-ar găsi locul.

BIBLIOGRAFIE

Literatură de specialitate

Literatură în limba română

1. **Albu, Ioan.** *Drept civil, introducere în studiul obligațiilor.* Cluj-Napoca, 1994.

2. **Almășan, Adriana.** *Aplicarea relațională a principiului pacta sunt servanda.* În: Actul juridic în Noul Cod civil. Probleme teoretice cu implicații practice, coordonator Marian Nicolae. Editura Solomon, 2020, ISBN 978-606-8892-71-9

3. **Aramă, Elena.** *Istoria dreptului românesc.* Chişinău, 2003, Editura Reclama, ISBN: 9975-932-48-7.

4. **Arapu, Elena**. *Buna-credință în lumina Codului civil modernizat.* Conferința internațională științifico-practică *Dezvoltări recente în dreptul obligațiilor*. Chișinău, 2018, 4-5 octombrie; Chișinău, 2020, ISBN 978-9975-149-89-1.

5. **Baias, Flavius A.** *Simulația. Studiu de doctrină și jurisprudență.* București, 2003, Editura Rosetti, ISBN 978-606-18-0414-6.

6. **Baias, Flavius-Antoniu, Chelaru, Eugen, Constantinovici, Rodica, Macovei, Ioan** (coord), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Ediția 3,* București, 2021, Editura C.H.Beck, ISBN 978-606-18-1059-8.

7. **Băieșu, Sergiu, Roșca, Nicolae.** *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică.*Vol I. Chișinău, 2004, Editura Cartier Juridic, ISBN 9975-79-306-1.

8. **Băieșu, Sergiu, Mîțu, Gheorghe, Cazac, Octavian et al.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Chișinău, 2016: Î.S. F.E. – P. „Tipografia centrală”, ISBN 987-9975-53-453-1.

9. **Băieșu, Sergiu, Băieșu, Aurel, Cebotari, Valentina, Crețu, Ion, Volcinschi, Victor.** *Dreptul civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor.* Vol. II. Chișinău, 2005, Cartier Juridic, ISBN 978-9975-53-458-1

10. **Băieșu, Sergiu.** *Aplicarea principiului bunei-credințe în dreptul obligațional.* Articol publicat în cadrul Conferinței internaționale științifico-practice *Dezvoltări recente în dreptul obligațiilor*. Chișinău, 4-5 octombrie 2018; Chișinău, 2020, ISBN 978-9975-149-89-1.

11. **Băieșu, Sergiu, Beliban-Rațoi, Ludmila.** Contractul în folosul unui terț. aspecte definitorii după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, nr. 1, 2021. ISSN 1811-0770.

12. **Bărbieru, Carmen-Nicoleta, Macovei, Codrin.** *Activitatea notarială, de la teorie la practică.* București, 2018, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-39-0021-1.

13. **Belei, Elena, Borș, Ana, Chifa, Felicia, Coban, Igor, Crețu, Vasile, Jimbei, Ina, Macovei, Gheorghe, Munteanu, Alexandru, Stratulat, Gheorghe.** *Drept procesual civil. Partea generală.* Chișinău, 2016, ISBN 978-9975-4072-9-8.

14. **Beleiu, Gheorghe.** *Drept civil român. Introducere în drept civil. Subiectele.* Ediție revăzută și adăugită. București, 1995, Casa de Editură și Presă *Șansa.* ISBN 973-9167-49-1.

15. **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Evoluția istorică a contractului în favoarea unui terț.* În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Integrare prin cercetare și inovare.* Chișinău, 2018, 8-9 noiembrie. ISBN 978-9975-142-50-2.

16. **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Locul terțului beneficiar în cadrul contractului în favoarea unui terț.* În: Conferința internațională *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere.* Volumul XXXII. Iași, 2018, Performatica. ISBN 978-606-685-614-0

17. **Boroi, Gabriel, Stănciulescu, Liviu.** *Instituţii de drept civil în reglementarea noului Cod civil*. Bucureşti, 2012, Editura Hamangiu, ISBN/ISSN: 978-606-522-891-7

18. **Cazac, Octavian.** *Dreptul creditorului de a alege rezoluţiunea ori menţinerea contractului şi limitele acestui drept*. În: Revista Naţională de Drept, 2012, nr. 7.

19. **Cimil, Dorin.** Calificarea raporturilor contractuale. Studiu monografic, Chișinău, 2013, Editura „Grafema Libris”, ISBN 978-9975-52-130-7

20. **Cimil, Dorin, Bejenaru, Eugeniu E.** *Drept civil. Contracte speciale.* Partea I. 2014, Grafema Libris, isbn 978-9975-52-171-0

21. **Circa, Adrian.** *Relativitatea efectelor convențiilor*. Bucureşti, 2009, Editura Universul Juridic, ISBN 978-973-127 -220-7.

22. **Ciobanu,V.M., Boroi, G.** *Drept procesual civil. Curs selectiv.* Teste grilă. Ediţia a III-a. Bucureşti, 2005, Editura All Beck, ISBN/ISSN: 978-973-115-889-1.

23. **Ciutacu, Florin, Jora, Cristian.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Editura Thermis Cart, 2003, ISBN 973-86298-1-0

24. **Costin, Mircea N., Costin, Călin M.** *Dicționar de drept civil de la A la Z.* Ediția a II-a. Bucureşti, 2007, Editura Hamangiu, ISBN/ISSN: 978-973-1720-10-4.

25. **Chelaru, O., Mihalache, I.** *Analiza juridică a contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă.* În: Revista Naţională de Drept, 2007.

26. **Chibac, Gheorghe, Brumă, Sorin, Robu, Oxana, Chibac, Natalia.** *Drept civil. Contracte și succesiuni.* Curs universitar. Ediția a IV-a. Chișinău, 2019, ISBN 978-9975-146-39-5

27. **Chirică, Dan.** *O privire asupra noului Cod civil.* Titlu preliminar. În: Revista Pandectele Române, 2011, nr. 3.

28. **Chirică, Dan.** *Drept civil. Contracte speciale.* București, 1997, Editura Lumina Lex.

29. **Chirică, Dan.** *Tratat de drept civil. Contracte speciale.* Vol. I. *Vânzarea şi schimbul.* Ediția a II-a, revizuită. Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu ISBN 978-606-27-0921-1

30. **Chirică, Dan.** *Tratat de drept civil. Succesiuni şi liberalități.* Ediția a II-a, revizuită. Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu, ISBN 978-606-27-0968-6

31. **Chivu, Gheorghe.** *Simulaţia în teoria şi practica dreptului civil.* Cluj-Napoca, 2001, Editura Argonaut.

32. **Cojocaru, Violeta, Babără, Valeriu, Șeremet, Igor.** *Drept internațional privat. Note de curs (în scheme).*Chișinău, 2020, ISBN 978-9975-3462-6-9

33. **Cojocaru, Aspazia.** *Drept civil. Partea generală.* Bucureşti, 2000, Editura Lumina Lex, ISBN 973-588-836-X.

34. **Daghie, Nora Andreea.** *Reglementarea stipulaţiei pentru altul în noul Cod civil. Analiză prin raportare la principiul relativităţii efectelor contractului.* În:Revista Pandectele Române, 2016, nr. 10.

35. **Deak, Francisc, Popescu, Romeo.** *Tratat de drept succesoral*. Vol.II. *Moştenirea testamentară.* Ediția a III-a, actualizată și completată. Bucureşti, 2014, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-673-308-3

36. **Deak, Francisc, Mihai, Lucian, Popescu, Romeo.** *Tratat de drept civil*. *Contracte speciale.*Vol.I. *Vânzarea.* Ediția a 5-a, actualizată și completată. Bucureşti, 2017, Editura Universul Juridic, ISBN/ISSN: 978-606-39-0108-9.

37. **Deleanu, Ion.** *Părțile și terții. Relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice.* Bucureşti, 2002, Editura Rosetti, ISBN 973-8378-13-3.

38. **Diaconu, Constantin**, *Principiul Inopozabilității contractelor față de terț*. Editura Lumina lex, Bucureşti 1999, ISBN 973-588-126-8.

39. **Dogaru, Ion, Drăghici, Pompil.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor,* în reglementarea NCC, ediția a 3-a. Bucureşti, 2019, Editura C.H. Beck, ISBN 978-606-18-0832-8.

40. **Duţu, Andrei.** *Consideraţii privind reglementarea contractului de asigurare în Codul civil român.* Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul *Studii doctorale şi postdoctorale, Orizont,2020: promovarea interesului naţional prin excelenţă, competitivitate şi responsabilitate în cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicată românească,* număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investeşte în Oameni.* În:Revista Pandectele Române, 2015, nr.2.

41. **Eliescu, M.** *Aplicarea legii civile în timp şi spaţiu. Conflictele de legi.* În : Tratat de drept civil, vol. I, Partea generală. Bucureşti, 1967, Editura Academiei.

42. **Filipescu, P. Ion, Filipescu, Andrei I.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* București, 2000, Editura Actami, ISBN 973-9300-37-5.

43. **Floare, Marius-Ioan.** *Unele observații privind corelația între buna-credință în contracte, obligația de coerență și promissory estoppel-ul.* Studia Universitas Babeș-Bolyai. Iurisprudentia, 2014, nr.3, iulie-septembrie.

44. **Florescu, Dumitru C.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Tratat.Vol. 1. Bucureşti, 2002, Editura Titu Maiorescu, ISBN 973-98628-7-X.

45. **Gidro, Dominic.** *Originea și evoluția stipulației pentru altul. Efectele sale în raport cu acțiunile directe în considerația noului Cod civil*. În: Revista Dreptul, 2017, nr. 11, disponibil pe www.universuljuridic.ro

46. **Ghiţă, Daniel.** *Drept procesual civil. Partea specială.* Bucureşti, 2017, Editura C.H. Beck, ISBN 978-606-18-0691-1.

47. Ghiță, Daniel. *Considerații privind legătura dintre principiul forței obligatorii a contractelor și principiul executării în natură a obligațiilor*. În: Revista de Ştiințe Juridice, Craiova, 2005, nr.9.

48. **Hamangiu, Constantin, Rosetti-Bălănescu, Ion, Băicoianu, Alexandru.** *Tratat de drept civil*. Vol. II. Bucureşti, 1998, Editura All Beck, ISBN 973-571-137-0/973-571-139-7

49. **Hilsenrad, A., Stoenescu, I.** *Procesul civil în R.P.R.* Bucureşti, 1957, Editura Ştiinţifică.

50. **Kelsen, Hans.** *Doctrină pură a dreptului* (traducere din germană de Ioana Constantin). București, 2000, Editura Humanitas, ISBN 973-50-0113-6.

51. **Leş, Ioan.** *Tratat de drept procesual civil.* Ed. a II-a. Bucureşti, 2002, Editura All Beck, ISBN 973-655-233-0.

52. **Macovei, Dumitru, Striblea, Marius Sebastian.** *Drept civil. Contracte. Succesiuni*. Iași, 2000, Editura Junimea, ISBN 973-37-0566-7.

53. **Marian, Nicolae.** *Drept civil. Teoria generală.* Vol. II. *Teoria drepturilor subiective civile.* Bucureşti, 2018, Editura Solomon, ISBN 978-606-8892-20-7

54. **Mihai, David.** *Eseu asupra cunoașterii în dreptul civil. Aparență. Opozabilitate. Formalism. Publicitate*. București, 2017, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-39-0147-8

55. **Mîțu, Gheorghe.** *Reprezentarea și intermedierea în dreptul privat. Studiu monografic.* Chișinău, 2014, ISBN 978-9975-4276-1-6

56. **Molcuț, Emil.** *Drept privat roman*. București, 2006, Universul Juridic. ISBN 978-973-127-637-1-1.

57. **Motica, Radu I, Moțiu Florin.** *Contracte civile. Teorie și practică judiciară.* București, 2004, Editura Lumina Lex, ISBN 978-973-588-845-9.

58. **Motica, Oana.** *Principiile aplicării legii civile în timp în lumina noului Cod civil.* În: Analele Universităţii de Vest din Timişoara, Seria Drept. Disponibil pe: https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481045736-lect.-univ.-dr.-oana-motica.pdf

59. **Murzea, Cristinel, Poenaru, Emil.** *Donația și testamentul. Studiu de doctrină și jurisprudență.* Monografie. Bucureşti, 2007, Editura Hamangiu, ISBN/ISSN: 978-973-1836-40-9.

60. **Neculaescu, Sache.** *Ambiguități ale teoriei abuzului de drept.* În: Revista Dreptul, 2011, nr.3.

61. **Neculaescu, Sache.** *Dreptul european al contractelor, între unitate și diversitate.* În: Revista Universul Juridic; Disponibilă pe: **http://revista.universuljuridic.ro/dreptul-european-al-contractelor-intre-unitate-si**

62. **Negrilă, Daniela.** Moștenirea în Codul civil, studii teoretice și practice. Ediția a III-a, revăzută și completată, cuprinzând regulile stabilirii rezervei celor îndreptățiți și modalitatea practică de efectuare a reducțiunii. București, 2018, Editura Universul Juridic. ISBN 978-606-39-0190-4

63. **Pop, Liviu.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.Tratat.* Ediția a 2-a. Iași, 1998, Fundația Chemarea, ISBN 973-9237-04-5

64. **Pop, Liviu, Popa, Ionuț Florin, Vidu, Stelian Ioan.***Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile.* Bucureşti, 2012, Editura Universul Juridic, ISBN/ISSN: 978-973-127-746-2.

65. **Pop, Liviu, Popa, Ionuț Florin, Vidu, Stelian Ioan**. *Curs de drept civil. Obligațiile.* Bucureşti, 2015, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-673-560-5.

66. **Popa, Ionuț Florin.** *Conformitatea lucrului vândut.* Bucureşti, 2010, Editura Universul Juridic, ISBN 978-973-127-324-2.

67. **Popescu, D.A.** *Regimul matrimonial din perspectiva „celor din afară". Repere de drept internaţional privat ale opozabilităţii regimului.* În:Revista Dreptul Familiei, 2019, nr.1-2.

68. **Reghini, Ionel, Diaconescu, Șerban, Vasilescu, Paul**. *Introducere în drep civil.* Bucureşti, 2013, Editura Hamangiu, ISBN/ISSN: 978-606-678-802-1

69. **Rosseti-Bălănescu, I., Sachelarie, O.** *Principiile dreptului civil român.* București, 1947.

70. **Sicinski, Constantin.** Teza de doctor *Contractele de asigurare auto facultativă și obligatorie din perspectiva perfecționării acestora în Republica Moldova.* Teza a fost susţinută pe 2 iulie 2019 în CSSb şi aprobată de CNAA pe 27 septembrie 2019.

71. Sima, Andreea Mariana. *Manifestări ale autonomiei de voinţă în cazul contractelor aleatorii. Dreptul românesc la 100 de ani de la Marea Unire. Dimensiuni şi tendinţe.* Lucrare elaborată în perioada de sustenabilitate a proiectului cu titlul "Studii doctorale şi postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului naţional prin excelenţă, competitivitate şi responsabilitate

în cercetarea ştiinţifică fundamentală şi aplicată românească", număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investeşte în Oameni.

72. **Sferdian, Irina, Mangu, Florin.** *Libertatea contractuală. Limitele legale și garanțiile procesuale.* Bucureşti, 2013, Editura Universul Juridic. ISBN 978-606-673-102-7

73. **Smochină, Andrei.** *Formarea sistemului contemporan de drept moldovenesc: etape şi modalităţi de organizare.* În: Revista de studii şi cercetări juridice, 2007, nr. 1-2.

74. **Sochirca, Stela.** Contractul administrării fiduciare în legislaţia Republicii Moldova. Aspect istoric. În: Revista Legea și Viața, 2013, nr.7.

75. **Stătescu, Constantin, Bîrsan, Corneliu.** *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Ediţia a III-a. Bucureşti, 2000, Editura All Beck, ISBN 973-655-014-1

76. **Stoica, Valeriu.** *Drept civil. Drepturi reale principale.* Ediţia a III-a. Bucureşti, 2017, Editura C.H.Beck, ISBN 978-606-18-0667-6.

77. **Stoica, Valeriu.** *Au terţii un veşmânt logic comun în Codul civil?* În: Revista Română de Drept Privat, 2020, nr. 1.

78. **Stoica, Veronica, Pușcaş, Nicolae, Trușcă, Petrică.** *Drept civil. Instituții de drept civil.* Curs selectiv pentru licență.Bucureşti, 2004, Editura Universul Juridic, ISBN 973-858-471-x.

79. **Stoica, Valeriu.** *Fundamentul rezoluţiunii şi al rezilierii.* În: Revista Română de Drept Privat, 2013, nr 6.

80. **Tabuncic, Tatiana.** *Drept civil. Drepturi reale. Teoria Genereală a obligațiilor. Scheme, spețe, teste.* Chişinău, 2013, Editura ÎS FEP-P Tipografia Centrală, ISBN 978-9975-53-186-3.

81. **Tabuncic, Tatiana.** *Gajul ca mijloc de garantare a obligațiilor.* Brașov, 2006, Editura Concordia, ISBN 973-7955-81-1

82. **Ţăndăreanu, Nicoleta.** Curtea de Apel Craiova. *Principiul relativităţii efectelor actelor juridice. Drepturi conexe dreptului principal transmise succesorului cu titlu particular*. În: Revista Română de Jurisprudenţă, 2009, nr.6.

83. **Tălămbuţă, Angela.** *Analiza problematicii privind instituţia înstrăinării bunurilor cu condiţia întreţinerii pe viaţă prin prisma materialelor ştiinţifice publicate de autori autohtoni, precum şi legislaţia în vigoare.* Materialele Simpozionului Ştiinţific Internaţional „Agricultura modernă – realizări şi perspective, cadastru şi drept”, consacrat aniversării a 80-a de la înfiinţarea UASM. Vol. 33. Chişinău, 2013.

84. **Tălămbuţă, Angela.** *Reglementările privind instituţia înstrăinării bunurilor cu condiţia întreţinerii pe viaţă în legislaţia Republicii Moldova şi a altor state.* În: Revista Legea și Viața, 2016, decembrie.

85. **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Noul Cod civil. Acţiunile directe şi excepţiile de la relativitatea efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române, 2012, nr. 12.

86. **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Promisiunea faptei altuia şi stipulaţia pentru altul în reglementarea noului Cod civil*. În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.10.

87. **Tita-Nicolescu, Gabriel.** *Consideraţii generale privind principiul obligativităţii efectelor contractului în reglementarea noului Cod civil.* În: Revista Pandectele Române, 2012, nr.9.

88. **Trofimov, Igor**, *Drept civil. Contractele civile*. Chișinău 2014, ISBN 9975-935-51-6.

89. **Ungureanu, Ovidiu, Munteanu, Cornelia.** *Drept civil. Partea Generală. În reglementarea noului Cod civil.* Bucureşti, 2013, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-522-886-3

90. **Ungureanu, Ovidiu, Bacaci, Alexandru, Turuianu, Corneliu, Jugastru, Călin.** *Principii și instituții de drept civil.* Bucureşti, 2002, Editura Rosseti, ISBN 973-8378-06-0

91. **Vasilescu, Paul.** *Drept civil. Obligații.* Ediția a II-a revizuită. Bucureşti, 2017, Editura Hamangiu, ISBN 978-606-27-0848-1

92. **Vasilescu, Paul.** *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat. Monografie*. Bucureşti, 2003, Editura Rosetti, ISBN 973-8378-32-X

93. **Vasilescu, Paul.** *Acțiunea în simulație - câte ceva despre neatârnarea sa juridică.* În: Drepturi, libertăți și puteri la începutul mileniului al III-lea. In honorem Valeriu Stoica. Bucureşti, 2018, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-39-0322-9

94. **Zamşa, C.E.** *Efectele obligaţiilor civile.* Bucureşti, 2013, Editura Hamangiu, ISBN/ISSN: 978-606-18-0558-7.

95. **Zeuleanu, A.P.** *Despre contractul în favoarea terţilor.* Studiu de drept civil roman şi drept comparat, Bucureşti, 1930.

96. **Zimmermann, Reinhard.** *Drept roman și cultură europeană.* Liber Amicorum **Liviu Pop**. Reforma dreptului privat român în contextul federalismului juridic european. Bucureşti, 2015, Editura Universul Juridic, ISBN 978-606-673-575-9

Literatură în limba rusă

97. **Агарков, М.М.** *Обязательство по советскому гражданскому праву*. М., 1940.

98. **Алексеев, С.С.** *Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования. Антология уральской цивилистики.* 1925-1989: Сборник статей. М., 2001.

99. **Барон, Ю.** *Система римского гражданского права*. КН. IV. СПб., 1910.

100.**Бартош, В.М.** *К вопросу о классификационной принадлежности договора страхования риска гражданской ответственности*, журнал «Юридический мир», № 9, 2002.

101.**Беневоленская, З.Э.** *Правовое регулирование доверительного правления в* сфере *предпринимательства,* дисс. на соиск. уч. степени к.ю.н., Спб, 1997.

102.**Беневоленская, З.Э.** *Договор доверительного управления имуществом в сфере предпринимательства*, СПб, 2002.

103.**Брагинский, М.И., Витрянский, В.В.** *Договорное право. Книга первая, Общие положения*. Москва, 1999, ISBN 5-8354-0016-0

104.**Брагинский, М.И.** *Влияние других (третьих) лиц на социалистические гражданские правоотношения:* автореф. Дисертация на соискание степени д-ра юрид. наук. Л., 1962.

105.**Брагинский, М.И.** *Договор страхования.* Москва, 2000, «Статут».

106.**Годэмэ, Е.** *Общая теория обязательств.* Москва, 1948, стр. 249.

107.**Дозорцев, В.А.** *Доверительное управление*. Вестник ВАС РФ, № 12, 1996.

108.**Кисель, И.В.** *Обязательства с участием третьих лиц.* Дисертация на соискание степени канд. юрид. наук. Москва, 2002.

109.**Красавчиков, О.А.** – См.: Советское гражданское право. В 2-х томах. М.: Высшая школа, 1985. Т.1.

110.**Кроз, М.К**. *Третье лицо в обязательстве:* Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2001. Стр. 7.

111.**Захаров, Юрий.** *Договор в пользу третьего лица в теории и хозяйственной практике.* Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003.

112.**Захаров, Ю.Ю., Фогельсон, Ю. Б.** *Право требования кредитора в договорах в пользу третьего лица*. Хозяйство и право, № 1, 2001.

113.**Марченко, Михаил.** *Общая теория договора: основные положения.* Вестник Московского Университета, № 6. Изд. Московского Университета, Москва, 2003.

114.**Муллов, П.А.** *Кассационная практика по гражданским вопросам,* 1877, к. 5, отд. 5.

115.**Нолькен, А.М.** *Договор в пользу третьих лиц: опыт теоретического исследования по гражданскому праву.* СПб, 1885.

116.**Осокина, Г.Л.** *Гражданский процесс, общая часть*. Москва. Юристъ, 2004,

117.**Оршанский, И.Г.** *Кассационная практика по вопросам гражданского права*. журнал Гражданского и Уголовного права, 1875, к. 5, отд. 6.

118. **Победоносцев, К.П.** *Курс гражданского права:* В 3т. Т.3/под ред. В.А. Томсинова, Москва: Зерцало, 2003.

119. **Певзнер, А.Г.** *Понятие гражданского правоотношения и некоторые вопросы теории субъективных гражданских прав.* Ученые записки ВЮЗИ, Вып. 5 Вопросы гражданского права, М, 1958.

120. **Перетерский, И.С.** *"ГК РСФСР: научный комментарий*". Москва, 1929.

121. **Рябов, А.А.** *Траст в Российском праве.* В: Государство и право, 2006, № 4.

122. **Суханов, Е.А.** *Договор доверительного управления имуществом.* Вестник ВАС РФ, №1,2000.

123. Учебник под ред. **Калпина, А.Г.**, **Масляева, А.И.,** *Гражданское право.* Часть первая: 2-е изд., перераб. и доп. М: Юристъ, 2003, с. 378.

124. **Фогельсон, Ю.Б.** *Комментарий к страховому законодательству* - 2-е издание перераб. и доп. - М., Юрист, 2002.

125. **Цвайгерт, К., Кётц, Х.** *Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права:* В 2-х тт. – Том 2 – Пер. с нем. – М.: Междунар. отношения, 2000.

126. **Цитович, П.П.** *Обязательства по русскому гражданскому праву.* Киев, 1894.

127. **Чурилов, Алексей Ю.** *Участие третьх лиц в исполнении гражданско-правового обязательства.* Диссертация на соискание степени канд. юрид. наук. Томск 2017.

128. **Чурилов, Алексей Ю.** *К вопросу о классификации договоров в пользу третьего лица*. Журнал Российская юстиция. – 2017. - №11.

129. **Шершеневич, Г.Ф.** *Учебник русского гражданского права* (по изданию 1907г.). Москва, 1995, с. 313.

130. **Шершеневич, Г.Ф.** *Учебник русского гражданского права,* СПб, 1905.

131. **Шершеневич, Г .Ф.** *Курс торгового права*. Т.2. СПб, 1908.

Literatură în limba engleză

132. **Markesinis Basil S., Unberath Hannes, Johston August**, *The German Law of Contract: A Comparative Treatise*, Hart Publishing, 2006,

133. **Prince Harry G.,** *Perfecting the Third Party Beneficiary Standing Rule Under Section 302 of the Restatement (Second) of Contracts*, 25 B.C.L. Rev. 919 (1984)

134. *Privity of Contract: Contracts for the Benefit of Third Parties*. Report by the Law Commission of England and Wales. P.6, Disponibil pe http://lawcommission.justice.gov.uk/docs/lc242_privity_of_contract_for_the_benefit_of_third_parties.pdf

135. **Salah-Eldin, Abdel-Wahab, John, H. Brinsley.** *The Stipulation for a Third Person in Egyptian Law.* The American Journal of Comparative Law. Vol. 10, 1961.

136. **Starck, Roland H, Boyer, L.** *Obligations,* Litec, 1993.

137. **Summers, David M.**. *Third Party Beneficiaries and the Restatement (Second) of Contracts*. Cornell Law Review, Vol. 67, Issue 4,

138. **Treitel, Sir Guenter.** *The Law of. Contract.*11th edition. London: Sweet&Maxwell,2003.

139. **Zimmermann, Reinhard.***The New German Law of Obligations*, Oxford University Press 2005.

Literatură în limba franceză

140. **Aynes, L.** *Le contract, loi des parties.* En: Cahiers du Conseil constitutionnel, n. 17, mars 2005, LGDJ.

141. **Bamdé, Aurélien.** *Droit des contrats*, *Droit des obligations*, *Effet relatif*, *Effets du contrat*, *Le principe de l'effet relatif du contrat,* Posted Août 12, 2017, disponibil pe : https://aurelienbamde.com/2017/08/12/le-principe-de-leffet-relatif/.

142. **Beudant, R., Lerebours-Pigeonnière, P.** *Cours de droit civil français,* t. 9, de LAGARDE, ed. Rousseau și Cie, 1936, p. 951.

143. **Canin, Patrick.** *Droit Civil. Les Obligations*, Ed. Hachete Superieur, 2005.

144. **Ph. Delmas, Saint-Hilaire.** *Le tiers a l acte juridique,* Ed. LGDJ, Paris, 2000.

145. **Ghestin, Jacques, Jamin, Christophe, Billiau, Marc.** *Traité de droit civil: Les effets du contrat*. Paris, 2001.

146. **Greau, Fabrice.** *Action directe*, nr. 1, Repertoire civile Dalloz, janvier, 2011.

147. **Mazeaud, H.L.** *Leçons de droit civil*, 1966, Paris.

148. **Moury, J.,** *De l indivisibilite entre les obligations et entre les contrats,* RTD civ.1994.

149. **Tancelin, Maurice.** *Des obligations en droit mixte du Québec*, 7th ed. - Montreal: Wilson & Lafleur, 2009 - ISBN 978-2-89127-846-1, pp. 1092 xli.

150. **Terré, François, Simler, Philippe, Lequette, Yves, Chénedé, François.** *Droit civil - Les obligations.* Ed. Dalloz, 2018.

151. **Terré, François, Lequette, Yves.** *Droit civil. Les successions. Les libéralités.* Ed. Dalloz, Paris, 1997.

Acte normative

Republica Moldova

152. Constituția Republicii Moldova, republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78.

153. Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.1107 din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86.

154. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285-294.

155. Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 30-37.

156. Legea nr. 105 din 3 martie 2003 privind protecția consumatorilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 126-131, art. 507.

157. Legea privind punerea în aplicare a Codului civil al R.M. Republicată în temeiul Legii nr.133 din 15.11. 2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 467-479, art.784. Modificată şi completată prin legile Republicii Moldova: LP133 din 15.11.18, MO467-479/14.12.18 art.784, în vigoare 14.01.19, LP200 din 28.07.16, MO338-341/30.09.16 art.696; în vigoare 30.03.17, LP1565 din 19.12.02, MO178/27.12.02 art.1362.

158. Legea nr. 407 din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 47-49, art. 213. Modificată prin Legea nr. 94 din 26 aprilie 2012 pentru modificarea, completarea şi abrogarea unor acte legislative.

159. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 204 din 28 martie 1995 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare şi funcţionare a caselor de amanet (lombardurilor). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 23, art. 191.

160. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 55 din 17 martie 2020 privind declararea stării de urgență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 86.

161. Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare pentru sănătate publică nr. 7 din 13 martie 2020 privind evoluția situației epidemiologice a infecției COVID-19 (online), disponibil pe:https://gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.7.pdf.

Alte state

162. Codul civil al României, disponibil pe: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175630

163. Codul civil francez, disponibil pe: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721

164. Burgerliches Gesetzbuch Deutschlands (Гражданское Уложение Германии). М.: Вольтер-Клувер, 2008.

165. Codul civil olandez, disponibil pe : http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook066.htm

166. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть первая) от 30.11.1994 г. № 51-ФЗ // «Собрание законодательства РФ». - 05.12.1994. - № 32. - ст. 3301.

167. Codul civil al Ucrainei, disponibil pe: https://meget.kiev.ua/kodeks/grazdanskiy-kodeks/

168. Гражданский кодекс Квебека под редакцией О.М. Козырь и А.А. Маковской, Москва 1999.

169. Codul civil italian, disponibil pe: http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/codciv.htm

170. Постановление Президиума ВАС РФ №1386/96 от 06.01.98, Вестник ВАС РФ, № 5, 1998.

171. Постановление Президиума ВАС РФ № 717/96 от 21.05.96, Вестник ВАС РФ, № 9,1996;

Practică judiciară

Republica Moldova

172. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 17.04.2013 (dosar nr 2ra-392/13).

173. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29.06.2011(dosar nr. 2ra-865-11).

174. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29.05.2013 (dosar 2ra-1182/13).

175. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 18.12.2013 (dosar 2ra-3332/13).

176. Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 17.07.2019 (dosar nr. 2ra-1352/19).

România

177. Decizia nr. 1020 din 28 februarie 2012 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, disponibilă pe www.juridice.ro

Decizia nr. 153 din 22 ianuarie 2015 pronunţată în recurs de Secţia a II-a civilă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie având ca obiect pretenții, disponibilă pe www.juridice.ro

Federația Rusă

178. Постановление Президиума ВАС РФ №1386/96 от 06.01.98, Вестник ВАС РФ, № 5, 1998.

179. Постановление Президиума ВАС РФ № 717/96 от 21.05.96, Вестник ВАС РФ, №9, 1996.

180. Curtea de Arbitraj al FR, Decizia din dosarul A56-21260/2000 din 26.12.2000, Dokument Konsultant Plus: Practica arbitrală.

Marea Britanie

181. Jurisprudență - Dutton v. Poole (1677) 2 Lev 211; citat de M. A. Millner. Ius Quaesitum Tertio: Comparison and Synthesis. The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 16, No. 2 (Apr., 1967).

182. Beswick v Beswick 1967, UKHL 2 (29 June 1967). Disponibil pe: http:/www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1967/2.html.

SUA

183. Lawrencev Fox, 20 NY 268. Disponibil pe: http://www.courts. State.ny.us/reporter/archives/lawrence_fox.htm.

184. Gifford v. Corrigan, 117 N.Y. 257, 22 N.E. 756 (1889); Lawrence v. Fox, 20 N.Y. 268 (1859). Citate de David M. Summers. Third Party Beneficiaries and the Restatement (Second) of Contracts. Cornell Law Review, Vol. 67, Issue 4, P.885.

Alte surse

185. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti", *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Bucureşti, 2016, Ed. Univers Enciclopedic, ISBN 978-606-92159-7-5.

186. **Guţu, G.** *Dicţionar latin-român.* Bucureşti,1983, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică.

187. Principiile UNIDROIT 2010, disponibile pe: https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010

188. Proiectul cadru comun de referință DCFR, disponibil pe: https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/DCFR.html

189. Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea şi completarea unor acte legislative, diponibilă pe: http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

190. Informația celui de-al doilea forum dedicat reformei Codului civil rus din 20 septembrie 2017, disponibilă pe:

htttps://zakon.ru/blog/2017/v_moscve_proshel_ii_vserossijskij_yuridiceskij_forum_po_reforme_grazhdanskogo_zakonodatelstva.

Curriculum vitae

1. **Nume, prenume** Beliban-Rațoi Ludmila
2. **Născută** la 10.10.1984
3. **Cetățenia**: Republica Moldova
4. **Studii**

Licență: Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de Drept. Specialitatea - drept. Calificarea - licențiat în drept. Septembrie 2001 - iunie 2006.

Masterat: Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de Drept. Catedra Drept civil. Specialitatea - drept civil. Calificarea - master în drept civil. Septembrie 2006 - iulie 2007.

Doctorat: Universitatea de Stat din Moldova. Școala Doctorală Științe Juridice. Specialitatea - 553.01 drept civil. Ianuarie 2016 – decembrie 2020.

5. **Experiența de muncă**

Lector la Catedra drept civil, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova. Ianuarie 2007 – iunie 2017.

Notar cu teritoriul de activitate în mun. Chișinău. Aprilie 2011 - în prezent.

Formator la Institutul Național de Justiție.

Formator la Camera Notarială a Republicii Moldova al cursurilor:

Contractul de donație,

Înstrăinarea cotei succesorale,

Raportul donațiilor.

6. **Domeniul de interes ştiinţific**

Drept civil; Persoanele; Drepturile reale; Teoria obligațiilor în dreptul civil; Contractele; Moștenirea; Organizarea activității notariale; Procedura notarială de legalizare, certificare, autentificare.

7. **Participări la manifestări ştiinţifice**

- Conferința națională a doctoranzilor dedicată aniversării a 75-a a USM „Metodologii contemporane de cercetare a evaluării”. Chișinău, Republica Moldova, 22-23 aprilie 2021. Comunicatul *Caracteristica bidimensională a efectelor contractului față de terți*.

- Conferința națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare". Chișinău, Republica Moldova, 7-8 noiembrie 2020, Inovarea prin cercetare. Comunicatul *Unele aspecte cu privire la contractul în favoarea unui terț după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova*; Comunicatul *Unele aspecte cu privire la contractul în favoarea unui terț după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova.*

- Conferința științifică națională cu participare internațională “Realități și perspective ale învățământului juridic național”, 1-2 octombrie 2019, Chișinău, 2019. Comunicatul *Contractul de donație, în lumina modificărilor Codului civil al Republicii Moldova.*

- Conferința științifică națională cu participare internațională “Integrare prin cercetare și inovare”, 8-9 noiembrie 2018, Chișinău,2018.Comunicatul *Evoluția istorică a contractului în favoarea unui terț.*
- Conferința internațională „Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere”, volumul XXXII, Iași, 9 noiembrie 2018. Comunicatul *Locul terțului beneficiar în cadrul contractului în favoarea unui terț.*
- Conferința națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Republica Moldova, 7-8 noiembrie 2017, Inovare prin cercetare. Comunicatul *Contractul în favoarea unui terț, excepție veritabilă a principiului relativității efectelor contractelor.*

8. Lucrări științifice recente

- **Beliban-Rațoi, Ludmila.***Contractul în favoarea unui terț, excepție veritabilă a principiului relativității efectelor contractelor.* Articol publicat în Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 7-8 noiembrie 2017, Chișinău, 2018, ISBN 978-9975-142-50-2.
- **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Evoluția istorică a contractului în favoarea unui terț.* Articol publicat în Conferința științifică națională cu participare internațională “Integrare prin cercetare și inovare”, 8-9 noiembrie 2018, Chișinău, 2018, ISBN 978-9975-142-50-2.
- **Beliban-Rațoi, Ludmila.** *Unele aspecte cu privire la contractul în favoarea unui terț după modernizarea Codului civil al Republicii Moldova*. Publicat în Conferința națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Moldova, 7-8 noiembrie 2020, Inovare prin cercetare.
- **Beliban-Raţoi, Ludmila.** *Dimensiunea doctrinar-teoretică şi valenţele practice ale efectelor contractelor în lumina modernizării Codului civil al Republicii Moldova. În:* Studia Universitas, 2021.
- **Beliban-Raţoi, Ludmila,** *Aspecte teoretico-practice cu privire la teţi în lumina principiului relativităţii efectelor contractului***.** În: Revista științifico-didactică Economica, nr. 2, iunie 2021.
- **Țurcan Daniela, Beliban-Rațoi Ludmila.** *Înstrăinarea cotei succesorale – polemici teoretice şi practice.* Publicat în Conferința națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Republica Moldova, 7-8 noiembrie, 2020, Inovarea prin cercetare.
- **Baieș Sergiu**, **Beliban-Raţoi, Ludmila,** *Contractului în folosul unui terț. Aspecte definitorii după modernizarea Codului Civil al Republicii Moldova***.** În: Revista Națională de drept. Nr 1, 2021.

- 9. Cunoașterea limbilor:

Limba română – limba maternă
Limba rusă – nivel de cunoaștere - excelent
Limba engleză – nivel de cunoaștere - foarte bună
Limba franceză – nivel de cunoaștere - bună

10. Date de contact

Adresa str. Pușkin, nr. 37, of. 21, Chișinău,
Telefon 022224754, 069517777
Email: beliban.ludmila@gmail.com